

**XXI. YÜZYILDA
RUSYA FEDERASYONU'NDA
EMEKLİLİK SİSTEMİ:
REFORM VE PROBLEMLER**

Akif ABDULLAH

**XXI. YÜZYILDA
RUSYA FEDERASYONU'NDA
EMEKLİLİK SİSTEMİ:
REFORM VE PROBLEMLER**

AKİF ABDULLAH

EKİM 2023

***XXI. Yüzyılda Rusya Federasyonu'nda Emeklilik Sistemi:
Reform ve Problemler***
Akif ABDULLAH

Genel Yayın Yönetmeni: Berkan Balpetek
Kapak ve Sayfa Tasarımı: Duvar Design
Yayın Tarihi: Ekim 2023
Yayıncı Sertifika No: 49837

ISBN: 978-625-6585-30-0

© Duvar Yayınları
853 Sokak No:13 P.10 Kemeraltı-Konak/İzmir
Tel: 0 232 484 88 68

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	5
2. EMEKLİLİK SİSTEMİYLE İLGİLİ TARİHÇE	9
3. DEMOGRAFİ.....	17
3.1. Demografinin Emeklilik Sistemine Etkisi	23
4. EMEKLİLİK SİSTEMİ YAPISI VE ÖZELLİKLERİ	27
4.1. Emeklilik Sisteminin Gelişimi.....	30
4.2. Emeklilik Sisteminin Hedef ve Uygulamaları	31
5. KAYIT DIŞI SEKTÖRDE EMEKLİLİK SİSTEMİ	37
6. EMEKLİLİK SİSTEMİ SORUNLARI VE BEKLENTİLERİ	39
7. DEVLET DIŞI EMEKLİLİK SİSTEMİ: YAPISI VE ÖZELLİKLERİ	53
7.1. Devlet Dışı Emeklilik Sisteminin Gelişimi	54
7.2. Devlet Dışı Emekliliğin Sorunları	59
8. EMEKLİLİK SİGORTASI VE ÖZELLİKLERİ	61
8.1. Rusya’da Zorunlu Emeklilik Sigortası	63
8.2. Rusya’da Emeklilik Sigortasının Temelleri, Sorunlar ve Beklentiler	68
8.3. Rusya’da Emeklilik Sigortası: Mevcut Durum ve Dönüşüm Olanakları	72
8.4. Rusya Federasyonu’nda Emeklilik Sigortasının Güncel Sorunları	81
8.5. Rusya’da Emeklilik Sigortasının Finansmanı	86
9. RUSYA FEDERASYONU’NDA EMEKLİLİK FONU	87
9.1. Rusya Emeklilik Fonunun Tarihi ve Rolü	87
9.2. Emeklilik Fonunun Yapısı.....	90
9.3. Rusya Emeklilik Fonunun Gelişimi	95
9.4. Rusya Emeklilik Fonunun Temel Sorunları	99
9.4.1. Rusya’da emeklilik yaşının arttırılmasının sorunları.....	105
9.5. Emeklilik Fonunun Bütçesi	108
10. DEVLET BÜTÇE DIŞI FONLAR.....	112
11. DEVLET DIŞI EMEKLİLİK FONLARI.....	116
11.1. Devlet Dışı Fonların Sorunları	123
12. SİGORTA BİRLEŞMELERİ	123
13. EMEKLİLİK SİSTEMİ REFORMLARI	127
13.1. Emeklilik Reformunun Sorunları	140
14. EMEKLİLİK SİSTEMİNİN FİNANSMANI.....	144

1. GİRİŞ

Emeklilik sistemi, bir ülkedeki sosyo-ekonomik durumu şekillendirmede en önemli faktörlerden biridir; çünkü çalışma çağındaki nüfus, emeklilik ödemelerinin ihtiyaç duydukları yaşam standardını korumak için yeterli olacağı gerçeğine güvenmek zorundadır. Emeklilik sisteminin birçok ekonomik faktöre dayalı olarak oluşturulduğunu belirtmek gerekir: demografik durum, nüfusun yaşlanmasına yönelik küresel eğilimler, ücret düzeyi ve yaşam maliyeti. Emeklilik sağlanması alanında devletin temel hedeflerinin de vurgulanması gerekir. Rusya Federasyonu'nda zorunlu emeklilik sigortası, kurumsal emeklilik sistemi ve gönüllü emeklilik sigortasına dayalı üç kademeli bir emeklilik sistemi modeli faaliyet göstermekte ve gelişmektedir. Şu anda Rusya, Sovyetler Birliği'ne özgü tamamen çalıştıkça ödenen primler emeklilik sisteminden uzaklaşmıştır. Bu, emeklilik sigortası alanında son yirmi yılda gerçekleştirilen reformların sayısı ile kanıtlanmaktadır. "Emeklilik reformlarının temel görevi, vatandaşlara makul bir yaşam standardı sağlayabilecek, mali açıdan sürdürülebilir, etkili bir emeklilik sistemi oluşturmaktır."

Bugün, ülkenin emeklilik sistemi aktif olarak gelişmeye ve demografik duruma uyum sağlamaya devam etmektedir. Bu aynı zamanda 3 Ekim 2018 tarihli ve 350-FZ sayılı Federal Kanun uyarınca halihazırda yürütülen emeklilik reformuyla da kanıtlanmaktadır.

Emeklilik sistemi, ülkenin bütçe ve mali sürdürülebilirliğinin önemli bir unsuru olmasının yanı sıra vatandaşların sosyal güvenliğinin sağlanmasına yönelik bir araçtır. Dolayısıyla modern bir emeklilik mimarisinin oluşturulması, birçok finansal, ekonomik, mali ve sosyal sorunun çözülmesini mümkün kılmaktadır. Bununla birlikte, şu anda sistem içinde, Rus işletmelerinin dünya pazarındaki rekabet gücünü azaltan, ticari kuruluşlar üzerindeki yükü artıran ve yeterli miktarda ticaretin oluşmasına izin vermeyen çok sayıda sorun ve eksiklik biriktirmiştir. Mevcut dengesizlikleri ortadan kaldıracak ve uzun vadede sürdürülebilir bir emeklilik sistemi yaratacak fırsatları aramak son derece önemlidir.

Devletin en önemli sosyal görevlerinden biri ülke vatandaşlarına emeklilik hakkının sağlanmasıdır. Emeklilik sistemi, ülkenin bir bütün olarak ne kadar gelişmiş olduğunu, sosyal ve ekonomik alanlarda ne düzeyde ilerleme kaydedildiğini gösterme fırsatına sahiptir. Bu, piyasa ekonomisinin işleyişini ve eyaletteki nüfusun sosyal durumunu gösteren bir tür göstergedir. Her ülkenin emeklilik sisteminin, temel amacı emeklilik fonlarının yeniden dağıtımını yoluyla gerekli düzeyde yaşam malzemesi sağlamak olduğundan ekonomiyi doğrudan etkilemektedir. Bir kişinin nerede yaşadığına ve hangi pozisyonda çalıştığına bakılmaksızın, devletin garanti ettiği belli bir geçim ücreti alma hakkı vardır.

Emeklilik, varoluşun parasal kaynağı olarak hizmet eder ve kendisini belirli bir statüdeki bir kişiye kalıcı ve kural olarak ömür boyu yapılan bir ödeme olarak nitelendirilmektedir.

Eski Rus dönemine kadar uzanan ilk emeklilik sistemi maaşları, hizmet karşılığında ödül olarak prens tarafından savaşıya devredilen araziler şeklinde olmuştur. Çarlık Rusyası döneminde sadakat ve iyi hizmetin ödüllendirilme aracı iken, daha sonra nüfusun tamamına yayıldığına, yaşamını sürdüremeyen vatandaşlar için sosyal ve maddi korumayı garanti eden önemli bir sosyal işlev haline gelmiştir. Mevcut aşamada, emekli maaşı hükmü geçmişe göre ters eğilimlere sahiptir: günümüzün emeklilik sistemi, emekli maaşı almaya hak kazanan kişilerin çemberini sınırlamanın yanı sıra, emekli maaşlarının oluşturulması için finanse edilen ve gönüllü mekanizmalar yaratmayı amaçlamaktadır.

Emekliliğin sağlanmasına ilişkin sorunlar aktif olarak değerlendirilmiş, ancak gelecekteki emeklilik sistemlerinin oluşumu için önemli olan tarihsel yönlere neredeyse hiç dikkat edilmemiştir, çünkü gelecekte faydalı olabilecek çözümler geçmişteki hatalardan kaynaklanmıştır. Güncel sorunlara çözüm bulmak veya modern mekanizmalara dönüştürülebilecek etkili araçlar bulmak açısından geçmişin tecrübesini de dikkate almak önemlidir. Bilimsel literatürün gözden geçirilmesi, bazı yazarların I Petro'dan başlayarak, "emeklilik" kelimesini Rus mevzuatına ilk kez soktuğundan beri emeklilik sisteminin gelişimini düşündüğünü, ancak "bu terime uyan ilk olguyu analiz etmediğini göstermiştir. Dahası, bazı yazarlar, kendisinden önceki diğer tarihsel olayları analiz etmeden, emeklilik hizmetinin bireysel gelişim dönemlerini ele almışlardır. Ayrıca, bu konu yazarların emeklilik sisteminin gelişim tarihini incelemenin önemine dikkat çektiği tez araştırmasında aktif olarak ele alınmıştır. Çünkü bu durum yasama faaliyeti gerektiren daha fazla değişiklik, tarihsel çalışma da dahil olmak üzere bilimsel bir temele dayanmalıdır.

Vatandaşlara yapılan emeklilik ödemelerinin maliyetine yönelik mali destek, Rusya Federasyonu da dahil olmak üzere herhangi bir devletin sosyal politikasındaki en acil konulardan biridir. Rusya'da oluşturulan zorunlu emeklilik sigortası sistemi, sigortalı kişilerin (mevcut ve gelecekteki emekliler) ekonomik çıkarlarının karşılanması ile Rusya Emeklilik Fonu'nun mali yetenekleri arasında bir denge bulma konusunda uzun süredir zorluklar yaşamaktadır. Emeklilik Fonu'nun açıklıksız bir bütçesi oluşturma sorunu, hükümet yetkililerine emeklilik fonunun finansmanına yönelik mevcut mekanizmayı modernize etme görevi yüklemektedir. Zorunlu sağlık sigortasının finansmanına ilişkin sorunların çözülmesinin önemi, bu sistemin nüfusun engelli kısmının (yaşlılık, engellilik, emeklilik, vb. nedeniyle) mali veya sosyal durumunun korunmasını sağlamak

için gerçekleştirdiği sosyal işlevden kaynaklanmaktadır. Buna göre sosyal güvenlik sisteminin kesintisiz işleyişi milyonlarca Rus vatandaşının sosyal ve ekonomik istikrarının anahtarıdır.

Uzmanların belirttiği gibi, sosyal devletin en önemli kriterlerinden biri, vatandaşlar için, özellikle de emeklilik maaşları için etkili bir sosyal koruma sistemidir. Kuşkusuz emeklilik yaşlıların temel geçim kaynağı ve korunma mekanizmasıdır. Emeklilik sistemi temeldir ve herhangi bir ülkedeki engelli nüfusun çıkarlarını doğrudan etkilediği, vatandaşların sosyal statüsünün oluşumunu ve değişimini etkilediği ve toplumun temel işlevlerini yansıttığı için toplumun gelişmesinin en sosyal güvencelerinden biridir. Modern Rusya'nın en akut sosyal sorunlarından biri vatandaşlara yetersiz emeklilik sağlanmasıdır. Bu konudaki toplumsal gerilim giderek artmış ve uzmanlara göre bu, nüfusun gerçek gelirindeki azalma ve Rusya'daki önemli farklılaşmayla ortaya çıkmıştır. Durum, Rus nüfusunun güçlü bir şekilde yaşlanacağını öngören demografik tahminlerle daha da kötüleşmiştir; bu da çalışma çağındaki nüfus üzerindeki vergi yükünü büyük ölçüde artırabilecektir. Kısacası Rusya emeklilik sistemi şu anda zor bir dönemden geçmekte ve farklı yönlerden haklı olarak eleştirilmektedir. Emekliler düşük emekli maaşları nedeniyle bunu adaletsiz buluyor, işverenler ise emeklilik sisteminin pahalı ve etkisiz olduğunu düşünüyor çünkü Çalışanlara makul bir emekli maaşı sağlamayan Emeklilik Fonu'na önemli miktarda sigorta katkısında bulunmaktadır.

Dünya nüfusunun yaşlanmasıyla birlikte emeklilik, acil bir ulusal sorun haline gelmiştir. Rusya Federasyonu'nun emeklilik sistemi, yalnızca bireysel siyasi gruplar arasında değil, çeşitli ekonomik tartışmalarla birlikte, aynı zamanda genel nüfus arasında da hararetli tartışmaların konusudur. Söz konusu konunun ilgi düzeyi, Rusya Federasyonu emeklilik sisteminin bilim adamları tarafından etkinliği hakkında sürekli yapılan tartışmalarla doğrulanmaktadır. Roic, AK Soloviev, A.L. Safronov, E.Ş. Gontmakher, M.E. Dmitriev ve diğerleri bu konuyu araştırmaya devam etmektedirler. Şu anda bilim adamlarının ve uygulayıcıların ilgi odağında kalan sorun, emeklilik ilişkilerinin uygulanmasında kullanılan ilke ve araçların, hedeflere tutarlı bir şekilde ulaşmayı her zaman mümkün kılmamasıdır. Mevcut ve gelecekteki emeklilerin önemli bir kısmı, bir dereceye kadar, tahsis edilen ve gelecekteki emekli maaşlarının miktarından memnun değil. Ayrıca, Rus emeklilik sisteminin reformu çerçevesinde tekrarlanan keskin dönüşler, yetkililerin bireysel gönüllü eylemleri (örneğin, emeklilik tasarruflarının dondurulması), nüfusun emeklilik tasarrufları çerçevesinde uzun vadeli finansal yatırımlara olan güveninde önemli bir azalmaya yol açmıştır.

Rusya Federasyonu devlet emeklilik sisteminin geliştirilmesi, 2030 Stratejisinin uygulanması çerçevesinde yürütülmekte ve ulusal hedeflere ve BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ulaşılmasına odaklanmaktadır. Stratejik belgelerin gereklerine uygun olarak, emeklilik sisteminin parametreleri, gelişimini hem teşvik edebilecek hem de sınırlayabilecek temel makroekonomik ve demografik göstergelerle ilişkilendirilmelidir. Emeklilik sistemi tamamen ulusal finans sistemine entegre olduğundan, işleyişi doğrudan katılımcılar (çalışanlar, işverenler, Rusya Emeklilik Fonu (REF) ve federal bütçe) arasındaki mali ilişkilere bağlıdır. Buna karşılık, demografik faktörler (yaşam beklentisi, cinsiyet yapısı, doğurganlık ve ölüm dinamikleri vb.) finansal ilişkilerin sınırlayıcıları olarak hareket etmektedir. Emeklilik sisteminin organizasyon yapısı ve en büyük iki bütçe dışı fonun birleşmesi ne olursa olsun, demografi sorunu emeklilik hizmetini etkileyen önemli bir bileşen olmaya devam etmektedir. Pandeminin sonuçları, zorunlu rahatlama ve nüfusun artan yaşam beklentisi, çalışan nüfus ile emekli sayısı (yaş bağımlılık oranı) arasındaki uçurumu azaltmış, bu da emeklilik sisteminin geliştirilmesi için ek teşvikler bulma ihtiyacını doğurmuş ve emeklilerin refahının iyileştirilmesini zorunlu kılmıştır. Rusya Federasyonu nüfusunun demografik yaşlanma eğilimi emeklilik sistemi üzerindeki yükün artmasına yol açmıştır.

Değişen demografik parametreler nedeniyle işgücü piyasasının dönüşümü, yaptırım rejiminin arka planında yaşanan mali kriz ve Kovid-19'un yayılması nedeniyle yurt içi emeklilik sisteminin finansal sürdürülebilirliğinin sağlanmasına ilişkin konular günümüzde özellikle önem taşımaktadır. Emeklilik hakkının toplumsal önemi, neredeyse 43 milyonu aşkın yaşlı, engelli ve geçimini sağlayan kişiyi kaybeden aile üyesinin hayati çıkarlarını etkilemesi gerçeğiyle belirlenmektedir. Günümüzde, Rusya'da emeklilik sisteminin gelişiminin teorik ve pratik yönlerine büyük önem verilmektedir.

Rusya'daki emeklilik reformu, yaşlılık, engellilik ve geçimini sağlayan kişinin kaybı durumunda, nüfusun tüm kategorilerinin emeklilik haklarının maddi güvenceye dönüştürülmesi ve uygulanmasına ilişkin koşulların değiştirilmesine yönelik nesnel ihtiyaçlar tarafından belirlenmektedir. Rusya'da radikal bir emeklilik reformunun gerekliliği ve hatta kaçınılmazlığı, karmaşık faktörlerden kaynaklanmaktadır: bir yanda "dış" zorluklar - küresel demografik ve ekonomik krizler, diğer yanda "içsel" ulusal riskler (devlet emeklilik sisteminin temellerinin kurumsal dönüşümü, çalışan ile işveren arasındaki emeklilik ilişkilerinin piyasa dışı mekanizmalarının ve parametrik özelliklerinin olumsuz dinamiklerinin korunması).

Olumsuz demografik süreçler, Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun bütçesinin yetersizliği, emeklilik yaşının artması ve Rusya emeklilik sisteminde

sigorta ilkelerinin bozulması sonucu kaybedilen ücretlerin emekli maaşlarıyla ikame edilme düzeyinin düşük olması, Emeklilik mekanizmasının iyileştirilmesine yönelik yön arayışı içinde olmuştur. Rusya'da finansal ilişkilerin hızla gelişmesi, nüfusa geniş bir yelpazede finansal ürünler ve gelecekte vatandaşların refahını artırmak için tasarlanmış yeni dijital teknolojiler sağlamayı hedeflemektedir.

Çoğu ülkede emeklilik reformları şu alanlarda gerçekleştirilmiştir: emeklilik yaşının yükseltilmesi, geç emekliliğin teşvik edilmesi, erken emeklilik koşullarının sıkılaştırılması, hizmet süresinin artırılması ve çalışan emeklilere emeklilik ödemelerine kısıtlama getirilmesi. Dolayısıyla reformlar Rusya Federasyonu'nda esas olarak emeklilik dağıtım sistemleriyle ilgili olmuş ve devletin emeklilere yönelik yükümlülüklerini azaltmayı amaçlamıştır. Emeklilik sisteminin finansal istikrarını kaybetme riskinin artması, emekli maaşlarının düşük seviyesi, emekli sayısına oranla çalışma çağındaki nüfusun azalması gibi yeni sosyo-ekonomik ve demografik zorluklar, emeklilik sisteminde reform yapılması ihtiyacını belirlemiştir. Bu bağlamda, ülkenin emeklilik sisteminde reform yapılmasına yönelik talimatların incelenmesi son derece önemli hale gelmiştir.

Aynı zamanda, emeklilik yaşına gelmesi sonucunda vatandaşların olağan yaşam kalitesinin kaybolmasıyla ilgili bir takım çözümlenmemiş sorunların da bulunduğu ortadadır. Modern emeklilik sistemi Rusya ekonomisine yük getirmekte ve emekli maaşı kapsamındaki nüfusa iyi bir yaşam standardı sunmamaktadır. Rus emeklilik sisteminin stratejik gelişiminde, vatandaşların gelecekteki bir emekli maaşının oluşumuna olan ilgisinin artırılması, bunu oluşturmak için fonları etkili bir şekilde yatırmanın yollarını bağımsız ve haklı bir şekilde araştırma konuları önem kazanmaktadır. Rusya Federasyonu ve yabancı ülkelerde emeklilik sistemi ve emeklilik sigortası mekanizmasının ana göstergelerinin analizi, Rusya Federasyonu'nda emeklilik sisteminin ve emeklilik sigortası mekanizmasının verimliliğini artırmaya yönelik bireysel pratik öneriler sunulmasını mümkün kılmıştır.

2. EMEKLİLİK SİSTEMİYLE İLGİLİ TARİHÇE

Rusya'da emeklilik sisteminin gelişimi, çalışan vatandaşları ciddi sonuçlara sahip sosyal açıdan en önemli risklerden koruma ihtiyacını önceden belirlemiştir. Bu ihtiyaçlar: geçimini sağlayan kişinin kaybı (ölüm), engellilik ve çalışma dışı yaşa (yaşlılık) ulaşma durumu olmuştur. Emeklilik sisteminin temel hedefleri asgari geliri garanti etmek (yoksulluk riskini dengelemek) ve maddi refah düzeyini korumaktır. Aynı zamanda, emeklilik programının farklı tarihsel zamanlarda uygulanmasına yönelik biçimler ve mekanizmalar, emeklilik

teminatı ile emeklilik sigortası arasında sürekli olarak dönüşüme uğramıştır. Bu iki model arasındaki temel fark, emekli aylığının sigortasız bir mekanizmaya dayanması, mali kaynağın vergiler olması, dayanışmanın tüm vatandaşlar arasında ortak olması ve temel amacın vatandaşların asgari geçimini sağlayacak ücretin sağlanmasıdır (Semyonov, 2020:366).

İlk emekli maaşlarının oluşturulmasının önkoşulları ve genel özellikleriyle “Emeklilik Hakkı”, Rusya tarihinde birkaç kez değişmiştir, dolayısıyla her aşamanın kendine has önkoşulları ve özellikleri olmuştur. “Emeklilik maaşlarının” ilk görünümü, 10. ve 11. yüzyıllardaki Eski Rus dönemine kadar uzanan bir dizi kronikte bulunabilir. Böyle bir aracın ortaya çıkmasının önkoşulları, savaş veya yaşlılık sırasında alınan yaralanmalar nedeniyle hizmet etmeye devam edemeyen askerlere maaş ödeyen veya toprak teklif eden prensin kişisel iradesiyle ortaya çıkmıştır. Ancak bu mekanizma seçiciydi; prensin mizacına ve belirli bir savaşçıyla olan ilişkisine dayanmaktaydı. Yaşlılığı sağlamaya yönelik böyle bir mekanizmanın sağlamlştırılması, 1587'de, Korkunç İvan IV'ün, farklı rütbelerdeki insanlara tahsis edilen Moskova mülklerinin büyüklüğüne ilişkin bir Kararname yayınlamasıyla gerçekleşmiştir. Bu, çarın insanlara veya saray üyelerine hizmet vermek için arsalar verebileceğini belirtmiştir (Glinskaya, 2018:99).

1592'de Aziz George Günü'nün kaldırılmasının ardından, Korkunç İvan'ın oğlu Fyodor İvanoviç, "emekli maaşı alanların" kişisel mülkü olan köylülerin kendilerine bağlı olduğu arazilere emekli maaşı sağlamaya başlamıştır. Emeklilik hakkının gelişim aşamaları ve sistemin geliştirilmesi 1649 yılında Konsey Kanununun kabul edilmesiyle kolaylaştırılmıştır. Bu belge, toprak sahiplerine yaşlılıkta, engelliliğin başlaması durumunda ve geçimini sağlayan kişinin kaybı durumunda aile üyelerine maddi ödeme alma garantisi sağlamıştır. İlk durumda, savaşçıya doğrudan alınan yaraların ciddiyetine bağlı olan "tıbbi yardımlar" ödenmiş ve ikincisinde, toprak sahibinin ölümü durumunda aile üyeleri, topraktan pay alma hakkına sahip olmuştur. Ancak bu tür “emeklilik” hükümleri her askerin yararlanamayacağı geçici tedbirler olarak kalmıştır. Emeklilik mevzuatının temelleri ise, 1720 yılında Rus Donanması Şartını kabul eden Rusya İmparatorluğu'nun ilk İmparatoru I Petro tarafından atılmıştır (Madatov, 2015: 78).

“Yemek ve Maaş Hakkında” bölümde her deniz subayının rütbesine, çocuk sayısına göre ödenecek emekli maaşlarının usulü ve miktarı belirlenirken, kraliyet kararnamesinde resmi olarak yer alan “emekli maaşı” kelimesi ilk kez anılmıştır. Emeklilik hükmünün oluşturulmasındaki bir diğer adım, askeri ve hükümet çalışanlarının maaşlarını ve emekli maaşlarını belirleyen “Rütbe Tablosu”nun 1722 yılında kabul edilmesiydi. İmparatoriçe Büyük Catherine II,

kara kuvvetlerinde çalışan kişiler için emeklilik hakkının kapsamını genişleten emeklilik mevzuatına birçok değişiklik getirmiştir. İlk defa, hizmet süresi (sigorta süresi) tanıtılmış (en az 20 yıl hizmet); uzun hizmet emekliliği de ortaya çıkmıştır (askerler - 32 yıllık hizmet, memurlar - 35 yıllık hizmet), imparatoriçe tarafından ayrı ayrı atanmıştır (İvanova, 2016:88).

İmparatoriçe, ölen subayların çocuklarına da ilgi göstermişti: Ölen babanın emekli maaşının yarısını bakım olarak almak için yaş, erkeklerde 12, kızlarda ise 20 yıla çıkarılmıştır. Erkekler belirlenen yaşa ulaştıklarında devlet hesabına eğitim görmek üzere spor salonlarına giriyorlardı ve kızlar evlenmedikleri takdirde babalarının ömür boyu emekli maaşının tamamını alma hakkına sahip olmuştur. Catherine II'nin hükümdarlığı sırasında, şu veya bu emekliler çevresine dahil olmayan kişiler, boş bir kadronun açılmasını beklemek zorunda kalmıştır. Büyük Catherine'in oğlu da emeklilik mevzuatını değiştirmiştir: Paul I, emekli maaşı almak için başka bir kısıtlama getirmiştir - "kusursuz" hizmet, yani disiplin yaptırımları veya diğer cezalar olmadan. 1649'dan bu yana, Rusya İmparatorluğu'nda emekli maaşlarıyla ilgili birçok yasa ve kararname oluşturuldu, bu nedenle I. Nikolay döneminde, ilk emeklilik sözleşmesi onaylanmıştır. Emekli maaşları ve devlet (askeri ve sivil) çalışanlar için yardımlara ilişkin şartlar 20. yüzyılın başlarına kadar yürürlükte kalmıştır. Bu belgenin temel önemi, mevcut hukuk kurallarının tek bir tüzük halinde yazılmış olmasıydı. Ayrıca memur maaşlarının bir kısmının gönderildiği ancak emeklilik masraflarının çoğunun hazine tarafından karşılandığı ilk Emekli Sandığı'nın kurulmasına 1840'larda karar verilmiştir. Emeklilerin sayısında ve buna bağlı olarak hazine harcamalarında bir artış olmuş, ancak yüksek enflasyon koşullarında, emekli maaşlarının satın alma gücü azalmış ve bu da, endekslenmesini ve dolayısıyla devlet bütçe harcamalarında paralel bir artışını gerektirmiştir. 1853 yılında, devletin yalnızca askeri malullere veya kaza sonucu yaralananlara ve ayrıca en yüksek rütbeli subay ve memurlara emekli maaşı ödeme yükümlülüğünü sürdürdüğü Emeklilik Şartı'nda değişiklik yapılmasına ilişkin bir kararname kabul edilmiştir. Geri kalanı için artık devlet dışı emeklilik fonları olacak olan acil kasalar oluşturulmuştur (Lavrenteva, 2004: 17).

Parasal ödemelerin gerekçelerini ve prosedürlerini düzenliyordu ve yalnızca askeri sınıfı ilgilendiriyordu. Bununla birlikte, emekli maaşı ödemelerinin modern özellikler kazanması ve hatta "emekli maaşı" kelimesinin bile halkın kullanımına girmesi I Petro döneminde olmuştur. Catherine II'ye göre yasalar, o zamanlar 20 yıl olan asgari hizmet süresi (deneyim) kavramıyla desteklendi. Oğlu Paul I, emekli maaşını artırmış ve askeri personelin sivil hizmete geçtiklerinde maaşlarına emekli maaşlarından az olmayacak şekilde ikramiyeler getirmiştir. 1820'lerde "Memurlara emeklilik ve bir kerelik yardımlar hakkında Şart" ortaya

çıkıştır. Bu tüzük hem askeri hem de sivil memurları kapsıyordu ve tüm ödemeler için Maliye Bakanlığı'nda seçilmiş birkaç kişi için bir tür “emeklilik fonu” kurulmuştur. O zamanlar Rusya, yaşlılarının sorumluluğunu üstlenen büyük ailelerin olduğu ve dolayısıyla kırsal kesimde yaşayanların, ülke nüfusunun çoğunluğunu oluşturan köylülerin emekli maaşı alamadığı bir tarım ülkesiydi. Sistemli emeklilik hizmeti ancak 19. yüzyılın ikinci yarısında özel teşebbüsü kapsayacak şekilde genişletilmeye başlanmıştır (Balnin, 2018: 153).

Çar Aleksey Mihayloviç, mülklerin yıllarca hizmet verdikten sonra mülk haline geldiği uzun süreli miras kavramını tanıtmıştır. İlk emeklilik yasası I Petro tarafından çıkarılmıştır; “Rus Deniz Filosu Şartı” subaylar için emeklilik standartlarını belirleyip özetlemiştir. Daha sonra II Catherine ilk emeklilik reformunu gerçekleştirmiştir: hizmet kavramını ve süresini (20 yıl) tanıtmış, emekli maaşının büyüklüğünü hizmet süresine ve geçmiş maaş miktarına bağlamış, seçkin memurlar için emeklilik kapsamını genişletmiş ve emeklilik için 60 yaş standardını getirmiştir. I Petro daha sonra çalışan emekliler için emekli maaşı alma koşullarını açıklamıştır. I Nikolay yönetiminde, Maliye Bakanlığı bünyesinde merkezi bir emeklilik fonu kurulmuştur. Böylece, 19. yüzyılın ortalarına gelindiğinde, Rusya'da belirli çalışan kategorileri için emeklilik teminatı geliştirilmiş, temel kavramlar ve parametrik standartlar tanımlanmıştır. 19. yüzyılın ortalarından itibaren emekliliğin sağlanmasına paralel olarak emeklilik sigortası da aktif olarak gelişmeye başlamıştır. İşletmelerde emeritus (tasarruf) kasaları ve sigorta emeklilik dernekleri örgütlenmiştir (Afanasyev, 2015: 19).

Devlet artık hızla büyüyen işçi sınıfının çıkarlarını göz ardı edemezdi. Sistem, bir çalışanın çalışma yeteneğini kaybetmesi durumunda sigorta görevi gördüğü için sigorta olarak adlandırılmıştır. Bu emekli maaşları hazineye değil, işletme sahiplerinin kendilerinin oluşturmak zorunda olduğu fonlardan ödeniyordu. Çalışanların maaşlarından %3'ten %6'ya kadar kesintiler kişisel hesaplarında birikmiştir. Fon yöneticileri bu fonları menkul kıymetlere yatırmaktadırlar. 19. yüzyılın sonuna gelindiğinde, Rusya'da yaklaşık iki yüz acil departman kasa masası vardı. 1912 yılında tüm departmanların kasaları tek bir organizasyon yapısında birleştirildi. Çarlık emeklilik sistemi Birinci Dünya Savaşı'ndan hemen önce zirveye ulaştı, ancak çalışan nüfusun yalnızca üçte birini kapsıyordu. İşçilerin yalnızca %15'i emekli maaşı alıyordu; tüm sigorta yükü işçilerin üzerine binmiş ve zaten düşük olan ücretler azalmıştır. Emeklilik fonları genellikle fon yöneticileri tarafından etkisiz bir şekilde yönetilmiştir (Kazova, 2017: 2).

Çalışanlar kasalara prim ödediler ve ardından emekli maaşı aldılar, ancak bu tür kasalar yalnızca ekonominin stratejik ve büyük sektörlerinde yaratılmıştır. Bu bağlamda 1890 yıllarında köylülerin bile maaşlarından belirli bir miktar keserek

emekli maaşı alabildiği sigorta ortaklıkları ve emeklilik fonları aktif olarak gelişmiştir. 19. yüzyılın sonunda Rusya'da emeklilik hizmetleri seçici olmaya devam etmiştir; ağırlıklı olarak zengin olan nüfusun 1/3'ünden azı emekli maaşı alıyordu. Rusya İmparatorluğu'nda emeklilik hizmetindeki son değişiklik, 23 Haziran 1912 tarihli “İşçilerin sosyal sigortasına ilişkin” yasanın kabul edilmesiyle gerçekleşmiştir. Aynı zamanda işe alınan işçiler de sigortalı olmuşlardır. Finansman, işçi maaşlarından (%3'e kadar) yapılan kesintiler ve işveren katkıları yoluyla sağlanmıştır. Biriken fonlar hastalık, engellilik, yetimlik yardımlarının yanı sıra ek bir devlet emekli maaşı ödemesi için kullanılmıştır. Kasaya katılım süresi, hizmet süresi ve geçmiş kazançlara bağlı emekli maaşının büyüklüğü de dikkate alınmıştır. 20. yüzyılın başlarında, Rusya'daki emeklilik sistemi zaten çalışanlar için emeklilik sigortasından ve işçiler için emeklilik sigortasından oluşmuştur. Kapsamın görünürdeki genişliğine rağmen, emeklilik sistemi seçiciydi ve ülkenin kırsal nüfusunun üçte ikisinden fazlasını kapsamamıştır. Sigorta ilkelerinin ve metodolojik yaklaşımlarının o dönemde Avrupa ülkelerinde var olanlara benzer olduğunu belirtmekte fayda var. 1917 devrimi geçmişin düzenleyici ve yasal çerçevesini yıkmış ve sigorta ilkelerini terk ederek emeklilik sisteminin paradigmasını tamamen değiştirmiştir. Hükümet derhal Sovyet emeklilik modelinin kavramsal temellerini özetlemiştir: Emeklilik programı devlete ait olmalı ve tüm işçileri kapsamalı, emekli maaşları ücretlerin tamamına eşit olmalı, sigorta kuruluşları işçilerin katılımı olmadan tam özyönetim halinde var olmuştur (Balınin, 2018: 153).

1914-1920 Uzayan bir savaş, ekonomik, siyasi, sosyal sorunlar, çok sayıda yaralı, engelli, sokak çocukları, barınacak yer ve geçim kaynağı olmayan insanlar. Bolşevikler bu tür zorluklarla yüzleşmek zorunda kalmışlar ve her şeyden önce işçilere sahip çıkmışlardır. 1917 yılında çıkan Karar “Engelli askeri personelin emekli maaşlarına yüzde ikramiye verilmesi hakkında,” 1918 yılında ise “İşçilerin sosyal güvenliğine ilişkin Yönetmeliğin onaylanması hakkında” yasalar çıkarılmıştır. 1925 yılında ise kentsel ve kırsal okulların öğretmenleri, bilim adamları ve işçi okullarının öğretmenleri için uzun hizmet emekliliği kurulmuştur. 20. yüzyılın 20'li yıllarında emeklilik sisteminin yerini, şu prensibe göre çalışan bir sosyal sigorta sistemi aldı: tüm kuruluşlar, ülke bütçesinin oluşturulduğu devlete vergi ödüyordu. Bu bütçeden vatandaşlara emekli maaşlarının ödenmesi de dahil olmak üzere tüm devlet ihtiyaçları için harcamalar yapılmıştır (Solovyev, 2018: 209).

Sovyet döneminde SSCB Hükümetinin temel amacı toplu emeklilik hükmünü getirmektir ve 1923 yılında V.I. Lenin, ordunun, parti çalışanlarının ve ekonominin önemli sektörlerindeki işçilerin emekli maaşı ihtiyacına karar vermiştir. 1930 yılında ise J.V. Stalin, devlet emekli maaşlarının yerine,

fabrikaların emekli maaşlarının ödenmesini belirleyen sigorta primlerini ödediği sigortayı getiren Emeklilik ve Sosyal Sigorta Yardımları Yönetmeliği'ni önermiştir. 1932 yılına gelindiğinde “Stalinist emeklilik” sistemi neredeyse şekillenmiştir. Ancak, ülkede SSCB'nin tüm vatandaşları için ayrı bir yasal düzenlemeyle belirlenen bir emeklilik yaşı mevcut değildir. Herkesin bu hakka sahip olmaması ve görevlendirilmesinin savaş sırasında kaybolan birçok belgeyi gerektirmesi nedeniyle "Stalinist" emekli maaşıyla yaşamak zor olmuştur (Roik, 2018: 350).

1930 yılında SSCB “Emeklilik ve sosyal sigorta yardımlarına ilişkin Yönetmelik”i kabul etmiş ve 1932 yılında ise yaşlılık emekliliği yaşı yasal olarak belirlenmiştir: bu yaş sınırı kadınlar için 55, erkekler için 60 yaştır. 1937 yılından itibaren tüm işçiler emekli maaşı almaya başlamıştır. Bununla birlikte, ancak 1938 yılında orijinal programdan önemli sapmalarla temel sosyalist emeklilik modeli oluşturulmuştur: sigortanın yerini teminat almış, sigorta kurumları tasfiye edilmiş, finansman tüm Birlik fonlarından sağlanmış ve vatandaşların kapsamı eksik kalmıştır. Ancak 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren “Devlet Emeklilikleri Hakkında” (1956) ve “Kollektif Çiftçiler için Emeklilik ve Yardımlar Hakkında” (1964) kanunların kabul edilmesiyle emeklilik hükmü kapsamlı hale gelmiştir (İjeva, 2013: 241).

Asgari çalışma deneyimi 20 yıldır uygulamaya konulmuştur. Emekli maaşlarının büyüklüğü ortalama aylık kazanç miktarına, çalışma koşullarına, aile kompozisyonuna ve iş deneyimine bağlıydı. 1956 yılında, SSCB'de 80'li yılların sonuna kadar bazı değişikliklerle yürürlükte olan “Devlet Emeklilikleri Hakkında Kanun” kabul edilmiştir. Yaşlılık, engellilik ve hayatta kalanların emekli maaşlarını sağlıyordu. Yaş ve hizmet süresine ilişkin tek tip gereklilikler, emekli maaşlarının hesaplanmasına yönelik birleşik bir prosedür ve atanma gerekçeleri uygulamaya konulmuştur. Emeklilik miktarı esas olarak son çalışma yıllarına ait ortalama maaş temel alınarak hesaplanıyordu. 1964 yılında “Kollektif çiftlik üyelerinin emekli maaşları ve sosyal yardımları hakkında” yasanın kabul edilmesiyle kutlanmıştır. Bu tarihten itibaren Sovyetler Birliği'nde istisnasız tüm vatandaşlar için birleşik bir emeklilik sistemi faaliyete geçmiştir. Hemen hemen her tür engellilik için yardım sağlandı. Bu sistem, devrim öncesi Rusya'daki ve kapitalist ülkelerdeki sistemden kökten farklı olmuştur (Solovyev, 2018: 209).

İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde emeklilik hizmetlerinin geliştirilmesi açısından en önemli yıl, yaşlılık, engellilik, geçimini sağlayan kişinin kaybı, tek tip yaş ve gereklilikler için emekli maaşı sağlanmasını garanti eden “Devlet Emeklilik Kanunu”nun kabul edildiği tarih 1956 yılıydı. Kolektif çiftliklerde çalışanlar hariç, tüm vatandaşlar için emekli maaşlarının hesaplanmasına yönelik

tek bir prosedür belirlenmiştir. Sadece 1964 yılında, kolektif çiftçiler¹e emekli aylığını garanti eden "Kollektif çiftlik üyeleri için emekli maaşları ve sosyal yardımlar hakkında" yasa kabul edilmiştir (Kriulin, 2018: 5).

1968 yılında emeklilik yaşı erkekler için standart olarak 60, kadınlar için ise 55 yaş olmuştur. Mevcut paternalist modelde, çalışan bir vatandaşın gelecekteki emekli maaşına ilişkin kişisel sorumluluğu ve motivasyonu ortadan kalkmıştır. Emeklilik maaşlarının eşitlenmesi, asgari ve azami emekli maaşı tutarlarına sınırlar getirmiştir. Yaşam boyu hizmet süresi, emeklilik formülünde tek belirleyici faktör haline gelmiştir. Emekli maaşının büyüklüğü ile çalışanın işgücüne katkısı arasındaki bağlantı zayıflamıştır. Yeni emeklilik modelinde yoksulluğa karşı güvenceye dönüştürülen emeklilik maaşının kaybedilen kazançların telafisi anlayışı ortadan kalkmıştır. "Sovyet emekli maaşı", gelişmiş bir devlet garanti sistemiyle birlikte, yaşlılık için devlet sosyal yardımı niteliğini almaya başlamıştır. 20. yüzyılın sonunda Rus toplumunun sosyo-ekonomik dönüşümleri, emeklilik sisteminde acil reform ihtiyacını ortaya çıkarmıştır (Nevraeva, 2016: 184).

SSCB'de ayrı bir emeklilik fonu olmamıştır. İşletmelerden alınan vergiler ve kesintiler - ücret fonunun % 4 ila 12'si devlet bütçesine gitmiştir. İşçilerin kendileri hiçbir şey (prim, kesinti v.s) ödemiyorlardır. Sistem bir bakıma ödemelerin dağıtım sistemine benziyordu. Devlet emeklilik fonlarının organizasyonunun temel ilkesine - nesillerin veya gelirlerin dayanışmasına - saygı duyulmuştur; Ekonomik olarak aktif nüfusun emeklilik tasarrufları, emeklilik yaşına ulaşmış daha yaşlı nesillere ödeme sağlamak için kullanılmıştır. Ancak tüm emekli maaşları ve sosyal yardımlar devlet bütçesinden ödenmiştir. Bu sistem 1990 yılına kadar sürmüştür. Emekli maaşını hesaplamak için ana kriterler şunlardır: emeklilik yaşından önceki son yıllara ait ücret miktarı, hizmet süresi, sosyal yardımların ve haklardan yararlanma durumu idi. Asgari ve azami emeklilik tutarları belirlendi. Göreceli sosyal istikrar koşullarında, bu fonlarla hayatta kalmak, modern Yeni Rusya'ya göre çok daha kolay olmuştur. 22 Aralık 1990 yılında RSFSC (Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti) Yüksek Konseyi'nin kararnamesi ile ana bütçeden ayrı olarak Emeklilik Fonu oluşturulmuştur. Fonun oluşturulmasıyla birlikte, Rus emeklilik sisteminin tamamen çökmüş ve emeklilerin hayatta kalmasına yönelik bir deney süreci başlamıştır (Balnin, 2017: 930).

Rusya'nın modern tarihinde emeklilik hakkı kişiselleştirilmiştir. Sigorta primi miktarının ve sigorta deneyiminin dikkate alındığı kişisel hesaplar ortaya çıkmıştır. Modern Rusya'nın ilk emeklilik reformları, 1990 yılında SSCB'nin

¹ Devlet için köylerde devlet adına toplu olarak çalışanlara verilen addır. (Kollektif çiftçi)

çöküşünden önce, RSFSR Emeklilik Fonu'nun oluşturulması ve 20 Kasım 1990 tarih ve 340-1 sayılı Rusya Federasyonu Kanununun yürürlüğe girmesiyle başlamıştır. Yeni Rusya emeklilik sistemi çerçevesinde hukuk ve sigorta ilişkilerinin temel ilkelerini belirleyen "Rusya Federasyonu Devlet Emekliliklerine Dair" başlıklı bildiriye ayrıca her çalışan için sigorta primi ödenmesi de belirlenmiştir. Modern bir emeklilik sisteminin gelişimini sağlamaya yönelik ilk kararların bir başka özelliği de, emeklilik hakkının gelişim tarihi boyunca en geniş olan, erken emekliliğe hak kazanan tercihli kategorilerin listesi olmuştur. 1991 yılında (SSCB'nin çöküşü), en büyük emekli maaşı bile kanunla belirlenen üç asgari emekli maaşı tutarını aşmamıştır. Demografik sorunlar, sosyal gerginlik, işsizlik, enflasyon - tüm bunlar emeklilere yönelik provizyon düzeyini düşürdü. Doğum oranındaki keskin düşüş ve çalışma çağındaki nüfus arasında yüksek ölüm oranı, emeklilik çağındaki vatandaşların sayısının üretimde çalışan kişi sayısını gözle görülür şekilde aşmaya başlamasına yol açmıştır. Sovyet sistemi emekli maaşlarına alt ve üst limitler koyduğundan, bu sorunu aşmak amacıyla 1997 yılında “vatandaşların emeklilik haklarının kişiselleştirilmiş kaydına” ve bireysel kişisel hesaplara yönelik sistemler oluşturulmuştur. Tercihli emeklilik kuralları da revize edilmiştir. 2002 yılına kadar Rusya'da, dağıtım ilkesi - “kuşakların dayanışması” üzerine kurulu bir sigorta emeklilik sistemi mevcut olmuştur. Bu sisteme göre işveren, çalışanları için emeklilik katkı paylarını, mevcut emeklilere emekli maaşlarının ödendiği Emeklilik Fonu'na aktarmıştır. Böyle bir sistem, çalışan sayısının emekli sayısını önemli ölçüde aşması durumunda etkilidir (Babiç, 2019: 34).

Bununla birlikte, onlarca yıldır Rusya'daki demografik durum daha da kötüleşmiş, nüfus hızla yaşlanmış ve çalışma çağındaki nüfusun sayısı amansız bir şekilde azalmıştır. Emekli başına düşen çalışan sayısı azalmaya devam etmiştir. Bu nedenle, uygulaması 1 Ocak 2002 yılında başlayan "temelde yeni bir emeklilik sistemi" oluşturma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu sistem, Rus vatandaşları için temelde yeni bir durum ortaya çıkarmış, ancak birikim ilkesinin oldukça uzun süredir ve başarıyla uygulandığı dünya topluluğu için öyle olmamıştır (Neradovskaya, 2015: 198).

1991 yılında emekli maaşlarının büyüklüğünün çalışanın kazanç miktarına ve hizmet süresine bağlı olması getirilmiştir ve bireysel emekli katsayısı belirlenmiştir. Ancak 90'lı yıllarda sigortacılık ilkelerinin getirilmeye çalışılmasıyla birlikte erken emeklilik başvurusunda bulunan vatandaşların sigortasız emeklilik haklarında ciddi artış yaşanmıştır. Böylece devlet, düşük ücretli vatandaş kategorilerinin maddi güvenliğini artırmıştır. 2002 yılında emeklilik reformuna devam edilmiştir. Aynı zamanda, Rusya Hükümeti, küresel ölçekteki değişikliklerin olumsuz etkilerini etkisiz hale getirmek için, tasarruf

mekanizmalarının yanı sıra gönüllü emeklilik sigortasının geliştirilmesiyle gelecekteki bir emeklilik sisteminin oluşturulması için çeşitli seçenekler üzerinde düşünüyordu. Rusya'nın demografik durumu ve Emeklilik Fonu'nun bütçe açığını kapatmak için bütçe harcamalarının azaltılması gerekmiştir. Bu yöndeki ilk adımlar, işletmelerin kendi özel emeklilik fonlarını oluşturmalarına olanak tanıyan 16 Eylül 1992 tarih ve 1077 sayılı “Devlet dışı emeklilik fonları hakkında” Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanı Kararnamesi'nin 1992 yılında onaylanmasıyla atılmıştır. Çalışanların emekli maaşı kapsamının arttırılması amacıyla 1990 yılların ortalarında artan enflasyon, ekonomideki liberal reformlar, erken emeklilik ve emekli aylıklarının üç aylık endekslenmesi alanındaki geniş farklar nedeniyle emeklilik sisteminde büyük bir mali kaynak açığı ortaya çıkmıştır. Rusya Emeklilik Fonu'nun bütçe açığının federal bütçeden yapılan ek harcamalarla kapatılması gerekiyordu. Bu durum ülkenin emeklilik sisteminde ciddi reformları gerektirmiştir (Stançin, 2018: 195).

3. DEMOGRAFİ

Günümüzde, Rusya Federasyonu'nun emeklilik sistemi, bir dizi sorunlara yol açan ve sürekli değişikliklerden geçmektedir. Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun yapısı, çalışmalarında, durumun bir dizi bağlamsal sorunla ağırlaştığı bölgesel düzeyde en açık şekilde ortaya çıkan birçok zorlukla karşılaşmaktadır.

Rusya Federasyonu'ndaki demografik olumsuz durum bağlamında ve Emeklilik Fonu'nun bütçe fonlarının kullanımını optimize etmeyi amaçlayan bir dizi önlemin benimsenmesine rağmen (örneğin, bütçe transferlerine bağlılığın azaltılması yoluyla), kaynak seviyesi kıtlık devam ediyor. Bugün Rusya Federasyonu'ndaki nüfusa yönelik emeklilik desteği, demografik düşüş, ekonomik krizler ve Emeklilik Fonu'nun bütçe fonlarının artan sıkıntısı gibi faktörlerle daha da ağırlaşan bir takım zorluklarla uygulanmaktadır (Solovyev, 2018: 250).

Bütçe açıklarındaki artışın temel nedeni ödeyicilerden gelen sigorta primi miktarının azaltılması yönündeki genel eğilimdir. Emeklilik Fonu'nun bütçe fonlarının hacmi federal fondan sonra ikinci en büyük olup ruble cinsinden 8 trilyondur ve bu miktardaki fonların yaklaşık % 60'ı işverenler tarafından Emeklilik Fonuna aktarılmaktadır. Ancak bu tutarın yalnızca %75'i sigorta gelirlerinden, %25'i ise federal transferlerden karşılanmaktadır. Devlet bütçesi, Emeklilik Fonu'nun tercihli ihtiyaçları için fon transferini garanti etmektedir. Şu anda emeklilik sigortası maliyetlerinin yalnızca 2/3'ü gelen katkı paylarından karşılanmakta, geri kalan kısım ise federal kaynaklardan karşılanmaktadır. Emeklilik Fonu'nun bütçe fonlarındaki mevcut eksikliğin nedenlerinden biri demografik sorunlardır. Rusya Federasyonu'nun hem sosyal hem de ekonomik gelişimi, vatandaşların yaş yapısının bozulması ve devam eden genel yaşlanma eğilimi gibi özel demografik faktörlerden

etkilenmektedir. Buna ek olarak, ekonomik faaliyetin en yoğun olduğu yaşlardaki ölüm oranlarındaki ve üremenin ana yılları olan 20-35 yaşlarındaki kadın ölümlerindeki artışla durum daha da kötüleşmektedir (Solovyev, 2019: 25).

Rosstat'ın (Rusya İstatistik Kurumu) sağladığı verilere göre, Rusya Federasyonu'nun her dört vatandaşından biri emeklidir ve bu oran her geçen yıl daha da kötüleşmektedir. Bu eğilimin devam etmesi halinde 2036 yılına kadar her iki kişiden birinin emekli olacağı öngörülmektedir. Durum, sağlıklı vatandaşların sayısındaki azalmayla daha da kötüleşmekte ve bu da Rusya Federasyonu'nun emeklilik sistemi üzerindeki yükü artırmaktadır. 2019 yılı döneminde çalışma çağındaki vatandaş sayısındaki azalma nedeniyle (25-30 ve 50-55 yaş kategorileri azaldı) ekonomide istihdam edilen kişi sayısı 1 milyon 500 bin azalmıştır. Rusya Federasyonu'nun demografik sorunlarının nesnel nedenleri arasında, somutlaşmış bir “tüketici toplumu” fikri, kadınların kariyer büyümesi ve gelişimine artan odaklanması (Rusya Federasyonu, kadın sayısında küresel bir liderdir) vurgulanabilir (Khravchenko, 2020: 441).

Yukarıda açıklanan faktörler nedeniyle Rusya Federasyonu Kamu Odası² nın “Demografi-2024” raporuna göre, 2018 yılı sonunda ülkedeki toplam doğurganlık oranı 2010–2019 döneminin minimum seviyesi olan 1,58'dir. Rusya Federasyonu genç nüfusunun yeniden üretimini yoğunlaştırmak amacıyla, 2007 yılında hükümet, 29 Aralık 2006 tarih ve 256-FZ sayılı “Çocuklu ailelere yönelik ek devlet desteği önlemleri hakkında” Federal Yasayı kabul etmiştir; Emekli Fonu'nun maliyet bütçesine resmi olarak dahil edilen “doğum sermayesi” aracıyla doğan her çocuk için teşvik ödenmektedir. Demografik sorunu çözmek için devlet göçmen işgücünün akışını da sürekli teşvik etmektedir. “Rusya Federasyonu'nun 2025 yılına Kadar Döneme İlişkin Devlet Göç Politikası Kavramı”, “son 20 yılda göç artışının, doğal nüfus düşüşünün yarısından fazlasını büyük ölçüde telafi ettiğini” ve “Devlet Göç Politikası Kavramı”nı belirtmektedir. Rusya'nın 2019-2025 Yılı Ortalaması”, “yıllık ortalama göçmen işçi sayısının yaklaşık 3 milyon kişi olacağını (tüm işgücü kaynaklarının yıllık ortalama sayısının %3-4'ü)” belirtmiştir (Jereştiyeva, 2020: 14).

Kırım Cumhuriyeti ve Sevastopol'un ilhaki sonucunda emeklilik yaşındaki vatandaşların sayısı 600 bin kişi artmış ve 21 Temmuz 2014 tarihli 208-FZ sayılı Federal Kanuna göre “Emeklilik hükümlerinin özellikleri hakkında Kırım Cumhuriyeti topraklarında ve federal Sevastopol şehrinde yaşayan Rus vatandaşları” uyarınca, 1 Ocak 2015'ten itibaren bu bölgelerin vatandaşlarına emeklilik ödemelerinin tahsisi artışı etkileyen tüm Rusya mevzuatına göre hesaplanmaya başlanmıştır. Bunun Emeklilik Fonu'na maliyeti 65 milyon ruble olmuştur. Nüfusun

² Kamu Odası: Sistematik değişiklikler elde etmek ve herkes için adil çözümler üretmek için toplumu yetkililerle diyalog halinde birleştiriyorme görevi üstlenmektedir.

yaşlanması faktörü, emeklilik sektöründeki ulusal mevzuatın özellikleriyle tamamlanmaktadır; örneğin, sağlığa zararlı koşullarda çalışmayla bağlantılı olarak belirlenen emeklilik yaşına ulaşmadan önce emeklilik ödemelerinin geniş çapta yayılması (5-10 yıl için daha erken ödeme). Bu faktör aynı zamanda Emekli Fonu'nun ilgili nüfusa yönelik yükümlülükleri üzerindeki ek yükü de etkilemektedir (Lukyanova, 2021: 88).

Nüfusun yaşlanması sorununun olumsuz etkisi, işgücü piyasasında mevcut olan ve Emeklilik Fonu'nun bütçe fonlarının gelir payını oluşturma potansiyelini daha da sınırlayan ve bazı vatandaş gruplarını emekli maaşı oluşturma fırsatından mahrum bırakan olumsuz faktörlerle daha da kötüleşmektedir. 82 milyon sağlıklı vatandaştan yalnızca 59 milyonu emeklilik maaşlarına katkı sağlamakta (emeklilerin kendileri de dahil), bunların 58 milyonu ücretli işçi ve geri kalanı resmi olarak kayıtlı olan ve Emeklilik Fonu'na ödeme yapan serbest meslek sahibi vatandaşlardır. Kayıt dışı istihdam edilenlerden Emeklilik Fonu'na hiçbir ödeme yapılmamakta ve sayılarına ilişkin kesin veriler mevcut olmamaktadır. İşe alınan 58 milyon işçiden yalnızca % 70'i tam 12 ay çalışmakta ve geri kalanı bir yıldan az olacak işlerde çalışmaktadırlar; buna yılda altı aydan fazla çalışmayan % 10 da dahil. Sonuç olarak, Emekli Fon'un bütçesinden emeklilik yaşındaki 1.000 vatandaş başına 1.018 işçi ve sigorta emekliliği ödemesi alan her 1.000 kişi başına 1.113 kişi bulunmaktadır (Solovyev, 2019: 24).

Dolayısıyla çalışan ve emekli vatandaşların oranı, sağlıklı ve yaşlı sağlıklı vatandaşların oranından 2,3 kat daha düşüktür. Uzun bir süre boyunca bu tür orantısızlık daha da artacak ve 2035 yılı nüfus demografik tahminlerine göre, başlangıçta çalışma yaşının üzerindeki 1.000 vatandaş başına 1.728 kişi düşecek, daha sonra bu rakam 2050 yılında 1.328 ve 2075 yılında da 1.426 kişiye düşecektir. Makroekonomik faktörlerin etkisini de hesaba katarsak, 2035 yılında 1.000 sigortalı emekliye karşılık 990 ücretli işçi, 2050 yılında ise bu rakam 862 kişi olacaktır. Hâlihazırda zorunlu emeklilik sigortası yaptıran sigortalı sayısında azalma eğilimi görülürken, Emekli Fonu'na sigorta ödemesi yapan işveren sayısındaki azalma, toplam sigortalı sayısındaki azalma oranını aşmaktadır. Bu sorun, emekli sayısındaki artışla birlikte, Emeklilik Fonu'nun bütçe fonlarının kullanımının optimize edilmesindeki durumu daha da kötüleştirmektedir. Yukarıdaki faktörlerin tümü vatandaşların resmi olmayan geliri sorunuyla tamamlanmaktadır. Birçok işçi, vergileri ve emeklilik katkı paylarını atlayarak "siyah³" ücret almayı tercih etmektedir. Bazen ücretler tamamen gayri resmi veya asgari düzeyde olabilir ve büyük bir kısmı resmi kayıt olmadan ek olarak ücretlendirilir. Ve bu yöntemin alıcı

³ "Siyah", "Gri" ücret: çalışanların ücret ve maaşlarını gayri resmi yollardan (zarf içinde) aldıkları sistem olup, bu şekilde çalışma daha çok kayıt dışı sektörlerde görülmektedir.

açısından avantajları olmasına rağmen, aynı zamanda nihai tutarı ve hatta emeklilik ödemesi alma hakkını da etkilemektedir. Bununla birlikte, emeklilik tahakkuklarının tahsili için potansiyel olarak başka rezerv kaynakları da bulunmaktadır. Örneğin serbest meslek yasasına rağmen bu kategorideki vatandaşlar emeklilik ödemelerini yasadışı göçmenlerle aynı şekilde yapmamaktadırlar (Şinkarenko, 2020: 886).

Geçtiğimiz 50 yılda çalışan vatandaşlar ile emekliler arasındaki oranlar önemli ölçüde değişmiştir. 1970 yılında her emekliye 3,8 işçi düşerken, ancak 2019 yılında bu rakam ikiye düşmüştür. Rosstat'a göre çalışma çağındaki vatandaşların sayısı her geçen yıl azalmış ve yakın gelecekte 4 milyon kişiye düşecektir. Hükümet, emeklilik sistemi reformu nedeniyle tasarruf edilen paranın ulusal projeler geliştirmek için kullanılacağını ve reformun uygulanmaması durumunda Emeklilik Fonu'nun, artış şöyle dursun, mevcut hacminde bile emekli maaşlarını ödeyemeyeceğini öngörmektedir. 2024 yılında bireylerin gelirinin Emeklilik yaşının 1/3 oranında düşürülmesi gerekecektir. Günümüz Rusya Federasyonu federal mevzuatı, ilk iki yıldaki tercihli emekliliği (altı ay erken) dikkate alarak, her iki cinsiyet için de emeklilik yaşını beş yıl artırmaya yönelik çitayı belirlemiştir (Tablo 1). Rusya Cumhurbaşkanı, uzun süreli deneyimi olan vatandaşlar ve çok sayıda çocuk annesi olan vatandaşlar için erken emekliliğin sağlanmasına vurgu yapmıştır. Başlangıçta kadınlar için emeklilik yaşının 63'e çıkarılması da planlanmıştı ancak cumhurbaşkanı bunun 60 yıllla sınırlandırılmasını önermiştir. Orijinal plan cinsiyet eşitsizliğini daraltacaktı ama aynı zamanda emeklilik yaşını 8 yıla kadar yükselterek kadınların buna kızmasına da neden olacaktı (Çugunova, 2021: 74).

Tablo 1: Rusya Federasyonu'nda emeklilik yaşının arttırılması

Yıl	Erkekler	Kadınlar
2019	60,5 yaş (+ 6 ay.)	55,5 yaş (+ 6 ay.)
2020	61,5 yaş (+ 1,5 yıl)	56,5 yaş (+ 1,5 yıl)
2021	63 yaş (+ 3 yıl)	58 yaş (+ 3 yıl)
2022	64 yaş (+ 4 yıl)	59 yaş (+ 4 yıl)
2023	65 лет (+ 5 лет)	60 лет (+ 5 лет)

Каунак: Чугунова, Е. С. Проблемы развития пенсионной системы РФ / Е. С. Чугунова // Результаты современных научных исследований и разработок : сборник статей X Всероссийской научно-практической конференции, Пенза, 27 августа 2021 года. – Пенза: "Наука и Просвещение" (ИП Гуляев Г.Ю.), 2021. – С. 73-75

Cinsiyet kriterinin gelir üzerindeki etkisi, kadınların daha uzun bir yaşam beklentisine sahip olmaları, ancak çoğunlukla daha az çalışmaları, daha erken emekli olmaları ve daha düşük ücretlere sahip olmalarıdır. Bu sorun, bölgelerdeki

yaşam beklentisindeki cinsiyet farklılıkları nedeniyle daha da ağırlaşmaktadır. Rusya Federasyonu'nda kadınlar erkeklerden ortalama 11,3 yıl daha uzun yaşamaktadırlar. Böylece kadınlar başlangıçta eşitsiz koşullar altında kalmakta ve erkeklere benzer emeklilik sermayesi biriktirme fırsatına sahip olmamaktadırlar. Nüfusun çalışan ve emekli erkek sayısı ile kadın sayısının emeklilik yaşı arasındaki farkın şu anda kadınların ebeveyn iznine çıkmaya zorlanmasından kaynaklandığı ve bunun da mesleki yeterlilik kaybına yol açtığı varsayılabilir (Hüseyinli, 2015: 295). Bunun da sebeplerinden biri kariyer gelişiminin eksikliği ve ücretlerden kaynaklanmaktadır. Buna dayanarak, işverenler kadınlar için daha küçük emekli maaşı katkı payı ödemekte, bu nedenle emekli maaşları erkeklere göre daha düşük kalmaktadır. Ancak özellikle belirtmek gerekir ki Sovyetler Birliği döneminde kadınların istihdamının artırılması için çocuk bakımı yükünün kadının üzerinden kaldırılarak onların çalışmasına olanak tanıyan politikalar izlenmesikadınların daha fazla işgücüne katkısını sağlamış ve Ülkede hemen hemen her sektörde kadınlar çalışma hayatına katılmışlardır (Hüseyinli ve Hüseyinli, 2016: 122).

Aynı zamanda, emeklilik ödemelerinin maliyetleri artmamalı ve GSYH'nin % 6,9'u seviyesinde kalması beklenmektedir; bu da, ekonomik büyüme oranına ve demografik yaşlanmaya bakılmaksızın emekli maaşlarının hacmini artırma fırsatı yaratacaktır. Emeklilik sisteminde reformun uygulanması ihmal edilirse, 2028 yılına kadar ortalama emekli maaşı 17 bin ruble olacaktır.. Ülkenin enflasyonunun %5 ila 7 aralığında olması durumunda reformun etkisinin minimum düzeyde veya sıfıra yakın olacağı göz önüne alındığında, bu daha çok hafifletici tedbirlerle atlatılacaktır. Mevzuat, yardımlardan yararlanan emekliler için yeni yaş koşulları getirmiştir. Örnek olarak tehlikeli veya sağlığa ve çalışma koşullarına zararlı işlerde çalışan kişileri gösterebiliriz; bu yardımlardan yararlanma hakkına sahip olanlar onlardır. Aynı zamanda devlet, emeklilik öncesi yaştaki vatandaşlara yönelik sosyal yardım ve diğer yardımları da sürdürmektedir. Bu önlemler daha önce yalnızca emeklilik yaşına ulaşıldığında sağlanmaktaydı. Getirilen reformda emeklilerin hakları daha kapsamlı hale gelecek, örneğin istihdam garantisıyla doğrudan ilgili yeni yardımlar getirilecek. Bir işveren artık emeklilik öncesi yaştaki vatandaşlarını kolayca işten çıkaramayacak, hatta onları işe almayı reddedemeyecek. Bu tür kararlardan dolayı kanunlara uymayan işverenler sadece idari değil cezai olarak da cezalandırılacaklardır (Şinkarenko, 2020: 886).

2028 yılına kadar erkek memurlar 65 yaşına kadar emekli olacak, kadın memurlar ise 2034 yılından itibaren 63 yaşına kadar emekli olacaklardır. Yasal sistemdeki değişiklikler, yani emekli maaşlarının oluşumu ve ödenmesi, emeklilik süresinin artmasıyla birlikte büyüklüğünün de artmasına neden

olacaktır. Bugün çalışmaya devam eden ve Emeklilik Fonuna katkı payı ödeyen nüfus, devlet dışı fonların hizmetlerinden faydalanmaları halinde bireysel emeklilikteki artışı etkileyebilirler. Emeklilik Yaşının Arttırılmasının sonuçları şunlardır: Düşük yaşam beklentisi, özellikle erkeklerde bu durum gözlenir. Bu, sigortalılardan bazılarının büyük olasılıkla emekli maaşlarını göremeyecekleri ve emeklilik haklarını kullanamayacakları anlamına gelecektir. Emeklilik yaşının arttırılmasının ekonomik etkisinin yalnızca ilk 10-15 yılda ortaya çıkabileceğini ve bu sürenin ardından emeklilik sisteminin etkilenmeye başlayacağını göstermektedir (Çugunova, 2021: 97).

Emeklilik yaşını gereçlendirirken bir dizi faktörün ve riskin hesaba katılması önemlidir: demografik, sosyal, makroekonomik, çalışma ve emeklilik riskleri. Rusya'da demografik koşullar emeklilik yaşını arttırmayı haklı çıkarmak için sağlam bir temel oluşturmamaktadır. Emekli olma yaşının arttırılması hazırlanırken devletin makroekonomik sisteminin tüm sektörlerinin adaptasyonu ve işgücü piyasasının yeniden yapılandırılması da sağlanmalıdır. Hizmet gereksinimlerinin uzunluğundaki artış nedeniyle işgücü piyasasında ek boş pozisyonlar olması gerekir; bu da genç nüfus arasında artan işsizliğin sonuçlarını önleyecek veya hafifletecektir. Ne yazık ki, şu anda işgücü piyasasında gerekli koşullar mevcut değildir. Düşük ücretli işlerde çalışan vatandaşlar için emekli maaşından elde edilen gelir ek gelir görevi görmekte ve onun yardımıyla yalnızca yaşam standartlarını koruyabilmektedirler. Ve reformun uygulanması bu tür vatandaşlar için ciddi bir darbe olacak çünkü emekli olma yaşının arttırılması onları bu işlevden mahrum bırakacaktır (Bringa, 2014: 376).

Böyle bir sonuç Rusya'da işsizlik ve yoksulluğun artmasına neden olabilir. İşgücü piyasasında ayrımcılık 45 yaşında başlamakta; diğer bir gerçek de bazı araştırmaların şu istatistikleri göstermesidir: İşgücü piyasasında kalan 55-65 yaş arası kişilerin % 70'i işsiz olacaktır. 25 Aralık 2012 tarihinde, Rusya Federasyonu, Rus emeklilik sistemi işleyişinin ana hedeflerini tanımlayan 2524-r sayılı "Rusya Federasyonu emeklilik sisteminin uzun vadeli geliştirilmesine yönelik Stratejinin onaylanması üzerine" Kararını yayınlamıştır. Bu stratejinin amacı, emeklilik sisteminin 2030 yılına kadar iyileştirmeyi amaçlayan sosyal hedefler ve önlemlerin alınmasıdır. Yani: bu sistem, gelişiminin üç ana yönünü belirlemiştir: birincisi, uzun vadede ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanması. İkincisi, vatandaşlar için kabul edilebilir düzeyde garantili bir sosyal güvenlik düzeyi ve üçüncüsü ise sigorta yükünün optimal seviyede tutulması gerekliliğidir. Kısacası tüm bunlar, emeklilik ödeneği düzeyinin artırılmasının yanı sıra, işletmeye yük getirmeden finansal istikrarın garanti altına alınmasının gerekli olduğunu da göstermektedir (Filatova, 2021: 60).

Bu sorunu çözmek için aşağıdaki talimatlar geliştirilmiştir:

- 1) tarife ve bütçe politikasının iyileştirilmesi;
- 2) emeklilik sisteminin finanse edilen bileşeninin kurumunun dönüşümü;
- 3) Rusya Federasyonu emeklilik sisteminin dağıtım bileşeninde vatandaşların emeklilik haklarının iyileştirilmesi ;
- 4) erken emeklilik kurumunun yeniden düzenlenmesi;
- 5) kurumsal emeklilik hizmetlerinin geliştirilmesinde olumlu dinamiklerin oluşturulması;
- 6) uluslararası deneyimin kullanılması (Buzgalin, 2021: 4).

3.1. Demografinin Emeklilik Sistemine Etkisi

Birkaç yıldır Rusya Federasyonu hükümeti, bütçe açığını ortadan kaldırmayı amaçlayan emeklilik haklarının oluşumunu etkileyen göstergeleri (emeklilik yaşı, sigorta süresi, oluşturulan bireysel emeklilik katsayılarının sayısı) düzenlemektedir. Bunun için de Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun kurulması ve dengeli bir emeklilik sisteminin sağlanması çalışmaları başlatılmıştır. Ancak emeklilik sistemindeki en önemli katılımcının öncelikle emeklinin kendisi olduğu ve bu kişiyle ilgili olarak sosyal adaletin sağlanması gerektiği göz önüne alındığında, emeklilik reformları sırasında katılımcıların emeklilik haklarını sınırlayan tedbirler, uzun vadeli mali denge açısından ek riskler doğurabilecektir. Ayrıca, ekonomik, politik, sosyal ve demografik süreçler birbiriyle yakından ilişkili olduğundan, emeklilik sistemini etkileyen faktörlere ilişkin tek başına bir çalışma yanlış görünmektedir (Podgorrelova, 2020: 122).

Demografik sorunları çözmek için ekonomik (GSYİH düzeyi, enflasyon, hükümet harcamalarının miktarı, ortalama ücretler vb.), siyasi (savaşlar, felaketler, sınırların genişlemesi, göçmenlerle ilgili siyasi kararlar vb.), sosyal faktörlerin dikkate alınması gerekir. (tıbbi bakımın kalitesi, tıbbın gelişme düzeyi, sağlanan sosyal hizmetlerin hacmi vb.) kişinin yaşadığı koşullar. Bu bağlamda, Rusya Federasyonu emeklilik sisteminin gelecekteki gelişim yörüngesini belirlemek için, çeşitli faktörlerin kapsamlı bir analizi gereklidir; bunun emeklilik sistemi üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi, karar almayı kolaylaştıracaktır. Rusya Federasyonu emeklilik sistemindeki katılımcılar arasındaki mali ilişkilere kısıtlamalar getiren demografik faktörler bir dizi özellik ile karakterize edilmektedir (Strepetova, 2016: 157).

1. Demografik dalgalar. Rusya'da meydana gelen ekonomik, politik ve sosyal süreçler, doğum oranı, ölüm oranı, sağlık durumu, yaşam beklentisi vb. düzeyini etkileyen demografinin özelliklerini belirlemektedir. 1926 yılından 2050 yılına kadar Rus nüfusunun demografik yapısı dalgalı seyretmektedir. Sunulan istatistiksel verilere dayanarak, 0 ila 4 yaş arası çocuk sayısının azaldığına dikkat edilmelidir. Bu yaş grubunun nüfus dinamiklerinin de tahmin döneminde düşüşte

olması dikkat çekicidir. Nüfusun doğum oranında da benzer bir durum görülmektedir. Doğum oranındaki azalmanın sonucu daha da küçük bir neslin üremesidir, bu da ülkeyi 2020-2021 yıllarında ölüm oranlarındaki artışla daha da kötüleşen demografik yaşlanma sorununa sürüklemektedir (Filatova, 2021: 60).

Rosstat (Rusya İstatistik Kurumu) verileri, koronavirüs pandemisinin bir sonucu olarak ölüm oranlarında %18'lik bir artış olduğunu göstermiştir. Çalışan nüfusta da (21,97 bin kişi çalışma çağında ve 122,64 bin kişi yaşlı kuşak) ölümlerin görülmesi dikkat çekicidir. “Birçok ailenin parasal gelirinin düşük olması, normal yaşam koşullarının olmayışı, modern aile yapısı (küçük çocuklara yönelim, tek ebeveynli aile sayısının artması), ağır fiziksel emek doğum oranını olumsuz etkilemiştir. Çalışan kadınların önemli bir kısmı (yaklaşık %15), sağlık koşullarına uygun olmayan (hijyen standartları, düşük üreme sağlığı düzeyi, çok sayıda kürtaj) çalışma koşullarında çalışmışlardır (Çugunova, 2021: 97).

Rusya'nın 2021 yılında doğurganlık ve ölüm oranı açısından en olumsuz bölgeleri Moskova bölgesi (doğum oranı - 72,4 bin, ölüm oranı - 91,4 bin), Rostov bölgesi ve Nizhny Novgorod bölgesi olmuştur. Tataristan Cumhuriyeti, St. Petersburg, Primorsky Krai vb. 2021 yılında doğum ve ölüm oranlarının göreceli eşitliği açısından sınırdan kalmıştır. Kuzey Kafkasya Federal Bölgesi'nin tüm bölgesel birimlerinde doğum oranlarının ölümlerin üzerinde olduğu gözlemlenmiştir. Böylece, 2020 yılında nüfusun bu kategorisinin ölüm oranı 2019'a göre 516 bin kişi artmıştır (2018'de çalışma çağındaki nüfusun ölüm oranı 4,822 milyon, 2019'da - 4,7 milyon, 2020'de - 5,216 milyon kişi olmuştur). Demografik değişikliklerin olumlu bir sonucu olarak bebek ölümlerinde, miyokard enfarktüsünden ölümlerde, neoplazmlarda ve tüberkülozda bir azalma olduğunu söylenebilir (Sinyavskaya, 2020: 191).

2. *Nüfusun yaş yapısı.* Emeklilik sisteminin gelişiminin özelliklerini belirleyen bir sonraki demografik eğilim, yaşlı insan sayısındaki artıştır. Olumlu bir faktör not edilebilir: 2022'deki nüfus 145.478 milyon kişiydi; bu, Rusya Federasyonu Demografik Politikası Kavramı tarafından belirlenen göstergenin 2025 yılına kadar 145 milyon kişi düzeyinde elde edildiğini gösteriyor. Nispeten istikrarlı bir nüfus büyüklüğüne sahip olan nüfusun yaş yapısında bir değişiklik vardır. Çalışma yaşı üzerindeki nüfus dinamiklerinin analizinin sonuçları, 70 yaş üstü vatandaşların yaş grubunda önemli bir artış tespit edilmiştir (1950'lerden 2050'ye kadar olan dönemde 70 yaş üstü insan sayısı artacaktır). Bu eğilim, nüfusun demografik yaşlanması sorununun varlığını bir kez daha doğrulamaktadır. Rusya nüfusunun cinsiyet ve yaş bileşimindeki değişiklikler arasında, dinamikleri büyük ölçüde emeklilik sisteminin gelişiminin gidişatını belirleyen, tahmin döneminde emeklilik yaşının toplam nüfusundaki artışı ayrı ayrı vurgulamalıyız (Filatova, 2021: 60).

Böylece, tahmini verilerine göre, emeklilik yaşındaki kadınların sayısı 2020 yılında (55 yaş bazında) 26,7 milyon, 2030 yılında 22,7 milyon, 2040 yılında 23,6 milyon, 2050 yılında ise 25,3 milyon olması beklenmektedir. Buna karşılık, emeklilik çağındaki erkeklerin sayısı 2020 yılında 11,7 milyon, 2030 yılında (65 yaş ve üzeri baz alındığında) 9,7 milyon, 2040 yılında 10,013 milyon, 2050 yılında ise 11,496 milyon olması beklenmektedir. Emeklilik çağındaki nüfusun ancak 2050 yılında 2020 seviyesine ulaşması olumlu bir faktör gibi görünmektedir. Nüfusun yaş yapısındaki değişikliklerin emeklilik sistemi üzerindeki etkisini belirlemek için, 2021 yılı başında 81,9 milyon kişi olan çalışma çağındaki nüfusun, 2022 yılı başında 83,2 milyon kişi olduğunu dikkate almak gerekir. Sunulan istatistiksel veriler, çalışma yaşının üzerindeki toplam insan sayısının azaldığını ve çalışma çağındaki nüfusun toplam sayıya oranının biraz artacağını (2022 yılında 57,0 milyondan 2036 yılında 62,5 milyona ulaşması beklenmektedir) öngören Rosstat tahmininin düşük olduğunu göstermektedir (Çugunova, 2021: 97).

Genel olarak bu gerçek, aşağıdaki varsayımlar altında emeklilik sisteminin gelişimi üzerinde olumlu etkisi olan bir eğilim olarak değerlendirilebilir:

- Yalnızca çalışma çağındaki kişiler emek faaliyetleri yürütmekte ve Emeklilik Fonuna katkı payı ödemektedir;
- Emekliler çalışma yaşının üzerinde olan kişilerdir;
- Ocak 2022 itibarıyla Rusya Federasyonu'nda çalışma yaşının üzerinde 35,74 milyon kişi bulunmaktadır
- 44,68 milyon kişi emekli maaşı almaktadır.

Sonuç olarak, yaş yapısındaki değişikliklere ilişkin demografik veriler, yalnızca yaşlılık sigortası emekli maaşları için değil aynı zamanda engelli emeklilik maaşları, geçimini sağlayan kişinin kaybı (ölüm), vb. için de kullanılmaktadır. Demografik faktörlerin kalkınma üzerindeki etkisini belirlemek için emeklilik sistemi aynı zamanda çalışma çağındaki engelli nüfusa ilişkin verileri de dikkate almalıdır (URL: 1).

3. Nüfusun yaşam beklentisi. Nüfusun yaşam beklentisinin artması, emeklilik sistemine ek yükümlülükler getirmektedir. Ancak yaşam beklentisi arttıkça daha fazla iş yaratılırsa, yaşlı insanların demografik payındaki artış, emeklilik fonu bütçesi üzerinde mali yükün artmasına yol açmayacaktır. E. V. Kristoval ve A. N. Tyrsin'in çalışmasında sunulan verilere göre emeklilik yaşının 1 yıl yükseltilmesi vatandaşların istihdamında 375,8 bin kişi artışa yol açacaktır. Sonuç olarak, emeklilik yaşının 2018 yılından itibaren artması, sigorta süresinin devamı ve Emekli Fonu bütçe gelirinin oluşması nedeniyle yaşlı kuşak tarafından

ödenen sigorta primlerinin artmasına ve emekli sayısının azalmasına neden olacaktır. Bu durum Emeklilik Fonu bütçesini dengeleyecektir (Netbay, 2021: 7).

Bir yandan dijitalleşme, yüksek vasıflı işçiler için işgücü piyasası fırsatlarının artmasına yol açmaktayken diğer yandan düşük vasıflı işçilerin işsizliğini körüklemekte, bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik alanlarındaki işgücü sıkıntısı sorununu ağırlaştırır ve disiplinler arası becerilere sahip işçiler için atipik istihdamda bir artışa neden olabilmektedir. 2021 yılında otomasyona en duyarlı sektörlerde istihdamda düşüş yaşandığını belirtmek gerekir. Otomasyonun neden olabileceği iş kayıplarına ilişkin tahminler %10 ile 15 arasında değişmiştir. Ekonominin lojistik ve taşımacılık gibi bazı sektörlerinde otomasyonun istihdam üzerindeki etkisi gözle görülürken, diğerlerinde, yani bankacılık ve finansal hizmetlerde, yeni yeni ortaya çıkmaya başlamıştır. Dolayısıyla, otomasyon riski yüksek olan üretimde istihdam edilen çalışanların en yüksek oranı, geçimlik işçiler, makine ve tesis operatörleri, montajcılar, zanaatkarlar ve matbaacılar, inşaat işçileri ve diğer üretim işçileri (%15'ten fazla) arasında izlenebilir. Buna karşılık en düşük pay (%5'ten az) yöneticiler ve bakım çalışanları arasındadır. Bu nedenle, yaşlı kuşaktan kişilerin yaptığı mesleklerin talep görmeyebileceği ve işgücü piyasasında ilave düşük vasıflı işçi arzının işsizliğin artmasına neden olacağı varsayılabilir (Pedgorelova, 2020: 122).

Dolayısıyla yaşam beklentisindeki artış ve emeklilik yaşındaki artış ekonomi üzerinde (istihdam, işsizlik, ücretler ve tıbbi bakım sistemi üzerinde) sinerjik bir etkiye sahip olacaktır. Genel olarak, artan yaşam beklentisinin bireysel makroekonomik göstergeler üzerindeki etkisi şu şekilde belirlenmektedir:

1. Yaşlı kuşak vatandaşların kıdemlerinin devam etmesi nedeniyle işgücü piyasasındaki arzın artması.
2. Çalışma süresinin ve devletin bütçe dışı fonlarına aktarılan sigorta primlerinin hacminin arttırılması.
3. Emeklilik süresi artan emeklilere yapılacak ödemelere ilişkin Emekli Sandığı giderlerinin azaltılması.
4. İşgücü piyasasındaki arzın artırılması vb. yoluyla nüfusun ortalama ücretinin azaltılması.

Onlarca yıl boyunca, Rusya'da yaş-cinsiyet piramidinin deformasyonuna yol açan dalga benzeri bir demografik süreç dinamiği geliyor. Demografik dalgaların gidişatı, emekli sayısını ve emeklilik sistemi üzerindeki yükü doğrudan etkileyen birçok nedenden kaynaklanmaktadır. Özellikle, bir dizi faktörün emeklilik sistemi üzerindeki eşzamanlı etkisinden sinerjik bir etki elde edilmektedir: nüfusun doğum oranındaki bir azalma, 0 ila 4 yaş arası çocukların yaşam beklentisinde bir azalma, Çalışan nüfusun ölüm oranı (COVID-19 dahil),

yaşlı insan sayısındaki artış vb. d. Listelenen faktörler arasındaki zincirleme etkileşimler, nüfusun yaşlanması sorununu güçlendirmekte ve bu sorunu çözmek için yeni yaklaşımlar bulma ihtiyacını belirlemektedir. Nüfusun istikrarlı yaşlanma eğilimi devam ederse emeklilik fonu açığı artacak ve emeklilerin yaşam standardı düşecek. Bu sorunun çözümü öncelikle doğum oranının artırılmasında, kayıt dışı istihdamın azaltılmasına ve vatandaşlar tarafından vergi ve sigorta katkıları şeklinde kazanılan paranın bir kısmının bütçe sistemine iade edilmesine yönelik bir dizi önlemin geliştirilmesinde görülmektedir (Kravçenko, 2020: 198).

4. EMEKLİLİK SİSTEMİ YAPISI VE ÖZELLİKLERİ

Şu anda, devlet emekliliğinin sağlanması piyasa ekonomisinin önemli özelliklerinden biridir ve bu da bir sosyal koruma sistemi oluşturmaktadır. Rusya'daki emeklilik sisteminin yapısı ve etkinliği, aşağıdakileri içeren savunmasız sosyal grupların refahını ve yaşam kalitesini belirlemektedir: emekliler, engelli grubu almış kişiler ve geçimini sağlayanları kaybeden çocuklar vb. Rusya'da çok sayıda emekli engelli ve bu nedenle tek gelir kaynakları emekli maaşı olup, varlıklarını yalnızca emekli maaşı ödemelerinin büyüklüğüne göre sağlamak zorunda kalmıştır. Devletin sosyal güvenlik sisteminin emeklilik için ekonomik, sosyal ve politik fonksiyonları bulunmaktadır (Kalmikov, 2020: 60).

Ekonomik işlev, emeklilik yaşına ulaşmış kişilerin, engellilerin ve geçimini sağlayan kişiyi kaybeden kişilerin (ölüm) gelirlerinin emeklilik maaşlarına aktarılmasına odaklanmıştır. Mevcut emeklilere emekli maaşı ödemek için çalışan nüfusun bütçe dışı fonlarına da katkı payları aktarılabilir. Sosyal işlev, emekliler için makul bir yaşam standardını garanti etmektedir. Toplumda sosyal istikrarı korumak için devlet hukukunun kamu hizmetine yönelik siyasi bir işlevi vardır. Politik işlev, Kamu savunmasına yönelik güvencelerin uygulanması, aktif mevzuatla toplumun birlik ve beraberliğinin güvence altına alınması amaçlanmaktadır. Devlet emekliliği teminatı, aşağıdakileri belirleyen bir dizi ekonomik ilişkiyi içeren mali kategorilerden oluşmaktadır. Devlet gelirin bir kısmının, belirli gereksinimleri karşılayan vatandaşlara sistematik ve gecikmeden ödeme yapılması için yeniden birleştirilmesi gerekmektedir (Aksyutina v.d, 2020: 1250).

Aşağıdaki faktörlere bağlı olarak bireysel risklerin sosyo-ekonomik sonuçlarının yeniden birleşimi: emek faaliyetindeki tüm katılımcılar arasında yaşlılığın başlangıcı, sakatlık, geçimini sağlayan kişinin kaybı.

Rus mevzuatında, devlet emekliliği teminatı, vatandaşlara, sigorta emekliliğinin yaşlılığına (sakatlık) ulaşıldığında federal devlet kamu hizmetinin sona ermesi nedeniyle kaybedilen kazançları (gelirleri) telafi etmek amacıyla yapılan büyük bir ödemedir;

- vatandaşların astronotlardan veya kıdeme göre emekliliğe ilişkin personelin niceliksel uçuş testlerinden kaynaklanan kazanç kayıplarını telafi etmek amacıyla;
- askerlik hizmeti sırasında radyasyon veya insan kaynaklı felaketler sonucu vatandaşların sağlığına verilen zararı, yasal yaşa ulaşıldığında sakatlık veya geçimini sağlayan kişinin kaybı durumunda telafi etmek için;
- engelli vatandaşlara geçim kaynağı sağlamak amacıyla.

“Devlet Emeklilik Sağlanması Hakkında” Federal Kanun uyarınca, aşağıdaki kişiler emekli maaşı alma hakkına sahiptir:

- Rusya Federasyonu vatandaşı, bu federal yasanın devlet emekliliği sağlanmasına yönelik çeşitli emekli maaşları için öngördüğü koşullara tabi;
- Rusya Federasyonu topraklarında daimi olarak ikamet eden yabancı kişiler ve vatansız kişiler,
- Bu Federal Yasa veya Rusya Federasyonu'nun uluslararası anlaşmaları tarafından aksi belirtilmedikçe, Rusya Federasyonu'ndaki kişilerle aynı gerekçelerle (Şirokih, 2019: 135).

“Devlet Emeklilik Güvenliği Hakkında” Federal Kanun uyarınca, aşağıdaki kişiler devlet emekliliği teminatı kapsamında emekli maaşı alma hakkına sahiptir:

1. Federal hükümet memurları;
2. Askeri personel;
3. Büyük Vatanseverlik Savaşı'nın (İkinci Dünya Savaşı) katılımcıları;
4. “Kuşatılmış Leningrad Sakini” rozetini alan kişiler;
5. Radyasyondan veya insan kaynaklı felaketlerden etkilenen kişiler;
6. Astronotlar;
7. Uçuş testi personeli;
8. Engelli kişiler (Romp v.d, 2020: 130).

Dolayısıyla, genel olarak yukarıdakilere dayanarak aşağıdaki sonuçları çıkarabiliriz. Devlet emekliliği hükmü, emeklilik sisteminin temelini belirlemede, nüfusu yoksulluktan korumakta, onlara istikrarlı bir aylık gelir sağlamak ve geçimlik bir ücret ödenmesini garanti etmektedir. Devletin sosyal güvenlik hakkının temel amacı, insanları yaşlılık, engellilik ve geçimini sağlayan kişinin kaybı durumunda güvensizlikten kaynaklanan risklerden korumaktır (Aleksaşenko, 2019: 320).

Rusya Federasyonu'nun 2021 yılı emeklilik sistemi üç seviyeyi içermektedir:

1) *Sosyal Güvenlik (Teminat) Sistemi*: Emeklilikten sonra kazançlarını kaybeden çalışan vatandaşlara yönelik sosyal yardım türleridir. Devlet, emekli

maaşının vatandaşların rahat bir yaşam sürmesini garanti altına almayı amaçlamadığını, yalnızca kayıp kazançları telafi etmeyi amaçladığını inkar etmemektedir. Sunulan düzeyde, Rusya topraklarında ikamet eden kişilerin yanı sıra Rusya Federasyonu topraklarında kalıcı veya geçici olarak ikamet eden ve vatandaşlığı olmayan yabancı kişiler de emekli maaşı için başvurabilirler. Ayrıca, bu durumdan yararlanmak isteyenler;

- gerekli tüm belgelere uygun olarak resmi olarak istihdam edilen çalışanlar;
- kendilerine iş sağlayan kişiler (bireysel girişimciler, avukatlar, özel muayenehaneye uğraşan noterler, çiftçiler). “Serbest meslek” kategorisini de göz önünde bulundurursak, genel kural olarak sigortalı emeklilik hakkı kazanılmıyor. Yukarıda sıralanan tüm istihdam türlerinde bütçe dışı fonlara sabit ödemeler yapıldığından;
- emek faaliyetlerini Rusya Federasyonu sınırları dışında yürüten ve Rusya Emeklilik Fonu’na sigorta primi ödeyen kişiler;

2) *devlet emeklilik teminatı*: Sigorta emekliliği almaya hakkı olmayan vatandaşları desteklemeyi amaçlamaktadır. Devletin sosyal güvenlik hakkı kapsamında bir emekli maaşı, federal çalışanlara, askeri personele ve aile üyelerine, Çernobil ve diğer radyasyondan veya insan yapımı felaketlerden etkilenen vatandaşlara ve aile üyelerine, engelli vatandaşlara tahsis edilmektedir. Devlet, belirli güncel olaylar nedeniyle sigorta emekliliği hakkını elde edemeyen belirli bir kategorideki kişilere odaklanarak, onlara sosyal emeklilik maaşı da ödeyebilmektedir. Sosyall emeklilikten yararlanalar;

- Fizyolojik, zihinsel vb. engelli bir kişinin çalışmaması veya sigortalı aylığına hak kazanabilmesi için belirli bir sigortalılık süresini ve emeklilik katsayısını kazanmamış olması buna örnek olarak verilebilir. Ancak bugün, "gayri resmi" ücretlerin baskınlığı ve emeklilik puanlarının biriktirilmesine yönelik artan gereksinimler nedeniyle, başka bir durum giderek daha yaygın hale gelmiştir.
- Gerekli sigorta deneyi veya emeklilik katsayıları eksik olanlardır. Sosyal emeklilik, herhangi bir hizmet süresi veya emeklilik puanı şartı aranmaksızın verilir, ancak sigorta emekliliğinden beş yıl sonra verilmektedir. Böylece, 2028 yılına kadar sosyal yaşlılık aylığı 70 yaşındaki erkeklere, 65 yaşındaki kadınlara verilebilecektir.
- Sosyal emeklilik, devlet bütçesinden ödenen bir sosyal emeklilik türüdür (Gurviç, 2019: 20).

Askeri personel, polis memurları veya diğer kolluk kuvvetleri, hizmet süresi ve diğer koşullar için belirli koşullar altında sorumlu departmanlarında (Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Federal Cezaevi Hizmeti vb.) çalışanlar devlet bütçesinden emekli maaşı almaktadırlar. Ancak, bu vatandaşlar Rusya Emeklilik Fonu'ndan veya zorunlu emeklilik sigortası sisteminden dolayı emeklilik maaşı alamamaktadırlar (Butkina, 2020: 25).

3) *devlet dışı (gönüllü emeklilik) yaşlılık aylığı*: Vatandaşların ek bir yaşlılık aylığı oluşturmasına olanak tanmaktadır. Bu emekli maaşını alabilmek için devlet dışı bir emeklilik fonuyla anlaşma yapmak ve belirli bir süre içinde belirli ödemeler yapmak gerekir. Şu anda Rusya'da en yaygın olanı kurumsal emekliliktir: bu durumda işveren, çalışanlarının gönüllü emekliliğine katkıda bulunmaktadır. Emeklilik Fonu'nun (www.pfrf.ru'nun) vatandaşların rahatlığı için tasarlanmış bir web sitesi bulunmakta olup, yazılı taleplerin elektronik ortamda çevrimiçi olarak alınması da mümkündür. Ayrıca, Rusya Emeklilik Fonu'na 24 saat açık yardım hattı ve İnternet üzerinden de erişim mümkündür (Kiyosaki, 2020:422).

4.1. Emeklilik Sisteminin Gelişimi

Son 30 yılda Rusya'da birçok reform gerçekleştirilmiş ve bunun sonucunda hizmet süresinin hesaplanması ve emekli maaşlarının, emeklilik yaşının vb. hesaplanmasına ilişkin prosedürler değişmiştir. 20 Kasım 1990 tarih ve 340-1 sayılı " Rusya Federasyonu'nda Devlet Emekli Maaşları Hakkında" Kanun 1990 yılında SSCB'de kabul edilmiştir. Bu kanunla sigortalı emeklilik sisteminin temelleri atılmıştır. Emeklilik maaşlarının ana finansman kaynağı, çalışanın ücret fonunun %28'i tutarındaki işveren katkılarıydı. Emeklilik, çalışanın hizmet süresi ve maaşıyla "adil bir şekilde bağlantılı" hale gelmiştir. Emeklilikten önce gelir, 5 yıllık sürekli hizmet veya emeklilikten önceki son 2 yıl için hesaplanıyordu. Doğum izni, ebeveyn izni⁴ (Hüseynli, 2020: 411) (3 yıl ama 9 yılı aşmamak üzere), üniversite eğitimi ve askerlik hizmeti de iş deneyimini kapsamaya (çalışma süresinden sayılacaktır) başlamıştır. İşsiz vatandaşlara yönelik "sosyal emeklilik" gibi bir kavram da ilk kez bu dönemde ortaya çıkmıştır. 2001 yılının sonunda Rusya, memurlar için emekli maaşlarına ilişkin bir yasa kabul etmiştir: 15 Aralık 2001 tarihli ve 166-FZ sayılı Federal Kanun "Rusya Federasyonu'nda devlet emekliliği hakkında." Bu kanuna göre memurlara iki emekli maaşı alma hakkı verilmiştir. 2002 yılının başında, diğer işçi kategorilerinin çıkarları dikkate

⁴ "Kadınlar, çocuk bakım izninde iken, devlet sosyal sigorta yardımlarını alma hakkı saklı kalma kaydıyla, yarı zamanlı işlerde veya evde çalışabilir. İzin süresi boyunca, çalışan işyerini ve pozisyonunu koruyacaktır. Çocuk bakımı izni, işçinin genel kıdem süresine dâhil edilmekle birlikte, söz konusu izin süresi emekli olabilmesi için aranan toplam kıdem süresinden sayılmayacaktır."

alınarak “Rusya Federasyonu'nda İşçi Emekliliklerine İlişkin Kanun” yürürlüğe girmiştir. Kanunun kabul edilmesinin bir sonucu olarak emeklilik maaşının hesaplanmasında asıl önemli olan çalışanın aldığı maaş değil, işverenin emeklilik fonuna ödediği sigorta katkısı “birleşik sosyal vergi” ödemesi olmuştur (Ageeva, 2018: 89).

Kanunun kabulünden sonraki yıllarda birleşik sosyal verginin büyüklüğü düşme eğilimi göstermiştir: %28'den %22'ye. 1967 doğumlu vatandaşlar için de zorunlu bir finansman bileşeni uygulamaya konulmuştur; katkı paylarının %6'sı tasarruflara, %16'sı ise sigorta bileşenine tahsis edilmiştir. Ancak zamanla sigorta kısmından gelen fonlar emeklilere emekli maaşı ödemek için yetersiz hale gelmiş ve ardından 1 Ocak 2014 yılından itibaren devlet tasarrufları "dondurmaya" ve bunları tamamen Emeklilik Fonu'na göndermeye karar vermiştir. 1 Ocak 2014 tarihinde, Rusya'da 28 Aralık 2013 tarih ve 400-FZ sayılı “Sigorta Emekliliklerine İlişkin” Federal Kanun kabul edilmiş ve bu yasada emeklilik maaşı hesaplamaları için bir “puan” sistemi getirilmiştir. Böylece gelecekteki emekli maaşının büyüklüğü çalışanın gerçek ücretine daha az bağlı olmaya başlamıştır. Emekli maaşı almanın temel koşulları: en az 15 yıllık sigorta tecrübesi ve en az 30 puan almış olmaktır. Rusya emeklilik sisteminde modern değişiklikler ve reformlar devam etmiştir. Memur kategorileri için, 1 Ocak 2017 yılından itibaren emeklilik yaşının erkekler için 65'e, kadınlar için ise 63'e çıkarılmasına karar verilmiştir. 1 Ocak 2019 yılında ise diğer işçi kategorileri için de emeklilik yaşının erkekler için 65'e, kadınlar için 60'a yükselten bir yasa yürürlüğe girmiştir. Sosyal emeklilik maaşı ise vatandaşlara sigorta emekliliğinden 5 yıl sonra bağlanması kararlaştırılmıştır. Ancak bu değişiklikler tehlikeli endüstrilerdeki çalışanları veya askeri personel için uygulanmamıştır (Hadıkina, 2020: 73).

4.2. Emeklilik Sisteminin Hedef ve Uygulamaları

Dünyadaki uygulamalar, hemen hemen tüm yabancı ülkelerin emeklilik sistemlerinde ciddi zorluklarla karşı karşıya kaldıklarını ve emeklilik yaşının yükseltilmesi, asgari iş deneyimi gerekliliklerinin artırılması yönünde değiştirilmesi, zorunlu finansman bileşeninin kaldırılması dahil olmak üzere bir dizi reformu gerçekleştirmek zorunda kaldıklarını göstermektedir. Yerli emeklilik sistemi bugün dengesiz kalmaya devam ediyor ve gelecekte mali dengeyi bağımsız olarak sağlayamıyor. Demografik kriz, makroekonomik göstergelerdeki değişiklikler, işgücü piyasasının dönüşümü ve kayıt dışı ekonominin büyüyen sektörü nedeniyle Rusya Federasyonu emeklilik sistemi de dahil olmak üzere ulusal emeklilik sistemlerinde sorunların ağırlaşması, hedeflenen modernizasyon ihtiyacını zorunlu kılmaktadır. Yurtiçi emeklilik

sisteminin geliştirilmesine yönelik stratejiyi ve reformunun yönünü tanımlayan ve düzenleyen ana belge, şu anda resmi olarak Aralık ayında Rusya Federasyonu Hükümeti Kararnamesi ile onaylanan Emeklilik Sisteminin Uzun Vadeli Gelişimi Stratejisidir (Şaşkova, 2015: 166).

Kabul edilmesinden bu yana (8 yıldan fazla bir süre sonra), Strateji çerçevesine dahil edilmeyen birçok karar alınmıştır, örneğin:

- emeklilik sisteminin üç kademeliden iki kademeliye dönüştürülmesi; iki bileşenden oluşmaktadır: sigorta ve finansman;
- 2014 yılından bu yana zorunlu emeklilik tasarruflarının oluşturulmasına ilişkin bir moratoryumun getirilmesi ve bu moratoryumun 2022 yılı sonuna kadar uzatılması;
- ikamet ettiği bölgede bir emeklinin asgari geçim seviyesinden (bundan böyle emeklinin asgari geçim ücreti olarak anılacaktır) daha düşük olmayan ve miktarı emeklinin asgari geçim düzeyini aşmayan bir asgari emeklilik ödeme tutarının belirlenmesi;
- 1 Ocak 2016'dan itibaren çalışan emekliler için emekli maaşı endekslemesinin kaldırılması;
- Emeklilik yaşının 1 Ocak 2019'dan itibaren yükseltilmesi vb (Timonina, 2019: 92).

Aynı zamanda, Erken emeklilik kurumunun reform edilmesi, orta sınıfın kurumsal ve bireysel emeklilik sistemlerine katılımının genişletilmesi vb. gibi Strateji tarafından sağlanan bir dizi önlem “kağıt üzerinde” kalmıştır. Son zamanlarda, Stratejide 2030 yılına kadar belirtilen hedeflere ulaşılacağı açıkça ortaya çıkmıştır:

- emeklinin geçim düzeyinin en az 2,5-3 katı tutarında ortalama yaşlılık işçi emekliliği sağlanması;
- standart sigorta kapsamı ve ortalama ücretlerle kayıp kazançların %40'ına kadar yaşlılık işçi maaşı ile ikame oranının sağlanması;
- elde edilen emeklilik hakları ile mali destek kaynakları arasında bir dengenin sağlanması - gelecekte bu pek mümkün olmayacaktır (Şaşkova, 2015: 166).

Günümüzde Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nda 43 milyondan fazla emekli kayıtlıdır. Toplam emekli sayısının içinde en önemli payı % 91,9 ile sigorta emekliliği alan kişiler tarafından işgal edilmektedir. Devlet emekliliği alanların sayısı önemli ölçüde daha düşük olup, payları % 8,1'dir. 2020 yılında

emekli maaşlarına 8,02 milyar ruble tahsis edilmiş olup, bu 2019 yılına göre 363,7 milyar ruble daha fazla (% 4,7 oranında) olmuştur. Emeklilik sağlanmasına ilişkin harcamaların büyük kısmı (% 92,4) sigorta emekliliklerinin finansmanına yönelik olup, % 6,1'i devlet emekli maaşlarının ödenmesine, yaklaşık % 1'i de sosyal emekli maaşlarına ve % 0,5'i diğer ödemeler için harcanmaktadır. Daha önce de belirttiği gibi, Rus emeklilik sistemi son on yılda, demografik durumun değiştiği, işgücü piyasasının ve sosyo-ekonomik parametrelerin dönüşümüne yol açan bir reform sürecinden geçmiştir. Emeklilik sisteminin etkinliğinin önemli bir göstergesi, kaybedilen kazançların telafi oranıdır. Strateji, bu göstergenin 2030 yılına kadar % 40'a çıkarılmasını öngörmekte ve bu, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından da tavsiye edilmektedir. Ancak ortalama emekli maaşlarındaki göreceli artışa rağmen bu gösterge ILO'nun tavsiye ettiği seviyenin önemli ölçüde altında kalmaya devam etmekte olup ve düşüş eğilimi göstermektedir. 2012 yılında yenileme oranı % 33,9 iken, 2020 yılında bu oran % 4,6 azalarak % 29,3 olarak gerçekleşmiştir (Kriçevskiy, 2019: 448).

Dolayısıyla bu eğilim, Stratejinin belirlediği hedefe ulaşmaya olan mesafeyi göstermektedir. Bu sorun, emekli maaşlarının endekslenmesinin, belirli bir sektördeki makroekonomik göstergelere bağlı olarak ve emekli maaşı ödemelerinin düzeyini artıracak ancak emekli maaşının mali dengesini olumsuz yönde etkileyecek enflasyon seviyesine değil ücretlere bağlanmasıyla çözülebilir. Emeklilik sistemi dışsal makroekonomik ve demografik risklerin ağırlaşması, bu risklerin sigortalıların emeklilik haklarının oluşumu üzerindeki etkisini sadece sigorta dönemi boyunca değil, tüm yaşam dönemi boyunca dikkate alması gereken modern ekonomik endeksleme modellerinin oluşturulmasını gerektirmektedir. (Solovev, 2019) .

İkame oranının, tam olarak olmasa da, Stratejide belirtilen normatif katsayının anlamına karşılık geldiği, ancak çalışanların ve emeklilerin ana gelir kaynaklarının oranını yansıttığı ve bir dereceye kadar hala izin verdiği belirtilmelidir. Bu sosyal grupların ekonomik büyümeden elde ettiği etkileri değerlendirmemizi sağlar. Ayrıca, Stratejide tanımlanan bazı hedeflerin, hesaplama metodolojilerindeki farklılıklar nedeniyle uluslararası standartlarla tutarsızlıklara yol açtığına da dikkat edilmesi gerektiğini düşünüyoruz. ILO'nun 102 No'lu Sözleşmesine göre, devletin ulusal emeklilik sistemi, % 40'tan az olmamak üzere garantili belirlenmiş bir ikame oranı düzeyi sağlamalıdır. (Solovev, 2014).

Modern Rusya'daki sosyo-ekonomik durum, ILO 102 Sayılı Sözleşmede belirtilen standart koşullardan önemli ölçüde farklıdır. Rusya Federasyonu'nun kurucu kuruluşlarında ücretlerin ekonominin sektörüne göre önemli ölçüde farklılaşmasına dikkat etmek de önemlidir. Bu nedenle, emekli aylıklarının

endeksleme düzeyinin düşük olması, büyümelerinin işgücü geliri ve yaşam standartlarındaki büyümeden gecikmesi, ILO Sözleşmesinin gerekliliklerine uyma ve Strateji hedeflerini uygulama yeteneğini olumsuz etkileyen bir risktir (Marotta, 2020: 536).

Emeklilik Fonu bütçesine sigorta katkıları için 2020 yılında toplam borç %16,4 artmış ve 1 Aralık 2020 itibarıyla 301 milyar rublenin üzerine çıkmıştır. 2019 yılının aynı dönemine göre büyüme % 10,1 olmuştur. Zorlu epidemiyolojik durumun neden olduğu kötüleşen mali kriz, Emeklilik Fonu bütçesinden fon harcamalarında bazı ayarlamalar yapılmasını gerektirmiştir. Emeklilik yükümlülüklerini yerine getirmek için federal bütçeden transferin 854,8 milyar ruble tutarında artırılması gerekmiştir. Rusya Emeklilik Fonu'nun bütçesi federal bütçe fonlarına bağımlı kalmaya devam etmiş ve bu eğilim gelecekte de devam edecektir. Emeklilik sisteminin istikrarını olumsuz yönde etkileyen başlıca dış faktörler arasında, daha önce de belirtildiği gibi, engelli nüfus artışının neden olduğu demografik kriz yer almaktadır; şu anda engelli nüfusun ülke toplam nüfusu içindeki payı yüzde % 26'dır (Muzaev, 2020: 101).

Nüfusun yaşlanması, emeklilik sistemlerinin mali dengesi üzerinde uzun vadeli olumsuz etkisi olan ve gelecek nesil emeklilerin refahı için risk oluşturan temel dış faktördür. Birleşmiş Milletler'e göre, 2019 yılında her 11 kişiden biri (%9), 2050 yılına kadar ise dünyadaki her altı kişiden biri (%16) 65 yaş ve üzeri olacaktır. Avrupa ve Kuzey Amerika'da 2050 yılına kadar her dört kişiden biri bu yaş grubuna ait olacak (Sinyavskaya, Yakushev, Chervyakova, 2021). Emeklilik sisteminin finansman yönteminin (dağıtımsal veya fonlu) yaşlanma risklerine karşı koruma sağlamadığını, dolayısıyla tanımlanmış bir fayda modeline dayalı emeklilik haklarının oluşturulması prosedürünün, emeklilik sisteminin mali dengesi üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğunu vurgulamak önemlidir. Emeklilik sistemi ve tanımlanmış katkı payları, emeklilik ödemelerinin boyutunu etkilemektedirler. Rusya'da yakın zamana kadar yaşlanma sürecinin ayırt edici bir özelliğinin, bunun esas olarak doğum oranındaki bir düşüşe bağlı olarak meydana gelmesi, buna karşın oldukça yüksek bir ölüm oranının korunması ve çalışma çağındaki erkek nüfusun aşırı ölüm oranı nedeniyle meydana gelmesi olduğunu belirtmekte fayda vardır (Sinyavskaya, Yakushev, Çervyakova, 2021).

Demografik risklerin dengelenmesine ve emeklilik sistemlerinin finansal istikrarının artırılmasına yönelik faktörlerden biri de fonlanan bileşenlerin geliştirilmesidir. Pek çok yabancı ülke, emeklilik haklarının bir dağıtım modeliyle birlikte oluşturulduğu ve ödeme döneminin uzunluğuna bağlı olduğu, kavramsal tasarruflar temelinde emeklilik yükümlülüklerinin oluşturulmasını sağlayan fonlanan bileşenleri uygulamaya koyarak ulusal emeklilik sistemlerini yeniden düzenlemiştir. Sigorta primleri alındığında alınan katkı payı veya gerçek

tasarruf miktarı çeşitli varlıklara yatırılır. Emeklilik sisteminin, işçi ve emekli oranındaki değişiklik riski de dahil olmak üzere demografik risklere olan finansal bağımlılığının, önemli miktarda emeklilik tasarrufunun oluşturulması yoluyla azaltılması, sürdürülebilirliğini artıracaktır. Ekonomide kayıt dışı sektörün yüksek payı, emeklilik sisteminin mali dengesi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu sektörde çalışan vatandaşların artması eğilimi devam etmektedir (Morunova, 2020: 145).

Rosstat, gizli ücret fonunun 11 trilyon ruble olduğunu tahmin etmekte olup ve devlet bu parayı kayıt dışılıktan çıkarmaya çalışmaktadır. Bazı yazarlara göre pandemi sürecinde kayıt dışı istihdamda azalma yaşandığı görülmüştür. RANEPА'nın (Rusya Federasyonu Başkanı'na bağlı Modern Rusya Ulusal Ekonomi ve Kamu Yönetimi Akademisi) gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarına göre Rusya'nın 27 bölgesinde kayıt dışı istihdam 2020 yılında bir önceki yıla göre yüzde 32,5'ten yüzde 28'e düşmüştür. Ancak, kayıt dışı istihdamın payı hala önemli; örneğin bugün serbest meslek sahipleri arasında her saniye gayri resmi olarak kayıtlı, çalışanlar arasında ise her onda biri ve uzmanlara göre yakın gelecekte artması beklenmektedir. Bu gerçek, Emeklilik Fonu bütçesine sigorta katkı payı gelirlerinin hacmini azaltmasının yanı sıra, dolayısıyla emeklilik ödemeleri için cari harcamaların finansmanını sınırlamasının, vatandaşların emeklilik haklarının oluşumunu da olumsuz yönde etkilemektedir. Gelecekte, ekonominin kayıt dışı sektöründeki işçiler, belirlenen emeklilik yaşından 5 yıl sonra, yani kadınlar için 65 yaşında, erkekler için 70 yaşında verilen sosyal emekli maaşını talep edebilecekler. Sosyal emeklilikler federal bütçeden finanse edilmektedir (Kravchenko, 2020).

Son yıllarda devlet geliri yasallaştırmaya yönelik önlemler geliştiriyor, ancak bizce bu sorun ancak ekonominin kayıtlı sektörünün yeterli ücretlerle modern iş ihtiyacını karşılayabildiği zaman çözülecektir. Bu süreçler, tasarımlarının bir dereceye kadar dağıtım ve tasarruf bileşenlerini içeren özelliklerinden bağımsız olarak emeklilik sistemlerinin verimliliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Emeklilik sisteminin önemli sayıda erken emeklilik alan alıcısı, tercihli oranlarda sigorta primi ödeyen makul olmayan sayıda ödeyici ve finanse edilen bileşenin az gelişmişliğini içeren iç sorunları da sistemin istikrarlı işleyişi üzerinde olumsuz bir etkiye sahiptir. Halihazırda, erken emeklilik hükümleri kapsamında emekli maaşı alanların payı, toplam emeklilik ödemesi alan kişi sayısının yaklaşık % 28'i kadardır ve “erken emeklilik” alanların payı azalsa da, bu oran hâlâ önemli düzeydedir (Podgorelova, 2020: 122).

Bu kategorideki vatandaşlar için ortalama emekli maaşlarının genel bazda belirlenen ortalama emekli maaşlarından yaklaşık % 6 olduğunu belirtmek gerekir (Podgorelova, Kravchenko, 2020). Sabit tutarda sigorta primi ödeyen

vatandaşlara emekli maaşı sağlanması konusu çözüm gerektiriyor. Bu kategori bireysel girişimcileri, avukatları, noterleri vb. içerir. 2020 yılında onlar için sosyal fonlara 32,4 bin ruble emeklilik sigortası için ve 8,4 bin ruble de sağlık sigortası için ödeme yapılmıştır. 2021 yılında ise emeklilik sigortası için 36,5 bin ruble ve sağlık 8,8 bin (sırasıyla %11 ve %4,4 artışla) ruble, 2022' yılında ise emeklilik sigortası için 40,4 bin ruble ve sağlık sigortası için de 9,1 bin ruble (%10 ve %3) ödeme yapılmıştır (URL:2).

Ancak sigorta prim oranlarındaki artışa rağmen bu ödemenin, oluşturulan emeklilik hakları ve emeklilik yaşına gelindiğinde verilecek aylıklar için yeterli olmadığını düşünülmektedir. Sigorta prim oranlarının düşürülmesi nedeniyle kaybedilen gelirler de federal bütçeden bütçeler arası transferlerle telafi edilmektedir; böylece 2020 yılında bu amaçlar için 68,8 milyar ruble transfer edilmiştir. (2019'a göre %126,1). Diğer bir tahmine göre 2021 yılında 73,4 milyar ruble ve 2022 yılında da 78,6 milyar ruble emeklilik fonu için federal bütçeden tranfer yapılacaktır (Andreeva v.d, 2020: 110).

Belirli mükellef kategorileri için sigorta primlerinin ödenmesine ilişkin indirimli tarifelerin getirilmesi, genel olarak küçük işletme sektörünün genişlemesi üzerinde olumlu bir etki yaratmış olup, bu da istihdam yaratılmasına ve bütçeye vergiler ve sigorta primlerinden ek gelir sağlanmasına katkıda bulunmuştur. Ancak bu konuya dikkatle yaklaşılması gerekiyor; Çünkü ekonominin bu sektöründe istihdamı, sigorta primi üzerinden sağlanan faydalar yerine hedefe yönelik sübvansiyonlar sağlayarak teşvik etmek daha akılcı görünmektedir. Yukarıdaki sorunları çözmek için:

- Erken emeklilik kurumunun kurumsal emeklilik programlarına aktarılması;
- Sigorta primlerinin ödenmesine ilişkin tüm yardımların bir envanterinin çıkarılması ve bunların sağlanması konusunda daha bilinçli bir karar verebilmek için etkilerin analiz edilmesi;
- İşverenlerin sigorta katkılarının miktarını azaltarak, üretim ve hizmetlerin geliştirilmesine yönelik sektörel destek sisteminden hedefli, hedefli sübvansiyonlar sistemine geçiş;
- Serbest meslek sahibi çalışanlar için, bu emekli maaşının aktüeryal olarak hesaplanan beklenen ödeme süresini kullanarak, böyle bir kişi tarafından transfer edilen toplam sigorta katkı payı tutarına dayalı emekli maaşı büyüklüğünün hesaplanmasına dayanan eşdeğer bir “hesaplanmış emeklilik sermayesi” formülünün getirilmesi;
- Emeklilik sisteminin verimliliğini artırmaya yönelik bir araç olarak devlet dışı emeklilik hizmeti (STK) geliştirilmelidir. Emeklilik ürünleri

yelpazesinin genişletilmesi, vatandaşlar için yeterli emeklilik standartlarının sağlanmasını mümkün kılacaktır;

- İşletmeleri, vergi teşvikleri de dahil olmak üzere, kurumsal sosyal sorumluluğun bir parçası olarak kurumsal emeklilik programlarına dahil etmeye teşvik etmek gereklidir (Sinyavskaya, Voron, 2020).

5. KAYIT DIŞI SEKTÖRDE EMEKLİLİK SİSTEMİ

Geçtiğimiz on yıllarda birçok ülkenin hükümetleri, ulusal emeklilik sistemlerinin sürdürülebilirliğini artırmayı amaçlayan yeni biçim ve yöntem arayışı içine girmişlerdir. Rusya da bir istisna değildir. Bugün, zorlu demografik durum, ekonomik aktivitedeki düşüş, artan işsizlik ve ekonominin kayıt dışı sektörünün genişlemesi bağlamında, emeklilik sisteminin sorunları daha da akut hale gelmiş ve bunların çözümü için yeni yaklaşımlar zorunlu hale gelmiştir. Emeklilik sisteminin temel görevi, her bireyin hayatındaki belirli olaylar nedeniyle kaybedilen kazançları telafi etmektir ve bunu başarmak için finansal gelir ve yükümlülükler arasında bir denge gereklidir. Bu sorunun çözümü ise 2013 yılından bu yana uygulamaya konulan Emeklilik Sisteminin Uzun Vadeli Geliştirilmesi Stratejisi ile sağlanmaya çalışılmıştır. Ancak bu sorunu tam olarak çözmeye yönelik bir adım atmak henüz mümkün olmamıştır; bugün tüm emeklilik yükümlülükleri federal bütçenin desteği sayesinde yerine getirilmekte ve daha önce olduğu gibi emekli maaşının boyutu hem mutlak (emeklinin geçim düzeyine göre) anlamda hem de göreceli olarak (ücretlere) düşük kalmaktadır. Emeklilik sisteminin etkinliğinin bir göstergesi olan kayıp kazançların telafi oranı, Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından önerilen (% 40) minimum seviyeye ulaşamamakta olup, 2019 yılında bu oran % 29,8 olarak gerçekleşmiştir (Podgorelova ve Kravçenko, 2020: 123).

Emeklilik tutarlarının maaş ve hizmet süresine göre yeterince farklılaştırılmaması, emeklilik sisteminin nüfusun gözünde adillğine ilişkin değerlendirmeyi azaltmaktadır. Emeklilik tasarrufları için (nispeten yüksek maaşlı kişiler için) etkili ve güvenilir araçların olmaması emeklilik sistemini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca dış şoklara karşı mali istikrarın yetersiz olması ve daha önce de belirtildiği gibi federal bütçeden yapılan transferlere yüksek bağımlılık söz konusudur. Bu durum hem dış hem de iç faktörlerin emeklilik sistemi üzerindeki etkisinden kaynaklanmaktadır. Dış faktörler şunları içerir:

- nüfusa emeklilik sağlanmasına yönelik fonunun hacmini ve emekli maaşı alanların sayısını, ayrıca doğurganlık, ölüm ve göç oranlarını doğrudan etkileyen zor bir demografik durum;

- çalışma çağındaki nüfusun çalışma yaşı üzerindeki nüfusa oranı;
- yeterince elverişli olmayan yatırım ortamı;

- diğ er şeylerin yanı sıra kayıt dışı ekonomi sektörünün genişlemesi ve standart dışı istihdam biçimlerinin neden oldu ğ u, sigorta primi alınmadan ödenen büyük miktarda ücret;

- Nüfusun önemli bir kısmı için düşük ücretler, bu da uzun bir sigorta döneminde (30-40 yıl) bile yeterli bir sigorta emekliliğ i oluşmasına izin vermemektedir (İvanov, 2019: 21).

2019 yılında kayıt dışı istihdamın toplam istihdam içindeki payı (14,8 milyon kişi) % 20,6 olmuştur. Bu rakam son yıllarda istikrarlı bir şekilde yüksek kalmaya devam etmiş ve % 20 seviyesinde kalmıştır. Aşağıdaki tablodan da görüleceğ i üzere Kayıt dışı çalışan erkeklerin payının (ortalama % 3) kadınlardan daha çok oldu ğ u yer almaktadır (Tablo 2) (Solovyev, 2019: 244).

Tablo 2. Ekonominin kayıt dışı sektöründe istihdam edilenlerin payı, %

Göstergeler	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Toplam	16,4	18,2	19,0	20,1	20,1	20,5	21,2	19,8	20,1	20,6
Erkekler	18,1	19,6	20,4	21,7	21,7	22,2	22,9	21,5	21,7	22,2
Kadınlar	14,7	16,8	17,6	18,5	18,5	18,7	19,4	18,0	18,4	18,9

Kaynak: Solovyev, 2019: 244

Bu nedenle, kayıt dışı sektördeki işçiler için, mevcut emeklilik ödemeleri için fon miktarını sınırlayan ve bu işçilerin emeklilik haklarını tam olarak elde etmelerine olanak sağlamadığı gibi, sosyal ve tıbbi programlarda da kesintilere yol açmaktadır. Kayıt dışı istihdamı azaltmaya yönelik radikal önlemlerin kabul edilmesinin ve pratikte uygulanmasının geciktirilmesi, Emeklilik Fonu bütçesinin dengesini de olumsuz etkilemektedir. Çünkü kayıt dışı koşullarda yeterli miktarda emeklilik hakkı oluşturamayanlar, sosyal emeklilik maaşı alacaklarını bilmemektedirler. Ve bu sosyal emeklilik ödemeleri de sigorta primlerinden değil, federal bütçeden finanse edilmektedir. Günümüzde işverenlerden resmi istihdam talep edilmesi, sigorta primlerinin ödendiğ i ve emeklilik haklarının oluşturuldu ğ u “beyaz” maaş ödenmesi konusunda vatandaşlar arasında bilgi ve açıklayıcı çalışmaların yoğunlaştırılması gerekmektedir. Gerçek gelirlerden alınan kesintiler sayesinde Emeklilik Fonu bütçesi artıya geçme ihtimali olacak ve bu da federal transferlere olan bağımlılığın azaltılmasına olanak tanıyacaktır (Makurin, 2021: 10).

Emeklilik sisteminin sürdürülebilirliğini olumsuz yönde etkileyen başlıca iç faktörler şunlardır:

- Emeklilik sistemi tarafından kendisi için olağandışı olan sigorta dışı nitelikteki işlevlerin yerine getirilmesi;

- Emeklinin geçim seviyesine kadar işlevsel olarak yinelenen ek ödemelerin varlığında sigorta emekliliğinde sabit bir ödemenin varlığı;

- Sigorta emekliliği almak için hizmet süresi ve bireysel emeklilik katsayısı konusunda yetersiz gereklilikler;

- Sigorta prim oranları üzerinden fayda sağlama uygulamasının devam etmesi, dolayısıyla 2019 yılında, belirli ödeyen kategorileri için indirimli sigorta primi oranlarının belirlenmesiyle bağlantılı olarak Fonun bütçe gelirlerindeki açığı telafi etmek için 54,6 milyar ruble tahsis edilmiştir;

- Erken emeklilik maaşlarının yüksek payı vb. 2018 yılında 11,5 milyon emekli, yani yaşlılık sigortasından emekli maaşı alanların toplam sayısının %31,2'si erken emeklilik maaşı almıştır (Şirov, 2021: 8).

Bunlardan 2,3 milyon kişi genel olarak belirlenen emeklilik yaşına ulaşmıştır. Erken emeklilerin sayısındaki artış üst üste üçüncü yıldır azalmış ve 2018 yılında 8 bin kişiye (2017 yılında 16,9 bin kişi, 2016 yılında 45 bin kişi) ulaşmıştır, ancak payları önemli kalmaya devam etmiştir. Buna göre, Emeklilik Fonu'nun tehlikeli çalışma koşullarına sahip işyerlerine sahip işletmelerden aldığı bütçe, genel olarak belirlenen yaşa kadar olan emeklilik süresi federal bütçe fonları tarafından karşılandığından, erken emekli aylıklarının ödenmesi için ayrılandan daha az sigorta primi almaktadır. Şu anda özel çalışma koşullarına sahip işyerlerinde çalışan vatandaşlara yönelik erken emeklilik sisteminin dönüştürülmesi konusunun açık kalmaya devam ettiğini belirtmek gerekir. Zorunlu emeklilik sigortasına ilişkin transferlerin toplam transferler içindeki payı 2020 yılında yüzde 29,8'den 2022 yılında yüzde 24,9'a düşürülmüştür. Toplamda, Zorunlu emeklilik sigortası için 2019 yılında Emeklilik Fonu bütçesi, 1.065,2 milyar ruble'den fazlası dahil olmak üzere federal bütçeden 3.308,7 milyar ruble almıştır (Çugunova, 2021: 98).

6. EMEKLİLİK SİSTEMİ SORUNLARI VE BEKLENTİLERİ

Uzmanların çoğu, Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu üzerindeki yükü azaltmanın daha etkili bir yolunun, erken emeklilik kurumunda reform yapmak olduğuna inanmaktadır. Çünkü Rusya'da tercihli emekli maaşı sağlama ölçeğinin dünya pratiğinde benzerleri yoktur. Çeşitli resmi ve resmi olmayan kaynaklarda belirtildiği gibi, “modern Rusya”da ayrıcalıklı emekli maaşı alma hakkı veren yaklaşık 1.700 meslek ve pozisyon bulunmaktadır. İşlerin neredeyse % 60'ı metalurji, makine mühendisliği, kimya ve petrokimya endüstrilerindedir. Aynı

zamanda uzmanlara göre listelerde yer alan işlerin yaklaşık yüzde 30'u nispeten normal çalışma koşullarına sahip olabilir. Tercihli (erken) emeklilik kurumunda reform yapılması, Rusya halkı arasında emeklilik yaşının yükseltilmesi kadar sevilmeyen bir önlemdir. Ancak uzun süredir devam eden bu sorun, en acil ve belki de en sert önlemlerin alınmasını gerektirmektedir (Roik, 2012: 256).

Rusya'da emeklilik teminatı, vatandaşlara emekli maaşı şeklinde maddi destek sağlamayı amaçlayan, Rusya Federasyonu'nda faaliyet gösteren bir dizi yasal, ekonomik ve örgütsel kurum ve norm tarafından yürütülmektedir. Son yıllarda sosyal adalet, maddi refah, yaşam koşullarından memnuniyet ve sigorta miktarı ile ilgili sorunlara devletin ve nüfusun ilgisinin artması, emeklilerin ve sosyal emeklilik statüsüne sahip kişilerin korunması nedeniyle emeklilik sisteminin aktif bir analizi yapılmıştır. Günümüzde emeklilik sistemindeki bazı sorunlar acil çözüm gerektirmektedir (Gorlin, 2019: 115).

1. Rusya'da paternalist bir emeklilik sistemi (devlet - çalışan - emekli) vardır ve böyle bir sistemle işverenlerin ve çalışanların emeklilik sermayesinin oluşumunda hiçbir ilgisi yoktur.

2. Birkaç yıl boyunca, Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun bütçe açığında ve devlet bütçesine mali bağımlılığında bir artış eğilimi olmuştur, yani alınan sigorta katkılarının tutarı ile devlet emeklilik yükümlülüklerinin miktarı fiilen örtüşmemektedir. Birleşik sosyal verginin kaldırılması ve bunun yerine sigorta ödemelerinin getirilmesi ve ayrıca emeklilik sistemine işçi tazminat fonunun vergilendirilmesine ilişkin idari bir mekanizmanın getirilmesi beklenen etkiyi yaratmamış ve Emeklilik bütçe açığı sorunu çözülememiştir.

3. Emeklilik reformunun başında esas alınan emeklilik sistemindeki sigorta ödemeleri azaltılmıştır. Emeklilik kapsamında kazançla ilgisi olmayan taban kısmının payı artmıştır. Zorunlu emeklilik sigortası fonlarının yönetimine, işveren sigorta primlerinin ana ödeyicileri de dahil olmak üzere, sosyal ortakların neredeyse eşit katılımı sağlanmamaktadır. Bunun nedeni, sigorta primlerinin ödendiği ücretlerin üst seviyesinde alt limite karşılık gelen bir tutarın belirlenmesidir. Bu da orta sınıf maaşlarından elde edilen sigorta primlerinin temel emekli maaşı olarak kullanılmasına yol açmaktadır. Yani, maaşlarından daha fazla kesinti yapılan düşük ücretli personel için ortak emeklilik hakkı bulunmaktadır (Solovyov, 2019: 48).

4. Emeklilik sistemindeki devlet dışı kuruluşların potansiyeli nispeten küçüktür. Emeklilik sisteminin devlet dışı kurumlarının gelişimi, öncelikle başarısız ve etkisiz vergilendirme sistemi tarafından engellenmektedir.

5. Kayıt dışı ödemeler, emeklilik teminatının çözümlenmemiş önemli bir sorunu olmaya devam etmektedir. Bunun nedeni, toplam çalışan nüfusun % 14-20'nin kayıt dışı çalışmasıdır. Bu duruma göre, kuruluşların yönetiminin

emeklilik fonuna tam katkı sağlaması ve çalışanlara “beyaz” ücret ödemesinin karlı olduğu mekanizmaların oluşturulması gerekmektedir. Bunun için gönüllü kurumsal emeklilik programlarına vergi avantajı ve diğer motivasyon olanaklarının sağlanması ve yasal düzenlemelerin daha etkin hale getirilmesi gerekmektedir (Dmitrieva v.d, 2016: 232).

6. Ortalama geçim seviyesine eşit veya hatta daha altında olan düşük emekli maaşları. Bu sorun, Rusya'da ortalama maaşın düşük olması ve buna bağlı olarak emeklilik fonuna katkıların yüksek olmayacağı gerçeğinde yatmaktadır. Aynı zamanda ücretlerin oluşumunda son dönemde yaşanan değişikliklerin niteliksel değişiklikler getirmediğini de belirtmek gerekir. Bu değişiklikler yalnızca işverenlerin işçi ücretlerinin belirlenmesindeki etkisini artırmıştır (Jukov, 2021: 138).

7. Çalışma çağındaki nüfus sayısının azalması. Düşük doğum oranları eğilimi, çalışma çağındaki nüfus sayısının azalmasına ve emeklilik çağındaki insan sayısının artmasına yol açmaktadır. Zamanla mevcut emeklilere ve genç nesle mali kaynak sağlama sorunu ortaya çıkacaktır. Hükümet ülkede doğum oranını artırmak için önlemler almaktadır. Ancak ülkede istikrar sağlandığı takdirde bu sorun kendiliğinden çözülecek gibi görünmektedir.

8. Nüfusun okuryazarlığının düşük olması. Nüfus, resmi olarak yüksek ücretlere neden ihtiyaç duyulduğunu ve bunun gelecekte ne anlama gelebileceğini her zaman anlayamamaktadır. Bu nedenle halkı “beyaz” maaş ihtiyacı konusunda bilgilendirmek gerekiyor. Nüfusun bilgi kapsamı aynı zamanda devlet dışı emeklilik fonlarını da kapsamalıdır, böylece nüfus, ülkenin emeklilik sisteminin bu alanının avantajlarına aşına olabilir.

9. Trend, erken emekli olan işçilerin sayısındaki artıştır. Almanya gibi yabancı ülkelerde erken emeklilik sadece 3-4 meslek grubu için geçerliken, Rusya'da istihdamın erken emeklilik hakkı verdiği sektör ve meslek sayısı 2 bine ulaşmaktadır. Ekonomik kriz ve Rusya'nın önümüzdeki yıllardaki olumsuz demografik durumu, çeşitli emeklilik sistemlerinin işleyişini sağlamak için devletin büyük çaba göstermesini gerektirecektir. Rusya'da emeklilik sistemine ilişkin yasal çerçeve karmaşık ve hantal bir yapıya sahip olup, ancak ne yazık ki çok etkili yapıya sahip değildir. Emeklilik sisteminin iyileştirilmesi, dengelenmesi ve yasal çerçevenin işler hale getirilmesi zaman ve kaynak gerektirir. Rusya'da emeklilik sistemini iyileştirmeye yönelik sonraki çalışmaların en önemli bileşenlerinden biri, zorunlu fonlu emeklilik sigortası ve devlet dışı emeklilik hükümlerinin geliştirilmesine yönelik entegre bir yaklaşımın geliştirilmesinin yanı sıra, emeklilik sisteminin diğer gelişim konularının çözümü olmalıdır. (Voeykova, 2017: 28).

Emeklilik sisteminde ortaya çıkan sorunların federal düzeyde çözümüne yönelik bir fikir birliği ve bir dizi önlem de geliştirilmemiştir. Devlet bu sorunu emeklilik yaşını yükselterek çözmeye karar vermiştir. Bugün bu yaş kadınlarda 55, erkeklerde 60 olarak sabitlenmiştir. Ancak bu çözüm ülkedeki durumu değiştirmeyecektir. Emeklilik sisteminin gelişmiş olduğu ülkelerde emekliler hâlâ emeklilerin yaşam standardından uzak olmaya devam edeceklerdir. Bir emeklinin imajı tatil yapan ve seyahat eden bir kişidir. Rusya’da ortalama emekli maaşı 15.431 ruble iken, 2023 yılında İzlanda ve Almanya’da ortalama emekli maaşı ruble cinsinden 93.000 ruble, ABD’de ise farklı ülkelerdeki fiyat düzeyi dikkate alındığında bile 6 kat daha yüksek olan 99.000 rubledir. Bazı ülkelerde 2023 yılında emekli maaşlarının büyüklüğüne ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda yer almıştır (Tablo 3) (URL:3)

Tablo 3: Bazı ülkelerde 2023 yılında ortalama emekli maaşları

№	Ülkeler	Ortalama emekli maaşı (ruble cinsinden)
1.	Rusya	15 431
2.	ABD	99 000
3.	İzlanda	93 000
4.	Almanya	93 000
5.	Japonya	100 000
6.	Türkiye	30 000
7.	İsviçre	128 000
8.	Polonya	40 000
9.	Hollanda	94 000

Kaynak: URL:3

Bazı ülkelerde 2023 yılında emekli aylıklarının ortalama büyüklüğünü gösteren tabloya göre, Rusya Federasyonu emeklilik sisteminin ciddi bir iyileştirme ve reform ihtiyacı olduğu ortadadır. Bu doğrultuda ülkenin üst düzey liderleri emeklilik yaşını 3 yıl artırmayı planlamışlardır. Diğer bir seçenek ise emeklilik yaşını birkaç yıl boyunca her yıl 6 ay artırmaktır. Bu uyulmanın yapılabilmesi için halka daha yüksek bir emekli maaşı vaat edilirse, belirli olumlu sonuçlar getirebilecektir. Bu tür değişiklikler, ekonomik verimlilik açısından tamamen haklı gösterilebilir (URL:3)

Emeklilik yaşını yükseltmek, ülkenin Sosyal Fonu'nun bütçe açığını ortadan kaldırmak için gerçek bir fırsat gibi görünse de, ancak yine de Rus emeklilerin sorunlarını çözmeyecek ve onları gelişmiş ülkelerdeki emeklilik çağındaki insanların yaşam standardına yaklaştırmayacaktır. Bugün bu tür dönüşümleri hayata geçirmek için aşılması engeller mevcut olup, bunların ortadan kaldırılması

yıllar alabilecektir. Bunun için halk arasında bu tür önlemleri desteklemenin heralatyapısı hazırlanmalıdır, daha sonra bu durum sosyo-politik alanı da olumsuz yönde etkileyebilir. Ve bunun yanı sıra, emeklilik yaşı normunun Rusya'dakinden daha yüksek olduğu ülkelerle karşılaştırıldığında Rusya'da nüfusun yaşam ve sağlık standartlarının düşük olması, tıbbi bakım standartlarının uygun olmaması, ayrıca Özel Askeri Operasyon yapılıyor olması potansiyel emeklilerin sayısını önemli ölçüde azaltacaktır (Mişenko, 2018: 44).

Rusya emeklilik sisteminin daha etkili bir şekilde dönüştürülmesinin diğer bir koşulu da, Devlet Dışı Emeklilik Fonlarının (DDEF) işleyişine ilişkin teorik ve metodolojik konuların ve sorunların çözülmesidir. Günümüzde bu alandaki sorunlar esas olarak devlet dışı emeklilik sektörü konularının sosyo-ekonomik alandaki rolünün belirsizliği ve emeklilik reformları hakkında bilgi eksikliği ile ilgilidir (Tsvetkova, 2019: 190).

Buna, emeklilik mevzuatındaki mevcut boşlukları, nüfusa emeklilik sağlanması açısından devlet dışı emeklilik fonların ve devletin işlevlerinin yetersiz tanımlanmasını, emeklilik fonları arasında bilgi alışverişi için yetersiz prosedürler, risklerin en aza indirilmesi ve emeklilik garantilerinin genişletilmesi ihtiyacı bulunmaktadır. DDEF'lerin güvenilirliği ve vatandaşlar için emeklilik vergilendirme sisteminin etkisizliği. Ek emeklilik sigortasının geliştirilmesine yönelik bir konseptin bulunmaması, devletin, vatandaşların onu emeklilik piyasasında eşit bir katılımcı olarak algılamasına olanak tanıyacak devlet dışı bir emeklilik fonu statüsü oluşturmak için önlemler almaması, Rusya Sosyal Fonu (RSF) ile aynı düzeyde, dünyanın ekonomik açıdan gelişmiş ülkelerinde başarıyla uygulanan, nüfusa emekli maaşı sağlamak için etkili bir mekanizmanın oluşturulmasına izin vermemektedir (İgnatenko, 2019: 41).

Sigorta emeklilik hizmetlerinin iyileştirilmesi amacıyla alınan tüm beğenilmeyen kararların arka planına karşı, şu soru oldukça mantıklı görünüyor: Olumsuz çalışma koşullarında çalışan kişiler için tercihli emeklilik sağlanmasına ilişkin ek mali yük neden kar elde eden işverenler tarafından karşılanmıyor? ama devlet ve toplum tarafından mı? Böyle bir durumda işverenler, işçilerin sağlığına zarar veren bu tehlikeli çalışma koşullarını en aza indirmeye çalışmamakta, bunun için ek kaynak harcamaktadır. Tüm poliçe sahiplerinin ve sigortalı kişilerin sigorta primleri pahasına, bir çalışana belirlenen yaştan 5-10 yıl daha erken emekliye göndermek daha kolaydır (Pitilyak, 2019: 105).

Rusya Federasyonu emeklilik sisteminin reformu, emeklilik koşullarının rasyonelleştirilmesi ve optimizasyonunun sağlanması, mevcut mali kaynakların yeniden dağıtılması ve bunların etkin kullanımı yoluyla emekli maaşı düzeyinin artırılmasıyla başlamalıdır. Devlet, hem işverenlerin hem de vatandaşların katılımıyla vatandaşlara emekli maaşı sağlama, emeklilik tasarruflarının

oluşması için koşullar yaratma sürecinde üstlenebileceği garanti ve sorumlulukların düzeyini kendisi için farklılaştırmalıdır. Rusya Federasyonu'ndaki emeklilik sisteminin şu anda bir birliği mevcut değildir. Mevcut emeklilik mevzuatına göre sistem nispeten bağımsız 2 emeklilik sisteminden oluşmaktadır (Gurviç, 2018: 18).

- 1) Zorunlu emeklilik sigortası sistemi;
- 2) Devlet emeklilik sistemi.

Zorunlu emeklilik sigortası sistemi, vatandaşlara zorunlu sigorta kapsamı şeklinde bir emekli aylığının kurulmasından önce elde ettikleri kazanç veya diğer gelirlerin tazmin edilmesini amaçlayan, devlet tarafından oluşturulan bir yasal, ekonomik ve organizasyonel önlemler sistemidir (Uraev v.d, 2019: 96).

Devlet emeklilik sistemi, vatandaşlara kamu hizmetinin sona ermesi nedeniyle kaybedilen kazançların telafisi veya verilen zararın tazmin edilmesi amacıyla devlet tarafından sağlanan örgütsel önlemler sistemidir. Devlet emeklilik maaş veya yardımlarını: radyasyon sonucu zarar görenler, askerlik hizmeti sırasında yararlanan veya sağlık problemleri yaşayanlar, ekonomik, insan yapımı felaketlerden zarar görenler, engelliğin başlaması, geçimini sağlayan kişinin kaybı (ölüm) v.s. (Karimyan, 2020: 151).

İki emeklilik sistemi arasında pek çok farklılık vardır ancak en önemlileri finansman kaynaklarıdır. Zorunlu emeklilik sigortası sisteminde tüm işverenler Emeklilik Fonuna uygun oranda (esas olarak %22) sigorta primi ödemekle yükümlü olan poliçe sahipleri olarak kabul ediliyorsa, devlet emeklilik sisteminde sigorta ödemeleri tahakkuk etmez. Sigorta emeklilik sistemi çerçevesinde, böyle bir ödeme kaynağı Emeklilik Fonu'nun bütçesidir. Bu fon çeşitli kaynaklardan oluşur; bunların başlıcaları sigorta primlerinin ödenmesi, federal bütçeden yapılan tahsisler, cezaların ve diğer mali yaptırımların miktarı, zorunlu emekliliğin geçici olarak kullanılabilir fonlarının yerleştirilmesinden (yatırım) elde edilen gelirdir. Rus emeklilik sisteminin mevcut durumunu ve reform ihtiyacını anlamak için, tercihli emeklilik hükmü konusunun tarihine bir gezi yapacağız. Tercihli (erken) emekli maaşlarının ilk kez 1940'lı yıllarda tahsis edilmeye ve geri ödenmeye başlandığını hatırlamakta fayda var. Bu tercihli emeklilik hizmeti sistemi ilk olarak ulusal ekonominin en önemli sektörlerinde önde gelen mesleklerde çalışan işçilere uygulanmaya başlandı. Örneğin, 1947 yılında tercihli emeklilik sistemi, kömür endüstrisini, kömür madenlerinin inşasını, jeoloji ve madencilik denetimini, ayrıca demir metalurjisini ve 1948 yılında da demir dışı metalurji, kimya, asbest ve kısmen balıkçılık endüstrisini kapsamıştır (Bahmutov, 2019: 4).

Daha sonra, tercihli emeklilik kurumu, belirli meslek temsilcilerine uzun süreli emeklilik maaşı sağlanmasına ilişkin ayrı kararnamelere dayanarak daha

da genişletilmiştir. Erken (tercihli) emeklilik hükmünün nihai konsolidasyonu, 1956 yılında SSCB “Devlet Emekliliklerine İlişkin” Kanununun kabul edilmesiyle ilişkilidir. Kanunun 9. maddesi, tercihli şartlarda yaşlılık aylığı alma hakkına sahip olan kişileri listelemiştir (yer altı madenlerinde çalışanlar, tehlikeli çalışma koşullarında istihdam edilenler ve sıcak atölyelerde, tekstil endüstrisinde çalışanlar, tarımda traktör sürücüsü olarak çalışan kadınlar vb.) (Agarkova v.d, 2015:205).

Daha sonra, bu yasa, 1 Mart 1991'de RSFSC (Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti) “RSFSR'de Devlet Emekli Maaşları Hakkında” Kanununun yürürlüğe girmesi nedeniyle geçerliliğini yitirmiştir. Ancak bu yasa erken emeklilik kurumunda köklü bir değişikliğe yol açmamıştır. Ayrıca Uzak Kuzey ve eşdeğer bölgelerde özel çalışma koşullarına sahip çalışanlar için tercihli emeklilik hükmünü de korumuştur. Tercihli emekli maaşlarının finansmanına ilişkin prosedür de değişmemiştir. Buna ek olarak, erken (resmi olarak belirlenen yaşın altında) emeklilik hakkı kazanan emeklilerin sayısında da önemli bir artış (% 30 oranında) yaşanmıştır. Bazı bilim adamlarına göre: *"Böyle bir tercihli emeklilik hizmeti sistemi, yalnızca maliyetlerin büyük kısmının aslında topluma düştüğünü ve işletmelerin sosyalist bir dağıtım ilişkileri modeli altında başarılı bir şekilde var olabilir."* işçilerin sağlığına verilen zararlardan sorumlu değildir " Doğal olarak, böyle bir sistem hiçbir şekilde işverenleri koşulları modernleştirmeye ve işgücünün korunmasını teşvik etmez ve erken emekliliğin finansmanına ilişkin mevcut prosedür yalnızca ayrıcalıklı emekli maaşı almaya hak kazanan kişilerin çemberinin genişletilmesine katkıda bulunur (Antropov, 2005: 145).

Kötüleşen demografik durum, ekonomik faaliyetlerde azalma, artan işsizlik ve kayıt dışı ekonominin genişlemesi ile karakterize edilen modern sosyo-ekonomik koşullarda, ulusal emeklilik sistemleri de dahil olmak üzere ulusal emeklilik sistemlerinin sorunları daha şiddetli hale gelmiştir. Otuz yıldır devam eden emeklilik sisteminin modernizasyonunda bazı başarılar elde edilmiş, ancak mali sürdürülebilirliğin sağlanması ve vatandaşlara yönelik emekli maaşı düzeyinin artırılması konusunda istenilen sonuçlar elde edilememiştir (Baeva, 2016:57).

Başka bir deyişle, nüfusun emeklilik geleceğine ilişkin belirli beklentileri vardır ve bu, emekliliğe ilişkin yasal çerçeve tarafından belirlenmektedir. Rusya Federasyonu Anayasası emekli maaşı hakkını düzenler ve düzenlemeler emeklilik koşullarının kapsamlı bir listesini oluşturur. Rusya'da en popüler emekli aylığının belirlenmesine ilişkin koşullar, emeklilik sürecindeki diğer dönüşümler hariç, yalnızca son yirmi yılda üç kez revize edilmiştir (Tablo 4) (Kuzneçov, 2020: 1).

Tablo 4: Rusya Federasyonu'nda 2002 yılından 2018 yılına kadar yaşlılık aylığı tahsis etme koşulları

Yaşlılık aylığı verme koşulları	İşçi yaşlılık aylığı (2002–2015)	Yaşlılık sigortası aylığı (2002–2018)	Yaşlılık sigortası aylığı 2019'dan itibaren
Emeklilik yaşı	Erkekler - 60 yaşında Kadınlar - 55 yaşında	Erkekler - 60 yaş Kadınlar - 55 yaş	Kadınlar için 2034'te, erkekler için ise 2028'de sona erecek aşamalı artış şu şekilde olacaktır: erkekler - 65 yaşında kadınlar - 63 (60) yaşında
Sigorta stajı	Minimum 5 yıl	2015'ten itibaren - 2025'e kadar her yıl bir yıl eklenerek minimum 6 yıl. 2025 - 15 yıl.	2025 yılından itibaren - 15 yıl .
Emeklilik puanı	—	Minimum 30 puan	Minimum 30 puan

Kaynak: Kuzneçov, 2020: 1

Sürekli revize edilen yasalar, uzun vadeli emeklilik sürecinde bireylerin istikrarlı beklentilerinin garantisi ve buna bağlı olarak emekli maaşlarının belirginliğini artırmanın bir yolu değildir. Öyle görünüyor ki, emeklilik ilişkilerinde tam bir sözleşme yalnızca katı biçimde kişiselleştirilmiş ilişkilerde mümkündür ve taraflardan birinin kamu mallarının üretiminin aracısı olarak devlet olduğu durumlarda bunu başarmak zordur. Emeklilik yardımının özgüllük derecesinin azalması, devletin emeklilik alanındaki tekel konumu nedeniyle gelişimi engellenen emeklilik hizmetleri pazarındaki rekabetin artmasıyla kolaylaştırılmaktadır (Butkina, 2010: 152).

Reformlar sayesinde emeklilik sistemi dönüşüm sürecine girmiş ancak bu dönüşümler istenilen olumlu etkiyi yaratmamıştır. Bu bağlamda, kurumsal gönüllü emeklilik sigortası ve bireylere yönelik bireysel emeklilik sigortası da dahil olmak üzere, orta ve yüksek maaşlı vatandaş kategorilerini hedefleyen devlet dışı emeklilik sisteminin geliştirilmesinin yoğunlaştırılması uygun görülmüştür. Ancak emeklilik sisteminin sorunlarının temelden çözülmesi için Rusya ekonomisinin modernizasyonu, yerli ürünlere yönelik korumacılık politikası ve doğal kaynakların ihracatından elde edilen gelirin etkin yönetimi gerekmektedir. Emeklilik sistemindeki diğer tüm reformlar emeklilerin mali

durumlarını yalnızca biraz iyileştirmiş; gelişmiş ülkelerle karşılaştırılabilir bir yaşam standardı sağlamak için ülke ekonomisinin kapsamlı bir şekilde gelişmesi gerekiyor (Butkina, 2010: 152).

Bu bağlamda emeklilik sisteminde köklü bir dönüşüm başlamıştır. Bu dönüşümlerin itici gücünün aynı zamanda çalışma çağındaki ölüm oranlarındaki artış ve doğum oranındaki azalmanın neden olduğu demografik kriz olduğunu da belirtmek gerekir. Bu aşamada emeklilik fonu sıkıntısı sorununun çözümü için şu seçenekler mevcuttur: emeklilik yaşını artırmak; her yıl sigorta prim oranlarını artırırken, emeklilik sistemini federal bütçenin daimi alıcısı haline getirmek; veya emeklilik sisteminin mali kaynaklarını daha verimli yatırımlara dönüştürmek. Sonuç olarak, ücret miktarı ile hizmet süresi arasındaki ilişkiyi kuran emeklilerin haklarının güvence altına alınmasına yönelik birikimli ilkelere geçiş seçeneği seçilmiştir. Birikimli emeklilik sistemi, sosyal desteğin sosyal sonuca katkısıyla uyumlu olması ilkesini dikkate alarak çalışana sosyal güvencelerin oluşturulmasını sağlamaktadır. Ayrıca devlet dışı emeklilik sistemi de işveren ekonomisinin gelişmesi için ek bir mali araçtır (Belehova, 2014: 55).

Rusya Federasyonu'nun emeklilik sistemindeki bir takım sorunlarla gereçlendirilmektedir. Bunlar genellikle şu şekilde sınıflandırılır:

- Paternalist emeklilik sistemi nedeniyle işveren ve çalışanların geleceğe yönelik emeklilik sermayesinin oluşumuna ilgi duymaması;
- Rusya Emeklilik Fonu'nun bütçe açığına yönelik ortaya çıkan eğilimler. Bu bağlamda, devlet fonlarına olan mali bağımlılığı izlenebilir. Bu, Emeklilik Fonuna gelen gelir miktarının devlet emeklilik yükümlülükleri tutarından daha düşük olduğu anlamına gelir.
- Rusya Federasyonu'nda profesyonel emeklilik sistemlerinin eksikliği.
- Emeklilik sisteminin devlet dışı kurumları sisteminin bir takım nedenlerden kaynaklanan zayıf gelişimi. Bunlar arasında, devlet dışı emeklilik fonlarının etkisiz vergilendirme sisteminin yanı sıra bu tür kuruluşların halk arasındaki zayıf güvenilirliği.
- Emeklilik Fonuna gelen toplam gelir miktarını azaltan yüksek düzeyde kayıt dışı istihdam. Ortalama istatistiksel veriler, kayıt dışı çalışan nüfusun yüzdesinin % 14 ila % 18 arasında değiştiğini göstermektedir.
- Emekli maaşlarının düşük olması.
- Emekli sayısının artmasına neden olan demografik sorun. Düşük doğum oranları eğilimi, çalışma çağındaki nüfus sayısının azalmasına ve emekli sayısının artmasına neden olmaktadır.
- “Gri” (kayıt dışı) maaş almayı tercih eden nüfusun finansal okuryazarlık düzeyi de Rus vatandaşlarının emeklilik hizmetleri üzerinde son derece olumsuz bir etkiye sahiptir.

- Trend, erken emekli olan çalışanların sayısının artması yönündedir. Örneğin Almanya gibi yabancı ülkelerde erken emeklilik yalnızca 3-4 meslek grubu için mevcutken, Rusya'da istihdamın erken emeklilik hakkı verdiği sektör ve meslek sayısı 2 bine ulaşıyor.
- “Çalışan” emekliler olarak adlandırılanların devam eden eğilimi. Bugün, yaşlılık aylığı alan emeklilerin çoğunluğu eski iş yerlerinde çalışmaya devam ediyor ve bu da bazen işgücü piyasasında personel rotasyonunun eksikliğine neden oluyor. Bu, genellikle çalışan emeklilerin emekli maaşlarının düşük olması nedeniyle meşgul oldukları için gençlerin iş alamadıkları anlamına geliyor. Bugün emeklilik fonu, öncelikle devletin sosyal işlevlerini sağlamak için kurulduğundan, ülkemiz ekonomisi üzerinde büyük bir etkiye sahiptir (Kuzneçov, 2020: 1).

Elbette fonların yeniden dağıtılması ve biriktirilmesi görevi son derece zor görünüyor ancak devletin bu çalışmada tespit edilen sorunları olabildiğince hızlı ve kapsamlı bir şekilde çözmesi gerekiyor. Bu amaçla, devlet şu anda emeklilik mevzuatında reform yapmak, emeklilere daha geniş haklar sağlamak için girişimlerde bulunuyor ve devlet dışı emeklilik fonlarını destekleme politikası izliyor. Ancak uygulamada bu önlemler çoğu zaman yetersiz kalmaktadır. Emeklilik hizmetinin sağlanmasına ilişkin yasal çerçeve son derece karmaşık ve hantaldır; bunun dengesini ve verimliliğini sağlamak devletimizin temel görevlerinden biri olmalıdır. Rusya'da emeklilik sistemini iyileştirmeye yönelik sonraki çalışmaların en önemli bileşenlerinden biri, zorunlu fonlu emeklilik sigortası ve devlet dışı emeklilik hükümlerinin geliştirilmesine yönelik entegre bir yaklaşımın geliştirilmesinin yanı sıra, emeklilik sisteminin diğer gelişim konularının çözümü olmalıdır (Medvedev, 2018: 22).

Bu sorunları çözmek için, Emeklilik Fonu'nun faaliyetleriyle ilgili maliyetlerin optimize edilmesinin yanı sıra farklı düzeylerde bir emeklilik sisteminin getirilmesi gerekli görünmektedir. Bu ihtiyaç, bölgesel özelliklerin dikkate alınmasının yanı sıra emeklilik tasarruflarının kişiselleştirilmesi çerçevesinde emekli maaşının finanse edilen kısmının oluşturulmasının önemi ile haklı çıkmaktadır. Ayrıca, emeklilik hakkına sahip vatandaşların daha fazla korunmasına yönelik bir takım sosyal programların daha da genişletilmesi ve uygulanması gerekli görünmektedir. Evrimsel, kurumsal ve sosyo-ekonomik bir yaklaşıma, emeklilik haklarının muhasebeleştirilmesine ve uygulanmasına ve ayrıca sosyo-ekonomik sonuçların bir sistem aracılığıyla değerlendirilmesine dayalı olarak emeklilik sisteminin iyileştirilmesine ilişkin ilkeler, mekanizmalar ve bunların sonuçlarının kapsamlı bir analizidir. Ülkemizdeki mevcut emeklilik

sistemi açısından büyük önem taşıyan sosyo-demografik ve ekonomik göstergelerin incelenmesi (Nizova ve Danilova, 2016:43).

Rusya'nın modern emeklilik sistemi, hem önceden var olan dağıtım modelinin unsurlarını hem de nüfus için emeklilik hakkının oluşumuna ilişkin birikim modelinin unsurlarını birleştiren çok düzeyli bir sistemdir. Daha önce belirtildiği gibi, (devletin münhasır ayrıcalığı olan) dağıtım modelinden geçiş ihtiyacı, devletin yeterli miktarda emeklilik ödemesi oluşturamamasından kaynaklanmıştır. 2015 yılından itibaren, çalışan her vatandaşın emeklilik fonuna zorunlu sigorta katkılarından, kendi isteği üzerine emeklilik tasarruflarıyla destekleyebileceği bir sigorta emekliliği oluşturulmuştur. Bugün devlet üç tür emekli maaşı tahsis etmektedir (Okulov, 2015: 316).

birincisi, bu bir yaşlılık emeklilik aylığıdır;

ikincisi - iş göremezlik aylığı

üçüncüsü - geçimini sağlayan kişinin kaybına göre (ölüm) alınan bir emekli maaşı.

Son yıllarda artan ödeme maliyetlerine ve emeklilik yaşına rağmen, emekli maaşının düşüklüğü sorunu yaşanmaktadır. En olumsuz durum ise emekli maaşlarının pratik olarak asgari geçim seviyesinden ayırt edilememesi ve ortalama maaştan oldukça uzak olmasıdır. Ayrıca, bu tür emekli maaşları, daha önce yüksek ücret alan ve şimdi emekli olan çalışanların en azından kayıp kazançlarının bir kısmını da telafi edememektedir. Bu sorun, emeklilik sisteminin istikrarsız olan bütçe dengesini bozmadan, emeklilik sisteminin finansman yüzdesinin artırılmasıyla çözülebilir; bunun için GSYİH'nin dağıtımı ve sigorta katkılarının yönetimi için iç mekanizmaların kurulması ve ayrıca emeklilik sisteminin finansman yüzdesinin artırılması gerekmektedir (Orlov, 2021: 16).

Rusya Federasyonu'nda emeklilik sisteminin organize edilmesindeki temel sorunlar arasında aşağıdakilere dikkat çekilebilir:

- Emeklilik Fonu bütçesinin federal bütçeden elde edilen gelirlere artan bağımlılığı;
- Rus emeklilerin düşük yaşam standardı;
- emeklilik yaşının artırılması koşullarında yaşlı nüfus için belirli çalışma koşullarının bulunmaması;
- emeklilik tasarruflarının etkin şekilde kullanılmaması;
- Rusların yatırım ve finansal okuryazarlık eksikliği (Lvov, 2021: 154).

Bu sorunların çözülmesi, emeklilik sisteminde reform yapılması durumunda Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu yönetim sisteminin organizasyonel çalışmasının iyileştirilmesini mümkün kılacaktır. Emeklilik sisteminin geliştirilmesine yönelik aşağıdaki beklentiler önerilmektedir:

1. Emeklilik sistemi ile ilgili mevzuatı iyileştirmenin temel amacı vatandaşların emekli maaşı olanaklarını artırmaktır. Emekli maaşlarının endekslenmesi enflasyonun üzerinde olmalı ve vatandaşlarımızın emekli maaşı sağlanması uzun vadeli stratejide belirlenen hedeflere ulaşmalıdır;

2. Başta gençler olmak üzere daha fazla vatandaşa ulaşılması, emeklilik sisteminin nasıl çalıştığı ve makul bir emekli maaşı almak için ne yapılması gerektiği konusunda gerekli bilgileri sağlayan, basit bir dille tasarlanmış posterleri, modülleri ve hizmetleri daha erişilebilir hale getirilmesi;

3. Emeklilik sisteminin dengesinin ve uzun vadeli mali sürdürülebilirliğinin sağlanması;

4. Bir emekliye en az 2,5 - 3 geçimlik asgari ücret düzeyinde ortalama yaşlılık emek maaşı sağlanması;

5. Emeklilik sisteminin fonlanan bileşeninin verimliliğinin artırılması. Emeklilik sisteminin iyileştirmenin temel görevi, sosyal emeklilik durumu olan kişiler için yüksek standartta bir cari tüketim sağlamaktır (Filippova, 2020: 73).

Emeklilik reformunun uygulanması devletin en önemli sosyo-ekonomik görevlerinden biri olup, çözümü doğrudan bir dizi makroekonomik sorunun aşılmasına bağlıdır. Yabancı deneyimlerin gösterdiği gibi, bir emeklilik sisteminin başarılı bir şekilde inşa edilmesi, nüfusun bir kısmının tasarruf düzeyi üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir ve sonuçta yatırım sürecinin yoğunluğunu etkilemektedir. Pek çok ülkede emeklilik sistemi, bazen bir dağıtım sistemiyle birlikte birikim ilkesine dayanmaktadır. Rusya'da ise emeklilik reformları öncesinde emeklilik sistemi dağıtım esasına dayanıyordu. Ancak reformlar sayesinde dağıtım sisteminin etkinliği sorgulanmış ve mevcut sosyal kurumların faaliyetleri, mali kaynakları ve mevcut fonların rasyonel kullanımı hakkındaki kökleşmiş fikirlerin gözden geçirilmesine yönelik nesnel bir ihtiyaç ortaya çıkmıştır (Yanova, 2019: 29).

Rusya'da Emeklilik Fonu her yıl yaklaşık 43 milyon emekliye emekli maaşı ödemekte olup, yaklaşık 15 milyon emekli de çalışmaya devam etmektedirler. Son yıllarda (reformlar sayesinde) emekli maaşları her yıl enflasyona endekslenmektedirler. Ancak, ekonomideki genel yüksek fiyat düzeyi emeklilerin gelirini önemli ölçüde aşmakta ve bununla bağlantılı olarak emekli maaşı sağlanmasındaki temel sorun, emeklilik amacıyla ödenen yüksek sigorta primi oranına sahip emekli maaşlarının düşük boyutundadır. Uzun süredir Rusya'da emeklilik sisteminin sorunlarını çözmeye çalışıyorlar. Rus ekonomisinin mevcut durumu, petrol fiyatlarındaki artışa rağmen, Özel Askeri Operasyonun (Ukrayna'ya askeri müdahale nedeniyle uygulanan yaptırımlar) yürütülmesinin yüksek maliyetleri ve tamamlanma zamanına ilişkin bilgi eksikliğinin yanı sıra Kovid -19 virüsü salgını nedeniyle oldukça istikrarsız durumdadır. Emekliler sosyal açıdan nüfusun en savunmasız kategorilerinden biridir. Her yıl sayıları artmakta olup, bu nedenle

tahminlere göre yaklaşık 42,5 milyon kişi emekli maaşı almaktadır (Kırım Cumhuriyeti nüfusu dahil) (URL:4).

Aynı zamanda modern emeklilik sistemi bu tür eğilimlerle baş edemiyor ve ortaya çıkan açık giderek daha da belirginleşmektedir.

DDEF'lerin faaliyetlerini iyileştirmeye yönelik önlemler olarak aşağıdakiler yapılabilir:

- risk yönetiminin geliştirilmesi yoluyla devlet dışı emeklilik fonlarının güvenilirliğinin artırılması;
- emeklilik tasarruflarını oluştururken ve yatırım yaparken sigortalı kişilerin haklarını garanti altına almak, emeklilik tasarrufları oluşturmak ve bunlardan ödeme yapmak için zorunlu emeklilik sigortası sisteminin oluşturulması;
- sigortalı kişilerin emeklilik sağlama seçeneğini ve emeklilik tasarruflarının oluşturulma yerini tercih ettiği bir durumun yaratılmasının teşvik edilmesi, bunun uygulanmasında vatandaşların haklarına ve iradesine saygı gösterilmesinin garanti edilmesi;
- kurumsal emeklilik sistemlerinin geliştirilmesi;
- emeklilik fonlarına yatırımın verimliliğinin artırılması, yatırımın kalitesinin değerlendirilmesine yönelik göstergelerin ve bu faaliyetlerin yürütülmesine ilişkin standartların getirilmesi yoluyla emeklilik tasarruf yatırımlarının izlenmesine yönelik bir sistemin geliştirilmesi.
- vatandaşların finansal okuryazarlığının artırılması (Lapaev, 2021: 23).

Tabii ki, tüm bu önlemler yalnızca vatandaşların genel yaşam standardındaki bir artış zemininde etkili olacak ve bu da devlet dışı emeklilik sistemine yatırımların artmasına olanak sağlayacaktır. Ayrıca, DDEF'lerin verimliliğini artırmaya yönelik önerilen önlemler dizisinin devletin aktif katılımı olmadan uygulanamayacağını belirtmekte fayda var. Gelecekte nispeten yüksek bir devlet emekli maaşını sürdürme olanağının sınırlı olduğu göz önüne alındığında, devletin gönüllü emeklilik hizmetlerinin geliştirilmesini daha aktif bir şekilde desteklemesi gerekmektedir. Bütçe kısıtlamaları ve ek emeklilik tasarruflarının devlet tarafından ortak finansmanı programına katılım ölçeğinin hala mütevazı dinamikleri dikkate alındığında, gerçek anlamda gönüllü kurumsal ve bireysel devlet dışı emeklilik planlarının geliştirilmesine daha fazla çaba gösterilmesi gerektiği görülmektedir. İşveren ve çalışanların katılımını teşvik etmek açısından işveren ve vatandaşa yönelik vergi indirimlerinin artırılması gerekmektedir (Safonov ve Doljenkova, 2020: 110).

Bugün, devlet dışı emeklilik hizmeti gibi bir kurumun dahil edilmesi ve aktif olarak geliştirilmesiyle Rusya Federasyonu'ndaki emeklilik sisteminde derin bir reformun yapılması gerekli hale geliyor. Rusya Federasyonu'nda devlet dışı

emeklilik sisteminin örgütsel temeli, devlet dışı emeklilik fonları, yani tüzel kişilik olarak münhasıran emeklilik faaliyetleri başlatma hakkına sahip kuruluşlar olmalıdır. Rusya Federasyonu emeklilik sisteminin eski modelinde, ülke ekonomisini olumsuz yönde etkileyebilecek ve gelişmesini engelleyebilecek birçok eksiklik ve kusur birikmiştir. Bu nedenle bu aşamada reform yapılması kaçınılmaz olacaktır (Karpov, 2020: 16).

Belirlenen sorunları etkili bir şekilde çözmek için, bunların çözümüne yönelik bazı seçenekler önerilmelidir:

- Erken emeklilik kurumunun, emeklilik dağıtım sisteminden çıkarılması amacıyla yeniden düzenlenmesi. 2002 yılında bu tür bir reform girişiminde bulunuldu, ancak işverenlerin direnişi nedeniyle başarılı olmadı. Dolayısıyla bu konuya tekrar dönüp her iki tarafa da uyacak bir takım alternatifler önermek gerekiyor.
- Emeklilerin istihdamını sınırlandırmaya yönelik bir politikanın uygulanması. Bu hüküm, işgücü piyasasının yeniden yapılandırılmasını, daha nitelikli personelin tutulmasını mümkün kılacak ve aynı zamanda genç çalışanların işgal edilen pozisyonlara erişimini de mümkün kılacaktır.
- Gönüllü emekliliğin teşvik edilmesi. Bu önlem yalnızca emekli aylıklarının değer açısından yeterli olması durumunda uygulanacaktır.
- Sigorta süresi boyunca artan gereksinimler. Bu önlem, dolaylı olarak daha uzun bir çalışma yaşamının teşvik edilmesini ve fiili emeklilik yaşının yükseltilmesini mümkün kılmaktadır. Dünya uygulamasında, emekli maaşının temel ve sigorta bölümlerinin tahsisi için farklı hizmet süresi gereksinimlerinin getirildiği durumlar vardır.
- Emeklileri desteklemek için ek sosyal programların başlatılması. Özetle, Rusya emeklilik sisteminin bugün bir takım sorunlarla karşı karşıya olduğunu ve bu durumun devletin sosyal işlevini tam olarak yerine getiremediğini belirtmek gerekir. Her şeyden önce devlet, vatandaşlarının sosyal çıkarlarını gözetmelidir ki, bugün Rusya Federasyonu'nun ısrarla çabaladığı da budur. Bu çalışmada tespit edilen sorunların çözülmesi, devletimizin uygun sosyo-ekonomik gelişme düzeyini sağladığını güvenle söylememize olanak sağlayacaktır. Bu nedenle belirlenen problemlerin incelenmesi daha ileri teorik değerlendirmelerin temeli olmalıdır (İşuk ve Baymuhammetova, 2021: 46).

7. DEVLET DIŞI EMEKLİLİK SİSTEMİ: YAPISI VE ÖZELLİKLERİ

Rosstat'a (Rusya İstatistik Kurumu) göre Rusya Federasyonu'nda 2022 yılı sonunda ortalama emekli maaşı 18.503 ruble, yaşam maliyeti ise 11.970 ruble olmuştur. Yaşlıların yoksul olarak sınıflandırılmasını sağlayan yoksulluk sınırı ise 10.658 rubledir. Son yıllarda bilimsel literatür, Rusya Emeklilik Sisteminin Geliştirilmesi Stratejisinin hedeflerine ulaşılması da dahil olmak üzere, devlet dışı emeklilik sağlanmasına ilişkin birikimli mekanizmaların geliştirilmesine dikkat çekmiştir. Rusya'da emeklilerin geçim seviyesinin altında emekli maaşı alamayacaklar tespit edilmiştir. Ancak Rosstat'ın 2020 yılı "Rusya'da nüfusun sosyal durumu ve yaşam standardı" araştırmasından elde edilen verilere göre, emeklilik yaşından yukarı ankete katılanların % 26'sından yaklaşık % 7'si yoksul ve aşırı yoksul olanların da oranı % 3,2 olmuştur. Aynı zamanda, yaşlı neslin refah sıralamasında ankete katılanların yaklaşık %18'i, gıda ve zorunlu ödemeler dışında gelirin harcamalar için yeterli olmadığını söylemiştir. Sunulan veriler, emeklilerin öz değerlendirmesine göre yaşlı vatandaşlar arasında yoksulluk sorunlarının devam ettiğini göstermiştir (Mişenko ve Leonidova, 2018: 45).

Bu durum, devlet dışı emeklilik sisteminin gelişme düzeyinin düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Yabancı deneyimler, ekonomik olarak gelişmiş ülke sakinlerinin emeklilik planlaması konusuna önceden yaklaştıklarını göstermektedir. Hollanda, İsviçre ve İngiltere gibi çok çeşitli emeklilik planlarının sunulduğu ülkelerde devlet dışı emeklilik fonlarının varlıkları %80, % 143 ve % 109'dur (OECD verileri). Yabancı ülkelerde (Hollanda - %80, Almanya - %58, Kanada - %73, Çek Cumhuriyeti - %82,7, Büyük Britanya - %67,1) emeklilik sonrası yenileme oranının değerini de not etmek önemlidir. Vatandaşlar arasında bu tür becerilerin ve araçların geliştirilmesinin teşvik edilmesinin gerekli olduğu devlet ve devlet dışı emeklilik hükümlerinin geliştirilmesi nedeniyle elde edilmiştir. Bu veriler, bu ülkelerin nüfusunun, emeklilik yaşı şeklinde sigortalı bir olayın ortaya çıkmasından birkaç yıl önce emeklilik planlama becerisini kullandığı sonucuna varmamızı sağlıyor. 1995 yılında Rusya hükümeti, Rusya Federasyonu'nda emeklilik reformu için ayrı bir Konsept geliştirmiştir. Bu konseptin temel özelliği üç seviyeli bir emeklilik modelidir: Birinci seviye temel emekliliktir; ikinci düzey – sigorta emekliliği; üçüncüsü ise devlet dışı emeklilik teminatı kapsamındaki emekli maaşıdır. 7 Mayıs 1998 tarih ve 75-FZ sayılı “Devlet Dışı Emeklilik Fonlarına İlişkin” Federal Kanun, devlet dışı emeklilik sağlanması için yasal ilişkiler oluşturmuştur. Ana katılımcıların (yatırımcılar ve devlet dışı emeklilik fonları) hakları ve yükümlülükleri, ilkeler, devlet dışı emeklilik fonlarının işleyişi ve bunların faaliyetlerinin devlet tarafından düzenlenmesi konuları yasayla belirlenmiştir (Karimyan, 2020: 152).

1995 konseptinin daha da geliştirilmesi, 1998'de meydana gelen temerrüt nedeniyle durdurulmuştur. Devlet dışı emeklilik fonlarının daha da geliştirilmesi, emekli maaşı tasarruflarının oluşumuyla bağlantılı olarak, bunların devlet dışı emeklilik fonlarına aktarılması da dahil olmak üzere gerçekte terk edilmiştir, böylece vatandaşlar emeklilik planlarını seçme fırsatına sahip olmuşdu ve dolayısıyla farklı riskler ortaya çıkmıştır (Domnina, 2015: 8).

Son yıllarda Rusya Merkez Bankası'ndan ve Rusya Maliye Bakanlığı'ndan devlet dışı emeklilik hükmünde reform yapılmasına yönelik ayrı tekliflerin bulunduğunu, ancak medyada kalkınmayla ilgili başka yasa tasarısı veya tartışmanın bulunmadığını belirtmek önemlidir. Vatandaşların devlet dışı emeklilik hükümlerine yönelik emeklilik katkılarına yönelik olumsuz bir görüş ve ilginin azaldığını ve ayrıca devletin zorunlu emeklilik sigortasını desteklemek için mali kaynakları "elinden alabileceği" görüşünü ortaya koymuştur (Belousova v.d, 2019: 144).

Yaşlılık için ek desteklerin geliştirilmesini engelleyen bir diğer faktör de nüfusun gelir düzeyinin düşük olması ve bu durumun gelecekteki yaşlılık için ek fon ayrılmasına izin vermemesidir. Bu bağlamda bütçe sisteminin bütçelerinden ek harcamalar yapılması gerekmekte ve emeklilik çağındaki kişiler arasında yoksullukta artış yaşanmaktadır. Devlet dışı emeklilik hükmünü geliştirmek için, Rus vatandaşları arasında emeklilik planlama becerilerinin geliştirilmesi, emeklilik tasarruflarının güvenliğine ilişkin devlet garantilerinin artırılması ve bu garantilerin Rusya'nın ana yasal düzenlemelerine dahil edilmesi olasılığı da dahil olmak üzere gereklidir (Brovçak v.d, 2019: 135).

Mevcut emeklilik sisteminde kişisel sorumluluğun gerçekleşmediği "bulanık bir karaktere" sahip olduğundan, nüfusun gelecekteki bir emekli maaşının oluşumuna ilişkin kendi sorumluluğunu açıklaması gerekmektedir. Ayrıca, yabancı uygulamalara benzetilerek, emeklilik sisteminin başka bir düzeyinin (iş dünyası ve vatandaşlar için özel bir sorumluluğun olacağı kurumsal emeklilik planları) geliştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, yaşlı vatandaşlar arasındaki yoksulluğu azaltmak için gerekli olan devlet dışı emeklilik sisteminin geliştirilmesi de dahil olmak üzere, Rus emeklilik sisteminin kapsamlı bir gelişimini oluşturmak mümkün olmamıştır. Aynı zamanda, gelecekte yaşlılıkta makul bir emeklilik düzeyi sağlayacak olan emeklilik sisteminin her düzeyinin ayrı ayrı geliştirilmesi açısından entegre bir yaklaşımın uygulanması için durumu değiştirmek önemlidir (Ponomarenko, 2015: 105).

7.1. Devlet Dışı Emeklilik Sisteminin Gelişimi

Günümüzde Rusya'da, özel, devlet ve kurumsal emeklilikten oluşan üç aşamalı bir emeklilik modeli kullanılmaktadır. Bireysel (özel) emeklilik, devlet

dışı bir emeklilik fonuna yapılan katkılar yoluyla vatandaşın kendisi tarafından oluşturulmaktadır. Devlet emekliliği, hem müşterek hem de zorunlu olarak finanse edilen bileşen kapsamında işveren (devlet) ve çalışanlardan gelen sigorta katkılarında oluşmaktadır. Kurumsal emeklilik, bireysel veya toplu sözleşmeye dayalı ek katkılardan oluşmaktadır (Surgutskova, 2015: 16).

Kurumsal emeklilik, bazı özelliklere sahip temel emekli maaşına ek ödemeler oluşturarak emeklilik çağındaki vatandaşların refah düzeyini artırmayı amaçlayan bir tür devlet dışı emeklilik türüdür. Çalışmalarına ilişkin düzenlemeler, 7 Mayıs 1998 tarihli ve 75-FZ sayılı “Devlet Dışı Emeklilik Fonlarına (DDEF) İlişkin” Federal Kanun ile belirlenmiştir. Kurumsal emekliliğin özü, çalışanın emeklilik sonrasında refahını gözeten, genellikle büyük şirketlerden biri olan bir işverenin, devlet dışı özel bir emeklilik fonu hesabına katkı sağlamasıdır. DDEF’ler emeklilik katkı paylarını toplar ve bunları çeşitli yatırım araçları (hisse senetleri, tahviller vb.) aracılığıyla yatırıma dönüştürürler. Daha sonra kişi emeklilik yaşına ulaştığında, katkı fonları ve birikmiş gelirler kullanılarak kendisine emekli maaşı ödenir. Bu ek ödeme devlet ödemesine eklenir ve emeklinin gelir düzeyini önemli ölçüde artırabilir. Kurumsal emeklilik “en genç” emeklilik türlerinden biridir. Rusya’daki kurumsal emeklilik sistemi, Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanı’nın 16 Eylül 1992 tarih ve 1077 sayılı “Devlet dışı emeklilik fonları hakkında” Kararnamesine göre Sovyet sonrası dönemde ortaya çıkmıştır (Kojuhova, 2018: 83).

Devlet dışı emeklilik fonları büyük şirketlerin kurumsal emeklilik fonları tarafından temsil ediliyordu: petrol ve gaz, ulaştırma, enerji vb. Ana görevleri, yalnızca çalışanlarına yönelik emekli maaşlarını biriktirmektir. Zamanla, en başarılı DDEF’ler dışarıdan yatırımcıları çekerek kurucu şirketlerle istihdam ilişkisi bulunmayan ancak hesap açıp düzenli katkı sağlamaya başlayan kişilerin hesabına bütçelerini genişletmiştir. Başka bir deyişle, uygun prosedürlerden geçen DDEF’ler, devlet dışı emeklilik fonları kuran holding şirketlerinde hiç çalışmamış üçüncü taraf emeklilik alıcılarının emekli maaşlarının fonlanan kısmını çekmek için yasal yetki almıştır. Kurumsal emekliliğin özelliği, DDEF’ye katkılarının kişinin kendisi tarafından değil işvereni tarafından yapılmasıdır. Ek emekli maaşının çalışana faydası belli, işverene faydaları neler? Bir yandan bu tür programların varlığı personel değişimini önemli ölçüde azaltmıştır (Kondurova, 2019: 72).

Öte yandan, ekibi zamanında "güncellenenize" olarak tanır. Emeklilik çağındaki çalışanlar, kendilerine iyi bir yaşam standardı sağlandığını bilerek, hak ettikleri emekliliklerine sakın bir şekilde emekli olurlar. Sonuç olarak, daha genç ve daha enerjik çalışanlar daha hızlı terfi ettirilebilir. Bütün bunlar bir arada ele alındığında personel bağlılığını ve motivasyonunu artırır. Ayrıca kurumsal emeklilik hükmünün varlığı, işletmeyi işgücü piyasasında daha çekici hale getirmekte ve daha nitelikli çalışanları işe almanıza olanak sağlamaktadır. Kurumsal emeklilik katkı payları gelir

vergisi matrahının azaltılmasına da olanak sağlamaktadır. Bununla birlikte, bu durumda bir sınırlama vardır - kar gideri olarak kabul edilen katkıların miktarı, ücret fonunun % 12'sini aşamaz (Rusya Federasyonu Vergi Kanunu'nun 255. Maddesinin 16. fıkrası). Yabancı ülkeler kurumsal emeklilik sistemlerinin işletilmesinde geniş deneyime sahiptir. Dolayısıyla İngiltere, Belçika, İsviçre, ABD, Hollanda, Avustralya, Japonya gibi ülkelerde yerleşik kişilerin emekli maaşlarında emekliliğin devlet kısmı kurumsal kısmına göre çok daha küçük. ABD'de 95 milyon işçinin katıldığı 720 bin kurumsal emeklilik programı bulunmaktadır (Korişenko ve Abramov, 2020: 2).

Her şirketin emeklilik programlarının kendine has özellikleri vardır, ancak bunların bölündüğü bir dizi ana kriter vardır:

1) Çalışandan ortak finansmanın mevcudiyeti. Program, masrafları tamamen işletme tarafından finanse edilebilir veya çalışanın, masrafları kendisine ait olmak üzere emeklilik tasarruflarının bir kısmını oluşturma yükümlülüğünü öngörebilir. İkinci seçenek çalışanların sorumluluğunu artırır ve onlara bağımsız yatırım ihtiyacının anlaşılmasını sağlar.

2) Yaş sınırı ve deneyim sınırlaması. Programa katılmaya hak kazanmak için işletmede asgari yaş ve/veya asgari hizmet süresi bulunabilir. Bu tür kısıtlamalar genellikle "genç" ekibi olan şirketlerde uygulanıyor.

3) Pozisyon ve maaşla bağlantı. Kural olarak katkılar, çalışanın pozisyonuna ve gelir düzeyine bağlı olarak şirket tarafından farklı şekillerde aktarılır.

4) Çalışma koşullarını dikkate almak. Zararlı veya tehlikeli koşullarda çalışanlara erken emeklilik hakkı kazandıran kurumsal programlar oluşturulurken bu durum da dikkate alınmaktadır.

5) Ödeme süresi. Kurumsal emeklilik, ömür boyu, belirli bir süre için veya hesaptaki para bitene kadar ödenebilir.

6) Miras imkanı. Bir emeklinin vefat etmesi durumunda, mirasçılar, sözleşmede öngörülmüşse, hesabındaki bakiyeyi alma hakkına sahip olabilir (URL:5)

Büyük şirketlerin çalışanları öncelikle kurumsal emekliliğe güvenebilirler: hammaddeler ve diğer doğal tekeller, bankalar vb. Kural olarak, büyük şirketlerin emeklilik programlarına hizmet vermek için anlaşmalar yaptıkları kendi emeklilik fonları vardır. Bugün var olan pek çok devlet dışı emeklilik fonu kurumsal olarak faaliyetlerine başlamıştır. Görevleri bir şirketin veya şirketler grubunun emeklilik planlarına hizmet etmektir. Daha sonra, iş geliştikçe fonlar açık piyasaya girmeye ve "üçüncü taraf" kuruluşlardan ve bireylerden fon kabul etmeye başlamıştır. Ancak bazı orta ölçekli ve hatta küçük işletmeler, eğer ücretsiz kaynakları varsa, çalışanları motive etmek için de bu seçeneği kullanmıştır. İşletme, önceki bölümde açıklanan kriterleri temel alarak, programa katılımın tüm koşullarını belirleyen uygun bir düzenlemeyi benimsemiştir Ayrıca şartları karşılayan her çalışan sözleşme

imzalayabilir. Bugün giderek daha fazla sayıda Rus şirketi, insan kaynakları için ek bir motivasyon olarak kurumsal emeklilik katkılarını uygulamaya koymuştur. Bu tür emeklilik hükümlerinin getirilmesine yönelik aktif çabalar, devlet dışı emeklilik fonlarıyla yakın işbirliği içerisinde yürütülmektedir (Danilov v.d, 2017:43).

Bir işletme ile seçilmiş bir devlet dışı emeklilik fonu arasındaki kurumsal sigorta sisteminin oluşturulması ve uygulanması prosedüründeki etkileşimlerin özellikleri emeklilik programlarına yansıtılmaktadır. Bu tür programlar için birkaç seçenek olabilir ve bunlar birbirinden farklı olabilir: Program katılımcılarının sayısı, finansman, söz konusu emeklilik ödeneğinin alınmasına ilişkin gerekçelerin belirlenmesi ve emeklilik katkı paylarının miktarı ve hesaplama yöntemi gibi farklı seçenekler sunulabilir.

Bu tür programların uygulanması ve geliştirilmesi için en sadık koşullar, Rosneft, Rus Demiryolları (OJSC) ve ticari bankacılık kuruluşu (Sberbank) gibi büyük holdingler tarafından kabul edilmektedir. Kurumsal emekliliğin hesaplanması ve ödenmesine ilişkin tüm hususlar şirkete bağlıdır, bireyseldir ve konunun gerçekleri çerçevesinde belirlenir. Rosneft holding çalışanları, emekli maaşlarının finanse edilen kısmını devlet dışı emeklilik fonu Neftegarant'ta oluşturma fırsatına sahip. Herbir devlet dışı emeklilik fonunun kendi kuralları olup, bunlardan birkaç örnek verelim.

Rosneft'in kurumsal emeklilik sigortası programı, işveren ve çalışan arasındaki dayanışmaya dayanmaktadır. Bu tür bir emekli maaşı almak için:

- a. Rus yasalarına uygun olarak ödeme alma yaşına ulaşmak.
- b. İdari iş suçları olmaksızın (kendi isteğiniz üzerine, sakatlık veya personel azaltımı nedeniyle) işten çıkarılmak.
- c. İşletmede en az 5 yıl sürekli iş tecrübesine sahip olmak.

Tahsis edilen emekli maaşı tutarının ödemeleri yaşamın sonuna kadar aylık olarak ödenmektedir. Bir defaya mahsus emekli maaşı ve işveren tarafından yapılan ödemeleri miras olarak alınamaz.

Sberbank'ın devlet dışı emeklilik karşılığı için kendi tasarruf fonu vardır. Bu fonlar kurumsal emeklilik programı oluşturmak için kullanılmaktadır. Rosneft'te aynı ödemeler için emekli maaşı alma koşulları önemli ölçüde farklıdır:

- a. Sberbank'ta sürekli iş deneyimi ile katılım olasılığı (3 yıldan itibaren);
- b. 7 yıllık deneyime sahip çalışan için ilgili başvuruda bulunulmadan bireysel (kayıtlı) hesap açılır.
- c. Şirketin yönetim kurulu üyeleri programa katılamaz.

Programın bu biçimi, uzun vadeli istihdam ilişkilerini teşvik etmek için tasarlanmıştır. Şu anda Rusya'da 150'den fazla devlet dışı emeklilik fonu

bulunmaktadır. Kurumsal emeklilik sisteminin yaratılmasının en çarpıcı örneği, 653 bin demiryolu çalışanın gelecekteki emekli maaşını oluşturduğu ve holdingin 348 eski çalışanın zaten aldığı JSC "Rus Demiryolları"nın NPF "Blagosostoyanie" sidir.

Bir Rus Demiryolları çalışanın 2019 yılında ortalama kurumsal emekli maaşı 9.300 rubleydi. Dolayısıyla emeklilikte kurumsal emekliliğin iyi bir gelir kaynağı olabileceğini söyleyebiliriz. Ayrıca, 1 Ocak 2019'dan itibaren ülkede emeklilik yaşının kadınlarda 60, erkeklerde 65 yıla çıkarılmasına rağmen, Rus Demiryolları JSC'nin kurumsal emeklilik sistemine katılan çalışanlar 1 Ocak 2019 tarihine kadar, işten çıkarılma durumunda, önceki emeklilik esasına göre (kadınlar için 55 yıl, erkekler için 60 yıl) kurumsal emekli maaşı bağlama hakkı saklıdır. Rus Demiryolları çalışanlarının, Rus Demiryolları tarafından kurulan devlet dışı emeklilik fonları arasında seçim yapma hakkına sahip olduğunu belirtmekte fayda var: "Refah"; "Yol"; "Refah"; "Demiryolu". Kurumsal emeklilik programı aynı zamanda işveren ve çalışan arasındaki dayanışmayı da amaçlıyor. emeklilik fonlarının birikimine özsermaye katılımı varsayılmaktadır. Tasarruf fonu almanın ana koşulları şunlardır (Kravçenko, 2020: 8).

- a. Emeklilik maaşı alma hakkı yalnızca beş yıllık sürekli bir iş deneyimine ulaşıldığında tahakkuk eder;
- b. Çalışan başka bir kuruluştaki, ancak aynı holding şirketinde (JSC Rus Demiryolları) çalışmak üzere taşınsa bile, finanse edilen kısmı alma hakları korunur.

Rus Demiryollarının bazı kurumsal emeklilik programları, emeklilik tasarruflarının miras alınması gerçeğini öngörmektedir. Ödeme süreleri de alıcının takdirine bağlı olarak belirlenebilir. Devlet dışı bir emeklilik sözleşmesini feshederken, nakit tasarrufları iade etmek mümkündür, ancak yalnızca kişisel olarak katkıda bulunanlar. Şirketin çalışanlara yönelik emeklilik hizmetinin işleyişinden yetkili bir görevli veya bir departmanın tamamı sorumludur. Sorumlulukları arasında kurumsal emeklilik hükmünün oluşturulmasına yönelik bir çözüm geliştirmek, seçilen emeklilik fonu ile işveren ve çalışan arasında aracılık ve temas yer alıyor. Bu çalışan desteği yöntemini seçerken aşağıdaki noktalar dikkate alınır: Katılımcı çevresi hem nicelik hem de nitelik bakımından belirlenir, finansmanın temel ilkeleri geliştiriliyor, çalışana uygun ödeme alma hakkını veren nedenler ve dayanakların belirlenmesi ve tesis edilmesi sağlanır ve ödemenin hesaplanmasına ilişkin prosedür belirlenir (emekli maaşının büyüklüğünü etkileyen değişkenleri içeren bir formül) (Urusova, 2020: 185).

7.2. Devlet Dışı Emekliliğin Sorunları

Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanı'nın 16 Eylül 1992 tarih ve 1077 sayılı “Devlet dışı emeklilik fonları hakkında” Kararnamesine göre vatandaşların emeklilik olanaklarını iyileştirmek ve tasarruflarını enflasyondan korumak amacıyla işletmeler, kurumlar, kuruluşlar, bankalar vatandaş gruplarının, kamu derneklerinin, vatandaşların kayıtlı hesapları olan tüzel kişilerin haklarına ilişkin devlet dışı emeklilik fonları kurmalarına izin verildi. Bugün, ana düzenleyici yasal düzenleme, 7 Mayıs 1998 tarihli ve 75 sayılı “Devlet Dışı Emeklilik Fonları Hakkında” Federal Yasadır. Bu yasaya göre, devlet dışı emekli maaşı oluşturma hakkını alan bu fonlardır ve Mesleki emeklilik sigortası faaliyetlerini de yürütmektedirler. Ancak kanunun kendisi bu sigortayı detaylı bir şekilde düzenlememektedir; bu durum büyük bir hukuki boşluk yaratmakta ve sonuç olarak devlet dışı emekli aylıklarının zayıf gelişmesindeki ana faktörlerden biridir. Kurumsal emeklilik karşılığı, bir şirketin çalışanlarına yönelik gelecekteki ve mevcut emekli maaşlarının finansmanıdır. Kurumsal emeklilik hizmeti, devlet emekliliğinin ayrılmaz bir tamamlayıcısıdır ve orta gelirli çalışanlar için emekliliğin ana kaynağı haline gelebilir. Aslında, makul bir devlet emekli maaşının yokluğunda ve gönüllü emeklilik tasarruf sisteminin az gelişmişliğinde, kurumsal emeklilik almak bir Rus için yaşlılıkta onurlu bir şekilde yaşamın tek fırsatıdır (Shaidov, 2017: 195).

Tablo 5: 2015 yılında dünya ülkelerindeki ortalama emeklilik maaşı

Dünya ülkeleri	Ortalama emeklilik, (ruble)	Dünya ülkeleri	Ortalama emeklilik, (ruble)
Rusya	12 800	Almanya	73 000
Polonya	27 500	Danimarka	120 000
ABD	85 500	Finlandiya	110 000
Birleşik Krallık	49 000	İsrail	98 000

Kaynak: Shaidov, 2017: 195

Tabloya 5'e göre, Rusya'nın emekli maaşı düzeyinin gelişmiş ülkeler ortalamasının çok altında kaldığını görmekteyiz. Sosyal açıdan gelişmiş ülkelerde, yenileme oranı kazancın % 50-70'i arasında değişmektedir. Rusya, Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından belirlenen asgari standartlara (102 No'lu “Asgari Sosyal Güvenlik Standartları Hakkında Sözleşme”) ulaşmamaktadır; buna göre, ikame oranının % 40'tan az olmaması gerekmektedir. Bu farklılığın nedeni, gelişmiş ülkelerde tüm emeklilik türlerinden elde edilen gelirlerin dikkate

alınmasıdır: Devlet emeklilik sigortası, kurumsal emeklilik ve bireysel emeklilik sigortası (Boeykova, 2017. 28).

Her ne kadar varsayımsal olarak her vatandaş bağımsız olarak aylık katkı payı ödeyebilse de, Rusların çoğunluğunun zihniyeti emekli maaşı oluşumuna yönelik bu yaklaşımdan tiksiniyor. Düşük ve istikrarsız kazançlar, emeklilik sistemi reformunun sürekli değişen vektörleri, hükümet yetkililerine duyulan güvensizlik, düşük yaşam beklentisi ve devletten yardım beklentisi nedeniyle. Günümüzde giderek artan sayıda işveren, personel, sosyal ve mali politikalarla ilgili sorunları çözmek için yeni yollar bulma arayışındadır. Bu yöntemlerden biri, işletmede devlet dışı emeklilik sisteminin getirilmesidir. Kurumsal emeklilik planları giderek yaygınlaşıyor. Anketlere göre, Rusya'da işverenlerin yaklaşık % 20'sinin halihazırda bir kurumsal emeklilik sigortası sistemi veya eski çalışanları desteklemek için tasarlanmış diğer tasarruf planları var. Yaklaşık 9 milyon kişi kurumsal emeklilik programlarına katılmaktadır (URL:6).

Bunlar çoğunlukla işveren tarafından ek olarak sigortalanan büyük şirketlerin çalışanlarıdır. Ancak pek çok şirket emeklilik planını yalnızca üst düzey yöneticiler için kullanılmıştır. Şirket, kurumsal emeklilik programını uygulamaya koyarak işgücü piyasasındaki rekabet gücünü artırıyor ve iç sorunları çözmenin yanı sıra yatırımcıları çekmeye ve iş geliştirmeye yardımcı olan sosyal odaklı bir şirket imajı kazanmıştır. Yatırımcı, kendi takdirine bağlı olarak, emeklilik planları için çeşitli seçenekleri seçer. Kurumsal emeklilik programı, devlet dışı emekli maaşlarının oluşumu ve ödenmesi için dengeli bir sistem oluşturmak amacıyla idare, işletmenin işgücü ve devlet dışı emeklilik fonu arasındaki etkileşim prosedürünü belirleyen bir dizi önlem ve düzenlemedir (Fedosenko ve Kulbeda, 2017: 469).

Kurumsal emeklilik programının oluşturulması, şirketin bir dizi sorunu çözmeye olanak tanır: çalışanları organizasyonda motive etmek ve elde tutmak, işgücü verimliliğini artırmak ve personel devir hızını azaltmak; yüksek nitelikli çalışanların ilgisini çekmek; ücret fonunu artırmak gibi geleneksel yöntemlere kıyasla çalışanları teşvik etme maliyetinin azaltılması; şirketin olumlu imajının oluşturulması ve bunun sonucunda çalışanların yüksek sadakatinin sağlanması; emeklilik programının ortak finansmanı ile işletmenin yatırım programlarını finanse etmek için çalışan fonlarının çekilmesi; vergi optimizasyonu. Organizasyonların kurumsal plan oluştururken çözdüğü bir diğer görev ise çalışana ve topluma karşı sosyal sorumluluk işlevlerini yerine getirmektir. Pek çok Rus şirketi ya şehir oluşturan işletmelere sahip ya da bölgelerdeki az sayıdaki işverenden biri. Emeklilere (çoğunlukla tüm hayatları boyunca tek bir işletmede çalışmış olanlara) yönelik mali destek ve emeklilik yaşına yaklaşan işçilerin emekliliğine (Hüseyinli v.d, 2014: 18) yönelik planlama, bu tür şirketlerin belirli

bir bölgede sosyal istikrarı sürdürmesine yönelik bir araçtır. (Shaidov, 2017: 195).

Ancak tüm avantajlar göz önüne alındığında her şirket böyle bir programı çalışanlarına sunmaya hazır değildir. Birincisi, bunun nedeni emeklilik planlarının normal işleyişi için gerekli metodolojik desteğin bulunmaması ve vergi mevzuatının kusurlu olmasıdır. Özellikle pek çok yönetici ek emeklilik olanağının niteliği ve olanakları konusunda yeterince bilgilendirilmemektedir. İkincisi, işçiler de devlet dışı emekli maaşı gibi ek emeklilik kaynakları yaratmanın faydalarını anlamıyorlar. Bu onlara yanlış ve adaletsiz geliyor. Ayrıca Rusya'da tasarrufları saklamanın güvensiz olduğu ve gelecekte gelir elde etme olasılığındansa şimdi nakit almanın daha iyi olduğu genel olarak kabul ediliyor. Yukarıdaki sorunların üstesinden gelmek için (URL:7).

1. Kurumsal programların faaliyetlerini düzenleyen düzenleyici çerçevenin iyileştirilmesi ve vergi mevzuatında, şirketin emeklilik programlarını uygulamasını teşvik edecek bir dizi değişiklik yapılması.

2. Kurumsal emeklilik programlarının uygulanması sırasında biriken fonların şirket ekonomisine yeniden yatırılması olanaklarının genişletilmesi gerekmektedir.

3. İnsana yakışır emeklilik umudunu yalnızca devlete bağlayan nüfusun emeklilik kültürü düzeyinin yükseltilmesi gerekmektedir.

Emeklilik sektöründe, kendine özgü özellikleri nedeniyle, halkın finansal kurumlara olan güvensizliği de dahil olmak üzere subjektif ve psikolojik faktörler büyük rol oynamaktadır. Kurumsal emeklilik planı sunan bir şirketin istikrarlı ve güvenilir olması gerekir. Başarıyı hedefleyen ve çağa ayak uydurabilen birçok şirket için kurumsal emeklilik planının oluşturulması, çekici ve güvenilir bir işveren imajı oluşturmanın bir parçası olan önemli bir personel yöntemidir (URL:8).

8. EMEKLİLİK SİGORTASI VE ÖZELLİKLERİ

Ulusal emeklilik sistemlerinin büyük çoğunluğunun dayanışma ilişkileri temelinde kurulduğunu ve geliştirildiğini belirtmek gerekir. Özellikle 19. yüzyılın sonunda ortaya çıkan bu tür ilk sistem. Almanya'da buna mecazi olarak "kuşak anlaşması" deniyordu. Şu ana kadar farklı ülkelerdeki mevcut emeklilik sistemlerinin çoğu büyük ölçüde bir dayanışma bileşeni içeriyor. Dayanışma ilişkilerinin anlamı, çalışan nüfusun gelirinin bir kısmının doğrudan veya dolaylı olarak (işverenler aracılığıyla) çalışmayan nüfus için emekliliğe dönüştürülmek üzere emeklilik sistemi yöneticisine gönderilmesi gerçeğine dayanmaktadır (Kudrin, 2012: 56).

Dayanışmalı emeklilik ilişkileri aşağıdaki temel özelliklere sahiptir:

- Emeklilik ödemeleri cari gelirden yapılır;
- Emekliler kendi emekliliklerinin oluşumuna katılmazlar;
- Emekli maaşlarının miktarı, ortak emeklilik sisteminin ortaya çıkan mali durumu ve demografik durum dikkate alınarak devlet tarafından belirlenir;

Bugünün çalışan nüfusunun emekli maaşı, gelecek nesillerin katkılarına bağlı olacaktır ve devlet istatistik kurumlarının analitik materyalleri tarafından da doğrulandığı gibi, nüfusun mevcut gelir düzeyiyle ilişkili değildir. Emeklilik sistemi, çalışmayan nüfus oranındaki artışa bağlı olarak demografik durumdaki değişikliklerden önemli ölçüde etkilenmektedir (Zamaraha, 2003: 210).

Bu koşullar altında dayanışma emeklilikleri, çeşitli ülkelerde emeklilik sistemlerinin sürdürülebilirliğini büyük ölçüde sağlayan önemli bir unsur olmayı sürdürmektedir. Aynı zamanda, bir yandan dayanışma emeklilik sisteminin bütçesi giderek kronik bir fon sıkıntısı yaşıyor ve bütçeden sürekli ek transferler gerektirmektedir. Bu pozisyon, Rusya Emeklilik Fonu'nun bütçesinin uygulanmasına ilişkin verilerle ikna edici bir şekilde doğrulanmaktadır. Öte yandan aşağıda ele alınacak olan emeklilik sisteminin fonlu modeli giderek önem kazanmaktadır. Aynı zamanda, gösterildiği gibi, ortak emeklilik ilişkileri, daha önce tartışılan bu ilişkilerin doğasında bulunan temel unsurları içermediğinden doğası gereği sigorta olarak nitelendirilemez. Öncelikle, meydana gelmesi sigortalıların öngörülemeyen kayıplara yol açabileceği varsayılan, tesadüfi, muhtemel olaylar gibi riskler yoktur (Muravleva, 2010: 38).

İkincisi, sigortalıların (onlarla ilişkili kişiler) sigortanın mali temelini oluşturmasıyla doğrudan bir ilişkisi olmadığında ve kayıpları telafi etmek için özel parasal fonlar oluşturulmadığında, sigorta koruması sağlamak için ana aracı kullanma olasılığı - sigortalı arasındaki zararların mali dağılımı objektif olarak hariç tutulmuştur. Bunu dikkate alarak, modern Rus yorumunda sigorta emeklilik sigortası ile tam bir bağlantı eksikliği olduğunu söyleyebiliriz. Bu tür bir terminolojinin tek resmi temeli, bu emekli maaşlarının sigorta katkıları veya daha kesin olarak sigorta katkılarının ortak kısmı yoluyla finanse edilmesi olabilir. Bu iddia aynı zamanda son derece resmi ve temelsizdir, çünkü ortak emekliliği finanse etmek için tahsis edilen herhangi bir fon bilimsel açıdan "sigorta" olarak nitelendirilemez; sigorta koruması sağlamayı amaçlamaktadır (Safonov ve Doljenkov, 2020: 112).

Daha sonra, modern zorunlu emeklilik sigortasının ikinci ana kısmı olan finanse edilen emeklilik konusunu ele alacağız. Rusya Federasyonu'nda emekli maaşlarının oluşturulması için finanse edilen ilkelerin kullanılması ilk olarak 1997 yılında Rusya Çalışma ve Sosyal Kalkınma Bakanlığı tarafından emeklilik reformu taslak konseptinde önerilmiştir. Uzun tartışmaların ardından Rusya Federasyonu'nda dayanışma (dağıtım) ve fonlu modelleri birleştiren karma bir

emeklilik sisteminin geliştirilmesine karar verilmiştir. Başlangıçta fonlu emeklilik modeli şu prensiplere dayanıyordu: emeklilik tutarının bireysel emeklilik tasarruf miktarına göre hesaplanması; finanse edilen finansman ilkelerinin onaylanması; emeklilerin planlanan yaşam beklentisi (uzun ömür riskleri) dikkate alınacaktır (Safonov ve Anışina, 2019: 12).

İşçi emekliliğinin finanse edilen kısmı, zorunlu emeklilik sigortasındaki zorunlu sigorta teminat türlerinden biri olarak fonlu emekliliğe dönüşmüştür. Emeklilik tasarruflarına yatırım yapmak için bir sistem oluşturulmuş ve sigortalıların hakları, emeklilik tasarruflarının oluşturulması ve yatırım yapılması sırasında garanti altına alınmaktadır. Emeklilik maaşının finanse edilen kısmının devlet tarafından ortak finanse edilmesine yönelik bir program başlatılmıştır. Öte yandan, emekli maaşının finanse edilen kısmının moratoryumu veya finanse edilen emekli maaşının daha fazla finansmanının reddedilmesi olasılığı gibi yetkililerin çeşitli fırsatçı kararlarının, finanse edilen emekli maaşının durumunu ve imajını olumsuz etkilediğini de belirtmek gerekir. Ayrıca, garantili emeklilik planı (eski adıyla bireysel emeklilik sermayesi), emeklilik sisteminin fonlanan kısmındaki yeri ve rolü konusunda yetkililerin sunduğu son teklifler de daha doğru temel tanımlamayı gerektirmektedir. Bu zorluklara ve finanse edilen emeklilik modelinin belirli bir itibar kaybına rağmen, oluşturulduğu ilkeler değişmeden kalmış ve yalnızca küçük değişiklikler yaşanmıştır (Ponamareva, 2011: 14).

Bu ilkeler, klasik hayat sigortası kapsamındaki emeklilik sigortalarında da aynen geçerlidir. Sigorta ettiren (işveren), her sigortalı için ayrı ayrı sigorta primi öder; bu katkılar sigortacı tarafından biriktirilir. Bu durumda, finanse edilen emekli maaşının büyüklüğü, aktüeryal yöntemler kullanılarak oluşturulan sigortalının yaşam beklentisi tahmini temel alınarak belirlenen emeklilik tasarruflarının miktarına ve beklenen ödeme süresine göre belirlenir. Bu nedenle, finanse edilen emekli aylıkları, tesadüfi olayın sigortalının ölümü gerçeği değil, bunun gerçekleşmesinin beklenen anı olduğu uzun ömürlülük sigorta riskini dikkate almıştır. Farklı sigortalı kişilerin emeklilikte beklenen yaşam sürelerinin (emekli maaşı ödemelerinin fiili süresi) farklı olması nedeniyle, emekli maaşı ödeme yükünün (kazanç kaybından kaynaklanan zararların tazminatı) aralarında mali dağılımı meydana gelmiştir. Dolayısıyla fonlu emeklilik modelini, sigorta koruması ilkelerine dayanan bir sigorta modeli olarak nitelendirmek için iyi nedenler vardır (Gontmaher, 2008: 39).

8.1. Rusya’da Zorunlu Emeklilik Sigortası

1991 yılında ekonomi merkezi planlı yönetimden piyasa yöntemlerine geçmiş ve emeklilik sisteminin kapasitesi artık yeterli hale gelmemiştir. 2002 yılına

kadar yürürlükte olan emeklilik mevzuatı çok karmaşıktı ve çok sayıda özel kural ve düzenlemeyle düzenleniyordu. Rusya'da emeklilik reformu 2002 yılında aşağıdaki amaçlarla başlatılmıştır:

1) demografik eğilimleri ve tahminleri dikkate alarak emeklilik sistemini piyasa ekonomisinin gerçekleriyle uyumlu hale getirmek;

2) emeklilerin yaşam standartlarının arttırılması ve emeklilik maaşlarının büyüklüğünün, ücretlerin büyüklüğüne ve işgücü piyasasındaki koşullara bağımlılığının belirlenmesi;

3) risklerin muhasebeleştirilmesi ve yeniden dağıtılmasına yönelik yeni bir modelin geliştirilmesi ve uygulanması. Bunun en önemli sonucu, temel, sigortalı ve fonlu olmak üzere üç bölümden oluşan bir emeklilik maaşının geliştirilmesi oldu. Şu anda Rusya, başlangıçta emeklilik sisteminin uzun vadeli mali dengesini sağlamayı, vatandaşlar için emeklilik kapsamı düzeyini arttırmayı ve yatırım için istikrarlı bir ek gelir kaynağı yaratmayı amaçlayan emeklilik reformunu (2019 yılında başlamıştır) uygulamaya devam edilmektedir (Aksyutina v.d, 2020: 1252).

Zorunlu emeklilik sigortası, zorunlu sigorta kapsamının kurulmasından önce vatandaşlara elde edilen kazançların (ödemeler, sigortalı lehine ücret) tazmin edilmesini amaçlayan, devlet tarafından oluşturulan yasal, ekonomik ve örgütsel önlemler sistemidir. Emeklilik Fonuna sigorta primlerinin hesaplanması ve ödenmesine ilişkin ilişkiler ile sigorta primlerinin hesaplanması ve ödenmesine ilişkin kontrol sürecinde ortaya çıkan ilişkiler, Rusya Federasyonu Vergi Kanunu ve Zorunlu Emeklilik Kanunu ile düzenlenmektedir (Gurviç, 2019: 26).

Zorunlu sigorta kapsamı:

- yaşlılık sigortası aylığı;
- maluliyet sigortası emekliliği;
- geçimini sağlayan kişinin kaybı durumunda sigorta emekliliği (ölüm aylığı);
- sigorta emekliliğine sabit ödeme;
- finanse edilen emeklilik;
- emeklilik tasarruflarının bir kerelik ödenmesi;
- acil emeklilik ödemesi;
- ölen sigortalının yasal varislerine emeklilik tasarruflarının ödenmesi;
- Geçici sakatlık durumunda ve ölüm gününde analık ile bağlantılı olarak zorunlu sosyal sigortaya tabi olmayan ölen emeklilerin cenazesi için sosyal yardım (Babiç, 2019: 33).

Sigorta emekliliği, kanunun öngördüğü sigortalı bir olayın meydana gelmesi üzerine sigortalı kişiye verilen aylık nakit ödemedir. Sigortalı aylığına hak

kazanabilmek için sadece sigortalı olayın gerçekleşmesi yeterli değildir; sigortalının kazanılmış bireysel katsayısının yanı sıra sigorta sicilinin de olması gerekir. Genel olarak yaşlılık sigortası aylığı alma hakkı, aşağıdaki koşulların aynı anda karşılanması durumunda doğar:

- genel olarak belirlenen emeklilik yaşına (2022 yılında kadınlar için 56,5, erkekler için 61,5) veya erken emeklilik hakkı veren yaşa (gerekçe olması halinde) ulaşılması;
- 2022 yılında en az 13 yıl sigortacılık tecrübesine sahip olmak, ardından 2024 yılında yıllık artışla 15 yıla çıkmıştır;
- 2022 yılında emeklilik puanının değeri 23,4'ten az olmayacak, ardından 2025 yılında ise 30 puana çıkacaktır. Genel olarak Rusya Federasyonu'nda zorunlu emeklilik sigortasının güncel sorunlarını şu şekilde sıralayabiliriz (Kriçevskiy, 2019: 448):
- Finansal istikrar eksikliği.
- Emeklilik hükmü ile işgücü katkısı arasında neredeyse tamamen karşılıklı bağımlılığın olmaması.
- Tercihli emekli maaşlarının makul olmayan yüksek oranı.
- Yaşam maliyetindeki artış nedeniyle emeklilik maaşlarının zamanında yeniden hesaplanmasına yönelik mekanizmaların eksikliği.

Bunları çözmek için aşağıdaki önlemler uygulamaya konabilir:

- Devlet Dışı Emeklilik Fonları Kanununda, Rusya Emeklilik Fonuna böyle bir başvuru ile bir vatandaşın kişisel başvurusunun veya böyle bir başvurunun vatandaş tarafından alınan gelişmiş nitelikli elektronik imza ile imzalanmasının sağlanması tavsiye edilir. gerçekliği ve güvenliği devlet tarafından garanti edilen kamu hizmetleri portalı;

- Emeklilik mevzuatının kodlanması. Kodlama aşağıdakilere olanak sağlayacaktır:
 - emeklilik standartlarındaki çelişkileri ortadan kaldırmak;
 - çeşitli yasal düzenlemelerde aynı hükümlerin tekrarlanmasını ortadan kaldıracaktır;
 - Düzenleme hacmini azaltarak emeklilik mevzuatının analizini basitleştirecek;
 - Emeklilik mevzuatındaki genel hükümlerin sayısı azaltılacaktır.
- Emeklilik alanında bilgi teknolojilerinin geliştirilmesi (Muzaev, 2020: 101).

Bu teknolojiler yalnızca nüfusla etkileşimi değil aynı zamanda Sosyal Sigorta Fonu, Federal Zorunlu Sağlık Sigortası Fonu vb. gibi diğer kuruluşlarla da

etkileşimi amaçlamalıdır. Bu nedenle, Rusya Federasyonu'ndaki zorunlu emeklilik sigortası kurumunun oluşumu ve gelişimi açısından uzun bir geçmişe sahip olmasına ve şu anda ulusal emeklilik sistemindeki işleyişini belirleyen oldukça gelişmiş bir organizasyonel ve yasal çerçeveye sahip olmasına rağmen, hala bir takım sorunlar bulunmaktadır. Sadece Rusya Federasyonu'ndaki zorunlu emeklilik sigortası sisteminin verimliliğini değil, aynı zamanda sıradan vatandaşların toplumdaki sosyal ve ekonomik konumlarını eşitlemek için aldıkları emeklilik hizmetlerinden memnuniyet düzeyini de olumsuz yönde etkilemektedir (Karimyan, 2020: 152).

Yapılan araştırmalar, Rusya Federasyonu emeklilik sisteminin etkin işleyişini ve gelişmesini engelleyen ciddi bir sorunun, bu sistemi oluşturan ilişkilerin özünün, konularının ve nesnelere her zaman doğru ve yeterli tanımının yapılmaması olduğu hipotezini doğrulamaktadır. Açıkça tanımlanmış temel kavramların eksikliği, çoğu durumda, emeklilik ilişkilerinin uygulanmasına yönelik uygulanan ilke ve araçların, belirlenen hedeflere tutarlı ve kendi içinde tutarlı bir şekilde ulaşılmasına izin vermemesine yol açmaktadır. Şu anda dört büyük ilişki grubunun bulunduğu emeklilik sigortasına özellikle dikkat edilmelidir:

- Resmi olarak emeklilik sigortası olarak sınıflandırılan ancak özünde sigorta olmayan ilişkiler (emeklilik sigortası);
- Sigorta niteliğinde olan ancak sigorta ilkelerinin daha kesin bir şekilde uygulanmasını gerektiren ilişkiler (finansal emeklilik);
- Sigorta ve sigorta dışı ilkelerin yapay olarak karıştırıldığı sentezlenmiş ilişkiler (devlet dışı emeklilik hükmü);
- Emeklilik sistemine resmi olarak dahil edilmeyen ancak gerçekte mevcut olan ve bu nedenle sistem tarafından dikkate alınması gereken sigorta ilişkileri (gönüllü emeklilik sigortası ve diğer bazı gönüllü sigorta türleri) (İgnatenko ve Piterskaya, 2015:66).

Bu bağlamda aşağıdaki önerilerin dikkate alınması uygun görünmektedir. Emeklilik sisteminin sigortalı (emeklilik sigortası) ve sigortasız (emeklilik sigortası) blokları arasında net bir ayırım yapılmaktadır. Özellikle, devlet emeklilik teminatı mevcut haliyle veya temel nitelikte olmayan minimal değişikliklerle korunabilir. Emeklilik sisteminin, devlet sistemiyle birlikte, devlet dışı emeklilik hükmünü de içermesi gerektiğini varsaymak mantıklı olacaktır; bu, bugün mevcut olan devlet dışı emeklilik teminatından temel olarak farklı olmalıdır. Modernize edilmiş devlet dışı emeklilik hükmü, dayanışma (dağıtım) ilkelerine göre oluşturulan tüm emekli maaşı türlerini içermelidir. Bu formülasyon aşağıdaki nedenlerden dolayı oldukça doğru görünmektedir:

- Emeklilere yönelik emeklilik maaşları, çalışan nesiller tarafından (işverenleri aracılığıyla) oluşturulduğundan, emeklilik karşılığı olarak sınıflandırılabilir;
- Bu emekli maaşlarının kaynağı devlet fonları değil, çalışan nesillerin fonları (doğrudan veya dolaylı) olduğundan, bu emeklilik hükmü devlet dışı olarak sınıflandırılabilir (Melnik ve Miryakov, 2019: 43).

Devlet dışı emeklilik hükümlerine ilişkin teori ve düzenleyici çerçevenin radikal bir şekilde revize edilmesi gerekmektedir. “Sigorta emekliliği”, “sigorta primleri” ve diğer “sigorta” nitelikleri kavramları çıkarılmalı ve değiştirilmelidir. Katkı payları aynı zamanda sigorta emeklilik katkılarından da ayrılmalıdır. Devlet dışı emeklilik sağlanmasında başta Devlet Dışı Emeklilik işletmecisi ve yöneticisi olmak üzere ilişkilerin konu bileşimi ve yapısı yeniden düşünülmelidir. Yukarıdakilerin ve güncellenmiş devlet dışı hizmet sunumunun diğer temel konularının geliştirilmesini sosyal güvenlik alanındaki uzmanlara bırakarak, aşağıdaki gerçeğe dikkat edilmesinin uygun olduğunu düşünüyoruz. Güncellenmiş devlet dışı emeklilik hükmünün temelini, mevcut yaşlılık sigortası emekli maaşları olacağı şüphesiz görünüyor, çünkü öngörülebilir gelecekte bu emekli maaşını oluşturmanın dayanışma ilkesinden başka bir alternatif yok. Aynı zamanda, engellilik maaşı, geçimini sağlayan kişinin kaybı ve çeşitli tercihli veya erken emeklilik maaşları, dayanışma ilkelerine dayanabilir (bu durumda, devlet dışı emeklilik hükmü çerçevesinde korunmaları gerekir) veya sigorta ilkelerine aktarılacak ve emeklilik sisteminin, sigortanın veya işveren sorumluluk sigortasının bir parçası haline gelecektir (aşağıya bakınız). Modern emeklilik sigortasının içeriğinin önemli ölçüde değiştirilmesi ve yalnızca geleneksel sigorta ilkelerine dayandırılması önerilmektedir (Tsvetkova v.d, 2019: 192).

Bu durumda sigortalı riski, sigortalının emeklilik yaşına ulaştıktan sonra beklenen yaşam süresi, sigortalı olay ise onun bu yaşa kadar hayatta kalması gerçeği olacaktır. Emeklilik sigortasının zorunlu ve gönüllü biçimlerinin birleştirilmesinin uygun olduğunu düşünüyoruz. Aynı zamanda, zorunlu emeklilik sigortası, sosyal standartlar tarafından sağlanan asgari fonlanan emeklilik miktarını sağlamalıdır. Emeklilik sigortası sözleşmelerinin akdedilmesinin zorunlu niteliği göz önüne alındığında, bu tür sözleşmelerin akdedilmesi ve yürütülmesi için mevzuatta basitleştirilmiş bir plan sağlanması mümkündür. Sigorta kanununa göre zorunlu emeklilik sigortasının getirilmesi özel bir kanunun çıkarılmasını gerektirecektir. Bu yasa, zorunlu emeklilik sigortası sözleşmesinin içeriğinin yanı sıra sözleşmenin imzalanması ve uygulanmasına ilişkin prosedür de dahil olmak üzere temel koşullarını

tanımlamalıdır. Sigortacının tanımı da ayrı bir konudur. Bu bağlamda, aşağıdaki seçenekler en uygun gibi görünmektedir (Molzahn v.d, 2020: 633).

- Zorunlu emeklilik sigortasının uygulanması için devlet tarafından özel bir tüzel kişiliğin oluşturulması; bu durumda, bu tüzel kişiliğin faaliyetleri için düzenleyici bir çerçevenin oluşturulması gerekli olacaktır;
- zorunlu emeklilik sigortası için bir lisans sağlamak, belirtilen lisansı almış olan sigorta kuruluşlarına zorunlu emeklilik sigortası yapma hakkını vermek (zorunlu motorlu sorumluluk sigortasına benzer);
- dünya deneyimine ve Rus tarihi geleneklerine dayanarak, karşılıklı sigorta yöntemini kullanarak zorunlu emeklilik sigortasını düzenlemek (bunun için, bizim görüşümüze göre, kullanımdaki haksız yasağın kaldırılmasından başlayarak, düzenleyici çerçeveyi önemli ölçüde revize etmek ve tamamlamak gerekir) (kişisel sigortalarda karşılıklı sigorta) (Bahmatov v.d, 2019: 246).

8.2. Rusya’da Emeklilik Sigortasının Temelleri, Sorunlar ve Beklentiler

Bir bütün olarak zorunlu emeklilik sigortası sistemi ve mali dengesi konusunda birbiriyle çelişen pek çok görüş bulunmaktadır. Bir yandan demografik yükün arttığı ve işgücü piyasasının yapısının değiştiği günümüzde bu yaklaşımın temel geçerliliği sorgulanmaktadır. Öte yandan, bunu dengelemek için çeşitli yöntemler önerilmektedir: ya emeklilik yaşını yükselterek ya da emeklilerin haklarını kaydetme sistemini değiştirerek (rusya'nın emeklilik hakları için puanlama sistemi), bu da özünde bir azalma anlamına gelmektedir. Ancak bu vakaların her birinde, yazarlara göre emeklilik sisteminin geliştirilmesine yönelik yaklaşımlar, olası sonuçların analizi ve dikkatli bir şekilde incelenmesi yapılmadan gerçekleştirilmiştir. Emeklilik sigortası, Rusya Federasyonu emeklilik sisteminin temelidir. VE. Samarukha, emeklilik sigortasının amacını "sigortalı bir olayın meydana gelmesi nedeniyle sigortalının gelir kaybını tanıyan bir sigorta sosyal riski" olarak tanımlıyor. Rusya'daki modern emeklilik sigortası sistemi iki bölümden oluşmaktadır: zorunlu sigorta ve emeklilik sigortası (Agarkova, 2015: 205).

15 Aralık 2001 tarih ve 167-FZ sayılı Federal Kanuna göre “Rusya Federasyonu'nda zorunlu emeklilik sigortası hakkında”, “zorunlu emeklilik sigortası, vatandaşlara tazminatlarını ödemeyi amaçlayan devlet tarafından oluşturulan yasal, ekonomik ve örgütsel önlemler sistemidir. Zorunlu sigorta teminatının tesis edilmesinden önce kendileri tarafından alınan kazançlar (sigortalı lehine ödemeler, ödüller). 2002 yılında Zorunlu Emeklilik Sigortası Federal Kanununun kabul edilmesinin ardından emeklilik reformu başladı. Bu dönemde emeklilik sigortası genel tarife oranının %28'den %22'ye düşürülmesine

karar verilmiş olup, %6'sı tasarruf sistemine gönderilmiş ve doğal olarak artık sigorta emekli maaşlarının ödenmesi için Emekli Fon'u bütçesine girmemiştir (Belehova, 2014: 58).

Emeklilik mevzuatının yapısı geniş ve çok katmanlıdır; Doğru ve eksiksiz anlaşılması için vatandaşların hukuk okuryazar olması gerekmektedir. 2015 reformu emeklilik sigortası sisteminde temel değişiklikler yapılmıştır. Politikası öncelikle ülkenin bütçe harcamalarını azaltmayı hedeflemiştir. Yani bugün devletin ve çözüm taraftarlarının, emeklilik yaşının yükseltilerek emeklilik yaşının yükseltilmesiyle dengelenmesi çözümünü savunanların rahatına işaret eden ve büyük toplumsal sorunlara yol açabilecek bir durum gelişmiştir. Emeklilik sigortası sorunu bugün de geçerliliğini koruyor ancak yeterince incelenmedi. Dolayısıyla, Rusya zorunlu emeklilik sigortası sisteminin durumunun istatistiksel verilere dayalı olarak analizi, aşağıdaki sonuçları çıkarmamızı sağlar (Gilyazova v.d, 2012: 260).

Birincisi, devam eden reformlar zorunlu emeklilik sigortası sisteminde dengeyi sağlayamamıştır. Böylece sigorta prim ödemelerindeki gerileme bir yandan Emekli Fonu'n gelirlerinde azalmaya yol açmıştır. Öte yandan, gelecekte ödenecek birleşik sosyal vergi miktarını azaltmak amacıyla ücretlerin yapay olarak düşürülmesi, yoksul emeklilerin sayısında artışa yol açabilir ve bu da, onları desteklemek için devletin belirli maliyetlere katlanmasını gerektirebilir. İkincisi, sigorta emeklilik katkı paylarının ödenmesinde özel vergi rejimlerinin kullanılması, sigorta ilkelerinin bozulmasına yol açmakta ve şu anda Emeklilik Fonu bütçesinde, gelecekte ise konsolide bütçede dengesizliğe neden olmaktadır. Dolayısıyla, Rusya emeklilik sistemindeki temel sorunların demografik durumla değil, emeklilik sigortası katkı oranlarında bitmek bilmeyen reformlar ve uygulamaların bir sonucu olarak Emeklilik Fonu bütçesindeki dengesizliğin ortaya çıkmasıyla yakından ilgili olduğu not edilebilir. Rusya Federasyonu'nda zorunlu emeklilik sigortasını mali açıdan istikrara kavuşturmak için en az birkaç koşul gereklidir (Nizova ve Mihaylova, 2018: 45).

- Emeklilik Fonuna katkılar için tarifeler belirleme yetkisininin, Rusya Federasyonu Hükümeti'nden bağımsız bir statüye sahip olması ve üçlü yapı temelinde yönetilmesi gereken özel bir ulusal aktüerya merkezine devredilmesi gerekmektedir;
- Rusya Emeklilik Fonu ile Rusya Maliye Bakanlığı arasında sorumluluk alanlarının yeniden dağıtımı yapılmalıdır. Rusya Emeklilik Fonu, emekli aylıklarının gelir düzeyine göre endekslenmesinden sorumlu olmalı ve Rusya Maliye Bakanlığı, özel emekli aylıklarının finansmanından ve bunların enflasyonun

üzerinde bir seviyeye ek endekslenmesinden sorumlu olmalıdır (Fedotov, 2007: 296).

Her halükarda reformlar devlet açısından faydalı ve elverişlidir ancak ülkemiz vatandaşları için aynı şeyi güvenle söylemek mümkün değildir. Araştırmalar gösterdi ki, zorunlu emeklilik sigortası ;

1) Zorunlu emeklilik sigortası sisteminin ve onun finanse edilen bileşeninin reforme edilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte, bu reform yalnızca emeklilik sistemiyle sınırlı olamaz; çünkü emeklilik sistemi işleyişi açısından borsanın işleyişini, tüketici fiyatlarının dinamiklerini ve ekonomik kalkınmanın diğer bazı yönlerini etkilemektedir;

2) zorunlu güvenlik sisteminin birikimli bileşeninin geliştirilmesine karar vermek gereklidir. Hükümetin 2014 yılından itibaren özel yönetim şirketleri ve devlet dışı emeklilik fonlarının güven yönetimine yönelik yeni Emeklilik Tasarruf Fonları (ETF) girişlerini durdurma kararının, bunların gelişimindeki eğilimlerde bir değişikliğe yol açtığı açıktır (Lavrenova, 2021: 85).

3) emeklilik fonlarının istikrarlı ve uzun vadeli birikimine olanak tanıyan hiçbir finansal araç yoktur. İkincisi güvenlik garantilerine sahip olmalı, enflasyonun değer kaybından korunmalı ve gelir getirmelidir. Uzun vadeli, sabit getirili finansal araçlar yaratmak gerekiyor. Bunlar özellikle Devlet dışı emeklilik fonları ve Emeklilik Fonlarına yönelik devlet tahvilleri olabilir;

4) Finanse edilen emeklilik sisteminin geliştirilmesi için yeni mali kaynakların akışı olmalıdır. Ancak Emeklilik Fonu'ndan bu sisteme Emeklilik Tasarruf Fonları (ETF) fon akışı fiilen durmuştur. Güvenlik sisteminin geliştirilmesine yönelik atalet senaryosu baskın hale gelmiştir;

5) Sigortalıların tüm yaş gruplarına yönelik tek yatırım portföyü oluşturulması uygulamasının revizyonu gerekmektedir. Sigortalıların farklı yaş gruplarının temsilcileri için farklı risk derecelerinde yatırım portföyleri sunmak gerekir, bu da ikincisinin zorunlu emeklilik sigortası sistemindeki rolünü artırır ve devlet dışı emeklilik fonları bu sistemi bireyselleştirir (Kulçitçiy, 2008: 201).

Zorunlu emeklilik sigortasının belirlenmiş bir asgari tutar olarak anlaşılması önerildiğinden, fonlanan emekli maaşının büyük bir kısmı gönüllü emeklilik sigortası çerçevesinde oluşturulmalıdır. Bu sigorta, sigortalı tutar (emeklilik tutarı) ve diğer bazı sayısal göstergeler dışında zorunlu sigortadan hiçbir şekilde farklı olmayacaktır. Bu, modern devlet dışı emeklilik hükümlerinin yanı sıra bireysel emeklilik sermayesi ve garantili emeklilik planı projelerinin de gelişmesi gereken gönüllü emeklilik sigortasıdır. Gönüllü emeklilik sigortası sözleşmesi, gelecekteki emeklinin veya işverenin (kurumsal emeklilik sigortası) iradesinin gönüllü olarak ifade edilmesi temelinde yapılır. Katkı payları (sigorta primleri)

hem gelecekteki emekliler hem de işverenleri tarafından ödenebilir; ayrıca devlet, gönüllü emeklilik sigortası için sigorta primlerinin ortak finansmanına karar verebilir. Sigortacıların (hayat sigortaları için) uygun lisansa sahip sigorta kuruluşları olması gerekmektedir. Günümüz hayat sigortasında mevcut olan mali mekanizma ve devlet denetimi organizasyonu, emeklilik sigortasında da tam olarak uygulanabilmektedir. Aynı zamanda, ilk aşamada Şili emeklilik sigortası modeli çerçevesinde ortaya çıkan çalışma planı en uygun gibi görünmektedir (Orlov, 2021: 17).

Gelecekteki emekliler, aktif çalışma yaşamları boyunca, uzman kuruluşların yardımıyla (bu tür kuruluşlar modern devlet dışı emeklilik fonları olabilir) gelecekteki emekli maaşı için tasarruf ederler. Aynı zamanda bu birikimler gelecekteki emeklinin mülkiyetinde kalır ve kendisi tarafından geri alınabilir veya ölüm durumunda mirasçılara devredilebilir. Emeklilik yaşının arifesinde NPF, gelecekteki emeklinin, sigorta priminin en uygun koşullarla tek seferlik ödenmesiyle bir emeklilik sigortası sözleşmesi (yıllık sigorta) yapmasına yardımcı olur. Emeklilik tasarrufları sigorta priminin ödenmesinde kullanılmaktadır. Bu modeli uygulamak için, devlet dışı emeklilik fonlarının (veya diğer uzmanlaşmış kuruluşların) faaliyetlerini düzenleyen ve bunlar üzerinde devlet denetimini düzenleyen bir sistem oluşturulmalıdır. Bu sistem, sigorta denetimi ve sigorta ilişkileri çerçevesi dışında çalışmalıdır; bunu oluşturmak için, devlet dışı emeklilik fonlarının faaliyetlerini düzenleme konusundaki mevcut deneyim büyük ölçüde kullanılabilir (Filippova, 2020: 73).

Gönüllü emeklilik sigortası geliştikçe, çalışma hayatının başında olan gelecekteki emeklinin yıllık gelir ödemesi şartıyla sigorta şirketi ile karma hayat sigortası sözleşmesi yapmasıyla başka bir model oluşturulabilir. Sigorta sözleşmesi, sigortalı kişi emeklilik yaşına gelinceye kadar geçerli olmalıdır; sigorta konusu olaylar, sigortalının ya ölümü ya da sözleşme süresi sonuna kadar hayatta kalması olacaktır. Böylece sigortalı, emeklilik yaşına ulaştığında (sigorta sözleşmesinin sona ermesi) yıllık gelir ödemeleri (aylık emekli maaşı) almaya başlar. Sigorta sözleşmesinin sona ermesinden önce sigortalının vefat etmesi halinde, sigortacı, sigortalının mirasçılara veya onun belirlediği kişilere sigorta ödemesi yapacaktır. Bu ödemenin tutarı da sigortalı tarafından önceden belirlenir. Emeklilik ilişkilerinin uygulama ilkelerinin değiştirilmesi, sigorta ilkelerinin onaylanması ve uygulanması, bu ilişkilerdeki katılımcılara olası davranış stratejilerini seçme konusunda önemli bir özgürlük sağlar ve gelecekteki refahları büyük ölçüde bağımsız olarak alınan kararlara bağlıdır (Aksyutina, 2020: 1250).

Bu koşullar altında emeklilik sigortasında emeklilik oluşturma yöntemi, sigorta prim miktarı ve sigorta tutarlarına ilişkin bireysel kararlar özel bir önem kazandığından, finansal okuryazarlığın rolü ve önemi önemli ölçüde artmaktadır.

Aynı zamanda emeklilik ilişkilerinde katılımcıların finansal okuryazarlığını sağlamaya yönelik faaliyetlerin hedeflerinin de değiştirilmesi gerekmektedir. Bugün bu faaliyet esas olarak mevcut emeklilik sistemindeki davranış biçimlerini analiz etmeyi, gereksinimlerine ve özelliklerine uyum sağlamayı amaçlıyorsa, gelecekte asıl dikkat gelecekteki emekli maaşlarının oluşumuna yönelik ilke ve araçlara odaklanmalıdır. Buna göre finansal okuryazarlığın geliştirilmesine yönelik hedefler de önemli ölçüde değişmektedir: Şu anda bunlar öncelikli olarak emekliler ve emeklilik öncesi yaştaki kişilerdir; gelecekte ana hedefin aktif çalışmaya başlayan gençler olması gerekir. Modernize edilen emeklilik sistemi geliştikçe, halihazırda müşterek ve müteselsil olarak oluşturulan belirli emeklilik türleri, sistemin sigorta bloğuna aktarılacaktır. Bu ihtiyaç, emeklilerin çalışan nüfusa oranındaki sürekli artışa yönelik demografik durumdaki değişikliklerle bağlantılı olarak dayanışmalı emeklilik ödemeleri üzerindeki sürekli mali baskıdan kaynaklanmaktadır (Bobrova, 2019: 159).

8.3. Rusya'da Eemeklilik Sigortası: Mevcut Durum ve Dönüşüm Olanakları

Başlangıç olarak, Rusya Federasyonu Anayasası'nda ulusal emeklilik sisteminden doğrudan söz edilmediğini, emekli maaşlarının yalnızca "yaş, hastalık, engellilik durumunda" herkese garanti edilen sosyal güvenliğin ayrılmaz bir parçası olarak ima edildiği, çocuk yetiştirmek için geçimini sağlayan kişinin kaybı ve kanunla belirlenen diğer durumlarda" (Rusya Federasyonu Anayasası'nın 39. maddesi) yapılan parasal ödemeler olduğu vurgulanmıştır. Aynı maddenin 2. paragrafında devlet emekliliğine ilişkin atıf, bir yandan ülkede bu tür emekli maaşlarının varlığını varsayıyor, diğer yandan, garip bir şekilde, modern emeklilik mevzuatı bu kavramı yeterince kullanılmamıştır. Ek olarak, "devlet emekliliği" kavramının içeriğinin yanı sıra "devlet dışı emeklilik" kavramının var olma olasılığı ve böyle bir emekli maaşı kurma prosedürü hakkında da adil bir soru ortaya çıkmıştır (Şaşkova ve Khlistun, 2015: 166).

Sovyet emeklilik sisteminin dönüşümünün özü, her şeyden önce, ekonominin devlet dışı sektöründeki çalışanlara emekli maaşlarının ödenmesi için bir mekanizma oluşturmaktı. 1990 yılı sonunda kabul edilen "Devlet Emekli Maaşları Hakkında Kanun", bu tür emekli maaşlarının mali kaynağının işveren katkıları olması gerektiğini belirlemiştir. Rusya Emeklilik Fonu'nun resmi web sitesinde diğer hususların yanı sıra şu özet yer alıyor: "Bu şekilde hükümet, farklı yaşlardaki insanlar arasındaki dayanışma fikrini vurgulamayı ve insanlar için normal bir yaşlılık yaşını garanti etmeyi umuyordu"2. Dünyadaki çoğu emeklilik sisteminin oluşturulduğu ve hala işlediği dağıtım ilkelerinin (dayanışma ilkeleri) kullanıldığı açıkça belirtiliyor. Görüşümüze göre aynı yasa, birçok yönden hala

Rus emeklilik sisteminin modern karmaşıklıklarını ve sorunlarını belirleyen gelecekteki terminolojik hataların ve metodolojik kafa karışıklığının önkoşullarını ortaya koymuştur. İşverenlerin Rus emeklilik fonuna aktarması gereken katkı payları sigorta olarak tanımlanmıştır. Belirtmek gerekir ki, halk dilinde “sigorta” kavramı ve onun türevi olan “sigorta” sıfatı çok çeşitli anlamlara sahiptir (Kalmıkov, 2020: 59).

Aynı zamanda, bilimsel literatürde ve düzenlemelerde, vakaların büyük çoğunluğunda "sigorta" teriminin kullanılması, kişileri rastgele öngörülemeyen olayların bir sonucu olarak hasarlardan koruma yöntemlerinin kullanılması ve çoğu zaman yöntemlerin kullanılması anlamına gelmektedir. Bugün Rusya, sigortanın ekonomik özünü ve teorik temellerini yeterince yansıtan bütünsel bir sigorta hukuku sistemi geliştirmiştir. Buna göre sigorta, sigortalı olaylar durumunda zararlarını sigortacının oluşturduğu özel fonlardan tazmin ederek sigortalıların mülkiyet çıkarlarını korumayı amaçlayan bir dizi ekonomik ilişki olarak yorumlanmaktadır. Bu durumda sigortacılar, sigortacılık faaliyetlerini yürütmek üzere lisans alan kuruluşlar (“Sigortacılık Teşkilatına Dair Kanun” uyarınca) veya bu hakkın özel bir kanunla verildiği kuruluşlar (bazı sosyal sigorta türleri, mevduat sigortası, ihracat sigortası vb.). Aynı zamanda, yukarıdaki durumların hepsinde, aşağıdakileri içeren sigortanın temel teorik ilkeleri korunur ve uygulanır (Butkina, 2020: 32).

- sigorta risklerine karşı koruma - sigortanın sağlandığı beklenen, kazara ve olası tehlikeler;

- Sigortalı riskler meydana geldiğinde sigortalının maruz kalabileceği potansiyel zararların tazminatı;

- bu zararların kapalı ve ortak mali tahsisinin organizasyonu

Özellikle 1999 yılında sigortalı olaylardan biri olarak emeklilik yaşına ulaşmayı öngören “Zorunlu Sosyal Sigortanın Esasları Hakkında Kanun” kabul edilmiş olup sigorta teminat türleri şunları içermektedir:

- emekli aylığı;
- maluliyet aylığı;
- geride kalanların emekli maaşı.(Babiç, 2019: 34).

Bunu takiben, 2001 yılında, yaşlılık veya sakatlık nedeniyle iş göremezliğin başlaması ve ayrıca gelir kaybı nedeniyle emeklilik maaşlarının ödenmesini öngören “İşçi Emeklilikleri Hakkında Kanun” kabul edilmiştir. Aynı zamanda yaşlılık emeklilik aylığı iki bölümden oluşmuştur (sigorta ve fon). Daha sonra, bir bütün olarak emeklilik sistemi ve bireysel unsurları, emeklilik ilişkilerinin özünün, bunların uygulanmasına yönelik yöntemlerin ve araçların tanımlanması açısından geliştirildi. Aynı zamanda, emeklilik sistemindeki reformun tüm aşamalarında, sistemin tamamı olmasa da önemli bir kısmının sigorta ilkeleri

üzerine kurulu olduğu gerçeği sorgulanmamıştır (Mişenko ve Leonidova, 2018: 44).

1. Devlet emeklilik hakkı. Şu anda, bizim görüşümüze göre, devlet emeklilik sisteminin sağlanmasında bütünsel ve kendi içinde tutarlı bir sistem oluşturulmuştur. Bu, devletin emekli maaşı ödemesini garanti ettiği belirli vatandaş kategorileri için geçerlidir. Devlet emekliliği maaşı (teminatı) kaynağı, başta devlet bütçesi fonları olmak üzere devlet fonlarıdır ve emekli maaşlarının büyüklüğü özel devlet kararlarıyla belirlenmektedir. Devlet aynı zamanda devlet emekliliği teminatı kapsamında emekli maaşlarının tahsis edilmesi, oluşturulması ve ödenmesine ilişkin usulü de belirler. Şu anda aşağıdaki kişiler devlet emekliliği alma hakkına sahiptir (Muzaev, 2020: 101).

- federal hükümet memurları ve askeri personel (uzun hizmet emekliliği);
- engelli vatandaşlar (sosyal emeklilik);
- belirli vatandaş kategorileri (yaşlılık, engellilik ve geçimini sağlayan kişinin kaybı için belirli emekli maaşı türleri).

Devlet emekliliği uygulaması şu veya bu şekilde çoğu ülkede mevcuttur ve ülkemizde de şüphesiz devam edecektir. Aynı zamanda, bu tür emeklilik ilişkisinin uygulama kapsamı esas olarak devlet memurlarının yanı sıra nesnel nedenlerle diğer emeklilik türlerine başvuramayan kişilerle sınırlı olacaktır. Bu durumda terminolojinin, ortaya çıkan ilişkilerin ekonomik özünü ve içeriğini doğru bir şekilde yansıttığı unutulmamalıdır. Devlet fon tahsis eder ve bunları belirli emekli kategorilerine sağlamaktadır (Butkina, 2010:151).

2. Zorunlu emeklilik sigortası. Daha önce de belirtildiği gibi, ülkedeki radikal ekonomik reformlar, işverenlerin katkılarıyla sivil toplum kuruluşu ve işletme çalışanları için yeni bir emeklilik sistemi modelinin oluşturulmasını gerektirmiştir.

Bu katkıların niteliği başlangıçta sigorta olarak belirlenmiştir. Daha sonra, emeklilik maaşları zorunlu sosyal sigortanın kapsamına dahil edilmiştir (1997 yılında). Zorunlu emeklilik sigortası ilişkilerinde Kanun, zorunlu emeklilik sigortasına tabi olan sigortalıları, sigortacıları ve sigortalıları kapsamaktadır. Konuların listesi sigorta ekonomik ilişkileri için oldukça gelenekseldir, ancak bir dizi önemli nüansa dikkat edilmelidir. Sigorta poliçesini yürüten sigorta şirketi Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'dur. Yukarıda belirtildiği gibi, sigortacı aslında kanunla belirlenebilir ve bu uygulamaya, başta önemli sosyal öneme sahip olanlar (zorunlu sağlık sigortası, endüstriyel kazalara karşı zorunlu devlet sosyal sigortası, mevduat sigortası vb.) olmak üzere birçok zorunlu sigorta türünde rastlanır. Rusya Emeklilik Fonu'nun (REF) bir sigortacı olarak rolü ve önemi, devletin REF'nin sigortalıya karşı yükümlülükleri konusunda ikincil sorumluluk taşımasıyla vurgulanmaktadır. Bununla birlikte, devlet dışı emeklilik

fonları (DDEF) bazı durumlarda zorunlu emeklilik sigortası kapsamında sigortacı olarak da hareket edebilmektedir (Vafin, 2017:110).

Rusya’da sigortacılar ya “Sigortacılık Teşkilatı Hakkında Kanun”un öngördüğü sigorta faaliyet türleri için sigortacılık faaliyeti yürütmek üzere lisans alan kuruluşlardır ya da özel kanunlara dayanılarak yürütülen sigorta türleri için özel olarak oluşturulmuş kuruluşlardır.. Bu iki model bağımsız olarak mevcuttur ve pratikte birbiriyle kesişmez. Bu bakımdan iki farklı kategorideki sigorta şirketlerinin (REF ve DDEF) aynı sigorta türü kapsamında çalışması gerekliliği hiç de açık değildir. Ayrıca, devlet dışı bir emeklilik fonunun zorunlu emeklilik sigortası sigortacısı statüsünü kazanmasının fiili gerçeğinin, yalnızca sigortalının Emeklilik Fonundan finanse edilen bir emekli maaşı almayı reddetme ve emeklilik fonunu devretme kararına dayandığı şüphelidir. . Devlet dışı emeklilik fonlarının ekonomik niteliği de tam olarak açık değildir. Zorunlu Emeklilik Sigortası’na (ZES) yalnızca aşağıdaki koşullar altında katılabilirler (Medvedev, 2018:18).

- Rusya Merkez Bankası tarafından sağlanan ZES lisansının mevcudiyeti;
- Sigortalı kişilerin haklarını garanti altına alan sisteme katılım.

Klasik olarak emeklilik sigortası bir tür hayat sigortasıdır; çoğu ülkede sigortanın finanse edilen ilkelerine dayanarak bu şekilde gelişmiştir. Modern Rus sigorta işi, hayat sigortası yapma hakkı lisansı çerçevesinde emeklilik sigortası sözleşmeleri yapma olasılığını içermektedir. Aynı zamanda, DDEF'lerin ve ZES lisanslarının yukarıdaki faaliyetlerle hiçbir ilgisi yoktur. DDEF'lerin faaliyetleri aynı zamanda sigorta mevzuatı kapsamına girmeyen devlet dışı emeklilik sağlanmasına yönelik sözleşmeler yapma olasılığını da ima etmektedir. Böyle bir birleşme, sigorta şirketlerinin faaliyetlerini münhasır kabul eden “Sigortacılık Teşkilatına Dair Kanun” hükümlerine doğrudan aykırıdır. Sigorta şirketinde hem işlevsellik hem de poliçe sahiplerinin ve sigortalı kişilerin statüleri açısından farklılıklar bulunmaktadır. Birincisi, sigorta primlerinin işverenler tarafından ödenmesidir; vakaların büyük çoğunluğunda işverenler poliçe sahibidir, ancak sigortalı kişiler sigorta primi ödememektedir; sigortacı statüsünde değildir. Aynı zamanda kanuna göre lehtardırlar. Genel olarak bu ilişkiler sistemi, sigortacılıkta gelişen iş devri ilke ve geleneklerine karşılık gelmektedir. Ancak zorunlu sigorta sisteminde sigortanın temel ilkelerinden sapmalar, özneler arası ilişkilerde bir takım bozulmalara yol açmaktadır (URL:9).

Bunların en karakteristik özelliği, ZES sigortacısına, sigortalı kişilerin çıkarlarını poliçe sahipleri (işverenler) önünde temsil etme hakkının yasal olarak tanınmasıdır. Geleneksel sigorta açısından bakıldığında sözleşmenin taraflarından birini sigortacı, diğer tarafını ise sigorta ettiren (sigortalı, lehtar) temsil etmektedir. Bu, sigorta ilişkisinin normal bir ticari ve ekonomik ifadesidir

ve sigortacı, poliçe sahibi ve sigortalı kişi arasındaki ilişkinin yasanın öngördüğü yapısı en azından tuhaf görünmektedir. Başka bir açıdan ise bu sigortanın zorunlu olmasının gerekçesi pek mantıklı görünmemektedir. Zorunlu bir sigorta türü, belirli kategorilerdeki kişilerin belirli koşullar altında bir sigorta sözleşmesi yapmaları için yasal olarak belirlenmiş bir yükümlülüğü gerektirir. Bunu dikkate aldığımızda, “zorunlu emeklilik sigortası için zorunlu sigorta kapsamı” kavramı biraz tuhaf görünmektedir. Bu yasanın 29. maddesine göre, zorunlu emeklilik sigortası kapsamında gönüllü olarak hukuki işlemler yapmak genel olarak bir tezat gibi görünmektedir (Maçulskaya, 2022: 449).

Günümüzün emeklilik sigortasıyla ilgili olarak "zorunlu" kavramının, zorunlu sigorta biçimi ilkelerine ilişkin yerleşik bir anlayışa dayalı olarak değil, büyük ölçüde rastlantısal olan diğer hususlara dayanarak benimsendiği yönünde güçlü bir izlenim edinilmektedir. Belirtildiği gibi sigortanın ilkelerinden kaynaklanan temel kavramları mevzuat uyarınca “sigorta riski”, “sigorta edilen olay”, “sigorta konusu olayın meydana gelmesi sonucu oluşan zararlar”dır. Bu kavramların modern ZES'de kullanımı da araştırma konusudur. “Rusya Federasyonu'nda Zorunlu Emeklilik Sigortası Hakkında” Kanununun 8.md:

- sigorta riski - sigorta kapsamındaki bir olayın meydana gelmesi nedeniyle kazanç kaybı;
- sigortalı olay - emeklilik yaşına ulaşma; engelliliğin başlangıcı, geçimini sağlayan kişinin kaybı (ölüm).

Bu yorum, kanaatimizce, sigorta teorisi ve uygulamasının en az iki temel ilkesiyle çelişmektedir.

İlk olarak, bir sigorta sözleşmesinin akdedilmesi durumunda, sigorta riskinin yalnızca tesadüfi ve olasılık özelliklerine sahip beklenen bir olay olduğu genel olarak kabul edilmiş ve mevzuatta yer almıştır. Buna karşılık, sigortalanan bir olay, sigorta ödemesi için gerekli ek koşullara tabi olarak gerçekleşen bir sigorta riskini temsil eder. Başka bir deyişle, sigorta konusu olay, bir sigorta riskinin gerçekleşmesinin sonucudur, bundan kaynaklanır ve sonucudur. Modern Rus OPS'sinde bu anlamda her şey altüst oldu. Kanunun yukarıdaki ifadesinden, sigorta riskinin (kazanç kaybı), sigorta açısından saçma olan, sigortalı bir olayın (emeklilik yaşının yaklaşması vb.) meydana gelmesinin sonucu olduğu anlaşılmaktadır. En azından kanunun bu hükümlerinin içeriği aşağıdaki kavramların içeriği değiştirilerek değiştirilmelidir (Bobrova, 2019: 160).

- Sigorta riski, emeklilik yaşına ulaşılması beklenen sonuçtur; emeklilik sigortasının sağlanması durumunda, geçimini sağlayan kişinin sakatlığının başlaması veya kaybı;
- Sigortalı olay - sigortalı bir riskin gerçekleşmesi sonucu kazanç kaybı.

Yukarıda değiştirilen sigorta riski tanımının hala tatmin edici olduğu söylenemez. Sigortacılık teori ve pratiği, sigorta riski olarak kabul edilen olayların tesadüfi ve olasılıklı olma özelliği taşımasını ve aynı zamanda sigortalı açısından öngörülemeyen harcama tehdidi taşımasını gerektirmektedir. Bu açıdan bakıldığında, eğer engelliliği tanımlamanın meşruluğu ve geçimini sağlayan kişinin kaybı gerçeğinin bir sigorta riski olduğu şüphe götürmezse, o zaman emeklilik yaşına gelindiğinde işler biraz farklıdır. Gerçek şu ki, sigortalının ölümü sigortalı bir olay değildir ve bu nedenle emeklilik yaşına kadar hayatta kalması tesadüfi değil, büyük olasılıkla kesin bir olaydır. Bu durumda, beklenen risk olayının ölümün kendisi değil, meydana gelme zamanı olduğu durumlarda, hayat sigortalarında geleneksel olarak kabul edilen hayatta kalma riskinden (uzun ömür riski) bahsetmek daha doğrudur. Bunu dikkate alarak sigortalı olay tanımının ve emeklilik sigortasına ilişkin diğer bazı hükümlerin açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Daha sonra sigorta ödemelerini mevcut zorunlu emeklilik sigortası çerçevesinde ele alacağız. Yukarıda “zorunlu emeklilik sigortası için zorunlu sigorta kapsamı” ifadesinin tutarsız olduğu belirtilmiş ve bu nedenle bu soruna dönmeden ana sigorta kapsamı türleri şunları içerir ((leşukova, 2017: 72).

- sigorta emeklilikleri;
- finanse edilen emekli maaşları;
- çeşitli ödemeler (sabit, sabit vadeli, bir kerelik vb.).

Bugün zorunlu emeklilik sigortasında sigorta kapsamının ağırlıklı kısmını oluşturan sigortalı emeklilikle başlayalım. Sigorta emekli maaşlarının Rusya Federasyonu emeklilik sistemindeki yeri ve rolü, REF bütçe uygulamasının ana göstergeleri ile karakterize edilmektedir. Diğer emeklilik türleri gibi bunların da kökeni Sovyet devlet emeklilik sistemine dayanmaktadır. Geliştikçe, işverenlerin katkılarıyla oluşan yaşlılık maaşları (engellilik, geçimini sağlayan kişinin kaybı) bu sistemden ortaya çıkmıştır. Daha sonra işçi emekliliğinin sigorta kısmına dönüştürüldüler ve son olarak OPS'deki mevcut sigorta emekliliği türünü aldılar. Sigorta emekliliğinin doğuş sürecinde bazı tanımlar, bireysel süreçlerin organizasyonu ve konu kompozisyonu değişti, ancak ilişkinin doğası ve temeli değişmemiştir (Sedova, 2018: 66).

Analizin başında, yukarıda defalarca belirttiğimiz, zorunlu emeklilik sigortasına ilişkin mevcut düzenlemelerde yer alan yanlış ifadelere en azından bir kez daha dikkat çekelim. Mantıksal olarak zorunlu emeklilik sigortası çerçevesinde sigortalıya yapılan her türlü ödemenin sigorta niteliğinde olması gerekmektedir. Bu nedenle “sigorta emekliliği”ni sigorta teminatının çok önemli de olsa sadece bir parçası olarak tanımlamak doğru görünmemektedir. Ek olarak, tam tersi bir argüman da mümkündür: Sigortalı emekli maaşlarına ek olarak başka tür sigorta teminatları da sağlandığı için (fonlu emeklilik vb.), bunlar sigorta niteliğinde midir yoksa başka bir

şey midir? Terminolojiden sigorta emekliliklerinin özüne ve bunlarla ilişkili ilişkilere ilişkin bir analize geçelim. Sigorta emeklilikleri, emeklilik sisteminin dayanışma (dağıtım) ilişkilerine dayanan kısmına aittir. Bu doğrudan Art. 15 Aralık 2001 tarih ve 167-FZ15 sayılı Federal Kanununun 3'ü, finanse edilen emeklilikle ilgili olmayan sigorta kapsamı ödemelerinin “sigorta primi tarifesinin dayanışma kısmından” finanse edildiğini belirtmiştir (Napso, 2019: 56).

Devlet Dışı Emeklilik Fonları'nın (veya özel fonlar) zorunlu emeklilik sigortası faaliyetlerine ilişkin yıllık aktüeryal değerlendirme yapma gerekliliği (ve yalnızca finanse edilen modellerle ilgilenirler), bu faaliyetin sigorta niteliğini de teyit etmektedir; çünkü bu, özellikle sigortacılar için geleneksel bir gerekliliktir. Aynı zamanda, fonlu emeklilik modelinin Rusya'daki spesifik uygulamasının, genel sigorta niteliğini korurken, hem terminolojik hem de esas açısından bir takım çelişkiler içerdiğini de belirtmek gerekmektedir. Yukarıda bu sigorta ilişkilerinin kompozisyonunun, özellikle sigortacı tanımının tutarsızlığına dikkat çekilmiştir. Sigortacı, özel olarak oluşturulmuş bir devlet kuruluşu (Rusya Emeklilik Fonu) veya uygun lisansa sahip devlet dışı emeklilik fonları olabilir. Ayrıca, sigortacının statüsünün Rusya Federasyonu Emeklilik Fonundan NPF'lerden birine ve ters yönde devredilmesi, belirli nesnel nedenlere ve koşullara değil, bireysel sigortalı kişinin öznel kararına dayanmaktadır; tuhaf görünmekte ve ekonomik uygulamaya uymamaktadır (Fathlislamova, 2019: 79).

Ayrıca, zorunlu emeklilik sigortası için devlet dışı bir emeklilik fonunun faaliyetlerini yürütme lisansı bağımsız bir lisans türüdür ve Rusya Merkez Bankası tarafından verilmiş olmasına rağmen, çeşitli sigorta faaliyetlerini yürütme lisanslarıyla hiçbir ilgisi bulunmamaktadır. Buradan, modern Rus emeklilik sisteminde DDEF'lerin bir sigorta faaliyeti türü olmayan zorunlu emeklilik sigortası ile uğraştığı, bu fonların sigorta işinin konusu olmayan sigortacılar olduğu sonucuna varabiliriz. Yani ülkede emeklilik ilişkileri alanında sigortacılık, terminolojik olarak diğer sigortacılık faaliyet türlerine yakın olmasına rağmen halihazırda onlarla herhangi bir bağlantısı veya örtüşmesi olmayan, tamamen ayrı bir faaliyet türü olarak oluşmuştur. Aynı zamanda bu tür faaliyetleri düzenleyen düzenlemeler ve iç yapısı da ciddi iç çelişkiler içermektedir. Emeklilik sigortasının bu kadar spesifik bir özüne dair geçmişte emsal bulmak zor olduğundan, öncülerin bu yolunda teorik, metodolojik, organizasyonel ve hukuki zorluklar ve çelişkiler neredeyse kaçınılmazdır. Bu yolu ancak, hayat sigortasının geleneksel ilkelerinin emeklilik sigortasını düzenlemek için neden uygulanamayacağı yönünde ikna edici argümanlar varsa takip etmek mantıklı olacaktır. Bugüne kadar yazarların bu konuyla ilgili herhangi bir ciddi araştırmadan haberi yoktur. Ayrıca, farklı ülkelerdeki en etkili emeklilik sistemleri, geleneksel hayat sigortasına dayalı emeklilik sigortasını

başarıyla içermektedir. Zorunlu emeklilik sigortasına yönelik devlet dışı emeklilik fonlarının faaliyetlerinin mali mekanizmasına dikkat edilmelidir (Zotikov, 2019: 6).

Sigortalı kişilerin emeklilik tasarruflarına dayanmaktadır. Fonlu emekliliğin çeşitli yönlerini düzenleyen çok sayıda yasa ve düzenlemede "emeklilik tasarrufları" kavramının kullanıldığı dikkate alınmalıdır. Tüm belgeler, sigortalı kişilerin bireysel hesaplarında muhasebeleştirilen ve sigorta katkılarından oluşan fonlar olarak emeklilik tasarruflarının tek tip bir tanımını içermektedir. Aynı zamanda, farklı belgelerde emeklilik tasarruflarının spesifik bileşimi ve özelliklerine ilişkin tanımlar birçok açıdan farklılık göstermektedir. Ancak emeklilik tasarruf fonlarının doğasının modern yorumu çok daha önemlidir. Özellikle sigortalıların malı olmadıkları için aslında onların tasarrufları olarak nitelendirilemezler. Aynı zamanda geleneksel sigorta finansmanı mekanizması da uygulama alanı bulamıyor. İçeriğini hatırlayalım: Sigortacı, sigorta sözleşmeleri kapsamındaki yükümlülüklerini yansıtan sigorta rezervleri oluşturur ve bunun yerine getirilmesi, sigorta rezervlerinin ve sigortacının kendi fonlarının yerleştirildiği varlıklarla sağlanmaktadır (Kosov, 2020: 18).

Bu mekanizma hem Rusya Federasyonu'nda hem de yurt dışında sigorta piyasalarında etkinliğini teyit etmektedir, ancak bu ve diğer geleneksel sigorta araçları sigorta sigortacılığında kullanılmamaktadır. Şu anda, "emeklilik tasarruf fonlarının Rusya Federasyonu'nun malı olduğu" yönünde katı ve net bir yorum bulunmaktadır. Rusya Federasyonu kanunen zorunlu emeklilik sigortasına tabi veya katılımcı olmadığından, emeklilik tasarruflarının mülkiyet hakkına hangi temelde sahip olduğu çok açık değildir. Mevcut durumun lehine olan az sayıdaki rasyonel argümandan biri, emeklilik tasarruflarının güvenliğinin sağlanması olabilir. Bununla birlikte, devletin emekli maaşının finanse edilen kısmını dondurma yönündeki siyasi kararları, finanse edilen emekli maaşından vazgeçme olasılığı ve ayrıca DDEF'lerin emeklilik tasarruflarının kaybına yol açan çok sayıda iflas vakası, Emeklilik tasarruf sahipliği ile ilgili mevcut durumun geçerliliği konusunda ciddi şüpheler bulunmaktadır. Şu anda Rusya'da, devlet dışı emeklilik fonlarının faaliyetleri üzerinde çeşitli devlet denetimi tedbirlerinin bulunduğunu ve sigortalı kişilerin emeklilik tasarruflarını oluştururken ve yatırım yaparken zorunlu emeklilik sigortası sistemindeki haklarını garanti altına aldığını belirtmek gerekir. Bu durum, sigorta kuruluşlarının faaliyetleri üzerinde sıkı devlet denetimi önlemleri, bunların sigorta mevzuatı gerekliliklerine ve belirlenmiş standartlara (sigorta denetimi) uygunluğu ile karakterize edilen geleneksel sigortaya yakındır (Govorina, 2020: 99).

Aynı zamanda mevcut önemli farklılıkları tespit etmek de mümkündür. Sigorta denetimi öncelikle, özellikle aşağıdaki alanlarda sigortalının hak ve menfaatlerine uygunluğun sağlanmasına odaklanmaktadır:

- sigorta rezervi oluştururken sigortacının yükümlülüklerinin değerlendirilmesinin yeterliliği;

- denetim gerekliliklerine uygun olarak varlıklarla sigorta yükümlülüklerinin güvence altına alınması;
- sigorta şirketinin sermaye miktarının (özsermaye fonları) üstlenilen yükümlülüklerle uygunluğu;
- Sigorta sözleşmelerine uygun olarak sigorta ödemelerinin zamanında ve eksiksiz olması.

Devlet dışı emeklilik fonlarının finanse edilen emeklilik alanındaki faaliyetleri üzerindeki denetimin odak noktası, emeklilik tasarruflarının oluşturulması ve yerleştirme sonucunda bunların güvenliğinin ve büyümesinin sağlanmasıdır. Finanse edilen emekli aylıklarının ödenmesinin, bunun için gerekçelerin ortaya çıkmasından sonra eksiksiz ve zamanında yapılması, özel kontrol ve denetleyici önlemler gerektirmeyen apaçık bir gerçek olarak kabul edilmiştir (Atanesyan, 2020: 14).

Günümüz Zorunlu Emeklilik Sigortasını sigortacılık mevzuatıyla doğrudan iliştiğine dikkat edilmelidir. Uzmanlar ve yönetim şirketleri için zorunlu sorumluluk sigortasından bahsediyoruz. Bu tür bir sigorta, sigortalının haklarının korunması açısından şüphesiz önemli ve gerekli olsa da, şu anda zorunlu sigortanın yalnızca bu tür sigortalara ilişkin özel bir federal yasaya dayanarak getirilmesi Rusya Federasyonu Medeni Kanunu ve "Sigortacılık Organizasyonu Hakkında Kanun" tarafından oluşturulan sigorta hukukunun temel ilkeleriyle tamamen ilişmektedir.

3. *Devlet dışı emeklilik teminatı.* Devlet dışı emeklilik teminatı, Rusya Federasyonu'nun modern emeklilik sisteminin üçüncü unsuru olup, bu çerçevede ek emekli maaşlarının oluşumu ve ödenmesi, hem bireylerden hem de tüzel kişilerden gelen gönüllü katkılarla gerçekleştirilmektedir.

Özellikle yasa koyucunun devlet dışı emeklilik hükümleri kapsamında Devlet Dışı Emeklilik Teminatı ile Zorunlu Emeklilik Sigortası kasıtlı olarak karşılaştırmasıyla, sigorta ilişkilerinin ve sigorta işinin karakteristik özelliklerini gözlemleyebiliriz. Özellikle, emeklilik sözleşmeleri kapsamındaki gelecekteki yükümlülükler, denetim otoritesinin düzenlemeleri uyarınca varlıklara tahsis edilen emeklilik rezervlerine yansıtılmaktadır. Bu özel modelin sigortacılıkta başarıyla kullanıldığını daha önce belirtmiştik. Bizim durumumuzda, devlet dışı emeklilik hizmeti sağlayan NPF'ler sigortacı değildir, ancak emeklilik rezervlerini oluşturur ve bunları sigorta işi için tipik olan denetleyici makam tarafından belirlenen şekilde yerleştirir. Ve tersine, zorunlu emeklilik sigortasında sigortacı olarak hareket eden devlet dışı emeklilik fonları, sigortalı kişilerin emeklilik tasarruflarını oluşturur, onları diğer sigorta türlerinde, özellikle hayat sigortasında uygulaması olmayan çeşitli varlıklara yatırmaktadır (Astani v.d, 2019: 29).

Dahası, iki süreci (emeklilik tasarruflarının yatırılması ve emeklilik rezervlerinin yerleştirilmesi) gerçekleştirmenin içeriği ve prosedürü içerik açısından neredeyse

aynıdır, ancak temelde birbirinden farklıdır ve birbiriyle çelişmektedir. Çoğu ülkede olduğu gibi Rusya'da da sigortanın özel bir faaliyet alanı olarak kabul edildiğini belirtmiştik. Sigortacılar yalnızca bununla veya doğrudan ilgili faaliyetlerle meşgul olabilirler. Bütün bunları dikkate alarak, Devlet Dışı Emeklilik Fon'larını hem zorunlu emeklilik sigortası (sigortacı olmak) hem de devlet dışı emeklilik sigortası (fon olmak) yapmasına izin verilmesi aşağıdaki sonuçlara yol açmaktadır (Kosov, 2020: 18).

- yasa koyucu, devlet dışı emeklilik fonlarıyla ilgili olarak (bu faaliyetin münhasırlığına ilişkin) genel kabul görmüş sigorta ilkelerinin ihlal edilmesinin mümkün olduğunu düşünmektedir; bu, bizim görüşümüze göre, ek gerekçe gerektirir;

- Devlet dışı emekli maaşı sağlanması, en azından, tamamen sigortaya yakın bir faaliyettir ve bu da sigortanın ekonomik özü sorununu daha da karıştıracaktır.

Son olarak mevzuat, hem zorunlu emeklilik fonları hem de devlet dışı emeklilik fonları için, devlet dışı emeklilik fonlarının faaliyetlerinin sonuçlarının yıllık zorunlu aktüeryal değerlendirmesinin gerekliliğini öngörmektedir. Bilimsel bakış açısına, mevzuat hükümlerine ve yerleşik iş uygulamalarına uygun olarak aktüeryal faaliyetlerin, risklerin veya bunlardan kaynaklanan mali yükümlülüklerin analizi ve değerlendirilmesi olarak anlaşıldığını hatırlayalım. Zorunlu aktüeryal değerlendirme gerekliliği öncelikle sigorta kuruluşları ve karşılıklı sigorta şirketleri için geçerlidir; bu da devlet dışı emeklilik sigortasının ekonomik özünün anlaşılmasını daha da karmaşık hale getirmektedir (Nizova ve Vafina, 2016: 58).

8.4. Rusya Federasyonu'nda Emeklilik Sigortasının Güncel Sorunları

Rusya'da emeklilik sistemi esas olarak zorunlu devlet emeklilik sigortası çerçevesinde inşa edilmektedir. Ülkemizde emekli maaşı sağlama düzeyini etkileyen faktörler arasında ülkenin sosyo-ekonomik durumu, vergi mevzuatı, ücret sistemi, demografik durum, çalışma ilişkilerinin özellikleri ve bütçe politikasını öne çıkarmalıyız. Rus mevzuatı, emeklilik sigortasını "vatandaşların zorunlu sigorta kapsamının kurulmasından önce elde ettikleri kazançların (sigortalı kişi lehine ödemeler, ödüller) tazmin edilmesini amaçlayan, devlet tarafından oluşturulan bir yasal, ekonomik ve organizasyonel önlemler sistemi" olarak tanımlamaktadır (Sabitova ve Kulakova, 2015: 226).

Finansal emeklilik mekanizmasının yorumlanmasına yönelik modern yaklaşımlara dayanarak, bunun, belirli bir sonuca yönelik, birbirine bağlı bir dizi finansal ilişki unsuru ve süreci olarak değerlendirildiği belirtilebilir. Mevcut mekanizma, emeklilik yaşına ulaşmış vatandaşlara emeklilik ödemelerinin uygulanmasıyla bağlantılı olarak daha fazla kullanılmak üzere bir hedef para fonunun oluşturulmasını içermektedir. Bu tür ödemelere yönelik nakit fonlar, devlete ait

(konu, Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu - RFEF'dir) veya devlet dışı (hayat sağlanmasının bir parçası olarak emeklilik programları uygulayan devlet dışı emeklilik fonları ve sigorta kuruluşları) olabilir. Aynı zamanda, mali ilişkileri düzenleme biçimleri, türleri ve yöntemlerinde de farklılıklar vardır: Emeklilik Fonu mali ilkeleri uygular, sivil toplum kuruluşları sigorta ilkelerini uygular (Çernopyatov, 2018: 344).

Emeklilik sigortasının özellikleri, emeklilik mekanizmasının unsurlarının temel özelliklerini belirlemektedir: emeklilik sisteminin hedef belirlemesine ve sosyal hedeflerin uygulanmasına yönelik düzenleyici ve analitik bir çerçevenin varlığı; vatandaşların ihtiyaçlarını karşılamak ve kaybedilen ücretlerin emeklilik ödemeleriyle değiştirilmesinin gerçek etkisini elde etmek için bir mali taban oluşturmak ve emeklilik sigortası finansmanını daha fazla dağıtmak için tasarlanmış işlevsel bir yapıdır (planlama, yönetim, düzenleme, kontrol). Rus emeklilik sisteminde uzun yıllar süren reformların bir sonucu olarak, içinde mevcut olan sorunların çözülmeden kaldığı belirtilmelidir. Bazı uzmanlar şunlara dikkat etmektedir: emeklilik sistemindeki dengesizlik kaybedilen kazançların yerine konması için yetersiz katsayı (% 40'tan az), Emeklilik Fonundaki fon sıkıntısı, demografik durum, emekli maaşlarının düşük seviyesi (Bitkina, 2011).

Sigorta emeklilik katkı paylarının alınması, sonraki ödemeler ve emekli maaşlarının hesaplanması için farklı dönemler de dahil olmak üzere çeşitli sigorta sağlama modellerine dayalı, emeklilik sigortasına ilişkin yabancı deneyimlerin dikkate alınmasıyla emeklilik sigortasıyla ilgili belirli sorunların çözülmesinin mümkün olacaktır. Emeklilik modellerinin özelliklerinin genelleştirilmesi sonucunda Rusya uygulamasında emekli maaşı tahsis süresinin yabancı ülkeler seviyesine getirildiği ancak aynı zamanda Rusya Federasyonu'nda emekli maaşı düzeyinin en düşük olduğu tespit edilmiştir. (Antropov v.d, 2018: 96).

Tablo 2 emeklilik sistemlerinde ülkeler arası farklılıkları göstermektedir. Farklı ülkelerde sunulan emeklilik sigortası modellerini inceledikten sonra, tüm eyaletlerde emeklilik oluşumunda evrensel bir yaklaşımın uygulandığı sonucuna varabiliriz; emeklilik fonunun oluşumu için bir sigorta ve birikimli dağıtım devlet modeli vardır. Masrafları çalışanların kendileri tarafından veya işverenlerle müştereken karşılanır. Bazı ülkeler erken emeklilik fırsatı sunmaktadır (Almanya, İsveç, Finlandiya, Japonya, Rusya). Çeşitli ülkelerdeki emeklilik yaşı ve yaşam beklentisi Şekil 2'de gösterilmektedir. Yüzde 0,4 oranında artırılan emekli maaşına hak kazandıran en yüksek emeklilik yaşı (70 yaş) Japonya'da belirlenirken, en düşük ise Hindistan'da belirlenmektedir (Fedotov, 2007: 296).

Gelişmiş yabancı ülkelerde emekli maaşlarının ödenme süresi 10-15 yıldır. Rusya Federasyonu'nda, emeklilik yaşında bir artış (Rusların ortalama yaşam beklentisi 72 yıl olduğu dikkate alındığında), 7 (erkekler için) ile 12 yıl (kadınlar için) arasında bir

emeklilik ödemesi süresi öngörmektedir. Dünyadaki emekli maaşı düzeyine bakıldığında Rus emekliler arasında en düşük değere sahip olduğunu söyleyebiliriz (Nizova, Vafina, 2016: 58).

Rusya'daki devlet emeklilik sigortasının mevcut dayanışma-dağıtım sistemi, emeklilik yaşını yabancı ülkeler seviyesine yükseltmesine rağmen, Rusya emeklilik sisteminin performans göstergelerinin de gösterdiği gibi vatandaşlara makul düzeyde emekli maaşı sağlanmasına izin vermemektedir (Tablo 6) (Şapoşnikov, 2016: 585).

Tablo 6 : Dünyadaki ülkelerdeki emeklilik sigortası modellerinin özellikleri

Ülkeler	Emeklilik Sigortasının Özellikleri
ABD	Sigorta primleri – çalışan ve işverenin eşit payları. Sigorta deneyimi – 10 yıl
Şili	Şili Devlet dışı emeklilik fonlarına sigorta katkıları zorunludur - ücretlerin %10'u. Vergi avantajları. Sigorta deneyimi şartı aranmıyor
Almanya	Sigorta katkıları üç düzeyde alınabilir: zorunlu, gönüllü emeklilik sigortası ve bireysel emeklilik fonları. 35 yıllık iş tecrübesi ile erken emeklilik mümkün (2 yıl)
İsveç	Dayanışma-sigorta emekliliğinin oluşumuna yönelik kümülatif model. Standart emekli maaşının %70'i ödenerek belirlenen yaştan 5 yıl daha erken emekli olma imkanı
Büyük Britanya	Devlet emekliliğine (yaşlılık, uzun hizmet süresi) ve bireysel emekliliğe dayalı üç bileşenli emeklilik sistemi. Yenileme oranının aralığı gelir düzeyine bağlıdır ve %21 ila %87 arasında değişebilir.
Finlandiya	Farklı emekli maaşı türleri vardır: garantili emeklilik (asgari emeklilik yaşına ulaşıldığında) ve hizmet süresine bağlı olarak
Fransa	Dağıtım emeklilik sistemi, emekliliğin oluşumunda çalışanların ve işverenlerin eşit katılımı. En az 40 yıllık iş deneyimi veya 65 yaşına ulaşıldığında emekli maaşı ödenmesi
Japonya	Her işçi için bağımsız bir emekli maaşı oluşturulması, farklı emeklilik tutarları: şehirlerde - %20, kırsal alanlarda - kaybedilen ücretlerin %10'u
Çin	Самостоятельное формирование пенсии каждым работающим, дифференцированные размеры пенсии: в городах – 20%, в сельской местности – 10% от утраченной заработной платы
Rusya	Zorunlu devlet ve gönüllü devlet dışı emeklilik sigortası, tasarruf dağıtım modeli. Belirlenen emeklilik yaşından 2 yıl önce iş bulmanın mümkün olmaması durumunda erken emeklilik imkanı. Emekli maaşı şunları içerir: temel bir miktar (sabit ödeme) ve birikmiş emeklilik puanlarına göre sigorta emekliliği. Bir yılda kazanılan emeklilik puanı sayısı sınırlıdır

Kaynak: Şapoşnikov, 2016: 585

Zaman ve mekan açısından sigortanın yeniden dağıtım mekanizmasına dayanan herhangi bir emeklilik sistemi, performans kriterlerinin varlığına işaret eder; bunlardan en önemlisi yenileme oranıdır (ücret miktarıyla karşılaştırıldığında emeklilikteki gelir düzeyi). Bu göstergenin alt sınırı % 40 düzeyi olup dünyanın çoğu gelişmiş ülkesinde bu düzey korunmakta veya

aşılmaktadır. Rusya Federasyonu'ndaki emeklilik sisteminin sosyal verimliliği ve etkinliğine ilişkin göstergeler (düşük emekli maaşı ve ikame oranı, emekli maaşlarının geçim düzeyine oranı ve ortalama hane halkı harcamaları), Uluslararası Çalışma Örgütü'nün gereksinimlerini karşılamamaktadır. Bu da bize sadece devlet emeklilik mekanizmasının iyileştirilmesinin değil, aynı zamanda potansiyel emeklilerin yaşam kalitesini iyileştirmek için tasarlanmış devlet dışı emeklilik fonları ve sigorta şirketleri aracılığıyla gönüllü emeklilik sigortasının da geliştirilmesinin gerekli olduğu sonucuna ulaştırmaktadır (Giyazova v.d, 2012: 260).

Ortalama emekli maaşı vatandaşların ortalama istatistiksel harcamalarının % 78'ini karşılamakta ve geçim seviyesini % 34 aşmaktadır, bu da Rus emeklilik sisteminin yetersiz verimliliğini ve kalitesini göstermektedir. Çalışan ve çalışmayan nüfus oranındaki olumsuz demografik eğilime de dikkat etmek gerekiyor, bu oranın Rusya'daki göstergesi 1:1,7; yani 43,5 milyon emeklinin 72,1 milyonu ekonomide istihdam edilmektedir. Avrupa'da bu rakam 1:4'tür. Rus emeklilik sigorta sisteminin yaşlı nüfusa yabancı kriterleri karşılayan bir yaşam standardı sağlama kapasitesine sahip olmadığı açıktır. Bu gerçeği göz önünde bulundurarak ve profesyonel, kurumsal, özel gönüllü emeklilik oluşumunda olumlu dış deneyime odaklanarak, ek bir emeklilik oluştururken devlet vergi avantajlarına odaklanarak, özellikle Rus vatandaşları arasında bir emeklilik kültürü oluşturma sürecine dikkat edilmesi tavsiye edilmektedir. Çalışma, Rusya Federasyonu'nda emeklilik sigortasını etkinleştirmek için bir dizi önlemin gerekli olduğunu belirlemeyi mümkün kılmıştır. Her şeyden önce, “gri ücretlerin” yaygın olduğu kayıt dışı ekonomi sorununun ele alınması gerekmiştir (yurt içi yasa dışı işletmeler GSYİH'nın 1/3'ünden fazlasını (3,6 trilyon ruble) oluşturmaktadır (Kuznetsova v.d, 2018: 199). Bu, Emeklilik Fonu bütçesine gelirlerin istikrarını sağlamanıza izin vermemektedir. Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu ve vergi makamlarının kontrol faaliyetlerinin etkinleştirilmesi, sigorta primlerinin hesaplanmasındaki ihlal gerçeklerinin tespit edilmesine ve ek olarak tahsil edilmesine yardımcı olmaktadır. Daha önemli bir sorun, Rusların düşük finansal okuryazarlığı olmaya devam etmesidir (Butkina, 2011: 24).

Günümüzde finansal okuryazarlık, “finans alanında rasyonel kararlar almalarına ve piyasadaki durumu değerlendirmelerine olanak tanıyan bir dizi bilgi ve beceriyi” ifade etmektedir. Kural olarak, genç nesil emeklilik hakkında düşünmez; buna göre, okuldan başlayarak özel temel kurslar (ücretsiz yuvarlak masa toplantıları, eğitimler, dersler, çevrimiçi kurslar) düzenleyerek gençlerin emeklilik okuryazarlığını artırmak gerekir. Emeklilik Fonu'nun ana faaliyetlerine aşinalık, emeklilik maaşlarının yapısı, bunları hesaplama prosedürü, emeklilik ödemelerini artırma yolları vb. Finansal kültürü ve okuryazarlığı (özellikle

emeklilik okuryazarlığını) geliştirmeye yönelik çalışmalar, ülkenin ve bölgelerin geleceğe yönelik stratejik sosyo-ekonomik kalkınmasına yönelik bir dizi önceliğin uygulanmasına katkıda bulunmak üzere tasarlanmıştır (Medvedev, 2018). Dikkat edilmesi gereken diğer hususların yanı sıra (Belehova, 2014):

1. Yaşam alanı yaratma önceliğinin uygulanması kapsamında kişisel maliyenin daha etkin yönetimi yoluyla devlete bağımlılığın ve emekliler arasında yoksulluğun artması riskinin azaltılması.
2. Eğitimin geliştirilmesi için alan yaratma önceliğinin uygulanması kapsamında, eğitimin kalitesinin artırılması ve gençlerin emeklilik tasarruflarını yönetmeye yönelik uygulamalı mali yeterliliklerinin geliştirilmesi. Devlet önceliklerini uygulamak için vatandaşların sürekli eğitiminin kullanılması:
3. Okul çocukları arasında temel finansal yeterliliklerin oluşturulması (kişisel finans bütçesi oluşturmak, tüketici harcamalarını optimize etmek ve tasarruf etme fırsatlarını aramak, yatırımların özünü anlamak).
4. Öğrencilerin finansal yeterliliklerinin geliştirilmesi (bilgili finansal kararlar vermede finansal ve dijital yeterlilik, para tasarrufları, yön bulma ve yatırımları gerekçelendirme becerileri, her türlü sigortanın özünü anlama, kişisel finans yönetimi).
5. Çalışan nüfusun karar verme konusunda mali yeterliliğinin geliştirilmesi (hane halkı bütçesinin optimize edilmesi, para tasarrufu yapmanın yollarını bulmak, ek gelir rezervleri, refahı artırmak için uzun vadeli yatırım programlarının uygulanması) (Belehova, 2014: 58).

Rusya Federasyonu'ndaki emeklilik sisteminin durumunun incelenmesi sırasında aşağıdakiler tespit edilmiştir:

1. Sosyal devlet süreçlerinin önemli bir kısmının düzenlenmesi emeklilik sistemi çerçevesinde emeklilik sigortasının mali mekanizması aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Rusya'da sosyal süreçlerin ve emeklilik sigortasının ayrılmazlığı, emeklilik ödemelerinin ana yaşam kaynağı olduğu nüfusun önemli bir kısmı (%32) tarafından belirlenmektedir. Buna göre emeklilik sisteminin finansmanı, potansiyel emekliler de dahil olmak üzere Rus emeklilere makul bir yaşam standardı sağlamak için tasarlanmış bir hükümet politikası aracıdır.
2. Emeklilik sigortasının özellikleri, devlet ve devlet dışı emeklilik sigortası kuruluşlarının faaliyetlerinin birliğini (bilgi, analitik ve düzenleyici blok) ve işlevsel toplamda hedefe ulaşılmasına ve emeklilerin gelir düzeyinin artırılmasına olanak sağlayacaktır (planlama, yönetim, düzenleme, kontrol). (Baeva, 2016: 59).

3. Analiz, Rusya Federasyonu'ndaki modern emeklilik sisteminin etkisizliğini doğruladı; bu durum vatandaşlara yönelik emekli maaşı sağlanmasına ilişkin sosyo-ekonomik göstergelerin düşük düzeyde olması, kaybedilen ücretlerin yerine konulma oranının yetersiz olması ve emekli maaşlarının emekli maaşı oranındaki azalma ile ortaya çıkmıştır.
4. Modern emeklilik mekanizması, emeklilere, yalnızca Emeklilik faaliyetlerinin iyileştirilmesini değil, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün gerekliliklerini karşılayan yüksek düzeyde ücret telifisi (kayıp ücretlerin% 40'ından fazlası) sağlayamamaktadır. Rusya Federasyonu Fonu, sigorta süresinin arttırılması, demografik durumun iyileştirilmesi ve Emeklilik Fonuna sigorta katkılarının alınmasına ilişkin kontrolün güçlendirilmesinin yanı sıra, gönüllü emeklilik sigortasının geliştirilmesini de içermektedir (Agarkova v.d, 2015: 205).
5. Gönüllü emeklilik sigortasının koşulsuz avantajları vardır: katkı payı miktarının ve ödeme süresinin bağımsız olarak belirlenmesi, sosyal vergi indirimi, tasarrufların miras alınması olasılığı; oluşturulan emekli maaşının vergilendirilmemesi; Devlet dışı emeklilik fonları ve sigorta şirketlerinde uygulanabilir.
6. Bütçe bağımlılığını azaltmak ve gönüllü emeklilik sigortasını geliştirmek için, sürekli bir eğitim programı kullanarak, okul çağından başlayarak vatandaşların emeklilik okuryazarlığını ve sigorta kültürünü geliştirmek için devlet kurumlarının ve finansal kurumların faaliyetlerinin yoğunlaştırılması önerilmektedir: okul (finansal eğitimin oluşturulması) (Brovçak v.d, 2019: 137).
 - kolej, üniversite (finansal yeterliliklerin geliştirilmesi)
 - lisansüstü eğitim (emeklilik sigortası da dahil olmak üzere uzun vadeli kararlar alma konusunda finansal yeterliliğin geliştirilmesi), her aşamada gelecekte refahlarını artırmak için gerekli finansal bilgi, beceri ve yeteneklerin geliştirilmesi (Fathlislamova, 2019: 68).

8.5. Rusya'da Emeklilik Sigortasının Finansmanı

Sigorta primi ödeyenlerin ana kategorisi için % 30'luk bir tarife belirlenmiştir, bunlardan (Tablo 7):

- 1) % 22 – zorunlu emeklilik sigortası için;
- 2) % 2,9 – zorunlu sosyal sigorta için;
- 3) % 5,1 – zorunlu sağlık sigortası için.

Rusya Federasyonu Hükümeti her yıl sigorta primlerinin hesaplanmasına ilişkin esasları belirler ve belirli kriterlerin aşılması durumunda prim oranları düşer veya tamamen sıfırlanır. 2020 yılı itibarıyla çalışanın gelirinin 1.292

milyon ruble sınırını aşması durumunda yılda, zorunlu sağlık sigortası için bu eşğin üzerindeki miktardan sigorta primi oranı % 10'a ve sosyal sigorta için - 912 bin ruble'nin üzerindeki yıllık kazançlar için % 0'a düşürülmüştür. İşveren-ödeyicilerin çoğunluğu için sigorta primi oranları tabloda sunulmaktadır (Tablo 7) (Karimyan, 2020: 153).

Tablo 7: Sigorta prim tarifelerinin azalan ölçeği (2020), %

Kişi başına ücret fonunun büyüklüğü. yıllık	Emekli Fonu	Sosyal Sigortalar Fonu	Zorunlu Sağlık Sigortası Fonu
912 bin ruble dahil	22	2,9	5,1
912 binin üzerinde ruble.	22	0	5,1
1292 binin üzerinde ruble.	10	0	5,1

Kaynak: Karimyan, 2020: 153

2020 yılında Rusya Federasyonu'nun tüm ekonomisindeki ortalama aylık işçi maaşı 51.352 ruble olmuştur. Farklı ortalama aylık ücretlere sahip Rus işçi gruplarını karşılaştırdığımızda, ortalama ve düşük gelirli çalışan vatandaşların ayrıcalıklı ücretlerden yararlanamayacağını görüyoruz. Yalnızca aylık 76 bin ruble'nin üzerinde maaş alan çalışanlar için Sosyal Sigorta Fonu'na yüzde sıfır katkı payı uygulanmaya başlamıştır. Ve yalnızca aylık kazançları 107,6 bin rubleyi aşan çalışanlar Emeklilik Fonu'na indirimli katkı oranından yararlanabileceklerdir (Muzaev, 2020: 101).

9. RUSYA FEDERASYONU'NDA EMEKLİLİK FONU

9.1. Rusya Emeklilik Fonunun Tarihi ve Rolü

Bağımsız bir finans ve kredi kurumu olarak Rusya Emeklilik Fonu'nun (bundan sonra REF olarak anılacaktır) tarihi, 442-1 sayılı RSFSC(Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti) Yüksek Konseyi Kararının kabul edilmesiyle 1990 yılına dayanmaktadır. RSFSR Emeklilik Fonu". Böylece ülkede ilk kez sosyal ödemelerin finansmanı ve emeklilik sermayesi kaynaklarının yaratılması için özerk bir bütçe dışı sistem oluşturulmuştur. Emeklilik Fonu resmi olarak federal bütçeden ayrılmıştır, ancak Rusya Federasyonu'nun mülkiyetinde kalmıştır. Emeklilik fonlarının yönetimine yönelik bu yapı, yabancı emeklilik modelleri için tipik değildi, ancak Rusya'daki sosyal sigorta sisteminin daha da

geliştirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Mali ve ekonomik istikrarsızlık dönemlerinde emeklilik sermayesinin belirli bir dereceye kadar korunmasını sağlamıştır. Emeklilik Fonu'nun ilk bütçesi, ciddi bir ödeme yapmama krizi koşullarında oluşturulmuştur (Gubanova, 2018: 81).

Bu nedenle, yeni oluşturulan finansal organizasyonun ilk pratik adımlarından biri ticari bankalardan borç alınan fonları çekmektir. Emeklilik Fonu'nun çalışmalarının ilk aşamasında (1991 - 1994), birçok zorluğa rağmen emeklilik sisteminin çalışması istikrara kavuşturulmuştur. Emeklilerin yoksullaşmasını önlemek için Rusya Federasyonu Hükümeti, en az varlıklı vatandaşların desteklenmesine öncelik vererek emekli maaşlarını düzenli olarak endekslemeye karar verilmiştir. Kasım 1993'te, tüm emekli maaşlarına asgari yaşlılık aylığıyla karşılaştırılabilecek sabit bir tazminat eki getirilmiştir. Bu, emeklilerin gelirinin reel olarak artırılmasını mümkün kılmıştır. Zaten 1994 yılını başında, Rusya'da emekli maaşlarındaki artış, normal maaş artışını geride bırakmış ve ortalama emekli maaşı, bir emeklinin geçim seviyesini aşmıştır. Buna ek olarak, çalışma ve sosyal emeklilik maaşı alanlar ilk kez Rus vatandaşlarının en yoksul kategorileri listesindeki liderliğini çocuklu tek ebeveynli ailelere ve büyük ailelere kaptırmıştır (Kazova, 2017: 2).

Başlangıçta, Rusya Emeklilik Fonu'nun ana işlevi yaşlılık, engellilik ve hayatta kalanların emekli maaşlarının ödenmesini finanse etmek için sigorta katkıları toplamaktır. Bununla birlikte, 1992 yılında, ülkenin bazı bölgelerinde, devlet emekli maaşlarını aynı anda tahsis eden ve ödeyen birleşik emeklilik hizmetleri oluşturmak için bir deney başlatılmıştır. Bu sürecin daha da gelişmesi, Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanı'nın 27 Eylül 2000 tarih ve 1709 sayılı Kararı "Rusya Federasyonu'nda devlet emekliliği hükümlerinin yönetiminin iyileştirilmesine yönelik tedbirler hakkında" idi. Bölgesel otoritelerin, o dönemde bölgesel sosyal koruma otoriteleri tarafından tutulan emekli maaşlarını atama ve ödeme yetkisinin Rusya Emeklilik Fonu'nun bölgesel organlarına devredilmesi konusunda Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu ile anlaşmalar yapmalarını tavsiye etmiştir. 1997 yılında, 27-FZ sayılı "Devlet emeklilik sigortası sisteminde bireysel (kişiselleştirilmiş) muhasebe hakkında" Federal Kanun yürürlüğe girmiştir. Kanuna göre, emekli aylığının boyutunun artırılmasında temel önem, toplam hizmet süresi değil, kayıtlı sigorta süresi ve işveren tarafından çalışanın menfaati doğrultusunda yapılan ödemelerin tutarı olmuştur (URL:10)

Rusya Emeklilik Fonu'nun tüm bölgesel şubeleriyle hızlı etkileşimi sağlamak ve merkezi düzeyde kişiselleştirilmiş muhasebe veri tabanını korumak için Emeklilik Fonu sisteminde bir Kişiselleştirilmiş Muhasebe Bilgi Merkezi oluşturulmuştur. Daha sonra, sigorta primleri sistemi, 15 Aralık 2001 tarih ve 167-FZ sayılı "Rusya Federasyonu'nda Zorunlu Emeklilik Sigortası Hakkında"

Federal Kanununda yer almıştır; buna göre, Rusya Emeklilik Fonu'nun sigortacı olarak yeni statüsü ve bir devlet kurumu belirlenmiş ve sigorta primlerinin ödenmesine ilişkin usul düzenlenmiştir, zorunlu emeklilik sigortasına ilişkin katkılar, zorunlu emeklilik sigortasına ilişkin hukuki ilişki konularının hak ve yükümlülükleri. Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu, çok belirsiz yasal statüsüne rağmen, Rusya Federasyonu emeklilik sisteminin ana bağlantılarından biridir. Rusya Emeklilik Fonu'nun emeklilik sistemindeki konumu çelişkilidir. Rusya Emeklilik Fonu bir devlet gücü ve yönetimi organı değildir, Hükümet yapısının bir parçası değildir ve herhangi bir lisansı olmadığı için tam teşekküllü bir finans kurumu değildir; Başkanını (yönetim kurulu başkanı) kimin atadığına dair net bir gösterge bulunmadığından, Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu Yönetmeliğinin 10. maddesi, Rusya Federasyonu Yüksek Konseyi tarafından atama ve görevden alma açısından geçerliliğini kaybetmiştir (URL:11)

Mevcut Yönetim Kurulu Başkanı, Rusya Federasyonu Hükümeti'nin 17 Temmuz 2008 tarih ve 1018-r sayılı “Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu Yönetim Kurulu Başkanı Hakkında” Kararı ile göreve atanmıştır. Son yıllarda Rusya'da gerçekleştirilen bir dizi radikal emeklilik ve sosyal güvenlik reformu sürecinde, Emeklilik Fonunun işlevleri önemli ölçüde genişlemiştir. Rusya Emeklilik Fonu, emek ve sosyal emeklilik maaşlarının ödenmesine ek olarak, tercihli ve düşük gelirli vatandaş kategorilerine her türlü sosyal yardımı ödemektedir (Prodanova, 2019: 19):

ikinci ve sonraki bir çocuğun doğumunda her aileye aile (doğum) sermayesi için devlet sertifikalarının verilmesi;

emeklilik için devlet ortak finansman programının uygulanması;

sosyal sigorta sistemindeki katılımcıların emeklilik sermayesinin finanse edilen kısımdan fonların oluşturulması, yatırımı ve ödenmesi ve diğer birçok işlev fon tarafından yapılmaktadır. Rusya Federasyonu'nda 2019 yılında emeklilik ve sosyal güvenlik sisteminde toplam 43 milyon 865 bin kişi bulunmaktaydı (Katkovskaya, 2018: 141).

Şu anda, Rusya Emeklilik Fonu uluslararası anlaşmalara dayanarak aşağıdaki ülkelerde emeklilik ödemeleri yapmaktadır: Ermenistan, Abhazya, Güney Osetya, Belarus, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan, Özbekistan, Ukrayna, Moldova, Gürcistan, Litvanya, İspanya, Letonya, Bulgaristan, Estonya, İsrail, Sırbistan Cumhuriyeti, Çek Cumhuriyeti. Rusya Federasyonu'ndaki emeklilik sisteminin reformu henüz tamamlanmaktan uzaktır. 2013 yılında Rusya Emeklilik Fonu, Rusya emeklilik sisteminin uzun vadeli gelişimi için yeni bir Stratejiyi uygulamaya başlamıştır. Stratejinin temel hedeflerinden biri üç kademeli bir emeklilik sistemi modelinin geliştirilmesidir:

- birinci kademe, Rusya Federasyonu mevzuatının öngördüğü durumlarda sigorta katkıları ve federal bütçeden bütçeler arası transferler yoluyla oluşturulan devlet (kamu) zorunlu emeklilik sigortası sistemi çerçevesinde bir emeklilik maaşıdır (devlet emekliliği);
- ikinci kademe, işveren tarafından, çalışanın emek ve/veya toplu sözleşmeler veya endüstri sözleşmesi temelinde olası katılımıyla oluşturulan kurumsal emekliliktir;
- üçüncü kademe, bir çalışanın (bireysel) oluşturduğu bireysel emekliliktir. Uzun vadede ülkenin emeklilik sisteminde en büyük dengeyi sağlayacak olan da bu modeldir (Omelçenko, 2018: 10).

Emeklilik fonunun ülke ekonomisi üzerinde büyük etkisi vardır, çünkü emeklilik fonunun ana hedefi, fonları zaman ve mekan içinde yeniden dağıtarak bir kişinin kazandığı geçim kaynaklarının seviyesini güvence altına almaktır. Ayrıca bu fonlar kişi nerede yaşarsa yaşasın, işi ve sosyal katkılarıyla kendisine gelecekte belirli bir yaşam standardını garanti etmektedir. Günümüzde Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu, Rusya'da sosyal hizmetlerin sağlanmasında en büyük ve en etkili sistemdir. Muazzam günlük çalışmanın bir sonucu olarak Fon, her Rusya vatandaşına emeklilik haklarına tam olarak uygun olarak emekli maaşlarının zamanında ödenmesini sağlamaktadır. Bu çok büyük ve karmaşık bir iş, dolayısıyla Emeklilik Fonu'nun ülke çapında geniş bir yapıya ve çok sayıda çalışana sahip olması şaşırtıcı değildir (2018 yıllık raporuna göre kuruluş 106.500 uzman çalıştırmaktadır) yönetim yapısı ve elektronik hizmet formatlarının geliştirilmesi nedeniyle Emeklilik Fonunda yeni işten çıkarmalar beklenmektedir (Gubanova, 2018: 81).

9.2. Emeklilik Fonunun Yapısı

Rusya Federasyonu'nun finansal sistemi merkezi ve merkezi olmayan finansı içermektedir. Merkezi finans, örneğin federal bütçe, bölgesel bütçe, yerel bütçe gibi farklı seviyelerdeki bütçeler olarak kabul edilmiştir. Rusya Federasyonu'nun bütçe sistemi aynı zamanda Rusya Federasyonu'nun bütçeden ayrı bütçe dışı fonlarını da içermektedir. Galimova I.V. Devlet bütçe dışı fonlarının temel özelliği vurgulanmıştır - dar bir odak, yani yaratılma amacı fon adına tanımlanmıştır.] Rusya Federasyonu Emeklilik Fonunun yasal statüsüne ilişkin temel hükümler Maddede yer almaktadır. “Rusya Federasyonu Emeklilik ve Sosyal Sigorta Fonu Hakkında” Federal Kanununun 2. md'si. Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu, Rusya Federasyonu hükümeti altında, bir tür devlet kurumu olan bir devlet bütçe dışı fonunun örgütsel ve yasal biçiminde oluşturulmuştur (İvanova, 2019: 44).

1. Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun faaliyetlerinin analizi

Günümüzde Rusya'da Emeklilik sisteminde modernizasyon ve iyileştirme ile ilgili süreçler devam etmektedir. Temel emeklilik, emeklilik sigortası, mesleki ve fonlu emeklilik ve daha pek çok yeni kurum oluşturulmuştur. Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu Rus vatandaşlarına sosyal güvenliği amaçlayan kamu hizmetlerinin sağlanmasına yönelik federal bir sistemdir. Şu anda, Rusya Emeklilik Fonu'nun yapısı ülke bölgelerinde 86 şubenin yanı sıra Baykonur'daki (Kazakistan'da Rusya'ya ait uzay üssü) Kamu Emeklilik Fonu'nu, müşterilerin sorunlarıyla ilgilenen 2.400'den fazla hizmeti ve genel olarak çalışan yer almaktadır. Bu sistemde ülke genelinde 100.000'den fazla kişi çalışmaktadır. Emeklilik Fonu vatandaşların yaşamlarının sosyal alanına odaklanan aşağıdaki işlemlere sahiptir (URL:14).

- Sigorta ve fonlu emeklilik maaşlarını, devlet ve askeri emeklilik maaşlarını vb. hesaplar ve öder;
- Doğum sermayesi için devlet sertifikaları verir;
- Gaziler, engelliler, Rusya Federasyonu kahramanları gibi nüfusun belirli gruplarına sosyal ödemeler tahsis eder ve uygular;
- Emeklilik tasarruflarını oluşturur, yatırım yapar ve öder;
- Çeşitli hükümet programlarını uygular ve uluslararası anlaşmalara vb. katılır (Prodanova, 2019: 30).

Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu, 27 Aralık 1991 tarihli Rusya Federasyonu Yüksek Konseyi Kararı ile oluşturulmuştur. Bu enstitü, amacı emeklilik finansmanını yönetmek olan bir finans ve kredi kurumu olarak oluşturulmuştur. Emeklilik, sosyal toplumun temel garantilerinden biridir; nüfusun istikrarının ve geleceğe güveninin bir işaretidir. Engelli vatandaşların ortalama yüzdesi yüzde 40-45'tir; Rusya'da devletin nakit ödeme sağlayarak ilgilenmesi gereken yaklaşık 35 milyon yaşlı vatandaş bulunmaktadır (bu rakam aynı zamanda engelli kişileri ve hayatını kaybeden aile üyelerini de içermektedir). Ülkede anayasal haklara gelince, emeklilik hakkı Rusya Federasyonu Anayasası'nın 7. maddesinin 2. fıkrası, 39. maddesinde düzenlenmiştir. Bu belge, eyaletimizde ikamet eden birinin zorunlu devlet emekli maaşı alma hakkına sahip olduğunu belirtmektedir - her ay yapılan nakit ödemeler, belirli bir yaşa ulaşma nedeniyle kaybedilen kazançları telafi etmektedir. Emeklilik mevzuatı aşağıdaki temel emeklilik türlerini düzenlemektedir (Omelçenko, 2018:21).

- Yaşlılık aylığı (belirli bir yaşa ulaşılması);
- Engellilik aylığı; - geride kalanların emekli aylığı;
- Uzun hizmet emekliliği.

2. Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun faaliyetlerindeki mevcut sorunlar Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun bugün sahip olduğu sorunları vurgulamak gerekiyor. Emeklilik Fonunun işleyişini incelerken, Rusya Federasyonu emeklilik sistemindeki aşağıdaki karakteristik sorunlar vurgulanmalıdır (Gubanova, 2018: 81).

1. *Rusya Emeklilik Fonu'nun bütçe açığının büyümesi.* Bugün, Emeklilik Fonu'nun hükümet bütçe gelirlerine yüksek seviyede mali bağımlılığı bulunmaktadır; Emeklilik Fonu tarafından alınan katkıların ve diğer fonların düzeyi, tam emeklilik sağlanması için önemli ölçüde küçüktür ve bu da devletin emeklilik sistemi için ek maliyetlere yol açmaktadır. Bu sorun, ülkede çalışan nüfus ile çalışmayan nüfus arasında net bir dengenin bulunmamasından kaynaklanmaktadır. Bu sorunun çözümü emeklilik yaşının arttırılmasıydı. Rusya Emeklilik Fonu web sitesine göre, kadınların emeklilik yaşı 55'ten 60'a ve erkekler de 60 yaşında değil 65 yaşında emekli olacaklardır. Kuşkusuz bu yenilik hemen olmayacak, çünkü yeni emeklilik yaşına geçiş süreci kademeli olacak ve 2028 yılına gelindiğinde tüm reformlar duracaktır. Bir yandan birçok ülkede emeklilik yaşının yükseltilmesi nedeniyle bu süreç kaçınılmazdır. Ancak bu eğilimin yaşam beklentisindeki artış, tıbbi bakım düzeyindeki artış ve nüfusun sosyal yaşamını iyileştirmeye yönelik diğer alanlarla ilişkili olduğunu da belirtmekte fayda var. Ancak Rusya Federasyonu Hükümeti bazı zorluklarla karşı karşıya olduğundan bu reformun halkın çoğunluğu tarafından coşkuyla kabul edildiği söylenemez. Rusya Federasyonu Başkanı Vladimir Putin bu reformla ilgili şu görüşe sahiptir (29 Ağustos 2018'de halka hitaben yapılan açıklama): *“Tasarıdaki temel amaç, emeklilik sisteminin uzun yıllar boyunca sürdürülebilirliğini ve mali istikrarını sağlamaktır. Bu sadece mevcut ve gelecekteki emeklilerin gelirlerinin ve emekli maaşlarının korunması değil, aynı zamanda artırılması anlamına da gelmektedir. Tasarı, diğer tedbirlerin yanı sıra, bu hedeflere ulaşmak için emeklilik yaşının kademeli olarak arttırılmasını de öngörmektedir.”*(URL:12).

Tablo 8 – Emekli sayısının son 8 yılda değişimi

YIL	EMEKLİ
2011	41,8
2012	42,4
2013	42,8
2014	43,3
2015	43,8
2016	45,2
2017	45,7
2018	46,1
2019	46,5
2020	46,2

Kaynak: [URL:13](#)

2. *Emeklilik çağındaki insan sayısının artmasıyla bağlantılı demografik sorun.* Günümüzde çalışan nüfusun emeklilere oranı olumsuzdur. Rosstat'ın 2020 yılı başındaki verilerine göre emekli sayısı 46.198 bin kişidir. Emekli sayısının son 8 yılda değişimi Tablo 8'de gösterilmektedir. Rusya'da resmi olarak 71,5 milyon vatandaş çalışmaktadır (Şubat 2020 itibarıyla Rosstat'a göre), nüfusun yaklaşık %31'i ise devletin ilgilenmesi gereken emeklilerden oluşmaktadır. Bu gerçek, ülkenin 2020 bütçe taslağı 118,5 milyar ruble olan Emeklilik Fonu açığına yol açmıştır. Sağlıklı vatandaşların sayısı emeklilerin sayısına eşitse, devlet toplumun işleyişini sağlayamayacak ve nüfusa yeterince sosyal koruma sağlayamayacaktır (URL:13)

3. *Son derece düşük emekli maaşları.* Uluslararası Çalışma Örgütü'ne göre, yaşaması uygun ve rahat bir emeklilik düzeyi, ücretlerin yaklaşık yüzde 40'ı kadar olmalıdır.

Bugün, Rusya Federasyonu Emeklilik Sistemi, vatandaşlarına ILO tarafından tavsiye edilen emekli maaşı düzeyini sağlayamamaktadır; bu, Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun faaliyetlerinde bir takım sorunlu özelliklere işaret etmektedir.

4. *Emekli Fonunun fonksiyonlarının genişletilmesi eğilimi.* Bu sosyal kurum tarafından yerine getirilen bazı yetki ve görevlerin, faaliyetin asıl amacı ile hiçbir şekilde bağlantılı olmadığı belirtilebilir, örneğin:

- Emeklilik Fonu, devlet sosyal yardımından yararlanma hakkına sahip kişilerin kaydını tutar;
- Emeklilik Fonu sertifikalar verir, doğum sermayesi ve diğer bazı görevleri öder.

Bir sosyal kurumun üzerindeki yükün arttırılması, personelinin arttırılması ve faaliyet kapsamının genişletilmesi her zaman gerekli değildir, çünkü bu belirli sorunlar ve işleyişinde zorluklar yaşayan Emeklilik Fonu'nun bir bütün olarak verimliliğini etkileyebilir (URL:15).

Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu, faaliyetlerinin sonuçlarını yıllık olarak rapor ettiği Rusya Federasyonu Hükümeti'ne tabidir. Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu, vatandaşlara emeklilik sağlanması yoluyla insanları sosyal risklerden koruyor. Hukuk akademisyenleri V.A. Slepov'un haklı olarak belirttiği gibi. ve Chalova A.Yu. Bu tür riskler; çalışma yeteneğinin kaybı, yaşlılığın başlaması ve geçimini sağlayan kişinin kaybı, sağlığın bozulması (sakatlık) gibi risklerdir. Rusya Emeklilik Fonu'nun yasal statüsü, vatandaşlar ve işverenler açısından sigortacı, yani bağımsız bir finans ve kredi kurumu olması gerçeğiyle belirlenmektedir. “Rusya Federasyonu Emeklilik ve Sosyal Sigorta Fonu Hakkında” Federal Kanununun 5. Maddesine göre, Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu aşağıdaki işlevleri yerine getirir (Prokofiev v.d, 2017:30).

Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun yetkisi, Fon Kurulunun faaliyetleri ile belirlenir.Fon Kurulu, 35 kişiden oluşan bir kolektif yönetim organıdır, Federal Kanunun 5. Maddesi “Emeklilik ve Sosyal Yardımlar Hakkında Rusya Federasyonu Sigorta Fonu”. Vakıf Yönetim Kurulu Üyeleri faaliyetlerini ücretsiz olarak yürütmekte ve üç ayda bir defadan az toplantılar düzenlemektedir. Bu toplantılarda:

- zorunlu emeklilik sigortası kapsamındaki hakların kayıtlarını tutmak;
- zorunlu emeklilik sigortasının yanı sıra devlet emeklilik sigortası kapsamında emekli maaşlarının oluşturulması, tahsis edilmesi ve ödenmesi;
- ek emeklilik türlerinin sağlanması (sosyal yardımlar);
- Zorunlu emeklilik sigortası sistemlerinde kişiye özel kayıtların tutulması ve bu sistemlerin durumunun değerlendirilmesi,
- sigortalı kişilerin tıbbi, sosyal ve mesleki rehabilitasyonu alanında etkinlikler düzenlemek;
- emeklilik ve sosyal güvenlik konularında uluslararası işbirliğinde yer almak;
- bilgilendirme ve açıklayıcı çalışmalar yürütmek;
- Devlet sırrı olan bilgilerin korunmasını sağlamak (URL:15).

Bugün Rusya Emeklilik Fonu, sosyal sigorta fonları arasında en büyüğüdür. Rusya Emeklilik Fonu'nun bütçesi, tüm devlet bütçe dışı fonları (Rusya Federasyonu Sosyal Sigorta Fonu, Federal Zorunlu Sağlık Sigortası Fonu, Bölgesel Zorunlu Sağlık Sigortası Fonu) tarafından alınan tutarın yaklaşık%

80'idir. Fon bakımından federal bütçeden sonra ikinci sırada yer almaktadır. Bu sonuca Hazine web sitesindeki resmi verilere dayanarak ulaşılabilir (Prokofiev, 2017:267).

9.3. Rusya Emeklilik Fonunun Gelişimi

İşlenen kaynaklara dayanarak, Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun önkoşulları ve gelişim tarihi hakkında kısa bilgiler oluşturuldu. Böylece üç aşama belirlenmiştir:

- 1917 yılına kadar;
- 1917 yılından 1990 yılına kadar;
- 1990 yılından günümüze.

İlk aşama, Eski Rusya'da ortaya çıkan emekli maaşlarının oluşumunun ilk sözleriyle başlar. 19. yüzyıla kadar ödemeler doğası gereği seçiciydi, bu nedenle manga üyeleri, valiler ve diğer askeri sınıf üyeleri yaralanma veya yaşlılık durumunda ödeme alabiliyordu. O günlerde emekli maaşlarının ödenmesinde önemli bir faktör, hizmetteki kusursuz görev performansıydı. 1820'lerde Rusya Federasyonu'nun modern Emeklilik Fonunun ilk prototipi oluşturulmuştur. Daha sonra "Memurların (askeri ve sivil) emekli maaşları ve bir kerelik sosyal yardımlara ilişkin Şart" kabul edilmiş ve o dönemde tanımlanan kriterleri karşılayan askeri personelin alabileceği sosyal yardım ve emekli maaşlarının ödenmesi için merkezi bir emeklilik fonu oluşturulmuştur (Fedorova v.d, 2018:1116).

19. yüzyılın ikinci yarısı, yalnızca askeri personele değil, aynı zamanda özel teşebbüs çalışanlarına da sosyal yardım ve emekli maaşlarının ödenmeye başlanmasıyla karakterize edilmiştir. Daha sonra emeklilik karşılığı iki türe dönüşmüştür: Bireysel emeklilik teminatı ve devlet emeklilik teminatı. 1914 yılına gelindiğinde devlete ait fabrikaların memurları, öğretmenleri, bilim adamları ve mühendisleri, devlet hastanelerinin doktorları ve sağlık görevlileri ve devlete ait fabrikaların çalışanları da emekli maaşı almaya başladı. İkinci aşama 1917 yılında başlamıştır ve 74 yıl sürmüştür. Bu dönem, Şubat Devrimi'nden sonra tüm ödemelerin devam etmesi ve Ekim 1917'den itibaren ödemelerin kaldırılması ve bunların yerine askerler ve sanayi işçileri için özel sakatlık yardımlarının getirilmesiyle başlar. Ayrıca, ülke yeni bir ekonomi politikasına geçtiğinde, eyalette üç ana emeklilik hizmeti biçimi oluşturulmuştur: - sosyal sigorta; - devlet desteği; - kamusal karşılıklı yardım. O dönemde ayrı bir emeklilik fonunun bulunmadığını ve işletmelerin emeklilik ödemelerinin oluşturulduğu katkı paylarını kendilerinin ödemesi nedeniyle ödemelerin oluşturulduğunu ve yapıldığını belirtmekte fayda var (Gubanova, 2018:80).

1924 yılından 1929 yılına kadar olan dönemde bilim adamlarına, üniversite öğretmenlerine, okul öğretmenlerine, madencilik ve tekstil endüstrilerinde çalışan işçilere emekli maaşı ödenmeye başlanmıştır. Ödemelerin boyutu ayrıca aşağıdakiler gibi çeşitli faktörlere de bağlı olmuştur: kazanç düzeyi, çalışma şartları ve aile yapısına. 1932 yılında ise ülke ekonomisinin tüm sektörlerine emeklilik ödemeleri yapılıyordu, ancak ödemelerin miktarları çok farklıydı ve bazı durumlarda sembolik nitelikteydi ve miktar bazen geçim seviyesinin altında kalmıştır. 1956 yılında modern emeklilik sistemine benzer bir emeklilik sistemi oluşturulmaya başlanmıştır, o dönemde emekli maaşlarının büyüklüğü ortalama % 81 artmıştır. O dönemde ülke nüfusunun emekli maaşı olmadan kalan tek kısmı kolektif çiftçilerdi ancak 8 yıl sonra bu durum düzeltilmiştir. Emeklilik ödemelerinin istikrarlı ve yaygın kullanımı 1967 yılında oluşturulmuş ve böylece ödemelerin büyüklüğünün bağlı olduğu kriterlerin açık bir şekilde ifade edildiği yıl kararları kabul edilmiştir (Kazova, 2017: 2).

Üçüncü aşama, devlet emeklilik sisteminin yeniden düzenlendiği 1990'lı yıllarda başlamış ve Aralık 1991'den bugüne kadar faaliyet gösteren Rus Emeklilik Fonu oluşturulmuştur. O dönemde fiyatlar hızla artmıştır ve bunun sonucunda Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'ndan nüfusa yapılan ödemelerin miktarı da 200 bin doları bulmuştur. Bu da sonuç olarak gelirin giderleri aşmasına neden olmuştur. Bunların sebebi:

1. Rusya Federasyonu Emeklilik Fonuna yapılan ödemelere ilişkin tarifelerin yıllık olarak artması.

2. O zamanlar sistem yeni olduğundan ve herhangi bir geçici çözüm bulunmadığından, katkı toplama oranının yüksekliği.

Daha sonra, takip eden 5 yıl içerisinde ödemelerde aksaklıklar meydana gelmiş, fona yapılan katkılara ilişkin resmi oran % 29 olmasına rağmen gerçek oran %18 olmuştur. 2010 yılından 2030 yılına kadar fon oluşturulması planlanmıştır. Daha sonra zamanla Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu sistemi iyileştirilmiştir (Evstratova, 2018:83).

Rusya Federasyonu 27 Aralık 1991 tarihli N 2122-1 Kararına göre (5 Ağustos 2000 yılında değiştirilen şekliyle) “Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu (Rusya) Sorunları”, Emeklilik Fonu Rusya Federasyonu, devlet mevzuatına göre Rusya Federasyonu topraklarında faaliyet gösteren ayrı bir finans ve kredi kuruluşudur. Rusya Federasyonu'nun devlet mülkiyetinde olan fonlarla ilgili ayrı bankacılık işlemleri de yürütülmektedir. Bu nedenle, Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu, vatandaşların sosyal desteğiyle ilgilenen, ana ödemesi yaşlılık ve maluliyet aylıklarının hesaplanması olan bir devlet kuruluşu olarak tanımlanmaktadır. Başka bir tanım, Rusya Emeklilik Fonu'nun, yaşlılık aylıklarını, sosyal engellilik aylıklarını ve hayatta kalanların emekli maaşlarını ödeyen, bütçe dışı bir fon

olduğunu belirtmektedir. Listelenen üç tanıma dayanarak, Rusya Emeklilik Fonu'nun özünü içerecek genel bir konsept oluşturmak mümkündür (URL:10).

Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu, Rusya Federasyonu topraklarında faaliyet gösteren, mevzuatına uygun olarak fon toplayan, biriktiren ve bunları çeşitli sosyal yardımlar şeklinde dağıtan, büyük bir paya sahip, devlet bütçe dışı bir fondur. Bunlar yaşlılık ve maluliyet aylıklarıdır. Bu fonun amacı, Rusya Federasyonu vatandaşlarına, yaşlılıkta yaşamın gerekli faydalarını sağlamak için çalışma yaşı döneminde üretilen ödemeleri sağlamaktır. Yani emekli, kaldığı yerden bağımsız olarak geçmişte emek yoluyla kazandığı ödemeleri alacaktır. Yani Emekli Sandığının temel amacı emeklilik karşılığı olarak fonların toplanması ve ülke vatandaşlarına ödenmesidir. Rusya Emeklilik Fonu'nun görevleri şu şekilde ayırt edilebilir (İvanova, 2019: 44).

1. Rusya Federasyonu'nun en fazla sayıda vatandaşının Rusya Emeklilik Fonu'na kaydedilmesi.

2. Yaşlılık, sakatlık, geçimini sağlayan kişinin kaybı durumunda sigorta aylıklarının kurulması ve ödenmesi. Liste aynı zamanda sosyal emeklilik, devlet emekliliği ve memur emekliliği ile de destekleniyor.

3. Sosyal emekli maaşı bölgedeki geçim seviyesinin altındaysa aradaki farkı Rusya Emeklilik Fonu ödüyor.

4. Emekli maaşının finanse edilen kısmının ödenmesi.

5. Bazı çocuk yardımlarının ödenmesi.

6. Gaziler ve emek gazileriyle mücadele için her ay fon kurulması ve ödenmesi.

7. Doğum sermayesi sertifikalarının verilmesi.

Rusya Emeklilik Fonu'nun organizasyon sistemi üç seviyeden oluşmaktadır:

1. Federal düzey – Rusya Emeklilik Fonu'nun icra müdürlüğü ve denetim komisyonundan oluşan en yüksek aygıt.

2. Bölgesel düzey – Rusya Federasyonu'nun kurucu birimlerindeki şubeler.

3. Yerel düzey – bireysel şehir ve bölgelerdeki bağımsız departmanlar (Katkovskaya, 2018:141).

Rusya Emeklilik Fonu'nun bölge şubelerinin başkanı, yardımcıları ve yöneticilerinden oluştuğunu belirtmekte fayda var. Bu bilgiyi, kurul başkanı atamasının sadece hükümet tarafından gerçekleştirildiği gerçeğiyle tamamlayalım. Önemli bir araştırma alanı, Rusya Emeklilik Fonu'nun gelir ve gider oluşumunun incelenmesidir. Tam bir analiz için kuruluşun 2010 yılından 2020 yılına kadar olan bütçe raporları alınmıştır. Aşağıda 10 yıllık raporlardan toplanan verilere dayanarak derlenen sonuçların yer aldığı bir tablo bulunmaktadır (Tablo 9) (Fedorov, 2022: 245).

Tablo 9 – Rusya Emeklilik Fonu bütçesinin 2010-2020 gelir ve giderleri. (milyar ruble)

Yıl	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bütçe Gelirleri	4600	5256	5890	6388	6159	7127	7652	8260	8270	8781	10303
Bütçe Giderleri	4200	4922	5451	6379	6190	7670	7830	8320	8428	8627	9728

Kaynak: Fedorov, 2022: 245

Tablo 9 verilerine dayanarak, Rusya Emeklilik Fonu'nun gelir ve gider düzeyindeki değişikliklere baktığımızda 2010 yılından 2020 yılına kadar hem bütçe gelirleri hem de bütçe giderlerinin artmış olduğunu görmekteyiz. 2010-2013 yılları arasında bütçe gelirleri giderlerinden daha fazla olmuştur. Ancak, 2014 yılından günümüze bütçe giderlerinin (açık vermektedir) gelirlerinden daha fazla olduğunu görmekteyiz (Fedorov, 2022: 246).

2014 ile 2018 yılları arasında bütçe harcamalarının sürekli olarak gelirleri aştığını göstermektedir. Daha sonraki yıllarda durum ters yönde değişmiştir.

- 2014 yılında giderler bütçe gelirlerini 31 milyar ruble aştı;
- 2015 yılında giderler bütçe gelirlerini 543 milyar ruble aştı;
- 2016 yılında giderler bütçe gelirlerini 178 milyar ruble aştı;
- 2017'de giderler bütçe gelirlerini 60 milyar ruble aştı;
- 2018'de giderler bütçe gelirlerini 158 milyar ruble aştı.

Görüldüğü gibi 2014 yılına göre 2015 yılında en çok gelirler (%15,72 artışla) artmış, ancak buna rağmen bütçe giderleri % 23,91 ile gelirlerdeki artışın üzerinde artış göstermiştir. Gelirlerdeki eğilim, son yıllarda bir artış olduğunu ancak 2015 yılında 2014 yılına göre hızının azaldığını göstermektedir. 2018 yılı ile 2017 yılı karşılaştırıldığında gelirlerdeki artışın önemsiz düzeyde olduğu ve % 0,12 seviyesinde gerçekleştiği görülmektedir. Giderlerden bahsetmişken, 2016 yılında 2015 yılına göre değerlerinin % 2,09 oranında değiştiğini, 2018 yılında ise 2017 yılına göre % 1,30 oranında arttığını belirtmekte fayda var. Genel olarak giderlerin gelirleri aştığı 2014-2018 yılları arasında keskin bir artışın olduğu ancak daha sonra değişimlerin daha az olması nedeniyle büyümenin yavaşladığı ve nispeten istikrarlı hale geldiği bir dönem olduğu görülmektedir (Slepov, 2019: 173).

Buradan hareketle 2015 yılında bu göstergelerdeki keskin değişime etki eden olayların yaşandığını varsayabiliriz. Nitekim 1 Ocak 2015 tarihinde vatandaşların emeklilik haklarının oluşturulması ve kuruluşlarda emekli maaşlarının hesaplanmasına ilişkin yeni bir kural yürürlüğe girmiştir. Hizmet süresine, vatandaşların sosyal açıdan önemli başarılarına ve diğer kriterlere bağlı olarak emekli maaşı düzeyinin hesaplanmasına yardımcı olan katsayılar da tanıtılmıştır. Gelir ve

giderlerdeki keskin artışı etkileyen ve önümüzdeki birkaç yıl içinde giderlerin gelirleri aşmasına neden olan da bu olaydı. Rosstat (Rusya İstatistik Kurumu) verilerine göre, önümüzdeki 5 yıl boyunca Rusya Emeklilik Fonu'nun gelir ve giderlerinde hangi eğilimin gözlemleneceğini gösterecek bir eğilim çizgisi oluşturulmuştur. Öncelikle, Rusya Emeklilik Fonu'nun bütçe gelirlerinin 2025 yılına kadar artacağına ilişkin tahmin edilmektedir (Galimova, 2016: 45).

Bütçe gelirlerinin miktarı 2025 yılına kadar yaklaşık 9.750 milyar rubleye çıkacak. Önümüzdeki 5 yılda bütçe gelirlerinin seviyesinin 2020 yılına göre azalacağını ve aynı zamanda kendinden emin bir karakter kazanacağını, yani yıllık değişikliklerin nispeten küçük olacağını göstermektedir. Bütçe gelirlerinin büyüklüğü 2025 yılına kadar yaklaşık 9900 milyar rubleye çıkacaktır. Trend, önümüzdeki 5 yıl içinde bütçe harcamalarının seviyesinin 2020 yılına göre azalacağını ve aynı zamanda özgüven kazanacağını göstermektedir, yani yıllık değişiklikler nispeten küçük olacaktır. Dolayısıyla, bilgilerde sunulan tüm bilgilere dayanarak, Rusya Emeklilik Fonu'nun oluşum tarihinin çok geçmişe gittiği ve uzun bir süre boyunca evrimsel aşamalardan geçtiği sonucuna varabiliriz. Rusya Emeklilik Fonu bütçesinin gelir ve giderlerinin gelişimindeki eğilim, 2020 göstergelerine göre daha düşük olacağı, önceki yılların göstergelerine göre ise sonuçların daha yüksek olacağı ancak önemli olmayacağı yönündedir. Gelir ve gider düzeyi değişirken keskin değişikliklere ve sıçramalara maruz kalmayacaktır. Değişimin tamamen farklı gerçeklerden etkilenebileceğini de belirtmekte fayda var; bu nedenle 2025 yılındaki gerçek göstergelerin burada sunulan göstergelerden farklı olabileceği gerçeğini dikkate almak önemlidir (Fedorov, 2022: 1).

9.4. Rusya Emeklilik Fonunun Temel Sorunları

Devletin emeklilere karşı yükümlülüklerini yerine getirmesinin kaynağı devlet bütçesi değil, sigorta primlerini kabul eden Rusya Emeklilik Fon'u'dur. Ve bu fonlar federal fon statüsünü korusa da, aynı zamanda doğaları gereği zorunlu emeklilik sigortası fonlarıdır. Rusya Federasyonu'nda Emeklilik Fonu bütçesinin oluşumu birçok nedene bağlıdır: GSYİH büyümesi, ülkedeki makroekonomik durum, ücret seviyeleri, maliye, sigorta, devletin sosyal politikası vb. Araştırmacılar tarafından R.F. Emeklilik Fonu bütçesinin oluşumu üzerindeki olumsuz etkinin aşağıdaki faktörlerden etkilendiğini göstermektedir. Tablo 10'a göre emekli başına çalışan sayısı 1990 yılında 2,3 iken, 2021 yılında bu rakam 1,2 ye düşmüştür. 65 yaş üstü nüfus ve emeklilerin toplam payı % 7 oranında artmıştır (Miloenko, 2018: 71).

- Doğum oranındaki azalma ve yaşam beklentisindeki artışa bağlı olarak artan nüfus yaşlanma oranları (Tablo 10):

Tablo 10- Nüfusun yaşlanma oranının karşılaştırmalı analizi

	SSCB – 1990	R.F – 2021
65 yaş üstü nüfusun oranı	9 %	16 %
Emeklilerin toplumdaki payı	18 %	25 %
Emekli başına çalışan kişi sayısı	2,3	1,2
Doğurganlık oranı	1,9	1,5
Yaşam beklentisi Erkek/Kadın	65/74	65/77

Kaynak: [URL:16](#)

- Ücretlerin ülkenin GSYİH içindeki payı. Şu anda Rusya'nın GSYİH'sında ücretlerin payı yaklaşık % 24'tür (gelişmiş sanayi ülkelerinde bu oran genellikle iki kat yüksektir);
- 2020 yılında yeni koronavirüs enfeksiyonu salgını bağlamında sigorta primlerinin azaltılması, iptali ve sürelerinin uzatılması;
- Emeklilik yaşının arttırılması koşullarında yaşlılar için çalışma koşulları;
- 2020 yılında yeni koronavirüs enfeksiyonu salgını sırasında işsizlerin payındaki artış;
- Rusya Emeklilik Fonu bütçesinin federal bütçeden elde edilen gelirlere bağımlılığı: Örneğin, 2020 yılındaki emeklilik fonu bütçe faaliyetleri 575.642 milyar ruble fazlayla yürütülmüştür. 2020 yılı bütçe fonlarının dengesi genel olarak 2,16 kat artarak 1 Ocak 2021 itibarıyla 1,079 trilyon rubleye ulaşmıştır. Önemli büyüme, zorunlu emeklilik sigortası transferinin neredeyse iki katına çıkması nedeniyle gerçekleşmiştir. Federal bütçeden emeklilik bütçesine ek transfer yapılmasaydı emeklilik fonunun bütçe açığı 290 milyar ruble olacaktır (URL:16);
- Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu şubelerinde yolsuzluk: Örneğin, 2018 yılı Kasım ayında Krasnoyarsk bölgesinde Emeklilik Fonu'nun bölgesel şubesinden 75 milyon rublenin üzerinde hırsızlık nedeniyle bir ceza davası açılmıştır. Ayrıca, Rusya Emeklilik Fonu'nun bölge ofislerinden biri için satın alınan bir binanın maliyeti yapay olarak şişirilmiştir. Vakfın bölge şubesi yöneticilerinin işyerleri ve apartmanlarında güvenlik güçleri arama yaparak yüklü miktarda nakit paraya ve banka kartlarına el koymuştur (Odinokova, 2018:491).
- Emeklilik tasarruflarının etkin şekilde kullanılmaması;
- Ulusal Refah Fonu'ndan (URF) gelen fonların etkisiz kullanımı;

- Tahsis edilen emekli maaşlarının toplam sayısının önemli bir kısmını oluşturan kapsamlı erken emekliliğin (temel olarak öğretim, tıbbi, yaratıcı faaliyetler) sigorta finansman kaynaklarıyla sağlanmaması;
- Emeklilik sisteminin bir bütün olarak geliştirilmesine yönelik sistematik bir yaklaşımın eksikliği: Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu bütçesinin oluşumu da ülkedeki düşük GSYİH büyümeden olumsuz etkilenmektedir.

Çalışanların ücretlerini “zarflarda” alınması sorunu göz ardı edilemesi gereken konulardan biridir. Bu da Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu bütçesinden alınan sigorta katkılarının miktarını azaltmaktadır. Ekonomi literatüründe ücretlerin “zarflarda” alınmasının ana nedenleri (Zolotova ve Portnova, 2017: 62).

- resmi çalışma faaliyetleri içerisinde boş yerlerin olmaması;
- işverenlerin daha az ücret karşılığında bir çalışana işe alma olanağına sahip olmaları ve böylece kendilerini asgari ücret ödeme kanunundan (vergilerden kaçınmaları) muaf tutmaları;
- işverenin vergi ödeyememesi ve istememesi ve ayrıca ücret fonu üzerindeki nispeten yüksek mali yük ile açıklanan Emeklilik Fonu'na katkıları aktarmama isteği;
 - kısa iş deneyimi nedeniyle resmi istihdamın umutsuzluğu. Diğer nedenler tanımlanabilir:
 - taksi hizmetindeki faaliyetler;
 - sokakta çadırdaki yapılan ticaret faaliyeti;
 - belirli bir sezonda işe alınanların kısa çalışma süresi;
 - ev hizmetlerinin sağlanması (bebek bakımı, onarımlar, vb.);
 - işçilerin resmi olmayan göçü;
 - birçok türde resmi olmayan faaliyet: örneğin: gayrimenkul kiralama; satış veya takas amacıyla kendi evinde tarım, ormancılık, avcılık ve balıkçılık ürünleri üretenler; bireysel girişimci olarak kayıt olmaksızın bireysel olarak çalışan bireyler; Akrabalardan birinin ve diğerlerinin sahip olduğu kendi işlerinde aile üyelerine yardım etmek (Prokofiev, 2020: 142).

Emeklilik ödemelerinde (teminatında) ekonomik ve sosyal alanlardaki bir dizi olumsuz süreç nedeniyle daha da sorunlu hale gelmiş olup, bu sorunlar:

- demografik kriz;
- Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun bütçe açığının büyümesi;
- bir dizi başka ekonomik sorundan oluşmaktadır.

Yukarıdaki sorunları çözmek için, Rusya Federasyonu Hükümeti, sosyal öncelikler ve yönergelerin yanı sıra emeklilik sigortası alanındaki devlet politikası mekanizmalarını da içeren, Rusya Federasyonu emeklilik sisteminin uzun vadeli geliştirilmesine yönelik Strateji kabul etmiştir. Bu stratejiye göre;

Kurumsal ve bireysel emeklilik sistemlerine katılım yoluyla orta sınıf için kabul edilebilir bir emekli maaşı düzeyine ulaşmak;

1. Bir emekli için asgari geçim düzeyinin en az 2,5 - 3 katı düzeyinde ortalama yaşlılık işçi emekliliği maaşı sağlanması;
2. Ekonomik kuruluşlar için kabul edilebilir düzeyde bir sigorta yükünün sürdürülmesi;
3. Oluşturulan emeklilik hakları ile mali destek kaynakları arasında bir denge sağlanması;
4. Emeklilik sisteminin finanse edilen bileşenin verimlilik kalitesinin iyileştirilmesi;
5. Farklı gelirlere sahip gruplar için üç kademeli bir emeklilik sisteminin geliştirilmesi vb (URL:17)

Bilim insanları ve araştırmacılar bu sorunların çözümü için yukarıdakilerin dışında farklı seçenekler de sunmuşlardır. Bu tür çözümlerden biri emeklilik katkı paylarında artışı düşünülmekte olup, ancak mevcut ekonomik durumdaki bu gösterge ticari kuruluşların verimliliğinin azalmasına yol açacaktır. Bu sorunu çözenin bir başka yolu da dayanışma sisteminin kaldırılması ve emeklilik tasarruflarının bağımsız kişisel oluşumuna geçiştir. Bu önlemler son derece radikaldir ve gelecekte ortaya çıkacak sorunların çözümüne yardımcı olsa da, anında muazzam bir toplumsal öfkeye neden olacaktır. Bununla birlikte, Rusya Federasyonu'nda emeklilik sigortası sisteminin iyileştirilmesi ve bireysel emeklilik sisteminin geliştirilmesi, ancak devlet dışı emeklilik fonlarının aktif gelişimi ile mümkündür. Dolayısıyla Rusya Federasyonu emeklilik sisteminin işleyişi, ülkedeki sosyo-ekonomik durumla çok yakından ilgilidir. Gelişimi bir bütün olarak ekonomik, demografik ve sosyal alanlardaki eğilimlere karşılık gelmeli ve emeklilik sigortası alanındaki devlet politikasının sosyal önceliklerini, yönergelerini ve mekanizmalarını uygulamanın bireysel aşamalarında belirlemelidir (Solomaha, 2020: 141).

Çeşitli tahminlerin karşılaştırılması sonucunda elde edilen kayıt dışı istihdam düzeyine ilişkin fikir birliği tahminlerine göre Rusya'da toplam kayıt dışı çalışan sayısının % 20-25'i aralığında olmasıdır. Rusya Hesap Odası'nın araştırmaları sonucunda, Rusya Emeklilik Fonu'ndaki kişiselleştirilmiş muhasebe sisteminde hatalar bulunduğu ve bu hataların, genellikle Rusların emeklilik haklarının sonuçlarına göre ihlal edilmesine yol açtığı belirtilmelidir. Rusya Emeklilik

Fonu'nun 2017-2019 yıllarındaki faaliyet denetimi raporda, "Sorun aynı kişi için iki veya daha fazla hesap açılması ve aynı zamanda bir Bireysel kişisel hesabın sigorta numarasının birden fazla vatandaşa atanması" durumu gözlemlenmiştir. Bir vatandaşın emekli maaşı bağlandığı sırada iki veya daha fazla hesabı (numarası) varsa, büyüklüğü yalnızca bunlardan birine göre belirlenmiş ve bu nedenle emekli maaşının miktarı azaltılmıştır." (Atanesyan, 2020: 15).

Emekli maaşının makul olmayan bir şekilde eksik beyan edilmesine yol açabilecek bir diğer sorun da soyadı değişikliği olmuştur. Denetçilerin belirttiği gibi, Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu, vatandaşların kişisel hesaplarında, kişinin doğumda sahip olduğu soyadı hakkında bilgi belirtmediği için, bu da kayıt sırasında hatalara ve çift kişisel hesapların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Hesap Odası tarafından yapılan bir denetime göre, incelenen üç yıl boyunca Rusya'daki fonun bir bütün olarak 89,8 bin emekliye ait hesapları birleştirilerek kaydedilmiştir. Denetim kurumu, "Hesapları birleştirirken her durumda ek emekli maaşı ödemesi yapılmaması riski var" diye şüpheli durumun varlığını ortaya koymuştur. Rus emeklilik sistemi, çoğu zaman ülkedeki siyasi, ekonomik ve sosyal durumu etkileyen birçok faktöre ve riske bağlı olmuştur. Rusya'nın emekli maaşı teminatı (tutarı) ile ülkedeki makroekonomik durum arasındaki yakın ilişki bulunmakta olup, enflasyon düzeyi, faiz oranı, istihdam düzeyi, yoksulluk düzeyi vb. ile birlikte ülkedeki sosyo-ekonomik durumun önde gelen faktör olduğu ve bu maaş tutarlarını önemli bir şekilde etkilediği ortadadır. Bu nedenle, ülkenin emeklilik sisteminin gelişimi için gerekli hedef göstergelere ulaşmak için, istatistiksel analiz araçlarını kullanarak durumu kapsamlı ve sürekli olarak değerlendirmek, izlemek ve eylemleri ayarlamak gereklidir. Rusya'da nüfusa yönelik emeklilik sistemi karmaşık bir sosyo-ekonomik yapıdır. Rusya emeklilik sisteminin ve özellikle Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun rolünü artırmak için bir dizi yapısal ve parametrik reformun uygulamaya konması önerilmiştir. Emeklilik reformunun en önemli alanları, emeklilik sisteminin yabancı uygulamalarının özelliklerinin yanı sıra, emeklilik hizmetlerinin oluşturulması ve geliştirilmesi konusundaki kendi deneyimlerimizi de dikkate almaktır. Ülkedeki sosyal, demografik ve ekonomik durumu da unutmamalıdır. Emeklilik Fonunun rolünü artırmaya yönelik ana hedefler (Buneva, 2019: 24).

- Ortalama emekli maaşının ortalama asgari ücrete oranı olan yenileme oranını artırarak emeklilik ödemelerini yeniden düzenlemek. Rusya'da emekliler emeklilikten önce elde ettikleri gelirin ortalama % 35'ini almaktadırlar. Avrupa ülkelerinde ise bu rakam ortalama % 56,7'ye ulaşmaktadır. Çalışan Avrupalı vatandaşların gelir düzeyi Rusya'dakinden çok daha yüksek olmasına rağmen;

- Emekli maaşlarının endekslenmesine ilişkin düzenlemeyi optimize ederek emeklilik haklarının muhasebeleştirilmesinin iyileştirilmesi, sigorta dönemi süresine ilişkin muhasebe prosedürünün değiştirilmesi ve emekli maaşı büyüklüğünün çalışanın emek katkısı dikkate alınarak oluşturulması, sigorta ödemesi için daha uzun bir süre sağlanması ve emeklilik haklarının oluşturulmasına yönelik katkıların yatırımlara dönüştürülmesi;
- Hem işverenler hem de çalışanlar açısından “gri” ücret programlarının kullanımından vazgeçilmesine yönelik teşviklerin artırılması; bu, ücret fonu üzerindeki mali yükün azaltılmasıyla başarılabilir. Bu aynı zamanda hane gelirlerinin artmasına da katkıda bulunacaktır (Odinokova, 2018: 487).

Ulusal Refah Fonu, hane halkı ile ekonominin reel sektörü arasında mali yönlendirici olarak hareket etmelidir. Ulusal Refah Fonu'nun mali kaynakları, nüfusun yaşam standartlarını iyileştirmek için amacına uygun kullanılmalıdır. Ülke ekonomisindeki maliyet dengesizliklerinin sürekli olarak ortadan kaldırılması gerekmektedir. Her şeyden önce, Ulusal Refah Fonu'nun mali kaynakları, nüfusun emeklilik imkânlarını artırmak ve nüfusun sosyal koşullarını iyileştirmek için kullanılmalıdır; bu, çeşitli sosyo-ekonomik sorunların çözümünü sağlayacaktır:

- Nüfusun yaşam standartlarını artıracak;
- Nüfusun bankacılık sisteminde fon biriktirmesi ve bunları finansal kaynaklar, yani “uzun vadeli” para şeklinde kullanması için koşullar yaratacaktır.
- Toplumdaki sosyal gerilimi hafifleterek devlete olan güveni artıracak ve ülkenin emeklilik sisteminin gelişmesi için ek koşullar yaratacak;
- Nüfusun çeşitli pazar segmentlerindeki talebi artıracak: mallar, hizmetler, sermaye ve bölgelerde küçük işletmelerin ve bireysel girişimciliğin gelişmesi için koşullar yaratacaktır. Küçük işletmelerin ve bireysel girişimciliğin yetkin bir maliye politikasıyla geliştirilmesi, vergi gelirlerinde artış ve ülkenin GSYİH'sındaki “gölge” iş miktarında azalma sağlayacaktır;
- Üçlü bir sosyo-ekonomik (devlet-iş dünyası-nüfus) formatın oluşturulmasını sağlayacaktır.

Bu nedenle, Ulusal Refah Fonu, nüfusun talebini, Rusya'nın ulusal ekonomisinin büyüme koşullarını ve Rusya Federasyonu nüfusuna emekli maaşı sağlanmasını sağlayan önemli bir sosyo-ekonomik finansal kaynak haline gelmelidir (Krivoşapko, 2016: 23).

9.4.1. Rusya'da emeklilik yaşının arttırılmasının sorunları

Rusya'da acil sosyo-ekonomik sorunlardan biri, emeklilik yaşının 2028 yılına kadar 60-65 yaşına çıkarılması planıdır. Daha önce bu tür popüler olmayan önlemlerin alınıp alınmayacağı konusunda tartışmalar olmuştu. Günümüzde erkekler 61,5 yaşında, (bazen zor çalışma koşullarından dolayı erken emeklilik şartları da mevcuttur) ve kadınlar 56,5 yaşında (bazen zor çalışma koşulları nedeniyle bu yaş sınırı azalmaktadır) emekli oluyordurlar. Rusya Federasyonu vatandaşları için emeklilik yaşının arttırılması durumunda, bugün şartlarında emeklilik yaşı 63 olacaktır. Maliye Bakanlığı'na göre emeklilik yaşının yükseltilmesinin makroekonomi üzerinde birçok nedenden dolayı olumlu etkisi olacaktır. Bakanlığın tahminlerine göre, emeklilik yaşının artması nedeniyle devlet bütçesi, 2016 yılından itibaren kademeli olarak arttırılması halinde üç yılda 1,3 trilyon rubleye kadar tasarruf sağlanacaktır. Yetkililer bu öneriyi desteklememiş ve 2019 yılına kadar emeklilik yaşı aynı kalmıştır (erkekler 60, kadınlar ise 55 yaşında emekli olmuşlardır). Ancak 2019 yılında yetkililer bu fikri (emeklilik yaşının arttırılması) kabul etmiş olup, bu konuda halen çalışmalar devam etmektedir (Miloenko, 2018:72).

Emeklilik yaşının arttırılması kararı ülkedeki işgücünün azlığı (Rusya sürekli dışarıdam işçi göçü almaktadır), emekli sayısının fazlalığı ve demografik (genç nüfusun azalıp, yaşlı nüfusun artması ve doğum oranının düşük olması) durumdan kaynaklanmaktadır. Sonuçta bu durum bütçeye yük getirecek ve emekli maaşları gereken düzeyde ödenemeyecektir. Emeklilik yaşının arttırılmasını savunanlar, Rusya'nın diğer ülkelere kıyasla neredeyse en düşük emeklilik yaşına sahip olduğunu, emeklilik yaşının arttırılmaması halinde emekli sayısının ülke toplam nüfusunun yüzde 20'sini aşacağını savunmaktadırlar. Vergi oranlarının arttırılması gibi bir yöntemi hesaba katarsak, hiç kimse karını kaybetmeyeceği için birçok kuruluş "gri" ücret (kayıt dışı ödeme) ödemek zorunda kalacaktır. Ayrıca yaş sınırının artmasıyla birlikte ülkenin federal bütçesinin harcamaları da azalacaktır. Bazı ekonomist ve bilim adamlarına göre emeklilik reformu yapılmaması gerekirdi. Bunun sebebi ise (Zolotova ve Portnova, 2017: 58).

Emeklilik yaşının yükseltilmesinden yana olanlar Avrupa tecrübesini ve yurt dışı emeklilik yaşlarını referans almaktadırlar. Ancak, daha sonra emekli olan aynı kişilerin ortalama maaşlarının % 50 ila % 70'i arasında değişen oranlarda

artışla emeklilik maaşı aldığını, Rusya'da ise bu oranların çok daha düşük olduğunu ve % 40'a ulaştığından kimse bahsetmemektedir. Yıllarca hak ettikleri bir emeklilik maaşı için emekli olurken, kendilerini yoksulluğun eşiğinde bulmaları hiç de adil olmayacaktır (Fedorova, 2018: 1120).

Rusya gerçekten de yaşlanmanın büyümeyle orantılı ilerlemediği ülkelerden biridir. Ancak, diğer birçok "yaşlanan" ülkenin aksine, Rusya sağlık göstergelerinde iyileşme sağlayamamakta ve yaşlı insanların oranı artsa bile yaşam beklentisinde bir artış beklememektedirler. Bu durumda, yabancı ülkelerde emeklilik yaşından sonraki yaşam beklentisi yaklaşık 20-30 yıl olacağından, yabancı deneyime atıfta bulunmak mantıklı olmamaktadır. Rusya'da ise erkekler için yaşam beklentisi göstergesinin tek başına çok daha düşük olması tam tersini göstermektedir. Emeklilik yaşının yükseltilmesinin kamuoyu açısından olumsuz sorunlara yol açabileceği açıktır. Bunlardan bazılarını bakalım (Galimova, 2016: 45).

1) Daha önce de belirttiği gibi, kadın ve erkekler için emeklilik yaşı ortalama 63 yıla çıkarılacak. Erkek istatistiklerinde ortalama ölüm yaşı 60 ile sınırlandırıldığında çoğu erkek emeklilik yaşına kadar yaşayamayacaktır. Emeklilik maaşı alacakları yaşam standartlarını iyileştirmek için tasarlanan emeklilik puanı "ayrıcılığından" hem erkeklerin hem de kadınların yararlanması çok daha az olasıdır. Ayrıca çoğu insan emeklilik yaşına geldiğinde engelli hale gelmekte, hatta bazen engelli olmaktadır. Emeklilik yaşının yükseltilmesi engelli aylığının da artmasına neden olacaktır.

2) Yaşlıların işgücü piyasasına girmekte zorlandığı Batı ülkeleriyle karşılaştırıldığında, Rusya'da şu anda emeklilikten önce ve sonra önemli ölçüde daha yüksek bir işçi oranı bulunmaktadır. Öte yandan işsizlik oranı yüksek ve istihdam yaratımı da ekonomik büyüme hızına göre oldukça düşük olduğundan, emeklilik yaşının yükseltilmesinin neden olduğu ilave işgücüne şu anda ihtiyaç duyulmadığı yargısına varılmaktadır. Son zamanlarda işgücü piyasasına giren genç profesyonellerin sayısı artmıştır. Aynı şekilde yaşlı insanlar da genellikle piyasanın taleplerinden uzak olup ve işsiz kategorisine girebilmektedirler. Bu nedenle Rusya işgücü piyasası yaşlıların istihdamını artırma ihtiyacını hissetmemektedir (Fedorov, 2022: 2).

3) Rusya'da kişi başına düşen çalışma süresi standardı, emeklilik yaşının daha yüksek olduğu ülkelere göre ortalama % 8 daha yüksektir: Örneğin Almanya'da: 759 saat, Fransa: 883 saat, ABD: 862 saat ve Rusya'da: 900 saattir. Başka bir deyişle, örneğin gelişmiş ülkelere göre ortalama beş yıl daha erken emekli olan Ruslar, Avrupalılara göre daha hızlı yaşlanacaklardır (fazla çalışma saatlerinden dolayı). Eğer şu anda erkeklerin yarısı ve kadınların % 20'si, emeklilik yaşı

arttığında emekliliği görece kadar yaşayamayacaksa, o zaman daha uzun yaşayamayan insanların sayısı artmaya devam edecektir.

4) Şunu da belirtmek gerekir ki, bütçe açısından olumlu sonuç doğuracak hiçbir sonuç yoktur, ancak olumsuz sonuçlardan bahsedecek olursak bu durum işsizlik oranının artışı olacaktır. Emeklilik sistemlerinin zenginleştirildiği ülkelerde emeklilik yaşının yükseltilmesi gerekebilir; Rusya da bu ülkelerden biri durumundadır. Ancak, sosyal alanın mevcut durumu, ortalama yaşam beklentisi ve yaşam standardı ve tabii ki işin kalitesi dikkate alındığında, katılımcıların talebi üzerine emeklilik yaşını artırmaya yönelik hızlı ve kapsamlı önlemlerin alınması mümkün olmayacaktır. Bu da insanların genel sağlığını olumsuz etkileyecektir (Solomaha, 2020:139).

Yaşam beklentisini artırmak, yaşam standardını önemli ölçüde iyileştirmek ve ayrıca ülkedeki demografiyi iyileştirmekle, emeklilik çağındaki çalışanların fazlalığı Rus ekonomisi için olumsuz etki yaratmayacaktır. Emeklilik yaşının kadınlarda 55'ten 60'a, erkeklerde ise 60'ta bırakılmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca genç nüfusa geç emeklilik getirilmesi de faydalı olacaktır; böylece zaman dilimi geriye çekilerek vatandaşların bu süre zarfında çalışıp emeklilik ödemesi alamamaları sağlanabilir. Bu yasa, yasal emeklilik maaşı ödemesi alma hakkını aldıktan sonra geçen yıl sayısına bağlı olarak emeklilik katsayısını artırarak gelecekteki emeklilere yapılacak emeklilik ödemelerini artıracaktır. Aksi takdirde, yukarıdaki faktörlerin göz ardı edilmesi ve emeklilik yaşının yükseltilmesi, emeklilerin yaşam kalitesini iyileştirmeye yönelik tüm çabaların, bu ülkede devam eden emeklilik sistemi reformları ve daha da düşük yaşam beklentisi nedeniyle boşa çıkması durumunda yalnızca kötü bir sonuç olacaktır (Buneva, 2019: 23).

Rusya Emeklilik Fonu'nun bugünkü temel sorunları:

1) Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun bütçe açığı Emeklilik Fonu'nun bütçesi açıktır, bunun nedeni harcamalarının gelirden fazla olmasıdır. Sigorta emekliliği ödeme maliyetlerinin yalnızca üçte ikisi toplanan sigorta primlerinden, diğer üçte biri ise federal bütçeden transfer yoluyla finanse edilmektedir.

2) Çalışma çağındaki insan sayısında azalma ve çalışma yaşının üzerindeki vatandaş sayısında artış Yaşam beklentisinin artması nedeniyle devlet vatandaşlara makul bir emekli maaşı ödeyememektedir.

3) Emeklilik maaşının bilgilendirilmesi ve doğru hesaplanması sorunu ülkede çok sayıda insanın tehlikeli sektörlerde çalışmakta ve imtiyazlı kıdem olduğunu bilmemektedir. Emekli Fonu'ndaki yetkililer bunlar hakkında bilgilendirme yapmamaktadırlar ve bu nedenle emekli maaşı kanunda öngörülenden çok daha düşük kalmaktadır.

4) Fonlu sistemin kusurluluğu Fonlu emeklilik sistemi mükemmelliğe getirilmemiştir, bu nedenle emeklilik tasarrufları, Rusya ekonomisinin muazzam bir yatırım kaynağıdır ve işlevlerini yerine getirme sürecinde yeterince etkin kullanılmamaktadır (Prokofyev, 2020: 146).

9.5. Emeklilik Fonunun Bütçesi

Emeklilik Fonu, sosyal açıdan önemli tüm işlevlerini kuruluşun bütçesinde bulunan fonların kullanımı yoluyla yerine getirmektedir. Bu bakımdan fonun oluşumuna ve harcamasına ilişkin prosedürler fonun çalışmalarının en önemli bölümünü oluşturmaktadır. Bu göstergeleri daha ayrıntılı olarak analiz edelim. 2016-2018 yılları Emeklilik Fonu bütçe gelirlerinin bileşimi ve yapısı gösterilmiştir (Tablo 11). Tabloya 11'e göre göstergelerin 7625,25 milyar rubleden arttığı görülüyor. 2016'da 8333,29 milyar rubleye kadar. 2016 yılından 2018 yılına kadar olan dönemdeki gerçek verilere göre Rusya Emeklilik Fonu'nun gelirinin yapısını göstermektedir; buna göre Fonun iki ana gelir kaynağının sigorta primleri ve federal bütçe fonları olduğu sonucuna varıyoruz (Kondaurova, 2020: 69).

Tablo 11 : 2016-2018 REF bütçe gelirlerinin dinamikleri.

Gelirler	2016 r.		2017 r.		2018 r.	
	milyar ruble.	%	milyar ruble.	%	milyar ruble	%
Gelir miktarı (toplam)	7625,25	100,00	8260,08	100,00	8333,29	100,00
Bütçelerarası						
Federal bütçeden transfer	3352,16	43,96	3677,13	44,52	3345,85	40,15
Rusya Federasyonu'nun kurucu kuruluşlarının	3,14	0,04	3,26	0,04	3,32	0,04
Sigorta primleri	4131,5	54,18	4481,9	54,26	4877,4	58,53
Emeklilik tasarrufları (birikimleri)	131,2	1,72	80,09	0,97	84,52	1,01
Diğer gelirler	7,25	0,10	17,7	0,21	22,2	0,27

Kaynak: Kondaurova, 2020: 69

Emeklilik tasarruflarının çoğu, Emeklilik Fonu yönetim şirketi tarafından fonların yerleştirilmesinden ve yatırımlardan elde edilen gelirlerle temsil edilmektedir. Tüm fon gelirlerinin % 40'ından fazlası federal bütçeden bütçeler arası transferlerden gelmektedir: payları yıl bazında sırasıyla % 43,96, % 44,52 ve % 40,15 olmuştur. REF bütçe giderlerini analiz edelim. Tahmin dinamiklerine ilişkin özet bilgiler Tablo 12'de sunulmaktadır (URL:18).

Tablo 12: Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun 2016-2018 bütçe harcamalarının hareketi, milyar ruble.

Göstergeler	2016	2017	2018	Değişim 2018 y. ve 2016 y.	
				+/-	%
Genel harcamalar	107,26	110,98	117,19	9,93	109,26
Eğitim	0,095	0,097	0,098	0,003	103,16
Sosyal politika:	7722,32	8208,38	8322,58	600,26	107,77
Emeklilik teminatları (maaş)	6613,4	7175,53	7254,53	641,13	109,69
Nüfusun sosyal güvenceleri	462,05	478,74	534,83	72,78	115,75
Ailenin ve çocukluğun korunması	365,25	311,77	341,39	-23,86	93,47
Diğer	281,62	242,3	191,83	-89,79	68,12
Toplam giderler	7829,67	8319,45	8439,86	610,19	107,79

Kaynak: URL:18

Tabloya 12'ye göre fon bütçesinin 3 yıllık toplam harcamaları % 7,79 artmıştır. Fonun belirlediği hedefleri gerçekleştirmek için ulusal meseleler ve personel eğitimi alanında harcama yapması gerekiyor ki bu da sayı olarak neredeyse hiç değişmeden kalmıştır. Dolayısıyla büyümeleri yalnızca 9,93 milyar ruble olarak gerçekleşmiştir. Yüzde olarak ise 2016 yılından 2018 yılına kadar % 109,26 harcamalarda artış olduğunu görmekteyiz (URL:18).

“Sosyal politika” bölümü umut verici bir gelişme gösteriyor: Emeklilik maliyetleri belirli bir süre boyunca artıyor; bu eğilim, enflasyon, emeklilik çağındaki nüfusun büyüklüğü, artan emekli maaşları ve diğer faktörler de dahil olmak üzere çeşitli faktörlerden etkilenmiştir (Zargaryan, 2010: 1).

Tablo 13'de REF harcama kısmının yapısındaki parçaların ortalama değerlerini ve Şekil 4'teki “sosyal politika” alanının yapısını ele alalım. Tablo 13'deki göstergeler, REF harcama kısmının yapısındaki parçaların neredeyse

tamamının REF bütçesi (% 98'den fazlası) REF'nin ana görevi olan sosyal politikanın uygulanmasına gitmektedir (URL:19).

Tablo 13: - 2016-2021 Emekli Fonu Bütçe Dengesi

Göstergeler	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bütçe gelirleri	7625,25	8260,08	8333,29	8 568,6	8 948,9	9 245,8
Bütçe giderleri	7829,67	8319,45	8439,86	8 568,6	8 948,9	9 245,8
Bütçe açığı	-204,42	-59,38	-106,57	0,0	0,0	0,0

Kaynak: URL:19

Emeklilik Fonu'nun 2016 yılından 2021 yılına kadar gelir ve gider dinamikleri üzerine yapılan çalışmaya dayanarak, Emeklilik Fonu bütçesinin dengesini sağlama kaynaklarına ilişkin bir tahmin sunulmuştur (Tablo 13). Verilere göre 2019-2021 yıllarında emeklilik fonun bütçesi dengede olmuştur. Yani gelirler giderleri tam olarak karşılamıştır (URL:19).

İncelenen dönemlerde Rusya Emeklilik Fonu'nun bütçe açığının olduğunu göstermektedir. Bu durum Emekli fonu bütçesindeki fon sıkıntısına işaret etmektedir. Açık, Fonun toplumun sosyal ve emeklilik hizmetlerine yönelik sosyal açıdan önemli işlevlerin sağlanmasına ilişkin maliyetleri karşılamada bağımsız olmamasına yol açmaktadır. Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun faaliyetlerindeki önemli eksiklikler şunlardır (Çugunov, 2014: 588).

- Fon bütçesi gelirlerinin verimsiz yapısı;
- İç finansman kaynağı, Fonun bütçe açığının karşılanması için bir kaynak görevi görür;

- Etkisiz ve tamamlanmamış emeklilik reformu.

Avantajları şunları içerir:

- Asgari ücrette beklenen artış ve dolayısıyla Fonun katkılardan kaynaklanan gelirindeki artış;

- Emeklilik sisteminin durumu üzerinde olumlu bir etkisi olmayacak öngörülen ekonomik büyüme.

Emeklilik Fonunun verimliliğini artırmak için aşağıdaki önlemler önerilebilir:

- Fonun elektronik hizmetinin verimliliğini ve yaygınlığını en üst düzeye çıkarmak;

- Fonun elektronik sisteminde nüfusun mümkün olan en basit şekilde yetkilendirilmesinin sağlanması;

- Ödeme ve emekli maaşı alanların maddi desteğinin iyileştirilmesine yönelik programın ve önlemlerin etkin bir şekilde uygulanmasını yürütmek;

- Vatandaşları Emeklilik Fonu'ndaki yenilikler konusunda eğitmek ve çeşitli yaş kategorilerinde emeklilik okuryazarlığını artırmak için programlar uygulamak (Çugunov, 2014: 588).

Tablo 14'deki verilere göre analiz edilen dönemde REF bütçe harcamalarının mutlak anlamda 1.898.024,1 milyon ruble arttığını göstermektedir. Emeklilik harcamalarındaki % 32,6 oranındaki artış, nüfusun sosyal güvenlik harcamalarında % 24,2 oranında artış, aile ve çocuk koruma harcamalarında 2,5 kattan fazla artış olmuştur. 2016-2020 yıllarında REF bütçe harcamalarının yapısına bakalım. Emekli Fonu harcamalarının en büyük payının 2016' yılında %77,27'den 2020 yılında % 5,22 artarak % 82,49'a yükselen emekli maaşlarına ait olduğunu görmekteyiz. Aile ve çocuk koruma harcamalarının payında 2020 yılında 2016 yılına göre % 5,28 oranında artış yaşandı. Nüfusun sosyal güvenlik harcamalarının payı 2016 yılında yüzde 6,17 iken, 2017 yılında yüzde 5,75'e düşmüştür. 2017-2019 döneminde sosyal güvenlik harcamalarının payı % 5,75-5,98 arasında dalgalanarak 2020 yılında 2016 düzeyine çıkmıştır (Tablo 14). Emekli aylıklarının ödenmesi daha çok sigorta primleri sayesinde yapılmaktadır. 2017 yılında Sigorta primlerinin sigorta aylıklarının ödenmesi giderleri içindeki payı % 70,27 iken, 2020 yılında bu rakam % 73,48 olmuştur (URL: 20).

Tablo 14: Emekli Sandığı'nın 2017-2020 dönemine ilişkin sigorta aylıklarının ödenmesine ilişkin gelir ve giderlere ilişkin çalışmalarının sonuçları

Göstergeler	2017	2018	2019	2020
Sigorta primlerinden Emeklilik Fonu bütçe gelirleri, milyon ruble.	44819 49,0	49483 73,8	53939 96,9	54487 67,1
Sigorta emekli maaşlarının ödenmesine ilişkin Emeklilik Fonu bütçe harcamaları,	63779 75,4	70533 51,1	67489 39,0	74149 86,0
Sigorta primi açığı, milyon ruble	18960 26,4	21049 77,3	13549 42,1	19662 18,9
Sigorta primleri açığının payı, %	29,73	29,84	20,08	26,52
Sigorta primlerinin sigorta aylıklarının ödenmesi giderleri içindeki payı, %	70,27	70,16	79,92	73,48

Kaynak: URL:20

2020 yılında bütçe fazlasındaki artış esas olarak federal bütçeden yapılan transferlerdeki artıştan kaynaklanmaktadır. Rus emeklilik fonunun özelliği, bazı Batılı sistemlerden farklı olarak, kendi para biriktirme mekanizmasının

bulunmamasıdır: aslında, emeklilik fonu yalnızca işverenlerden sigorta katkılarının alınması ile bir yanda emekli maaşlarının ödenmesi, diğer yanda bütçeler arası transferler arasında yeniden dağıtım işlevleriyle ilgilenmektedir (Korişenko ve Abramov, 2020:6).

Bununla birlikte, kendi gelir kaynaklarının yokluğunda, Rusya Emeklilik Fonu (REF), yaşlılık sigortası emekli maaşlarının ödenmesiyle doğrudan ilgili olmayan bazı temel olmayan sosyal harcamalarla suçlanmaktadır. REF bütçe uygulamasının analizi, emeklilik sisteminin karşı karşıya olduğu görevlerin belirlenmesini mümkün kılmıştır (Çugunov, 2014: 588):

- Emekli maaşları ve ücretler arasındaki tutarlılığın sürdürülmesi;
- Emeklilik yapısının finansman düzeylerine göre farklılaştırılarak düzenlenmesi;
- “Gri” (Kayıt dışı) ücretlerin azaltılması, serbest çalışanlar ve yasadışı işçiler hakkındaki bilgilerin ifşa edilmesi için yürütme makamları arasındaki bilgi etkileşimi (Finogenova, 2010: 5).

Böylece, fonun bütçe gelirleri analiz edilen dönemde 7625,25 milyar rubleden arttı. 2016'da 8333,29 milyar rubleye. Fonun geliri iki ana kaynaktan geliyor: federal bütçe fonları ve sigorta primleri. 2016-2018 PFR bütçesinin toplam harcamaları. 7829,67 milyar ruble'den arttı. 8439,86 milyar rubleye kadar, yani. %7,79 arttı. Emeklilik Fonu'nun neredeyse toplam harcamalarının tamamı (%98'den fazlası), Fonun temel işlevi olan sosyal politikanın uygulanmasını sağlamak için dağıtılmaktadır. Emeklilik yaşının arttırılmasının bir yandan emeklilerin sayısının azalmasına katkıda bulunduğunu, diğer yandan da devletin sağlık sektörünü iyileştirmeye, devlet politikasının niteliksel olarak yeni yönlerini geliştirmeye ve Emeklilik Fonu dengesini iyileştirmeye zorladığını unutmayın. Devletin ayrıca emeklilik sisteminin genel olarak tam sürdürülebilirliğini sağlaması gerekiyor (Meşeryakova, 2021: 305).

10. DEVLET BÜTÇE DIŞI FONLAR

Bütçe dışı fonlar, belirli faaliyetlerin uygulanması için parasal fonlar yaratarak devlet bütçesini destekleyen, finansal sistemde önemli bir bağlantıdır. “Devlet, vatandaşlara yerleşik kamu hizmetlerinden eşit haklar alma konusunda garantör olarak hareket etmektedir.” Vatandaşların sosyal korunması, devam eden devlet politikasının ayrılmaz ve en önemli bileşenidir. Bu ifade, Rusya'nın sosyal bir devlet olduğunu belirten Rusya Federasyonu Anayasasında yer almaktadır; vatandaşlarına bir dizi sosyal yardıma ilişkin haklarının gerçekleştirilmesini garanti etmektedir. “Toplumsal çatışmaların olmaması ve devletin bütünlüğünün sağlanması her şeyden önce halkın refahından kaynaklanmaktadır.” Devlet bütçe dışı fonları, federal bütçe ve Rusya Federasyonu'nun kurucu kuruluşlarının

bütçeleri dışında oluşturulan, kendi oluşum kaynaklarına sahip olan ve vatandaşların emeklilik, sosyal sigorta ve sağlık sigortasına ilişkin anayasal haklarını uygulamayı amaçlayan fonlardır. Bütçe dışı fonların önemli bir özelliği özerk olmalarıdır; vergi gelirlerine bağlı değildir. Bu nedenle, bütçe dışı fonlarda fonların mevcudiyeti, Rusya Federasyonu bütçe sisteminin diğer bütçelerinin doluluğuna bağlı değildir. Kamu maliyesi yapısında bütçe dışı fonların ortaya çıkışı, 90'lı yıllarda Rusya'da yeni ekonomik ilişkilere geçişin yaşanmasından kaynaklanıyordu. Federal bütçe açıldı ve nüfusun savunmasız kesimlerine sosyal destek sağlayamıyordu. Bütçe dışı fonların oluşturulması, sosyal harcamaların izole edilmesini ve onlar için kendi finansman kaynaklarını (gelir gelirleri) yaratmayı mümkün kıldı. Böylece Rusya Federasyonu'nda ek bir "sosyal" bütçe ortaya çıkmıştır (URL:5).

Rusya Federasyonu'nda mevzuat uyarınca Bütçe Kanunu'nun 144 md 3 fıkrasında bütçe dışı fonlardan bahsedilmektedir. Bu fonlar: Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu (RFEF), Rusya Federasyonu Sosyal Sigorta Fonu (RFSSF) ve Federal Zorunlu Sağlık Sigortası Fonu (FZSSF). Tüm bütçe dışı fonlar tüzel kişilik özelliğine sahip olup, Rusya Hazinesinin katılımıyla harcanır, ancak sigorta yöntemiyle oluşturulmaktadır. Şu anda Vergi Kanunu'nun 34. Bölümünde düzenlenen sigorta primleri pahasına. 2015 yılından itibaren aşağıdaki sigorta prim oranları belirlenmiştir (URL:20).

Emeklilik Fonu – % 22; Sosyal Sigorta Fonu - % 2,9; Zorunlu sağlık sigortası – % 5,1 olarak belirlenmiştir. Bütçe dışı fonlar, kendi gelir kaynaklarına rağmen, federal bütçeden transfer şeklinde aldıkları ek finansmana ihtiyaç duymaktadırlar. Tablo 15'de fonun 2016-2021 gelir ve giderlerini göstermektedir (Stepançenko, 2021: 5).

Tablo 15 - Rusya Federasyonu'nun 2016-2020 bütçe dışı fonlarının gelir ve giderleri.

Gösterge	Göstergeler (Milyar ruble)					Büyüme Oranı 2020/2019
	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	
R.F Emeklilik Fonu						
Gelirler	7 625,2	8 260,1	8 269,6	8 781,0	10303,3	1,35
Sigorta primleri	4 144,5	4 495,3	4 963,1	5 409,5	5459,77	1,32
Giderler	7 829,7	8 319,5	8 428,7	8 627,1	9727,7	1,24
Açık (-)/ Fazla (+)	-204,5	-59,4	-159,1	153,9	575,64	-
Zorunlu Sağlık Sigortası Federal Fonu						
Gelirler	1 657,6	1 737,2	1 895,9	2 124,0	2392,69	1,44
Sigorta primleri	1 624,2	1 705,7	1 862,2	2 043,0	2132,76	1,31
Giderler	1 590,2	1 655,0	1 988,5	2 186,7	2360,46	1,48
Açık (-)/ Fazla (+)	67,4	82,2	-92,6	-62,7	32,23	-
R.F Sosyal Sigorta Fonu						
Gelirler	616,4	691,8	735,2	770,6	903,41	1,47
Sigorta primleri	559,7	583,1	651,6	714,7	741,65	1,33
Giderler	664,9	670,8	702,2	738,1	1038,77	1,56
Açık (-)/ Fazla (+)	-48,5	21,0	33,0	32,5	-135,36	-

Kaynak: Stepañenko, 2021: 5

Tablo 15'e göre 2019-2020 yılında emeklilik fonu gelirleri ve giderler arasındaki farktan dolayı fazla vermiş, zorunlu sağlık sigortası fonu aynı dönemde ise 2019 yılında açık (-62,7), 2020 yılında ise fazlalık vermiştir. Sosyal sigorta fonu ise 2019 yılında fazlalık verirken, 2020 yılında ise açık (-135,36) vermiştir (Stepañenko, 2021:5).

1. Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun geliri % 35, giderleri ise % 24 artmıştır. Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun geliri, vergi gelirlerinden, zorunlu emeklilik sigortasına ilişkin sigorta katkılarından, emeklilik maaşının finanse edilen kısmı için ek sigorta katkılarından ve ayrıca federal bütçeden ve

devlet dışı emeklilik bütçeler arası transferlerden elde edilmektedir. 2016-2018 döneminde. Fonun bütçesi açık vermiş, ancak 2019-2020'de bir fazlalık oluşmuştur. Bu, esas nedeni ise Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun rezervini oluşturmak için bir sonraki yıla devredilen dağıtılmamış fonlardan oluşmasıdır. R.F Emeklilik Fonu harcamalarının büyük kısmı sosyal politikanın uygulanmasına tahsis edilmiş olup, yaklaşık %98,8'dir. Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun oluşturulmasının amacı, 2020 yılında sosyal politika harcamalarının yapısıyla da doğrulanan vatandaşlar için emeklilik ödemeleridir (Kuzneçova v.d, 2020: 133).

2. *Federal Zorunlu Sağlık Sigortası Fonu'nun (FZSSF)* gelir kaynakları, Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nunkilerle aynıdır. Analiz edilen dönemde fonun gelirler % 44 artmış, ancak giderlerin büyüme oranı daha yüksek % 48 olarak gerçekleşmiştir. Buna rağmen FZSSF bütçesi 32,23 milyar ruble fazlayla yürütülmüştür. Fonun giderlerinin % 99,9'u sağlık giderlerine gitmiştir.

3. *Sosyal Sigorta Fonu'nun* geliri aynı zamanda işverenlerin, vatandaşların katkılarından, geçici olarak ücretsiz fonlarının bir kısmından elde edilen yatırım gelirlerinden, vatandaşlardan ve tüzel kişilerden gelen gönüllü katkılardan ve federal bütçeden yapılan tahsislerden de oluşmaktadır. Sosyal Sigortalar Fonu bütçesi 2020 yılında 135,36 milyar ruble açıkla faaliyet göstermiş olup, gelir ve giderler sürekli artma eğiliminde olmuştur. Fon 2020 yılında gelirlerini % 47 oranına, giderlerini ise % 56 oranında arttırmıştır. Ancak giderlerdeki artış oranı gelirlerdeki artış oranından daha yüksek olmuştur (Filippovskaya, 2021: 115).

Devletin bütçe dışı fonları, devletin sosyal politikasının uygulanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Günümüzde fonların daha detaylı çalışmayı ve bunları çözmeye yönelik önlemlerin geliştirilmesini gerektiren bir takım sorunları bulunmaktadır. 2018 yılından günümüze bütçe dışı fonların tek bir devlet fonunda birleştirilmesi konusunda tartışmalar sürmektedir. Başbakan Yardımcısı Tatyana Golikova, Stratejik Kalkınma ve Ulusal Projeler Konseyi toplantısında yaptığı açıklamada, "Emeklilik Fonu ve Sosyal Sigorta Fonu 2023'ten önce birleşmeyecek" demiştir. Fonların birleşmesinden beklenen olumlu yönler şu şekilde beklenebilir: Vatandaşlar sosyal güvenlik konusunda tek bir dijital pencere sistemi üzerinden etkileşimde bulunabilecek, işverenler evrak işlerini azaltabilecek ve devlet işten çıkarmalardan tasarruf edecektir. Vurgulamak gerekir ki, 1 Ocak 2023 tarihinden itibaren Rusya Emeklilik Fonu ve Sosyal Sigorta Fonu tek çatı altında ("Rusya Sosyal Fon'u adı altında) birleşmiştir (Meşeryakova, 2021: 305).

11. DEVLET DIŞI EMEKLİLİK FONLARI

Rusya Federasyonu emeklilik sisteminin gelişiminin kısa tarihi, çoğu zaman çelişkili ve popüler olmayan birçok kararla doludur. Aynı zamanda, aktif çalışmayı bırakan insanlara önemli mali garantiler sağlayabilecek mekanizmalar yaratma şeklindeki ana hedeflerini de inkar etmek mümkün değil. Bu hedefin uygulanmasına yönelik önemli yönlerden biri, bu alanda devlet dışı bir kesimin oluşmasıdır; bu kesimin kurumları bir yandan Rusya'ya emekli maaşı sağlama gibi önemli bir misyonun uygulanmasını devletle paylaşacak diğer yandan da vatandaşlar finansal piyasanın aktif katılımcıları haline geleceklerdir. Son yirmi yılda, Rus emeklilik sistemi birçok radikal reformdan geçmiştir. Ulusal emeklilik sistemlerinin de bu dönemde yurt dışında aktif olarak reforme edildiğini kabul etmek gerekir. Ancak Rusya için bu yolda, bazen reformun önceki aşamalarının göreceli başarılarını boşa çıkaran sert kararlar da alınmıştır. 2002 yılında Rusya Federasyonu vatandaşları gelecekteki emekli maaşlarının büyüklüğünü etkileme fırsatına sahip olmuştur. O zamana kadar Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu tarafından alınan tüm katkı payları mevcut emekliler arasında dağıtılmıştırdı. Bu kararlar, devlet dışı emeklilik fonlarının aktif oluşumuna ivme kazandırmıştır ([URL:21](#)).

Son yirmi yılda, Rus emeklilik sistemi birçok radikal reformdan geçmiştir. Ulusal emeklilik sistemlerinin de bu dönemde yurt dışında aktif olarak reforme edildiğini kabul etmek gerekir. Ancak Rusya için bu yolda, bazen reformun önceki aşamalarının göreceli başarılarını boşa çıkaran sert kararlar da alınmıştır. 2002 yılında Rusya Federasyonu vatandaşları gelecekteki emekli maaşlarının büyüklüğünü etkileme fırsatına sahip olmuştur. O zamana kadar Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu tarafından alınan tüm katkı payları mevcut emekliler arasında dağıtılmıştırdı. Bu kararlar, devlet dışı emeklilik fonlarının aktif oluşumuna ivme kazandırmıştır. 2003 yıllarında toplamda 286 ya ulaşan devlet dışı fonların sayısı günümüzde azalmış ve 44'e düşmüştür (Hüseynli, 2012: 104).

Devlet Dışı Emeklilik Fon'larının (DDEF) faaliyetlerine ilişkin yasal düzenleme oluşturulmuş ve giderek geliştirilmiştir. 2016 yılından sonra tüm devlet dışı emeklilik fonlarının emeklilik tasarruf garantisi sistemine katılması zorunlu kılınmıştır. Devlet Dışı Emeklilik Fon'ları (bundan sonra DDEF'ler olarak anılacaktır), Rusya için nispeten yeni bir finans kurumu olup, bu sayede vatandaşların toplumun gelişimindeki modern eğilimlerini karşılayan gelecekteki emekli maaşlarını bağımsız olarak oluşturma fırsatları genişletilmektedir. Bu kurumun rolü son zamanlarda hızla artmaktadır; bu, hem devlet dışı emeklilik fonları tarafından önemli mali kaynakların birikmesi hem de devlet dışı emeklilik ödemelerinin geliştirilmesi ve zorunlu olarak finanse edilen ek bir emeklilik

sistemine geçiş ile ilişkili olmuştur. Vatandaşlara devlet dışı hizmet sağlanmasının temeli, vatandaşların kişisel hesaplarında işverenlerin katkıları ve kendi katkıları ile devlet dışı emeklilik varlıklarının yatırımdan elde edilen gelirler şeklinde alınan fonların uzun vadeli birikimi ilkesidir. Devlet dışı emeklilik, daha yüksek bir yaşam standardı sağlamayaa olanak tanıyan, sigortalıya veya devlet emekliliğine yapılan önemli bir ek ödeme sistemidir (URL: 22).

Devlet dışı emeklilik hükümlerinin gelişimi 20. yüzyılın ilk yarısında başlamıştır. İlk başta, yasaya göre zorunlu emeklilik sigortasına tabi olmayan çalışanlar ve oldukça yüksek gelir düzeyine sahip vatandaşlar katılmıştır. Yavaş yavaş, ortalama geliri ve maaşı olan işçiler ek emeklilik oluşumu sürecine katılmaya başlamışlardır. Mevcut emeklilik sistemi, gelecekteki emekli maaşının boyutunu etkili bir şekilde etkilemediğinden, resmi gelir düzeyini artırmaya yönelik bir teşvik yaratmamaktadır. Mevcut ekonomik koşullarda emeklilerin sosyal korunması ve yaşam standartlarının iyileştirilmesi için en etkili mekanizma, devlet dışı emeklilik⁵ hizmetlerinin geliştirilmesi gibi görünmektedir. Devlet ve devlet dışı emeklilik kurumları tarafından temsil edilen emeklilik sistemi, vatandaşlar için sosyal güvenliğin ana unsuru olarak hareket etmekte olup, asıl amacı yaşlılık çağındaki vatandaşlar için rahat bir mali durum yaratmaktır. Devlet Dışı Emeklilik Fon'larının (DDEF) faaliyetleri, 7 Mayıs 1998 tarihli ve 75-FZ sayılı "Devlet Dışı Emeklilik Fonları Hakkında" Federal Kanun ile düzenlenmiş olup; buna göre DDEF, münhasır faaliyeti olan bir kuruluş olarak anlaşılmaktadır. Erken devlet dışı emeklilik teminat ve ödemeleri ve zorunlu emeklilik sigortası da dahil olmak üzere devlet dışı emeklilik sisteminde yer almaktadır (Filippovskaya, 2021: 115).

Rusya'da 2002 yılında gerçekleştirilen emeklilik reformu, emeklilik oluşumunda çok düzeyli bir yaklaşıma dayanan bir emeklilik sisteminin oluşturulmasını sağlamıştır. Birinci düzey temel emeklilik maaşlarından, ikinci düzey sigorta (işgücü) ve nc düzey devlet dışı emeklilik maaşlarından oluşmaktadır. Emeklilik demeleri, işletmelerin, kuruluşların, idari-bölgesel kuruluşların çeşitli emeklilik programları, sigorta şirketlerinde veya devlet dışı emeklilik fonlarında fon biriktiren vatandaşların kişisel emeklilik sigortası aracılığıyla elde edilen devlet ve ek devlet dışı gelirlerden oluşacaktır. Gerçekleştirilen reformlar sonucunda DDEF'lerin faaliyet şekli değişikliklere uğramıştır. Daha nce DDEF'ler kar amacı gütmeyen kuruluşlar olarak faaliyet

⁵ Devlet Dışı Emeklilik Sistemi: Rusya'da her ne kadar devlet dışı olarak anılsa da bu sistemde yer alan kuruluşlara "zel" kuruluşlar denilmemektedir. zerk olarak kabul edilseler de devletin denetim ve kontrolü çok sıklıkla bir şekilde devam ettiği için bu kuruluşlar "devlet dışı" olarak adlandırılmaktadırlar.

göstermekteyken, şimdi ise bunların organizasyonel ve yasal şekli anonim şirket olarak değiştirilmiştir (URL: 22).

Rusya ekonomisinin, tarihinin önceki dönemlerinde olduğu gibi bugün de acilen ek yatırımlara ihtiyacı bulunmaktadır. Bu ihtiyaç, yabancı sermayenin ulusal ekonomiye girişinin sınırlı olmasıyla da zorlaşmaktadır. Ve bu koşullarda emeklilik tasarrufları ve bunların yetkin yönetimi, bu sorunun ciddiyetini azaltmada önemli bir faktör haline gelebilir. Bugün, devlet dışı emeklilik fonları sektörü esas olarak bu sektörde biriken fonların % 70'inden fazlasını kontrol eden büyük fonlar tarafından temsil edilmektedir ve aynı zamanda ilgili sistemdeki emeklilik katkılarının ve katılımcıların aynı paylarını da oluşturmaktadırlar (Bigeev, 2016: 408).

2019 yılının 3. çeyreğinin sonunda toplam emeklilik fonu portföyü 6 trilyon rubleyi aşmış olup ve bu da GSYİH'nın % 5,6'sına tekabül etmiştir. DDEF'lerin emeklilik fonlarının yatırım portföyü 4,2 trilyon rubleye ulaşmış olup, bunların 2,8 trilyon rublesi emeklilik tasarruflarından (birikimlerinden), 1,4 trilyon rublesi de den emeklilik rezervlerinden oluşmuştur. Devlet dışı emeklilik fonlarından toplumda önemli sosyal ve ekonomik işlevleri yerine getirmeleri istenmektedir. İlk olarak DDEF'ler, insanlara emeklilik çağında bağımsız olarak kendilerine devlet tarafından garanti edilen asgari ihtiyaçların karşılanma seviyesinden daha yüksek bir yaşam standardı sağlama fırsatı sağlayan bir sosyal kurum olarak hareket etmektedirler. İkinci olarak DDEF'ler, emeklilik katkılarını biriktirip yatırıma dönüştürdüğü ve elde edilen geliri fonun katılımcıları arasında dağıttığı için bir finans kurumu rolü oynamaktadırlar. Yukarıdakilere dayanarak, devlet dışı emeklilik fonlarının toplumun hem sosyal hem de ekonomik alanları üzerinde etkisi olduğu sonucu çıkmaktadır (Filippovskaya, 2021: 115).

Dışı Emeklilik Fon'larının sosyal işlevleri aşağıdakileri içermektedir:

- Emeklilik çağındaki vatandaşlar için makul bir yaşam standardının sağlanması;
- Emeklilerin satın alma gücünün korunması;
- Nüfusun gelir düzeyindeki azalmanın olumsuz sosyal sonuçlarının önlenmesi;
- İş alanlarının (istihdam) yaratılması.

DDEF'lerin ekonomik işlevleri de aşağıdakileri içermektedir:

- Yatırım: 25 Şubat 1999 tarihli ve 39-FZ sayılı Federal Kanuna göre “Rusya Federasyonu'nda sermaye yatırımları şeklinde gerçekleştirilen yatırım faaliyetlerine ilişkin”, yatırım nakit, menkul kıymetler ve ticari amaçlara yatırılan diğer mülkler anlamına gelir ve kar elde etmek amacıyla yapılan diğer faaliyetlerdir (URL: 23)

- Emeklilik tasarruflarından oluşan varlıklar;

- Yeniden dağıtım: emeklilik rezervlerinin yerleştirilmesi sonucunda DDEF'lerin elde ettiği gelir, tüm yatırımcılar ve katılımcılar arasında emeklilik hesaplarına dağıtılır;

- Mali kaynakların birikmesi: DDEF, kendisine verilen sorumluluklara ve işlemlere uygun olarak, emeklilik rezervlerinin yerleştirilmesine ilişkin talimatları, prosedürü ve koşulları belirler. Emeklilik rezervlerinin yerleştirilmesi hem fon tarafından bağımsız olarak hem de yönetim şirketleri aracılığıyla mümkündür;

- Yatırımların çoğaltılması: devlet dışı emeklilik fonlarındaki emeklilik tasarruflarının boyutunun, bunları yönetim şirketlerine yerleştirerek veya kişinin sistem üzerinden tercih ettiği (yönlendirdiği) kendi yatırımları yoluyla artırılmasıdır (Maçulskaaya, 2010: 26).

Bu nedenle, devlet dışı bir emeklilik fonu, emeklilik sistemi çerçevesinde faaliyet gösteren ve faaliyetleri, yönetim şirketlerinin yardımıyla veya doğrudan yoluyla emeklilik fonlarına yatırım yaparak birikmiş emeklilik sermayesini korumayı ve artırmayı amaçlayan bir sosyo-ekonomik kurumdur. Emeklilik yatırımlarının artırılması ve vatandaşlara emeklilikte yapılan ödemelerin artırılması amacıyla yatırım yapılması planlanmaktadır. Tasarruf piyasasında bankacılık dışı finans sektörünün katılımcıları olarak devlet dışı emeklilik fonlarının faaliyetlerini geliştirme sorunlarına etkili bir çözüm sağlayan tüm koşullar aşağıdaki gibidir (Tulepbaev, 2003: 12).

1. Vatandaşlara emeklilik sağlanması alanında tam şeffaflığın sağlanması, net bir hedefler hiyerarşisi oluşturulması ve kademelerinde zaman açısından kesinlik sağlanmasını içeren devlet politikasının iyileştirilmesi. Beyan edilen reform eylemlerinin, stratejik planlamanın uygulanmasının kararlılığının ve doğruluğunun sağlanması.

2. Yatırımcıların çıkarlarını ve finansal hizmet tüketicilerinin haklarını korumaya yönelik önlemlerin etkinliğinin bir koşulu olan yatırım ortamının ve kurumlarının iyileştirilmesi.

3. Devletin ekonomideki payının azaltılması, mali derinliğin ve rekabetin artması için gerekli koşulların yaratılması (Kondaurova, 2020: 69).

Bankacılık dışı mali sektörün reformu ve özerk emeklilik fonlarının faaliyetlerini kapsayan bölüm ile ilgili olarak, listelenen önlemlerin kapsamlı olduğu düşünülemez. Ancak yine de bunların uygulanması, devlet dışı emeklilik fonu kesiminde reformların mümkün olabilmesi için gerekli koşulları ortaya koyuyor gibi görünmektedir. Bu kesimin bugün içinde bulunduğu durum, bu koşulları önemli ölçüde değiştirmeden, net ve geleceğe yönelik bir işlevselliğe sahip olan vatandaşların tasarruflarıyla çalışma açısından verimliliğinin artırılmasını imkansız hale getiriyor. Dış koşullar, devlet dışı emeklilik fonlarının

etkin faaliyetleri için gerekli koşulları yaratır. Yeterlilikleri, temel amaçları emeklilik kaynaklarının güvenliğini ve geri ödenmesini ve uzun vadede enflasyondan korunmalarını sağlamak olan faaliyetleriyle sağlanmaktadır. Bunların çözümü, yatırım araçlarının doğru yapılandırılmasını ve yetkin varlık yönetiminin sağlanmasını gerektiriyor. Bu da vatandaşların tasarruf davranışına yönelik motivasyonları değiştirebilir ve onları daha büyük ölçüde özerk temelde faaliyet gösterenler de dahil olmak üzere emeklilik fonlarının faaliyetleri tarafından sağlanan uzun vadeli çıkarlara yönlendirebilir. Buna ek olarak, devlet mülkiyetinin özelleştirilmesi finans piyasasını önemli ölçüde genişletecek ve yeni yatırım nesnelere yürümesine dahil ederek ona ivme kazandıracaktır. Devlet dışı emeklilik fonları, çekilen kaynakların özelleştirilmiş varlıklara yatırılmasıyla, Rusya ekonomisindeki uzun vadeli yatırımların önemli bir kaynağı haline gelecektir. Böylece birçok sorunun kaynağı çözecek, devlet dışı fonlar portföylerini artıracak ve yeni katılımcılar çekeceklerdir (Doljenkova, 2011: 42).

Bu yöndeki kararların sadece ekonomik değil, aynı zamanda belirgin sosyal sonuçları da olacağı açıktır. Yabancı uygulamaların analizi, bu tür çözümlerin bu süreçteki tüm katılımcılar için faydalarını ikna edici bir şekilde göstermektedir. Uzun vadeli emeklilik parasını borsada işlem gören şirketlerin hisselerine yatırım olarak kullanmak cazip ve karlı bir araç olacaktır. Devlet dışı emeklilik fonlarının önemli rolü, yalnızca ek emeklilik maaşının sağlanması alanında hizmet değil, aynı zamanda ticari kuruluşların ve nüfusun serbest mali kaynaklarını yeniden dağıtılarak ekonominin reel sektörünün yatırım ihtiyaçlarını da karşılamaktır. Rusya'da devlet dışı emeklilik hizmetinin başarılı bir şekilde geliştirilmesi için büyük önem taşıyan şey, bu konudaki dış deneyimlerin incelenmesi ve bunun sosyal politikanın uygulanması için iç koşullara uyarlanmasıdır. Gelişmiş ülkelerde emekli maaşlarının yüzde 60'ının özel tasarruflar, profesyonel emeklilik sistemleri ve işten (ücretlerden yapılan kesintiler) elde edilen gelirlerden, yüzde 40'ının ise yaşlılık ve engelliliğe yönelik zorunlu sosyal sigorta sistemleri ve sosyal yardım sistemi aracılığıyla kamu sektöründen oluştuğunu belirtmek gerekir (Kojuhova, 2018: 83).

Surgutskova'ya(2015), göre, devlet dışı emeklilik sisteminin aşağıdaki avantajlarını bulunmaktadır:

– hayatı boyunca bir iş sözleşmesi kapsamında çalışmamış ve sosyal fonlara katkı yapmamış olsa dahi, herkese devlet dışı emeklilik imkânı sağlanması. Şu anda devlet, resmi sigorta (iş) deneyimi olmayan kişilere yalnızca sosyal emekliliği garanti etmektedir. Böyle bir vatandaş, DDEF'ye yapılan katkılar yoluyla emekli maaşını artırma fırsatına sahip olacaktır;

– devlet dışı bir emeklilik fonuna yapılan emeklilik katkıları hem poliçe sahibinin kendisinden hem de diğer kişilerden gelebilir (eş, çocuklar, diğer akrabalar ve hatta işverenlerden);

– devlet dışı emeklilik sistemi, devlet tarafından oluşturulan emekli maaşının yerine geçmez ve aynı zamanda zorunlu emeklilik sigortası fonlarından emekli maaşı almak için gerekli koşullara da bağlı değildir. Finanse edilen emekli maaşı DDEF fonlarından ödenmektedir;

– fonlanan emekli maaşı sigortalının akrabalarına miras olarak bırakılabilir, ancak devletin ve diğer sigorta emekliliklerinden alınan maaşlar miras olarak bırakılamamaktadırlar.

Nüfusa emekli maaşı sağlamak devletin en önemli sosyal garantilerinden biridir. Bu garanti doğrudan nüfusun %30'undan fazlasının, dolaylı olarak da tüm nüfusun çıkarlarını etkilemektedir. Olumlu bir perspektiften bakıldığında, Rusya'da devlet dışı emeklilik fonlarının geliştirilmesine yönelik beklentiler aşağıdaki alanlarda mümkündür (Tulapbaev, 2003:12).

1) Devlet dışı emeklilik fonları borsadaki konumlarını daha da güçlendirecek;

2) Devlet dışı emeklilik fonları piyasa ekonomisinde istikrarlı ve güvenilir kurumların yerini alacak;

3) Devlet, zorunlu emeklilik sigortası sisteminde devlet dışı emeklilik fonlarının gelişimini teşvik edecektir.

Bununla birlikte, mali risklerin ve elverişsiz ekonomik koşulların devam etmesi ve nüfusun önemli bir kısmının yaşam beklentisinin düşük olması göz önüne alındığında, DDEF'ler, ülkenin bunu karşılayabilen bazı vatandaşlarının emeklilik haklarını güvence altına almak için yalnızca yardımcı bir mekanizma haline gelme riskiyle karşı karşıya kalacaklardır. Modern bir emeklilik sisteminin bileşenlerinden biri, işverenlerin ve vatandaşların özel (devlet dışı) emeklilik sistemine katılımının devlet tarafından teşvik edilmesi olmalıdır. Mevzuatın vatandaşların emeklilik tasarruflarının güvenliğini garanti altına almasına rağmen, devlet dışı emeklilik fonlarının gelişimini engelleyen temel risklerden biri, vatandaşların emeklilik hizmeti sağlama alanındaki özel kuruluşlara olan güveninin düşük olmasıdır. Rusya'da devlet dışı emeklilik hizmetlerinin gelişimi, işçilerin gönüllü olarak emeklilik tasarruflarına katkıda bulunabilecekleri düşük ücret seviyesinden, devlet dışı emeklilik fonlarına para yatırmak için yeterince çekici olmayan koşullardan ve bağımsız olarak hareket etme becerilerinin eksikliğinden de etkilenmektedir. DDEF'leri daha da iyileştirmek için aşağıdaki koşullar gereklidir (Finogenova, 1999: 1096).

- Çalışma çağındaki nüfusun geliri ile emekli maaşı miktarı arasındaki farkı azaltacak ek mali kaynakların çekilmesi: Bu, işçileri ve işverenleri devlet dışı

emeklilik fonlarında emeklilik tasarrufu oluşturmaya teşvik edecek etkili mekanizmalar gerektirir.

- Kamunun devlet dışı emeklilik sistemine olan güven düzeyinin artırılması, nüfus emeklilik okuryazarlığının artırılmasına dayalı bilgi desteği.

- Elverişli bir vergi ortamının yaratılması, katkı payları ve yatırım gelirleri üzerinden gelir vergisinden muafiyet.

- Devlet dışı emeklilik fonu piyasalarının altyapısının ve vatandaşlar için uzun vadeli hayat sigortası sisteminin geliştirilmesi (URL: 20).

Altyapının etkili bir şekilde geliştirilmesi için aşağıdaki önlemler gereklidir: devlet dışı emeklilik fonu piyasalarının bunlara katılan tüm kişiler için açıklığını ve şeffaflığını sağlamak için ek önlemler almak; yasal çerçevenin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi; Devlet dışı emeklilik fonları ve hayat sigortası hizmetleri piyasalarında uzun vadede çalışan uzmanların ileri eğitimi. Devlet dışı emeklilik fonlarını uzun vadede yatırım sürecini optimize etme sorununu çözen ekonomik aktörler olarak düşünürsek, faaliyetlerinin en önemli amacının devlet dışı emekliliğin birikmiş fonlarının yatırımdan ek mali kaynak elde etmekte fayda vardır. Bu fonlar katılımcıların yatırımış oldukları paraları yüksek getirili varlıklara yönlendirmekle piyasada önemli bir yer tutmuşlardır. Genellikle daha yüksek risklerle ilişkilendirilen daha agresif bir yatırım stratejisi uygulayan bu sektör, gelişimine eşlik eden olumsuz geçmişe rağmen, her yıl Rusya Emeklilik Fonu'ndan giderek daha fazla pozisyon kazanmıştır. 2017 yılından günümüze kadar devlet dışı emeklilik fonları, stres testinden geçme ihtiyacından dolayı portföylerinin kalitesini sürekli olarak iyileştirmişlerdir. Ancak bazı devlet dışı emeklilik fonu şirketleri olumsuz yatırım sonuçları göstermiş olsalar da 2019 yılından itibaren trend tersine dönmeye başlamış ve bu fonlar devlet yönetim şirketlerinden daha iyi yatırım sonuçları göstermişlerdir (Surgutskova, 2015: 14).

Tüm bu önlemler ancak vatandaşların yaşam standartlarının ve gelirlerinin artması durumunda etkili olacak ve bu da devlet dışı emeklilik sistemine yatırımların artmasını sağlayacaktır. Ayrıca, vatandaşların emeklilik haklarının oluşturulması ve uygulanmasına yönelik prosedürlerin dijitalleştirilmesinin geliştirilmesine devam edilmesi, elektronik hizmetlerin ve departmanlar arası elektronik etkileşimin geliştirilmesi ile bu sürecin otomatikleştirilmesi olasılığının dikkate alınması gerekmektedir. Bu mekanizmaları uygulamaya koymanın temel amacı, emeklilik ödemeleriyle doğrudan ilgili olmayan maliyetleri azaltmak olacaktır. Bu nedenle, bir piyasa emeklilik kurumu olarak DDEF'leri avantajlı duruma getirebilmek için ayrıntılı bir yasal çerçevenin varlığı, hükümet yönetimi ve kontrol mekanizmaları, bu alandaki çeşitli hukuki

ilişki konularının faaliyetlerini koordine etmeye yönelik sistemler ve prosedürler takip edilmesi gerekmektedir (Doljenkova, 2011: 26).

11.1. Devlet Dışı Fonların Sorunları

Şu anda devlet dışı bir emeklilik fonuna geçişin bir takım avantajları bulunmaktadır:

□ fon katılımcılarına yapılan ödemeler yalnızca katkılardan değil aynı zamanda emeklilik rezervlerinin (borsa yatırımları şeklinde) yönetilmesi sonucunda elde edilen gelirlere de oluşmaktadır.

□ Etkin para yönetimi ile gelir enflasyon oranını aşabilir, bu da emeklilik sonrasında makul ödemeler almayı mümkün kılmaktadır (URL: 22)

□ Devlet dışı emeklilik fonlarının faaliyetleri, devlet dışı emeklilik fonlarını yerleştirebileceği araçların bir listesini belirleyen kanunlar da dahil olmak üzere bir dizi kanunla düzenlenmektedir. Fonların kullandığı araçların risk derecesi düşüktür.

□ Fonun finansal piyasadaki değişikliklere cevap verebilmesi nedeniyle yıllık yatırım planı ayarlanabilir.

□ Fon katılımcıları, birikmiş emekli maaşı ve tahakkuk eden faiz miktarı hakkındaki bilgilere erişebilir, bu da onların geleceği tahmin etmelerine olanak tanır (Kondaurova, 2019: 69).

□ Resmi olarak çalışmadıkları için devlet emekli maaşı alamayan kişiler, fonların hizmetlerinden yararlanabilir ve gelecekteki emekli maaşlarını bağımsız olarak oluşturabilirler.

□ Ödeme miktarının yanı sıra emekli aylığının alınma süresini bağımsız olarak seçmek mümkündür (Kojuhova, 2018: 83).

12. SİGORTA BİRLEŞMELERİ

1 Ocak 2023 tarihinden itibaren Rusya Emeklilik Fonu (REF) ve Sosyal Sigorta Fonu'nun (SSF) Rusya Sosyal Fonu (RSF) ile birleştirilecek ve sosyal katkılar için tek bir tarife oluşturulacaktır. Devlet bütçe dışı fonları, Rusya Federasyonu vatandaşlarının hayatındaki en önemli fonlardan biridir. Bunun bir dizi önemli ve nesnel nedeni vardır; vatandaşlara sosyal ödemelerin zamanında yapılması, onların faaliyetlerinin kalitesine bağlıdır. Bu ödemeler Rusya Federasyonu (Anayasasının 39. Md) mevzuat tarafından düzenlenmiştir. Bu nedenle, Rusya Emeklilik Fonu emeklilik ödemeleri konusunda ilgilenmenin yanı sıra fonun faaliyet kapsamı içinde bir dizi başka devlet hizmetini de içermektedir. Sosyal Sigorta Fonu ise geçici sakatlık sigortası, endüstriyel kazalara karşı sigorta ve ilgili kanunlarla belirlenen bir dizi başka konularla ilgilenmektedir (İvanova, 2016: 85).

Günümüzde bir takım ödemeler proaktif bir formatta tahsis edilmektedir. Emeklilik öncesi bir emeklinin iş merkezi aracılığıyla iş bulamaması durumunda, emekli maaşlarına federal bir sosyal destek ve yaşlılık maaşı proaktif olarak tesis edilmektedir. Bugün çocukların ebeveynlerinin doğum sermayesini kaydetmek için herhangi bir yere gitmelerine gerek olmayıp, sertifika, çocuk ailede doğduktan sonra kayıt ofisinden alınan bilgilere göre otomatik olarak gönderilmektedir. Ödemelerdeki birçok yeniden hesaplama ve artış da proaktif modda uygulanmaya başlanmıştır. Aynı zamanda, birçok ödemenin işlenmesi zaten otomatik olup, bunları almak için ihtiyaç olan tek şey uygulamadır (Vasileva ve Tarabaeva, 2017: 26).

Ülkedeki ekonomi uzmanları ve bilim adamları bu iki fonun birleşmesinin oldukça mantıklı olduğu görüşünü savunmaktadırlar. Çünkü her iki fon da çeşitli türlerde sigorta kapsamında emeklilik sistemi için genel olarak benzer işlevleri yerine getirmektedirler. Buradan bu fonların birleşmelerinin olumlu bir süreç olacağı sonucu çıkmaktadır. Bir diğer avantajın da bazı fonksiyonların tek bir fon üzerinden elektronik formatta, modern dijital teknolojiler kullanılarak, yani fonu fiziksel olarak ziyaret etmeden uzaktan gerçekleştirilmesi olacağını düşünülmektedir. Bu, özellikle belirli katkı paylarını fona tek ödemede ödeyebilecek işverenler için de geçerli olacaktır. 20 Mayıs 2022 tarihinde Rusya Federasyonu Hükümeti, Rusya Federasyonu Federal Meclisi Devlet Dumasına 127389-8 sayılı “Rusya Federasyonu Emeklilik ve Sosyal Sigorta Fonu” hakkında bir yasa tasarısı sunmuştur. Bu yasa tasarısının özü, Emeklilik Fonu ile Sosyal Sigortalar Fonu'nun tek bir çatı altında tek bir fonda birleştirilmesidir. Tasarıda, birleşik fonun mali sürdürülebilirliğinin (istikrarı) ve Fon bütçesinin dengesinin sağlanması, Fon bütçesinin özerkliği ve bağımsızlığı gibi ilkeler yer almıştır. Bununla birlikte, birleşik fon federal bütçeden büyük miktarda fon alacaktır. Bu da sosyal fona bir miktar bağımlılık getirecektir. Tasarıdaki en önemli konulardan biri de ortak fon bütçesinin oluşturulmasıdır. Tasarının 8. maddesinde bütçenin finansman kaynakları düzenlenmiştir. Bunlar: sigorta primleri, federal bütçe fonları, fon rezervlerinden ve yatırım fonlarından elde edilen gelirler yer almaktadır. Kaynakların genel listesi genel olarak birleştirilmiş fonların kaynakları ile örtüşmektedir ki bu da birleştirilmiş fon bütçesinin sosyal ödemeleri yapmaya yeterli olmasının önemli kriterlerinden biridir. Birleşmenin bir diğer avantajı ise her iki fon tarafından sağlanan kamu hizmetlerinin tek bir yerden (birleştirilmiş fon) yönetilmesi olacaktır. Rusya Emekliler Birliği Başkanı Valery Ryazansky'nin belirttiği gibi, “*Bürokratik prosedürlerin basitleştirilmesi vatandaşlara da avantajlar sağlayacaktır. Her iki fon da aynı vatandaşlarla çalışmakta ve departmanlar arası talep sistemi aracılığıyla*

birbirlerinden bilgi talep etmektedirler. Artık tek fon altında, prosedürler hızlandırılacak ve yönetim maliyetleri azalacaktır.” (URL: 23).

Rusya Sosyal Fonu, Emeklilik Fonu ve Sosyal Sigorta Fonu'nun sağladığı tüm hizmetleri sağlayacaktır:

1) yaşlılık, sakatlık, geçimini sağlayan kişinin kaybı (ölüm) nedeniyle sigorta emekliliği;

2) devlet emekliliği hükmü (yaşlılık, engellilik, geçimini sağlayan kişinin kaybı için sosyal emeklilik maaşları, askeri personel, savaş gazileri, memurlar, Çernobil mağdurları, pilotlar, kozmonotlar vb. için emekli maaşları);

3) emeklilik tasarrufları (fonlu emeklilik, acil ödeme, toplu ödeme) – oluşum ve yatırım;

4) emeklinin geçim seviyesine kadar emekliliğe federal sosyal destek;

5) gazilere, engellilere ve federal sosyal yardımlardan yararlanma hakkına sahip diğer vatandaşlara yapılan sosyal ödemeler;

6) doğum sermayesi fonları: bir sertifikanın tescili ve seçilen amaçlar için fonların tahsisi;

7) çocuklar ve hamile kadınlar için yeni, birleşik bir yardım;

8) askeri personele ve aile üyelerine yapılan ödemeler;

9) radyasyon mağdurlarını desteklemeye yönelik önlemler (Kuvşinova, 2013: 5).

10) kuzeydeki emekliler için tatil yerlerine gidiş-dönüş seyahat tazminatı;

11) kuzeydeki emekliler için Uzak Kuzey'den taşınma tazminatı;

12) Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası politikasının maliyeti için engelli kişilere tazminat ödemesi;

13) siyasi baskının rehabilite edilmiş mağdurlarını desteklemeye yönelik önlemler;

14) geçici sakatlık yardımları (hastalık izni);

15) analık yardımları;

16) çalışan vatandaşlar için 1,5 yıla kadar çocuk bakımı yardımları;

17) çalışmayan vatandaşlar için 1,5 yıla kadar çocuk bakım yardımı;

18) işyerindeki mağdurlara ve aile üyelerine bir kerelik ve düzenli ödemeler;

19) doğum belgeleri (Verşinin, 2021: 154).

20) teknik rehabilitasyon araçları;

21) ayrıcalıklı vatandaş kategorileri için tatil yeri ve sanatoryum tedavisi kuponları;

22) tedavi yerine gidiş-dönüş ücretli seyahat;

23) COVID-19'lu hastalarla çalıştıkları için sağlık çalışanlarına yapılan ödemeler;

24) sabit sosyal kurumların çalışanlarına vardiyalı çalışma için yapılan ödemeler.

Sosyal Fon, yetkilerini genişletmenin yanı sıra, ödemelerin tahsisine ilişkin süreçlerin otomatikleştirilmesi üzerinde çalışmaya devam edecektir (Vasileva ve Tarabaeva, 2017: 26).

Sosyal Fon (veya birleşik fon), Rusya Federasyonu bütçe mevzuatına uygun olarak Federal Hazine'de hazine hesapları açar ve bütçe fonlarını bu hesaplarda saklar. Birleşik Fon, sigortalılara karşı yükümlülüklerin yerine getirilmesini sağlamak amacıyla rezerv oluşturur. Ancak tasarının kendisi, aynı rezervlerin kullanılma sırasını ve durumlarını tanımlamamıştır. Gördüğü gibi, birleştirilmiş fon, faaliyetinin ilk aşamalarında bir takım organizasyonel zorluklarla karşı karşıya kalabilir, bu, fonun yapısına büyük bir yük getirebilir. Ancak alınacak tüm tedbirler, bilim adamlarına göre sosyal fonun işleyişini ve emekli maaşlarının dağıtılmasında her hangi bir soruna yol açmayacaktır (Pavlova, 2017: 198).

Tasarıda aynı zamanda, birleşik fonun yeni bir yönetim organı olan denetim kurulu da tanıtılmıştır. Bu kurul çeşitli sosyal ve çalışma ilişkilerinin koordinatörlerinden oluşmaktadır. Yetkileri bir şekilde fon yönetim kurulunununkilerle benzemektedir. Bu kurulun yılda en az bir kez ve ihtiyaç duyuldukça toplanması önerilmektedir. Fon başkanını atamak için önerilen prosedüre gelince, bu biraz karmaşıktır; yetkili federal yürütme organı başkanının ve belirtilen pozisyon için adaylığın değerlendirilmesinin sonuçlarına göre Fonun denetim kurulu tarafından sunulmasını gerektirir (Pudovkin, 2019: 1).

Gelecekte vatandaşlar, elektronik hizmetler ve yeni proaktif hizmetler aracılığıyla Rusya Sosyal Fonu'ndan çevrimiçi olarak daha fazla hizmet alabileceklerdir. Bu yaklaşımın daha da geliştirilmesine yönelik öneriler halihazırda hazırlanmıştır. Benzer bir otomatik formatta, Kuzey'de ve tarımda çalışmaya yönelik emekli maaşlarının artırılması planlanmış, böylece emekli maaşı takviyesi, emeklinin uygun hizmet süresine ulaşmasından hemen sonra, rücuva gerek kalmaksızın belirlenecektir. Bu format, ödemelerin alınması için gereken süreyi önemli ölçüde azaltacaktır. Ödemeler tek bir taleple veya hiç talep edilmeden (otomatik-resen) yapılacaktır. Sonuç olarak, ortak fon oluşturulmasına ilişkin yeni yasa tasarısının, iki fon arasındaki bürokrasinin azaltılması alanında bir takım sorunlara çözüm getireceği öngörülmektedir. Genel olarak sigorta alanındaki devlet hizmetlerinin tek bir kurumda yoğunlaşmasını olumlu bir gelişme olarak görülmektedir. Ancak böyle bir fonun oluşturulması emekli maaşlarının artırılması sorununu çözemeyecektir. Sunulan kamu hizmetlerinin verimliliğinin artırılması açısından böyle bir fonun oluşturulması olumlu etki yaratacaktır (Verşinin, 2021: 154).

13. EMEKLİLİK SİSTEMİ REFORMLARI

Reformun amacı, vatandaşların “beyaz” maaşlarına bağlı emeklilik haklarını ve emeklilik katkı paylarını dikkate alarak vatandaşlar için emeklilik ödeneği düzeyini artırmak, sosyal sistemde istikrarlı bir ek gelir kaynağı oluşturmaktır. Avrupa ülkelerinin mevcut uygulamalarına dayanan böyle bir sistemin uygulamaya konulması, gelecekte Rusya'nın emeklilik sistemi üzerinde kaçınılmaz olarak olumsuz bir etkiye sahip olacak olan olumsuz demografik sonuçların (90'lı yıllarda düşük doğum oranı) üstesinden gelmeyi amaçlamıştır (Kuvşinova, 2013: 9).

“Rusya Federasyonu'nda zorunlu emeklilik sigortasına ilişkin” yasaya göre, sigortacı olarak yalnızca Devlet Emeklilik Fonu değil, aynı zamanda devlet dışı özel emeklilik fonları da faaliyet gösterebilirler. Bu yasaya göre devlet, Rusya Emeklilik Fonu'nun faaliyetlerine ilişkin ikincil sorumluluk da dahil olmak üzere vatandaşlara emekli maaşlarının ödenmesi konusunda tüm sorumluluğu üstleniyor ve sigortalı kişilere karşı yükümlülüklerinden sorumludur. Zorunlu emeklilik sigortası sisteminin mali istikrarını sağlamak için, Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu vatandaşlara emekli maaşlarını tam olarak ödeme yükümlülüklerinin fiilen yerine getirilmesini sağlamak için bir rezerv oluşturmuştur. “Zorunlu Emeklilik Sigortası Kanunu”, emeklilik sisteminin üç bileşenini oluşturmuştur: temel emeklilik, sigortalı emeklilik ve sonradan değiştirilen fonlu emeklilik. “Devlet Emeklilik Güvenliği Kanunu”, bütçe finansmanı ile ilgili emekli maaşlarının ödenmesine ilişkin prosedürü belirlemiştir ve “Rusya Federasyonu'nda İşçi Emeklilik Kanunu”, emekli maaşlarının sigorta ve finanse edilen kısmının belirlenmesi ve ödenmesine ilişkin prosedürü belirlemiştir. Mevzuat ayrıca Emeklilik Fonuna ödenen katkı payları ve sosyal vergi tutarlarını da belirlemiştir. Emeklilik sisteminde daha fazla reform yapılması ihtiyacı, Rusya'da emeklilik yaşına ulaşan kişilerin sayısının her yıl artması ve bunun sonucunda önümüzdeki yıllarda çalışan vatandaşlar ile emeklilerin oranının bire bir olması gerçeğinde yatmaktadır. Bu, tahsis edilen emekli maaşlarının büyüklüğünü olumsuz etkileyecektir. Bu nedenle reformun önemli bir noktası vatandaşların daha geç emekli olmalarına teşvik etmek olmuştur. Kanun, emeklilik yaşına ulaştıktan sonra bir vatandaşın emekliliğini ertelemesi durumunda, belirlenen süre boyunca çalıştığı her yıl için, tutarı yansıtan bireysel katsayıları (puanları) içeren yeni bir formüle göre kendisine ek puan verilmesi hükmünü getirmiştir (İvanova, 2016: 85).

Emeklilik sisteminin istikrarı finansmana bağlı olduğundan, Rusya emeklilik sistemi birçok kez doğrudan ekonomik reformlarla ilgili değişikliklere uğramıştır. Ülkede ayrı bir bağımsız yapı (Rusya Emeklilik Fonu) ortaya çıkmıştır. Emeklilik hizmeti gelişmeye ve daha sürdürülebilir hale gelmeye

başlamıştır. Ancak emekli maaşlarının düşük olması ve ücret geliri ikamesinin düşük düzeyde olması nedeniyle vatandaşların emeklilik hizmetine ilgisinin azalması nedeniyle sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu sorunlar, emeklilik fonunun yetersiz sermaye akışı nedeniyle sürdürülebilir olmamasından kaynaklanmıştır. Ortaya çıkan sorunları çözmek için devlet bu sistemde reform sürecine başlanmıştır. Kendi ihtiyaçlarına yönelik emeklilik yatırımı yapmak isteyen işverenler üzerinde vergi indirimlerinin bile kayda değer bir teşvik edici etkisi olmamıştır. Kurumsal emeklilik programlarının düşük kârlılığı da potansiyel katılımcıların ilgisini azaltan bir diğer sorun olmuştur. Rusya'da bu tür kurumsal emeklilik programlarının büyümesinin kontrol altına alınmasının ana nedeni, her şeyden önce, ücretlerinin bir kısmını gelecekteki emeklilik hükümlerine katkıda bulunamayan işçilere verilen ücretlerin yeterince yüksek olmamasıdır. Ayrıca, Rus nüfusunun devlet dışı emeklilik sigortasına yönelik genel olarak olumsuz tutumu sorunu da dikkate alınmalıdır; bu, bir dizi koşulla ilişkilidir (Verşinin, 2021: 154):

- düşük düzeyde finansal okuryazarlık ve ülke nüfusunun, devlet dışı emeklilik sigortasının faaliyetleri hakkında yetersiz farkındalığı;
- devlet dışı emeklilik fonlarının yetersizliği;
- devlet dışı emeklilik fonlarının yetersiz mali istikrarı;
- emeklilik ödemelerinin sağlanamaması riskleri;
- emeklilik tasarruflarının güvenliğini ve geri ödenmesini garanti altına alacak etkili mekanizmaların bulunmaması;
- yatırım tasarruflarının sonuçlarına bağlı olarak düşük karlılık.

Bazı devlet dışı emeklilik fonlarının başkanlarının suç teşkil eden “kaybolmalarına” ilişkin bazı örnekler ve bunlarla birlikte vatandaşların tasarrufları, ek gönüllü emeklilik sigortası fikrini vatandaşlar için daha çekici hale getirmemiştir. Bazı bilim adamlarının, Emeklilik Fonu'nun “devlet tarafından kendisine dayatılan tüm ödemelerden muaf tutulması gerektiği, çünkü aşağıdakilerin emeklilik tasarruflarıyla ilgili olmadığı ve fonlarından ödenmemesi gerektiği” yönündeki ifadesine katılmamak mümkün değil (Zabolotskiy, 2017: 472).

- devlet milletvekillerine, senatörlere ve devlete özel hizmetleri olan diğer kişilere ikramiyeler;
- devlet ödülleriyle ödüllendirilen kişilerin emekli maaşlarına ek ödemeler;
- engellilik, geniş aileler ve diğer benzeri sigorta durumları için yardımlar;
- doğum sermayesi vb.

Yukarıdaki durumların tümünde ve diğer bazı durumlarda, ödemelerin Federal Bütçeden yapılması gerekir. Özetlemek gerekirse, modern Rusya emeklilik mevzuatında, Sovyet döneminde oluşturulan tercihli emeklilik sisteminin uzun süre korunduğu söylenebilir.

Buna ek olarak, mevcut ayrıcalıklı emeklilik kurumu, Sovyet döneminde olduğundan daha geniş bir insan yelpazesini kapsamaktadır. Mesleki emeklilik sistemine geçişin önümüzdeki yıllarda gerçekleşmeyeceği endişesi bulunmaktadır. Ekonomik alandaki mevcut kriz, işgücü piyasasının sorunları ve zor demografik durum bağlamında, özellikle elverişsiz çalışma koşullarına sahip sektörlerle ek bir vergi yükü, işverenlerin emeklilik fonuna yaptığı sigorta katkı paylarında bir azalmaya yol açabilir. Yüksek bir olasılıkla, gri şemalar (gayri resmi veya kayıt dışı ücret ödemeleri) adı verilen yöntemleri kullanarak çalışanların gerçek ücretlerini gizlemeye başlayabilir (Şarikova ve Şarikov, 2021: 450).

Birinci aşama, “Rusya Federasyonu'nda Devlet Emekliliklerine İlişkin Kanun”un, Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanının “Devlet Dışı Emeklilik Fonlarına İlişkin Kararnamesi” tarafından kabul edilip imzalandığı 1990-1992 yılları arasında olmuştur. Bu dönemin amacı sigortacılık ilkelerini güçlendirmek ve devlet dışı bir karşılık teşkilatı oluşturmaktır. Böyle bir sistemin dezavantajları serbest piyasa ilişkilerine geçişte ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilir kalkınma imkânsız olacağından bunların ortadan kaldırılması çok önemli hale gelmiştir (URL: 24).

İkinci aşama ise sistemin eşitleme-dağıtım düzeninden devlet sigortasına geçişle ortaya çıkmıştır. 1995 yılında hükümet “Sigortaya Dayalı İlk Emeklilik Konseptini” geliştirmiştir. Bu dönemin kendine has özellikleri vardır:

1. İki kademeli bir emeklilik ödeme sistemi ortaya çıkmış.
2. Hizmet süresine bağlı olmayan temel bir emekli maaşı ödenmiş.
3. Emekli maaşı hizmet süresine bağlı olup ve ödeme tutarı buna göre yapılmıştır.
4. Ek faydalar almayı mümkün kılan kümülatif bir prensip ortaya çıkmıştır.
5. Çalışanın maaşının yüzdesi olarak herkes için tek bir sigorta primi normunun kademeli olarak oluşturulması yoluyla, yönetici ve astın sigorta primlerinin ödenmesine ilişkin ortak mali sorumluluğunun ortaya çıkması.
6. Sigorta katkılarının kişiselleştirilmesi ve emeklilik haklarının kazanılması.
7. Rusya Emeklilik Fonu'nun mali rezervinin ortaya çıkışı.
8. Emeklilik fonlarında birikimi olan vatandaşlara yönelik bireysel emeklilik sigortası.

Konseptin benimsenmesinden sonra tüm hedeflere ulaşılmıştır. 1997 yılında yeni konseptin oluşumuna başlanmıştır. İlk konsept klasik sisteme dayalı olup,

ikincisi ise geçiş ekonomisine göre hazırlanmıştır. Bu Konsept üç seviyeden oluşmaktaydı (Şirokih, 2019: 136).

1. Emekli maaşlarının tahsisinde tek tip boyuta ve koşullara geçiş.
2. Tasarruf sistemi tüm çalışanlar için zorunlu hale getirilmiş.
3. Emekli maaşı dışında ek ödemeler (yardımlar) oladabilir, olmayadabilir.

Gelecekte, Rusya'daki emeklilik sistemine ilişkin tüm yasa tasarılarında ve reform konseptlerinde, tercihli emeklilik sisteminin değiştirilmesine yönelik güçlü bir niyetin görülebileceği unutulmamalıdır. Ek profesyonel emeklilik sistemlerinin getirilmesi fikri 1995 yılında ifade edilmeye başlanmıştır. Böylece, Ağustos 1995'te, "Rusya Federasyonu'nda emeklilik sistemi reformu kavramının uygulanmasına yönelik tedbirler hakkında" 790 sayılı Hükümet Kararnamesi kabul edilmiştir (Galimova, 2015: 56).

Söz konusu Reform Konsepti, üç bileşenden oluşan üç kademeli bir emeklilik sisteminin hayata geçirilmesini öngörüordu:

1) iş deneyimlerinin uzunluğuna bakılmaksızın tüm vatandaşlara sabit miktarda verilen temel emekli maaşı;

2) miktarı hizmet süresine ve kazanca bağlı olan emeklilik maaşı;

3) bireysel kuruluşların, endüstrilerin, bölgelerin profesyonel emeklilik sistemleri biçiminde ve ayrıca devlet dışı emeklilik fonlarında veya sigorta şirketlerinde kişisel emeklilik birikimi biçiminde devlet dışı (ek) emeklilik. Ek profesyonel emeklilik sistemlerinin geliştirilmesine öncelik veren oldukça makul öneriler. Aynı zamanda, emeklilik sisteminin mali durumunu istikrara kavuşturmak amacıyla, sözde geçiş döneminde (2020 yılına kadar) bir dizi önlemin uygulanması planlanmıştır, özellikle (Odinokova, 2015: 44).

1) Erken emekliliğin yerine profesyonel emeklilik sistemlerinin getirilmesi;

2) Emeklilik ödemelerinin büyüklüğünün Emeklilik Fonuna gelen gelir miktarına bağlılığı;

3) Emeklilik Fonu ile federal bütçe arasındaki emekli maaşlarının finansmanına ilişkin yükümlülüklerin daha net bir şekilde tanımlanması;

4) Emeklilik tasarruf hesaplarını kullanarak daha geç emekliliği teşvik etmek.

Ayrıca, Konsept uyarınca, 1998 yılında "Devlet Dışı Emeklilik Fonlarına İlişkin Federal Kanun" kabul edilmiştir. Bu yasaya Rusya'da gönüllü emeklilik sigortasının uygulanmasına ilişkin düzenleyici çerçeve de denilebilir. Ancak düzenleyici bir çerçevenin varlığı, tüm emeklilik tasarruflarını kaybetme korkusu nedeniyle halkın toplu olarak devlet dışı emeklilik sigortasına katılma isteğine yol açmamıştır. Reformun bir sonraki aşaması, 20 Mayıs 1998 tarih ve 463 sayılı Rusya Federasyonu Hükümeti Kararnamesi ile onaylanan Rusya Federasyonu'ndaki Emeklilik Reformu Programıydı (Zabolotskiy, 2017: 472).

Üçüncü aşama, 20 Mayıs 1998 yılında Rusya Federasyonu Hükümeti'nin, sistemin temeli karma emeklilik geçiş olan Emeklilik Reformu Programını imzalamasıyla başlamıştır. Bu program önceki iki programın birleşimi şeklinde olup, İsveç'teki dağıtım yönteminin kökenlerinden alınmıştır. Aktüeryal faktörler dikkate alınarak, emeklilik hesabının ödenen sigorta primlerinin tamamından gelmesi gerektiğine dayanan kavramsal bir birikimli yapıyı içermekteydi. Bu nedenle tasarrufların aşamalı olarak getirilmesi önerilmiştir. Finanse edilen sistemdeki ana unsur, geçiş dönemi maliyetlerinin finansmanı ihtiyacı olmuştur. Emeklilerin yaş farkının tamamlanması, kadınların daha erken emekli olması ve emekli maaşının fonlu sistemden ödenen kısmının boyutunun azaltılması nedeniyle üçüncü konseptin dengesi korunmuştur (Teslenko, 2015: 603).

Dördüncü aşama, emeklilik sistemiyle ilgili değiştirilen programın 2001 yılında kabul edilmesiyle başlamıştır. Bu dönemde Rusya Federasyonu Hükümeti tarafından getirilen değişikliklerin şu özellikleri mevcut olmuştur:

1. Emekli maaşını hesaplayan yeni formül oluşturulmuş.
2. Yeni emeklilik türleri ortaya çıkmış: temel, sigortalı, fonlu.
3. Emekli maaşının büyüklüğü belirlenirken dikkate alınan gelirdeki kısıtlamalar kaldırılmış.
4. Emeklilerin haklarının dönüşüm yoluyla korunması sistemi getirilmiş.
5. İndekslemenin iyileştirilmesi. Rusya'daki ortalama ücret seviyesinin ve enflasyon seviyesinin büyüme faktörü ile ortaya çıkar.
6. Emeklilik tasarruflarının geliştirilmesi ve bunların korunma garantisinin iyileştirilmesi.
7. Emeklilik fonlarına yapılan hayır amaçlı yatırımlar sayesinde sektörel ve bölgesel emeklilik sistemlerinin iyileştirilmesine yönelik koşullar yaratılmıştır (Solovyev, 2014: 265).

Buna dayanarak 2002 yılı Emeklilik Reform Programı aşağıdakilerden oluşmaktadır:

1. Devlet emeklilik teminatı: aşağıdakiler için sağlanan bütçe fonlarından sorumludur:

-Temel emeklilik, yaşlılık, engellilik, geçimini sağlayan kişinin kaybı (ölüm) gibi faktörlere sahip belirli insan gruplarına ödenen sabit miktarda ödemeler (kamu kurumu çalışanları için emeklilik).

-Tazminat şeklinde emeklilik (emekli maaşı). Belirli bir süre hizmet aldıktan sonra bir vatandaşın kamu hizmetinin feshedilmesi durumunda veya radyasyon ve insan kaynaklı felaketlerdeki askerlik hizmetine ilişkin zararların tazmini şeklinde ödenmektedir.

2. Zorunlu emeklilik sigortası – zorunlu sigorta ödemelerinden sorumludur:

- Özel şartlarda çalışan vatandaşlar bu koşullardan yararlanmaktadırlar.

- Engelli ve iş göremez vatandaşlar ile geçimini sağlayanları kaybedenler (ölüm) için fonlanan bir kısım önerilmiştir.

Sigorta kısmı, tamamen sigortalının kişisel hesabına yansıyan çalışmasına bağlı olan emeklilik maaşının ayrı bir koludur. Ayrıca bireysel sektörde sigorta primlerinin birikmiş fonlarından hesaplanan birikimli kısım da bulunmaktadır (Çerepanov, 2019: 26).

Beşinci aşama: 2008 yılı 20 Nisan tarihli ve 56-FZ sayılı Federal Kanuna dayanarak, emeklilik reformunun beşinci dönemi “İşçi emekliliğinin finanse edilen kısmı için ek sigorta katkıları ve emeklilik tasarruflarının oluşumu için devlet desteği hakkında”madde ile yürürlüğe girmiştir. Buna göre:

1. Gönüllülük (İsteğe bağlılık). Finanse edilen kısım için sigorta primi tutarı sigortalı tarafından belirlenir ve değiştirilebilir.

2. Devlet ortak finansmanı. Emeklilik fonunun geliştirilmesinde devlet yardımının sağlanması.

3. Devletten en küçük ve en büyük mali desteğin sağlanması.

4. Devlet vatandaşlarını daha geç emekli olmaya teşvik etmesi.

Beşinci aşama 2008-2009 mali kriziyle ilişkili olmuştur. 2010 yılında Rusya'da sigorta modeline geçiş yapılmıştır. Bu dönem aşağıdaki gibi değişikliklerle karakterize edilmiştir:

1. Emeklilik sigortasında zorunlu verginin ortaya çıkışı.

2. Temel emeklilik zorunlu hale gelmiş ve katkı paylarıyla finanse edilmiştir.

3. Değerleme, yani emeklilik ödemelerinde yeniden değerlendirme veya artış uygulanmıştır.

Emeklilik reformunun bir sonraki aşaması, Rusya Federasyonu Hükümeti'nin 25 Aralık 2012 tarihli emriyle onaylanan emeklilik sisteminin uzun vadeli geliştirilmesine yönelik Stratejinin (2030'a kadar) geliştirilmesidir. Stratejinin uygulanması bir kez daha ilan edilmiştir (URL: 25).

- tarife ve bütçe politikasının iyileştirilmesi;
- erken emeklilik kurumunun reformu;
- emeklilik sisteminin finanse edilen bileşenine ilişkin kurumun reformu;
- kurumsal emeklilik hükümlerinin geliştirilmesi;
- emeklilik sisteminin dağıtım bileşeninde emeklilik haklarının oluşumunun iyileştirilmesi.

Strateji, erken emeklilik sisteminin dönüştürülmesine ilişkin ilkeleri özetledi ve erken emeklilik kurulmasına yönelik mevcut sistemin piyasa ekonomisinin koşullarına uymadığı ve dahası, sosyal açıdan adaletsiz olduğu görüşünü kanıtlamıştır. Erken emeklilik ödemelerinin Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu tarafından genel bütçe gelirleri pahasına yapılması nedeniyle, mevcut tercihli emeklilik sisteminin hiçbir şekilde işverenleri koşulları iyileştirmeye ve iş

güvenliğini artırmaya teşvik etmediği belirtilmiştir. Strateji, özel çalışma koşullarına sahip işlerde çalışan işverenleri çalışma koşullarını iyileştirmeye ve bu tür işleri optimize etmeye teşvik etmenin yanı sıra dengeli ve adil bir emeklilik sistemi oluşturmak amacıyla, Emeklilik Fonuna sigorta katkı payları için kademeli olarak ek bir tarife oluşturulmasını önerilmiştir. Rusya Federasyonu. Stratejinin pratikte uygulanması için, sonraki yıllarda emeklilik sağlanması prosedüründe değişiklikler getiren bir dizi yasa kabul edilmiştir. Bu yasalar, özellikle “Sigorta Emekliliklerine İlişkin”, Emeklilik tasarruflarını oluştururken ve yatırım yaparken, emeklilik tasarruflarını kurarken ve öderken Rusya Federasyonu'nun zorunlu emeklilik sigortası sistemindeki sigortalı kişilerin haklarının garanti altına alınmasına ilişkin”, “Fonlu emeklilik hakkında” yasalar olmuştur. Ancak, erken emeklilik konusunda çok az değişiklik olmuştur, çünkü “Sigorta Emekliliklerine İlişkin Kanun”, daha önce yürürlükte olan “Çalışma Emekliliklerine İlişkin” kanunda öngörülmüş olan, aynı işçi kategorileri için emekli maaşlarının erken tahsis edilmesi hakkını muhafaza etmiştir (URL: 26).

Altıncı aşama: 2018 reformu ile başlamıştır. 3 Ekim 2018 tarih ve 350-FZ sayılı Federal Kanun “Rusya Federasyonu'nun Emekli Aylıklarının Belirlenmesi ve Ödenmesine İlişkin Bazı Yasama Kanunlarında Değişiklik Yapılması Hakkında”, olup, erkekler ve kadınlar için emeklilik yaşının yükseltilmesi, emekli maaşının üç katına çıkarılması ve vatandaşlara ek faydalar getiren bir emeklilik sisteminin faaliyete geçirilmesi. Ayrıca bu kanun yürürlüğe girdikten sonra emeklilik çağındaki bir çalışana işten çıkaran işverenler de bu tür bir eylemden dolayı cezai sorumluluk taşıyacaklardır (Kairova ve Eleeva, 2019: 429).

2022 yılında, yaşlılık sigortası emekliliği maaşı alabilmek için gereken asgari sigorta deneyimi süresi 13 yıl ve 23,4 emeklilik puanı olup, 2024 yılında sigortalılık emekliliğine girerken bir vatandaşın en az 15 yıllık sigorta deneyimine ve 30 emekli puana ihtiyacı olacaktır. 2015 yılında getirilen reformun temelini oluşturan “emeklilik puanı” kavramı, bir vatandaşın 2002'den önce aldığı maaş miktarına ve ayrıca işveren tarafından çalışan için 2002'den bu yana Emeklilik Fonuna aktarılan sigorta katkılarının miktarına bağlıdır. Kümülatif puan sistemi, hizmet süresine ve işin zararlılığına bağlı olarak her emekli için ayrı ayrı hesaplanacaktır. Bir vatandaş sigorta emekliliği aldığı anda emeklilik katsayıları rubleye dönüştürülecektir. 2022 yılında her puan 107,36 bin ruble “değerinde” olup, enflasyon dikkate alınarak artırılabilecektir. Emekli maaşı alan kişiler için puanların değeri her yıl 1 Ocak'tan itibaren otomatik olarak yeniden hesaplanacaktır. Bunun istisnası, böyle bir yeniden hesaplanmanın ancak işten çıkarılmalarından sonra yapılacağı çalışan emekliler içindir. Ayrıca puan

maliyetine 2022 yılında 6.564,31 ruble olan sabit bir ödeme eklenmiştir (URL: 27).

2019 yılında emeklilik reformunda bugüne kadar devam eden yeni bir aşama başlamıştır. Emeklilik sisteminde daha fazla reform yapılması ihtiyacı, Rusya'da Kovid-19 salgını nedeniyle doğum oranındaki düşüştten kaynaklanmıştır. 2016 yılında memurların emeklilik yaşı artmış ve 2019 yılında tüm vatandaş kategorileri için emeklilik yaşında kademeli bir artış başlamıştır (URL: 4).

Emeklilik yaşındaki artış sadece tehlikeli ve zor işlerde çalışan işçileri, askeri personeli ve kolluk kuvvetlerini etkilememiştir. 2022 yılında vatandaşlar emeklilik yaşı olan kadınlar için 56,5, erkekler için 61,5 yaş, minimum sigorta süresi 13 yıl ve emeklilik puanı 23,4 olduğunda emekli maaşı bağlanmıştır. Ayrıca, 2022 yılında, 1960 doğumlu erkekler ve 1965 doğumlu, 1. ve 2. grup maluliyet sigortası aylığı alan kadınlar, sırasıyla 62 ve 57 yaş olmak üzere emeklilik yaşına ulaştıklarında başvuru yapılmaksızın yaşlılık sigortası aylığı alabilmışlerdir (Şmigol, 2018: 58).

Eğer bir vatandaş, sigortalılık aylığına ulaştığında kanunla belirlenmiş asgari sigorta süresine ve emeklilik puanına sahip değilse, kendisine (kadınlar için 65 - erkekler için 70) sosyal emeklilik maaşı bağlanmaktadır. Emeklilik maaşını aldıkları süre içerisinde çalışma faaliyetinde bulunmamaları halinde emeklilik yaşı 5 yıl artırılmaktadır. Aksi takdirde sosyal emeklilik ödenmeyecektir. Özetlemek gerekirse, emeklilik reformunun yeni aşamasının kademeli olarak uygulanmasını içerdiğini belirtmek gerekir. Ancak reformun amacına ancak devletin emeklilik sisteminin planlı öz finansmanını ve vatandaşlar için adil emeklilik hizmetini sağlamayı başarması durumunda ulaşılabilecektir. Günümüzde emeklilik reformlarının altıncı aşaması yürütülmektedir. Emeklilik sistemindeki son değişiklik, 1 Ocak 2023 tarihinde yürürlüğe giren 14 Temmuz 2022 N 236-FZ sayılı "Rusya Federasyonu Emeklilik ve Sosyal Sigorta Fonu Hakkında" Federal Kanununun kabul edilmesiyle meydana gelmiştir. Bu kanun, Emekli Fonu ve Sosyal Sigorta Fonu gibi daha önce ayrı olan iki kuruluş arasında bir ittifak (birleştirilerek) oluşturmaktadır. Birleşmenin amacı, Rusya Federasyonu vatandaşlarına sunulan hizmetin kalitesini artırmak ve tüm nakit ödemelerin, hizmetlerin ve yükümlülüklerin tek bir fonda tam olarak sürekliliğini sağlamaktır. İki yapının sentezinin, atama kurallarında bir değişiklik olduğu anlamına gelmediğini, yalnızca ödeme prosedürünü basitleştirdiğini belirtmek gerekir. Fonların birleştirilmesi, vatandaşlara çeşitli destek (emeklilik işlemleri) önlemlerine daha hızlı ve kolay bir şekilde başvurma fırsatı sağlayacaktır (URL: 3).

30 yılı aşkın bir süredir profesyonel emeklilik uygulamasına geçme fikri gerçekte hayata geçirilmemiştir. Bu yıllarda değişen tek şey, erken emekliliğe hak kazanan vatandaş kategorilerinin sayısındaki artıştır (1990'dan bu yana,

yaşlılık sigortasından erken emeklilik maaşı almaya hak kazanan kişilerin kategorilerinin listesi 19'dan neredeyse 19'a çıkmıştır) 30). Bazı sektörlerde ek kurumsal emeklilik hükümlerinin varlığı akılda tutulduğunda, elbette bu alanda bazı ilerlemelerden söz edilebilir. Ancak bu gerçek, profesyonel emeklilik sisteminin doğru şekilde geliştirilmesi sorununu çözmemektedir. Kurumsal programlar bazı endüstrilerde sınırlı bir dağılıma sahiptir ve kural olarak ekonominin kamu sektörüne ait kuruluşlarda (Gazprom, Sberbank, Rus Demiryolları, askeri-sanayi kompleksine dahil kuruluşlar) faaliyet göstermektedir. Sonuç olarak, kurumsal emeklilik genel kuralın bir istisnasıdır (tüm emeklilerin %4'ünden fazlası bu emeklilik maaşını almamaktadır) ve kurumsal sigorta katılımcılarının sayısı önemli ölçüde artmamaktadır. “2012'den 2016'ya kurumsal emeklilik planlarına katılanların sayısı yaklaşık 1,5 milyon kişi azalmıştır. Bu veriler, Rus işverenlerin çalışanlara yönelik bu teşvikten yararlanma olasılığının azaldığını göstermiştir. Kurumsal emeklilik sistemleri kurmuş olan işverenler, bunları sürdürme konusunda pek istekli olmamışlardır (Kairova ve Eleeva, 2019: 429).

SSCB⁶'de emeklilik sistemi tamamen idari (dayanışma) nitelikte olup, emeklilik teminatının finansmanı (emeklilik maaşları) çalışan nüfus hesabından (ücretlerinden) yapılan kesintilerden gerçekleştirilmiştir. Bu sistemin temel dezavantajı, ülkedeki demografik duruma ve çalışma çağındaki vatandaş sayısına doğrudan bağlı olmasıydı. Yaşam beklentisi artar ve doğum oranı düşerse, katkı payları emekli maaşlarını ödemek için yetersiz kalmaya başlayacaktır. Bununla bağlantılı olarak, SSCB'nin çöküşünden sonra emeklilik politikasının ana yönü, bir kişinin çalışırken kendisinin (veya işverenin bunu kendisi için yaptığı ödemeler-primler) maaşından kesinti yapıldığı, finanse edilen bir sisteme geçiş olmuştur. Emekli maaşları vatandaşların ayrı bir hesaba aktardıkları kesintiler ve ödemeler sayesinde oluşmaktaydı. Emeklilik maaşının finanse edilen bu yöntemi yaygın olup, birçok ülkenin, örneğin ABD'nin, devlet emeklilik sistemlerinde kullanılmaktadır. Günümüzde Rusya'da dağıtım ve tasarruf ilkelerinin birleşimini içeren karma emeklilik sistemi modeli uygulanmaktadır. Bu, üç önemli unsurun birleşimidir: Devlet emekliliği teminatı, zorunlu emeklilik sigortası ve devlet dışı (ek-gönüllü) emeklilik teminatı. İki tür emekli maaşı vardır: işçi emekliliği ve devlet emekliliği (İgnateva, 2016: 46).

İş emekliliği, bireylerin yaşlılık veya sakatlık nedeniyle kaybettikleri ücretlerinin karşılanması amacıyla aylık olarak ödenen bir miktar paradır. Aşağıdaki emek emeklilik türleri ayırt edilir:

1) Yaşlılık işçi aylığı; (yaşlılıktan dolayı alınan emeklilik maaşı).

⁶ SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

2) İş malullüğü aylığı; (iş kazası sonucu alınan maaş).

3) geçimini sağlayan kişinin kaybı durumunda (ölüm) emeklilik maaşı.

İşçi emekliliği iki bağımsız unsurdan oluşmaktadır: sigorta emekliliği ve fonlu emeklilik. Son on yılda, Rusya Federasyonu'nun emeklilik sisteminde bir dizi yenilik getirilmiştir:

- 2018 yılında Birleşik Devlet Sosyal Güvenlik Bilgi Sistemi oluşturulmuş;
- Rus Emeklilik Fonuna başvuruların gönderilmesi için elektronik hizmet;
- 2015 yılında yürürlüğe giren yeni bir emeklilik formülü – puan (emeklilik puanı) cinsinden emeklilik (URL: 28).

Emeklilik puanları (bireysel emeklilik katsayıları), sigortalı kişinin emeklilik haklarını, sigorta emekliliği için tahakkuk eden ve Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'na ödenen sigorta katkıları dikkate alınarak oluşturulan, sigortalı kişinin emeklilik haklarını ilgili birimler halinde yansıtan parametrelerdir. Yani, bir vatandaş bütçe dışı fonlara ne kadar çok fon aktarırsa, o kadar fazla emeklilik puanına sahip olacak ve dolayısıyla aylık emekli maaşının boyutu da o kadar büyük olacaktır. Emeklilik alanındaki son gelişmelerden biri de yeni bir konseptin uygulamaya konulması olmuştur: Maliye Bakanlığı ve Merkez Bankası, mevcut emeklilik sisteminin “bireysel emeklilik sermayesi” adı verilen yeni bir modelle değiştirilmesini teklif etmiştir. Bu programın özü aşağıdaki gibidir (Perçeva, 2016: 172).

1. Emeklilik fonuna yatırılacak zorunlu tasarruf katkılarını, DDEF'ye (devlet dışı fonlara) gönüllü olarak aktarılması.

2. Çalışan vatandaşların emeklilik için kendi başlarına tasarruf yapmalarını teşvik edecek yeni koşullar yaratılması (bireysel emeklilik sistemi şeklinde).

3. Devlet organlarının yetkilerinin kaldırılması ve bunların devlet dışı mali yapılara devredilmesi.

Bireysel emeklilik sermaye sistemi henüz taslak aşamasındadır. Yeni fırsatın kullanımı gönüllülük esasına göre gerçekleşecek ancak projeye giriş otomatik olacaktır. Katılmayı reddeden vatandaşların ilgili başvuruyu sunmaları gerekmektedir. Bireysel Emeklilik Hesabı (BEH) çalışmaya başladığında varsayılan faiz oranı %0 olarak belirlenecektir. Daha sonra faiz oranı % 6'ya ulaşıncaya kadar her yıl bir oranında arttırılacaktır. Sisteme katılanlar, maksimum süresi 5 yıl olan yeni sisteme katkı paylarından muafiyet süresi olan emeklilik tatilinden yararlanma olanağına sahip olacaklardır. Program katılımcılarına vergi avantajları da sağlanmaktadır. Bireysel bir yatırım hesabına para yatıran bir vatandaş, gelirini % 6'dan fazla olmamak üzere vergi matrahından düşme olanağına sahip olacaktır. Bir vatandaşın programa katılması halinde, biriken birikimler kendisine emekli aylığını aldıktan sonra ömür boyu veya maddi

durumu tükenene kadar sağlanacaktır. Yeniliklere göre mevduat sahibinin kendisi hesabın tam sahibidir. Ancak bu emeklilik reformunun hem artıları hem de eksileri bulunmaktadır. Sistem yatırılan fonların yalnızca nominal değerini garanti etmektedir. Yani, gerçekte ne kadar para birikmişse, başvuru sahibinin emekli olduktan sonra ne kadar alacağı tutar bu miktar üzerinden olacaktır. Toplam tutar emeklinin ömrü boyunca eşit ödemelere bölünecektir. Bu nedenle hükümet, Bireysel Emeklilik Hesabı'nı garantili (enflasyon ve faizlerden olumsuz etilenmeyen) bir emeklilik sistemiyle değiştirme fikrini önermiştir. Garantili bir emeklilik sisteminin ana unsurları arasında aşağıdakileri vurgulamakta fayda var (Çvanova, 2020: 259).

- tasarruf sistemine gönüllü olarak katılan vatandaşlar;
- tasarrufların güvenliğinin devlet tarafından garantisi;
- tasarruf hesaplarının merkezi yönetici tarafından kaydedilmesi;
- vatandaşlar için vergi indirimleri ve işletmeler için vergi avantajları (Nivoroshkina v.d, 2011: 68).

Vatandaşlar, garantili emeklilik sistemine önceden oluşturulmuş zorunlu emeklilik tasarruflarını ekleme olanağına sahip olacaktır. Başka bir deyişle, yeni reform, vatandaşları gönüllü emeklilik tasarrufu yapmaya teşvik etmeyi amaçlayacak ve bu da Rusya'da emekli maaşlarının artmasına ndene olacaktır. “Garantili emeklilik sistemi hakkında” kanun taslağı onaya gönderilmiştir. Yakın gelecekte tasarının profesyoneller ve uzmanlarla tartışılması ve ardından hükümete sunulması planlanmaktadır. Tabii bu gelişmelerin 2030 yıllara kadar sürmesi beklenmektedir. Emeklilik sisteminin daha da iyileştirilmesi ve gelişiminin sağlanması için en uygun yönelimleri oluştururken, bu alandaki yabancı deneyimlere dikkat edilmesi gerekmektedir. Örneğin Avrupa Birliği ülkeleri çalışma süresinin artırılması ve tasarruf payının artırılması olmak üzere iki ana yönde hareket etmektedir (Zabolotskiy, 2017: 483). Avrupa ülkelerinde kaliteli ilaç ve yaşam standartlarındaki genel artış sayesinde yaşam beklentisi artmakta, dolayısıyla bu ülke vatandaşlarının ortalama çalışma kapasitesinin artırılması oldukça mantıklıdır. Buna göre, emeklilik yaşının yükseltilmesi, emeklilik yaşına ulaştıktan sonra daha uzun süre çalışmaya teşvik edilmesi ve emekliliğe izin veren diğer koşulların oluşturulması, erken emekliliğe ek sınırlamalar getirilmesi bu alandaki rasyonel tedbirler arasında yer almaktadır (Kravchenko, 2020: 8).

Tasarruf payının artırılmasının ikinci yönü, zorunlu emeklilik sigortası sistemi ve tamamlayıcı emeklilik sigortası sistemi çerçevesinde tasarrufların büyümesini sağlayacak çeşitli tedbirlerin kullanılmasını içermektedir. Aynı zamanda, Avrupa Birliği'nin farklı ülkeleri, ulusal emeklilik sisteminin yetersiz verimliliği

sorununa çözüm ararken kendi bireysel özellikleriyle karakterize edilmektedir. Örneğin, Çek Cumhuriyeti, İtalya ve Fransa emeklilik için gereken asgari hizmet süresini artırmıştır. Portekiz hükümeti vatandaşların daha fazla tasarruf yaratması için teşvikler yaratarak vatandaşların uygun sosyal güvenlik hakkını kullandığı dönemlerde emekli maaşlarının miktarını artırmıştır. Diğer ülkeler de emeklilik yaşını artırmak için aktif olarak çalışmakta ve bu göstergesi kadınlar ve erkekler için eşitlemeye yönelik önlemler almaktadırlar. Bunun nedeni, ülkenin ekonomik yaşamında kadının rolünün artırılmasına yönelik devam eden süreçlerdir. Günümüzde Lüksemburg, Finlandiya ve İsveç gibi ülkelerde emekliliğe uygunluğun belirlenmesinde dikkate alınan yaş farkı bulunmamaktadır. Slovenya'da bu rakam 1,5 yıl, Almanya'da ise 1,7 yıldır. Emeklilik için asgari hizmet süresinin artırılması veya uzun süreli emeklilik maaşı almak için asgari yaşın belirlenmesi İspanya ve Fransa emeklilik haklarını daha ileri yaşlarda kullanmaları halinde vatandaşlarına daha yüksek bir emekli maaşı sunmaktadırlar (Şarikova, 2021: 499).

Günümüzde emeklilerin hayatları dünyada olduğu gibi Rusya'da da daha da kötüleşmektedir. Bunun nedeni, modern emeklilerin hayatlarında acil bir sorun olan ekonomik kriz (yaptırımlar), tüketim malları ile konut ve toplumsal hizmetlerde artan fiyatlar, düşük emekli maaşları ve düşük asgari ücretlerdir. Öyleyse bundan yola çıkarak bir emeklinin temel sorunlarına bakalım. Aldıkları emekli maaşı özellikle gerekli masrafları karşılamadığından, modern emekliler için hayatın maddi faydalar açısından daha iyi olmadığını herkes tarafından bilinmektedir. Bu nedenle, bir emeklinin hayatını iyileştirmek için bir algoritma bulunması veya emeklinin kendisinin maddi güvenliğini değiştirmesi gerekmektedir. Bu duruma da devletin katkısı olmadan mümkün gözükmemektedir. Bir emeklinin çalışma yeteneğini kaybetmesi durumunda yaşam standardını iyileştirecek ek gelir elde edemeyeceği unutmamalıdır (Urusova, 2020: 186).

I. I. Eliseeva'nın (1993), popüler ekonomik ve istatistiksel sözlük referans kitabı, yaşam standardının nüfusa gerekli maddi mal ve hizmetlerin sağlanması ve bunların elde edilen tüketim düzeyi olduğunu belirtmiştir. Ülkenin tüm sakinleri için en önemli konulardan biri, emekli maaşlarının oluşumuna ilişkin yeni kuralların getirilmesi nedeniyle belirsiz olan emeklilik sisteminin reformu meselesidir. Rusya Federasyonu'nun her çalışan vatandaşı, emeklilik katkıları sayesinde emeklilik yaşında iyi bir yaşam standardına güvenen Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun vergi mükellefidir. Emeklilik ödemeleri yaşam masraflarını karşılayamıyorsa engelli nüfusun yaşamı yoksulluk sınırının altına düşmektedir. Örneğin, Hesap Odası'ndan alınan analitik istatistikler, 69 bölgede yaşayan emekli maaşı alanların neredeyse % 9'unun, emekli maaşı miktarının, Rusya Federasyonu'nun belirlenen emekli geçim seviyesinin altında olduğunu doğrulamaktadır.

Bu, emekli maaşı sağlanmasında olumsuz eğilimlerin varlığın göstermektedir. Son zamanlarda gerçekleştirilen reformların yıllar içinde emeklilik sistemini iyileştirmeye yönelik tedbir olsa da, yaşlı vatandaşlar için makul bir yaşam için kabul edilebilir bir emeklilik düzeyi sağlanmasını mümkün kılmadığı ortadadır (Teslenko, 2015: 603).

Ekonomik kriz ve emeklilerin yaşam kalitesini etkileyen diğer dış tehditler ne olursa olsun, devletin emekli maaşlarını 80 yıl sonra artırmak, vergiden muaf tutmak, hedefe yönelik sosyal destek sağlamak, emeklilere sosyal yardım sağlamak gibi çeşitli yollarla onları destekleri bilinmektedir(sanatoryum tedavisi, seyahat, ilaçlar vb destekler). Sunulan tüm hizmetlere ve çeşitli desteklere rağmen emeklilik çağındaki vatandaşların yaşamlarında iyileşme sağlanmamış, bu nedenle 3 Ekim 2018 tarih ve 350-FZ sayılı kanunla yeni bir emeklilik reformu getirilmiştir. Reforma tabi tutulan emeklilik sistemi, emeklilik sisteminde mali dengenin sağlanması için gerekli koşulların yaratılması ve işverenler ve federal bütçe üzerindeki sigorta yükünün kabul edilebilir bir miktarının korunması için gerekli koşulların yaratılması, istikrarlı ve kabul edilebilir düzeyde bir emeklilik sağlanmasını içermektedir. Uygulanmakta olan yeni emeklilik reformunun, emekli maaşı miktarının geçim seviyesinden daha düşük olmamasını garanti etmesi ve tahsis edilen emekli maaşı miktarının oluşturulmasında ve hesaplanmasında iş deneyiminin öneminin artırılması gerektiği unutulmamalıdır. Vatandaşların hâlâ hem kadınlar hem de erkekler için emeklilik yaşının yükseltilmesi konusunda soruları devam etmektedir. Yeni emeklilik reformunun gereklerine göre, Rusya Federasyonu vatandaşının yaşlılığına makul bir emekli maaşı sağlayabilmesi için, yüksek emeklilik katkı payına sahip olmakla birlikte yeterince uzun bir iş deneyimine sahip olması gerekmektedir. Yeni emeklilik reformunun gereklerine göre, emeklilik ödemeleri dengesinin ana düzenleyicisi, sosyo-ekonomik göstergeler temelinde inşa edilen gerçek ekonomik süreçlerdir; Devlet ve devlet dışı emeklilik fonları tarafından alınan zorunlu ve bireysel sigorta katkıları (Kuzneçova v.d, 2020: 134).

Emeklilik maaşı, ekonomik büyüme artışı dikkate alınmaksızın tüketici sepetinin maliyetine eşitlenerek belirlendiğinden, devletin belirlediği geçim düzeyine bakılmaksızın tahmini makroekonomik göstergelere ve nüfusun gelir düzeyine dayanmalıdır. Yukarıdakilere dayanarak, devletin emeklilik reformunu uygulamaya koyarken ve emeklilik istatistiklerini izlerken, emeklilerin yaşam standartlarını iyileştirecek önlemler alması gerekmektedir. Fonun gelir ve gider kısımları da dahil olmak üzere ekonominin tüm olumsuz belirtileri dikkate alındığında, emeklilik hükmünün mali sürdürülebilirliği için bütçeye ilişkin tahmin hesaplamalarının kontrol edilmesi gerekmektedir. Bu hesaplamalardan yola çıkarak emeklilere yüksek bir yaşam standardı sağlamak için etkili bir analiz yapılması ve oluşturulması mümkündür (Solovyev, 2019: 48).

13.1. Emeklilik Reformunun Sorunları

Günümüzde Rusya Federasyonu, başlangıçta emeklilik sisteminde uzun vadeli mali dengeyi sağlamayı ve vatandaşlar için emeklilik ödeneği düzeyini artırmayı amaçlayan emeklilik reformunu uygulamaya devam etmektedir. Modern koşullarda, Rusya Emeklilik Fonu'nun bütçesi sürekli açıkta olduğundan ve bu açığın devlet bütçesinden finanse edildiğinden, yapılan reformlara rağmen Rusya Federasyonu'ndaki nüfusun emekli maaşı sorunları devam etmektedir. Ekonomik kalkınmanın mevcut aşamasında, emeklilik sistemi alanındaki devlet politikasının temel amacı, tüm yaşlı vatandaşlara temel bir emekli maaşı sağlamaktır. Emeklilik maaşları, emeklilerin ana gelir kaynağıdır; bunlar, mevcudiyete ve iş deneyimi ve kazanç miktarına bağlı olarak ya zorunlu emeklilik sigortası sisteminden (sigorta ve fonlu emeklilik) ya da devlet emeklilik sisteminden ödenir. Emeklilik reformu, diğer reformlar gibi, hedeflerin tanımlanması ve bu hedeflere ulaşmak için belirli görevlerin formüle edilmesiyle başlar. Ancak Rusya'da yıllara yayılan ve halen tamamlanamayan emeklilik reformu, hâlâ açıkça formüle edilmiş tutarlı hedeflere ve bunların uygulanması için normatif olarak oluşturulmuş ekonomik mekanizmalara sahip değil. Sorun, Rus devlet emeklilik sisteminin nesnel olarak karmaşık (çok yapıklı, çok faktörlü, çok bileşenli ve çok işlevli) bir ekonomik sistem olmasından kaynaklanmaktadır (Fedina, 2015:341).

Bir yandan emeklilik yaşına ulaşmış çalışanlara yönelik önceki tüm dönemlerde biriken yükümlülüklerin finansmanı, diğer yandan çalışan nüfusun gelecekteki emekliler için sigorta emeklilik haklarının oluşturulması sorunu devam etmektedir. Sovyet emeklilik programları bir dereceye kadar korunmalıdır (erken işçi kategorileri, hedef emekli grupları vb. için erken emeklilik için tercihli koşullar). Ayrıca, piyasaya geçiş döneminde yaşam standartlarının düşmesini önlemek amacıyla, nüfusun belirli kategorilerine (serbest meslek sahibi vatandaşlar, yenilikçi faaliyet alanları ve bölgeler vb.) ek ödemeler sağlanması uygulaması devam etmesi gerekir. Ülkedeki çok sayıda sigortalı emeklilik haklarından yararlanamaktadır (Silçuk, 2016: 2).

Emeklilik reformlarının pek çok olumlu yönüne rağmen çözülmemiş bazı sorunları devam etmektedir. Bunlardan birincisi, nüfusun ekonomik faaliyetlerinde artışa rağmen Federal Devlet İstatistik Kurumu'na göre sağlıklı vatandaşların yüzde 30'undan fazlası çalışmak istememektedirler. Bunun sonucunda da vatandaşların emeklilik için katkı payı ödemedikleri ve bundan dolayı da emeklilikten mahrum kalmaktadırlar. İkinci sorun ise, Rusya Emeklilik Fonu bütçesinin federal bütçeden gelen sübvansiyonlara bağımlılığıdır (yaklaşık %48). Bu da özellikle ekonomik durum göz önüne alındığında Emeklilik Fonu'nun emeklilere yönelik yükümlülüklerinin yerine getirilmesi konusunda

problemlerle karşılaştığı anlamına gelmektedir. Üçüncüsü, vatandaşların kendi emeklilik tasarruflarını yaratma konusundaki kayıtsızlıklarıyla ifade edilen pasifliğidir. Çoğu, vatandaş devlet emekliliğine güvenmektedirler. Yalnızca birkaçı, yaşlılık döneminde mali güvenliklerini sağlamak için adımlar atmaktadırlar. Böylece Rusya Emeklilik Fonu'na göre gelecekteki emekli maaşlarının oluşumunu devlete emanet eden vatandaşların sayısı 56 milyon kişidir (Astanin, 2019: 28).

Dünyanın tüm ülkelerinde emeklilik sistemi sosyal güvenliğin yapısında özel bir yere sahiptir. Ülkemizde emeklilik hakkı Rusya Federasyonu Anayasası'nda yer almakta olup, bu sayede yaşları nedeniyle nüfusun sosyal açıdan savunmasız bir kategorisi olan yaşlı vatandaşların korunması sağlanmaktadır. Sosyal devlet kavramında yasal bir kurum olarak emeklilik sistemi merkezi bir yer tutmaktadır (Kuzneçova v.d, 2020: 132).

Sigorta emekliliği, Rusya'daki ana emeklilik türüdür. Ancak zorunlu emeklilik sigortası sisteminde, çalışan vatandaşların sadece sigorta emekliliği değil, aynı zamanda emeklilik tasarruflarının araçları da oluşturulmaktadır. Bu nedenle, devlet emeklilik sisteminin etkin işleyişine ilişkin sorunlar her zaman çok önemlidir. 2015 yılından itibaren çalışanın kazancıyla veya hizmet süresiyle ilgili olmayan ve sadece sigorta süresine ilişkin yeni gereklilikler içeren yeni bir emeklilik formülü uygulamaya konulmuştur. Bu sistem istihdamı teşvik ettiği ve nüfusun gerçekte işsiz olan marjinal kesimlerine yaşlılık maaşı tahakkukunu hariç tuttuğu için bu adil görünmektedir (Sadıkova, 2018: 4).

Bütün reformlarda olduğu gibi bu reform da tartışmalıdır. Bir yandan işçi sayısını artırarak ülke bütçesinin artırılmasına olanak tanıyacak ve bunun da emeklilik ödemelerinin artırılması üzerinde olumlu bir etkisi olması sağlanacak. Diğer yandan bu reform, yaşam kalitesi ve çalışma koşulları (mesleki hijyen kurallarına uyulmaması, aşırı çalışmanın neredeyse evrensel bir uygulama olması, zayıf bir sağlık sistemi) nedeniyle nüfusun yaklaşık yarısı için felaketle sonuçlanabilecektir. Bu reformun, emekliliğe kadar geçen süreyi uzatarak çalışan nüfusun artmasına yardımcı olduğu, ancak iş artışı sağlamadığı, yalnızca emeklilik öncesi yaştaki kişilerin işten çıkarılmasını yasaklayan hükümleri güvence altına aldığı dikkate değer bulunmaktadır. Bu durum, gençler de dahil olmak üzere istihdam ve yapılan işin verimliliği açısından önemli bir sorun yaratabilir. Ancak istatistiksel tahminlere göre emeklilerin sayısı önümüzdeki yıllarda artacak olup (Yarullin, 2017: 153).

2025 yılında emeklilerin sayısı 45 milyona yakın;

2030 yılına kadar 46,5 milyon kişi;

2040 yılına kadar 50 milyondan fazla;

2050 yılında ise emeklilerin sayısı yaklaşık 52 milyona yaklaşacaktır (Stepançenko, 2021: 71).

Emeklilik sistemi, sosyal güvenlik sisteminin son derece önemli ve karmaşık bir kurumu olup, toplumda sosyal istikrarı ve refahı sağlamaktadır. Emeklilik sigortasında finansal sistemin istikrarı büyük önem taşımaktadır, çünkü gençler, çalışma hayatlarının başından itibaren işverenlerin ülkenin emeklilik fonuna yaptığı katkılarla emekli maaşı almaya başlamaktadırlar. Ancak bunun için geçen zaman 30-40 yıl arasında değişmektedir. Bu zaman diliminde de enflasyon %100'e kadar çıkabilmekte ve paranın satın alma gücü önemli ölçüde değişebilmektedir. Dolayısıyla Emekliliğin finansal sisteminin istikrarı sağlanması Rusya Federasyonu'nun Emeklilik Fonu'nun önemli bir görevidir. Mevcut dönemde emeklilik sistemi ülke ekonomisi için son derece külfetlidir, işverenlerden sigorta katkıları şeklinde toplanan fonlar Rusya Emeklilik Fonuna verilen tüm yükümlülükleri karşılamaya yeterli değildir, sorunun sübvansiyonlar yoluyla çözülmesi gerekmektedir. Federal bütçeden alınan emeklilik maaşı bu haliyle bile düşük düzeydedir ve emeklilerin büyük çoğunluğunun asgari ihtiyaçlarını bile karşılayamamaktadır (İvanova v.d, 2017: 28).

Emeklilikle ilgili sorunların çözümü için, emeklilik mevzuatı alanında kamuoyunun farkındalığının artırılması gerekmektedir. Vatandaşların emeklilik birikimlerinin mevcut durumuna erişim düzeyinin artırılması gerekmektedir. Emeklilik hizmetlerinin iyileştirilmesi için, yasa dışı ücret (kayıt dışı ödeme) ödemelerinin ortadan kaldırılması ve resmi ödemelerin artırılmasının teşvik edilmesi gerekmektedir. İşgücü piyasasındaki durumun bir bütün olarak iyileştirilmesi ve işsizliğin mümkün olan en üst düzeyde azaltılması gerekmektedir. Sonuç olarak, mevcut temel değişiklik ve eklemelere rağmen, emeklilik hakkı konusunun hala açık ve güncel kalmaktadır. Kuşkusuz Rusya'da emeklilik reformunun uygulanması sürecinde giderek daha fazla yeni sorunlar ortaya çıkmaya devam edecektir (Rozina ve Karpova, 2016: 82).

Bu reform daha önce uygulansaydı ve yeni kurallara göre emeklilik hakkı kazanan gençleri hedef alsaydı, kamuoyunun tepkisi daha az olurdu ve sonuçları daha hafif olurdu. Dolayısıyla emeklilik reformu, aşağıdaki koşulların yerine getirilmesi halinde ekonomi ve nüfusun yaşamı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilir:

- Gerçek ekonomik büyümenin varlığı;
- Reel ücret artışı;
- İş sayısında artış;
- Yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi;
- Ülkedeki çevresel durumun iyileştirilmesi;

Bu koşullar aşağıdakilere yol açacaktır:

- Artan yaşam beklentisi;
- Yaşam kalitesinin iyileştirilmesi;
- Doğum oranının artırılması için uygun koşulların yaratılması.

Yukarıdakileri özetlemek gerekirse, sıralanan sorunların acil bir çözüme ihtiyacı vardır, çünkü bir çözüm bulunursa bu, nüfusun yaşam kalitesinin önemli ölçüde artmasına, ekonomik büyümeye ve nüfusun emeklilik reformuna karşı olumsuz tutumun azalmasına katkıda bulunacaktır. Ancak bu görevlerin aşamalı ve acil bir çözüm gerektirdiği gerçeğini dikkate almakta fayda var. Çünkü ülkenin bu tür sorunları çözmek ve etkililiğini değerlendirmek onlarca yıl alabilir. Radikal reform koşullarında yurt içi emeklilik sisteminin bir diğer nesnel özelliği, nesiller arası dayanışma-sigorta döngüsünün süresidir (en az iki nesil insanın yaşam süresi - 75-80 yıl). Bu kadar uzun bir stratejik dönemde, piyasa iş ilişkilerinin küreselleşmesi ve dijitalleşmesinin neden olduğu dış makroekonomik ve demografik risklerden emeklilerin hakları üzerindeki olumsuz etkinin keskin bir şekilde arttığı dikkate alınmalıdır. Emekliler arasında yoksullukla mücadele, piyasa ekonomisinin sigorta ilkelerine dayanan emeklilik reformunun ana hedefidir. Ancak bu hedefe ulaşmak, emeklilik reformunun ikinci hedefi olan uzun vadeli mali sürdürülebilirlik ile çelişmektedir ((Stepançenko, 2019: 77).

Bu hedeflerin her ikisi de, 2030 yılına kadar olan dönem için emeklilik sisteminin uzun vadeli geliştirilmesine yönelik hükümet Stratejisinde (2012) (bundan sonra Strateji olarak anılacaktır) kabul edilmiştir. Aynı zamanda, emeklilik reformunun etkinliğini değerlendirmek amacıyla, emeklilik reformu hedeflerine ulaşma düzeyinin izlenmesini mümkün kılan niceliksel parametreler de tanımlanmıştır. Bu nedenle, özellikle emeklilik sisteminin sigorta ilkelerine dayalı gelişim düzeyini değerlendirmek için bir gösterge oluşturulmuştur. Doğal olarak, ülkenin sosyo-ekonomik kalkınmasının öngörülen koşullarında Yoksulluğu Azaltma Stratejisi hedefinin, hem emeklilik sisteminin iyileştirilmesi hem de devlet bütçesinin yerine getirilmesine katılım düzeyinin artırılması açısından ek önlemler gerektireceği sonucu çıkmaktadır (Rozina ve Karpova, 2016: 82).

SSCB'nin çöküşü ve yeni bir Rusya'nın oluşumu, ülkede bir dizi sosyo-ekonomik sorunların oluşmasına neden olmuştur. Şiddetli bir ekonomik kriz, artan enflasyon, ülke içi ve yurt dışı ekonomik bağların bozulması, işsizlik, gelirden azalma, oldukça uzun bir süre devam eden doğum oranında keskin bir düşüş bu sorunlardan bazılarıdır. Bu sorunlar beraberinde yaş-cinsiyet piramidinin yapısında bir değişikliğe yol açmış, mevcut ve gelecekteki

emeklilerin sayısı artmış ve ekonomik olarak aktif nüfus sayısı azalmıştır. 20. yüzyılda doğum oranının düşük olması ve buna bağlı olarak işçi sayısının yetersiz olması, gelecekte eski dağıtım modeliyle işçilerin, emeklilerin ve çocukların sosyal ihtiyaçlarının karşılanamayacağı duruma getirecektir. Sağlıklı nüfus yerine yaşlı ve engelli nüfus sayısı artacaktır (Silçuk, 2016: 2).

Ne yazık ki günümüz şartlarında yapılan reformlara rağmen Rusya bu sorunları çözememiştir: uzun vadeli bir ekonomik kriz, çalışanların ortalama ücretinde gerçek bir artışın olmaması, ülkenin sanayi kompleksinde azalma, Rusya'dan yatırım ve personel çekilmesi (ülke dışına göç), çalışan nüfusa oranla emekli sayısının artması, koronavirüs krizinin neden olduğu yüksek düzeyde işsizlik. Mevcut krizin yakında Rusya Emeklilik Fonu'nun işveren katkıları yoluyla emekli maaşlarını ödeyememesine yol açabileceği sonucu tartışılmaktadır. Bugün ülkede serbest meslek sahibi kişilerin sayısı artmasına rağmen, Emekli Fonuna yatırdıkları primlerin milktarı düşük seviyede kalmaktadır. Ayrıca, maaşları zarflara koyarak (kayıt dışı veya gayri resmi ücret) genellikle vergiden kaçınmaya çalışan işveren kategorileri de emeklilik sistemini olumsuz etkilemektedirler. Ülkenin Emeklilik Fonu'nun istikrarlı bir şekilde yenilenebilmesi için normal oluşumuna yönelik yeni kaynak arayışlarına gidilmesi gerekmektedir (Yarullin, 2017: 153).

Emeklilik Fonu açığının finansmanının ana kaynağı federal bütçeden bütçeler arası transferler olduğundan, bu durum ülke ekonomisini önemli ölçüde olumsuz bir şekilde etkileyebilir. Federal bütçe açığı yaratabilir, emeklilik sistemi için fonlamayı azaltabilir, emeklilik sisteminin çökmesine yol açabilir ve emekli aylıklarını azaltabilir. Rusya Federasyonu'ndaki devlet emeklilik sisteminde reform yapma girişimleri defalarca yapılmıştır (İvanova, 2019: 44).

2015 yılında 400-FZ sayılı "Sigorta Emekliliklerine İlişkin" Federal Kanunla, başlatılan reformlara devam edilmiştir. Daha önce belirtildiği gibi, Rusya Federasyonu iki tür emekli maaşı sağlamaktadır: sigortalı ve fonlu. Emeklilik tasarruf fonları esas olarak işverenlerin 2014 yılına kadar çalışanlara ödediği sigorta primlerinden oluşmaktadır. Ancak 2014 yılından 2019 yılına kadar devletin kararıyla işverenlerin emeklilik tasarruflarına yönelik yeni katkıları askıya (dondurulmuştur – bu da 2023 yılı sonuna kadar devam edecektir) alınmıştır (Çerepanov, 2019: 30).

14. EMEKLİLİK SİSTEMİNİN FİNANSMANI

Emeklilik sisteminin finansal istikrarı, Emeklilik Fonu ile devlet dışı emeklilik fonlarının dengeli bir bütçesi ve böyle bir oran koşullarında, emeklilik sisteminin sigorta, dayanışma ve tasarruf ilkeleri temelinde emeklilik yükümlülüklerini zamanında yerine getirebilme yeteneği anlamına gelmektedir.

Sigorta katkıları ile federal bütçeden yapılan transferler arasında, her birinin kaynak kapasitesine göre belirlenen ve ayrıca çevresel değişikliklere tepkisi değişkenlik gösteren bir emeklilik formülünün varlığına tabi olmaktadır. Dolayısıyla emeklilik sisteminin finansal sürdürülebilirliği, Emeklilik Fonu bütçesinin gelir ve giderleri arasında bir dengenin sağlanması, olumsuz iç ve dış faktörlerin etkisine rağmen vatandaşlara emekli maaşı ödeme yükümlülüklerini tam olarak yerine getirebilme yeteneğidir. Emeklilik sisteminin finansal istikrarı, sistemi oluşturan bileşenlerin gelir ve gider açısından finansal istikrarına bağlıdır (Kazova, 2017: 71).

Emeklilik sisteminin harcama yükümlülükleri şu anda devlet emekli maaşlarının ödenmesine yönelik mali kaynakları, emekli maaşlarının emeklilere verilmesine yönelik hizmetlerin ödenmesini, sigorta emekli maaşlarının endekslenmesini vb. içermektedir. Emeklilik sisteminin gelirleri sigorta katkıları, federal bütçe fonları, cezaların ve diğer mali yaptırımların miktarı, zorunlu emeklilik sigortasının geçici olarak kullanılabilir fonlarının yerleştirilmesinden (yatırımından) elde edilen gelir, poliçe sahibi veya sigortalı olarak kendileri tarafından ödenen kişi ve kuruluşlardan yapılan gönüllü katkılardan vb. oluşmaktadır (Kaşapova, 2019: 135).

Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu (REF), emeklilik sisteminde önemli bir rol oynamaktadır. Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun ana görevi, emekli sayısındaki artış, emekli maaşlarının ve ödemelerin endekslenmesi nedeniyle artış eğilimi gösteren çeşitli emekli maaşı ve yardım türlerinin tahsis edilmesi ve ödenmesini sağlamaktır. Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu, kuruluşlar tarafından çalışanlarına ve bireysel girişimcilere ödenen sigorta primlerini biriktirir ve bunun pahasına, nesiller arası dayanışma ilkelerine göre mevcut emekli nesline emekli maaşı ödemek zorundadır. Bu durumda, Emeklilik Fonu esasen bir sigorta kuruluşu olarak hareket eder ve sigortalı bir olayın meydana gelmesi durumunda sigortalı kişilere ödeme yapılmasını garanti eder. Bununla birlikte, son yıllarda Emeklilik Fonu, finansman kaynakları esas olarak federal bütçe fonları olan kronik bir bütçe açığı koşulları altında faaliyet göstermektedir. Bu durumun başlıca nedenleri şunlardır (Yarullin, 2017: 153):

1. Nüfusun önemli bir kısmı için “karanlık” gayri resmi kazanç kaynağı haline gelen ekonominin “kayıt dışı” sektörünün işleyişidir. Bu, Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu bütçesinden alınan sigorta primi miktarını azaltmaktadır.
2. Ekonomide, çeşitli sektörlerdeki işletme sayısında azalmaya ve bunun sonucunda iş sayısında ve sigorta primi ödeyen işçi sayısında azalmaya yol açacaktır.

3. Eş zamanlı olarak doğum oranındaki düşüş ve emeklilerin hayatta kalma yaşının artmasıyla ifade edilen zor bir demografik durum (Goroveç, 2017: 78).

Bu sorunların çözülmesi, emekli aylıklarını artıracak ve hem devlet emeklilik sigortası hem de bireysel emeklilik hükümleri çerçevesinde ekonominin reel sektörüne yatırımların artırılmasına yönelik koşullar yaratacaktır. Emeklilik yaşının yükseltilmesinin ortalama emeklilik miktarının da artmasını gerektireceği ve bunun da uzun vadede emeklilik sisteminde dengesizliğe yol açabileceği unutulmamalıdır. Bu nedenle, emeklilik yaşının artırılması da dahil olmak üzere, emeklilik sisteminin temel parametrelerinde değişiklik yapılmasına yönelik kararların aktüeryal dayanaklarına ilişkin gerekliliklerin yasalaştırılması büyük önem taşımaktadır. Rusya emeklilik sisteminin sürdürülebilirliğini azaltan iç faktörler (Gujov, 2017: 24).

- 2002 - 2010' yıllarındaki “demografik boşluğun” üstesinden gelmek için oluşturulan ve 2007 yılında tamamen tükenen Emeklilik Fonu rezervinin etkisiz yönetimi;

- tahakkuk etmiş ancak ödenmemiş katkı paylarına dayalı olarak dağıtım sisteminde emeklilik haklarının muhasebeleştirilmesine ilişkin karar;

- 2012 yılına kadar çözülmemiş olan “erken dönem emekliliği” için emeklilik maaşlarının mali olarak sağlanması sorunu;

- zorunlu emeklilik sigortası konusunda bölgesel tarife politikalarının tutarsızlığı;

- devlet bütçe dışı fonlarına yapılan sigorta katkılarının yöneticisinde tekrarlanan değişiklikler;

- Emeklilik Fonu fonlarının nakit bakiyelerinin federal bütçe hesabına yönlendirilmesi.

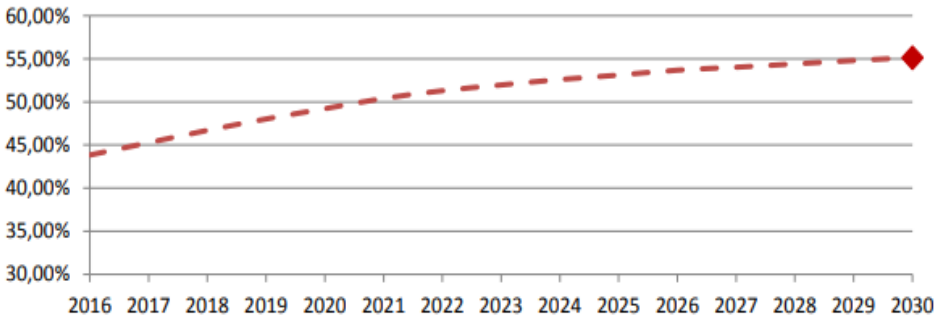
Dolayısıyla emeklilik sistemi, vatandaşlara belirli koşullara (emeklilik yaşı, engellilik, geçimini sağlayan kişinin kaybı vb.) ulaştıktan sonra emekli maaşı şeklinde 135 maddi destek sağlamak amacıyla oluşturulan bir dizi devlet ve devlet dışı kurumdan oluşmaktadır. Emeklilik ödeme sistemi oluşturulurken her eyalet mevcut ekonomik, demografik ve sosyal sorunları dikkate almaktadır. Aynı zamanda, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ekonomilere sahip ülkelerin, belirli bir kalkınma düzeyine ulaştıklarında, vatandaşları emekli olduktan sonra makul bir yaşam standardını garanti altına almak için emeklilik sektöründe reform yapmaları gerekmektedir (Pudova, 2018: 4).

Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun en önemi sorunlarından biri demografik sorundur. En zor sayılabilecek bu sorunun çözümüdür. Bir emeklilik fonunun finansal istikrarını analiz etmek için, çalışan nüfusun büyüklüğü de dahil

olmak üzere nüfus yapısına ilişkin bilgiler de dahil olmak üzere çeşitli bilgilere sahip olmak gerekir. Demografik sorunları çözerken, nüfus değişiminin bileşimini ve beklentilerini dikkate alan entegre bir yaklaşım kullanmak gerekir. Sigorta primleri ve emekli maaşlarının büyüklüğü hesaplanırken nüfusun cinsiyet ve yaş gruplarına göre dağılımı, yaşam beklentisi, doğurganlık ve ölüm oranı gibi göstergelerin analiz edilmesi gerekmektedir. Rosstat'ın (Rusya İstatistik Kurumu) bu sorunu analiz etmek için düşük, orta ve yüksek gibi çeşitli tahmin türlerini kullandığını da belirtelim (Şekil 1) (Kaşapova, 2019: 135).

Şekil 1'de sunulan grafiğe göre orta seçeneğe göre nüfus büyüklüğü 2031 yılına kadar neredeyse hiç değişmeyecek. Düşük seçenekte 4.664 bin kişilik bir azalma, yüksek seçenekte ise büyüme öngörülmektedir. Yaşlıların bağımlılık oranı, emekli sayısının 18 yaşından emeklilik yaşına kadar nüfusa oranını karakterize eden bir göstergedir.

Şekil. 1. 2016 yılından 'dan 2030 yılına kadar yaşlıların nüfusa olan bağımlılık yükü (oransal %)

Grafik bize önümüzdeki on yılın ana eğiliminin kademeli yaşlanma olduğunu açıkça göstermektedir. Bu süreç, gelişmekte olan sosyal odaklı bir toplumlarda doğal olup, bu nedenle, nüfusun yaşlanması sorununu çözerken, Rusya'da, çalışma çağındaki eski yurttaşların (Eski SSCB üyesi ülke vatandaşları) yanı sıra onların üyeleri için de Rus vatandaşlığının kazanılmasını basitleştirecek bir devlet programının geliştirilmesi gerekmektedir. Emeklilik sisteminin finansal sürdürülebilirliği tahmin edilirken makroekonomik göstergelerin de analiz edilmesi gerekmektedir (Kaşapova, 2019: 135).

M.E. Lobanova (2016: 135) 'ya göre makro tahminler oldukça karmaşık yapıya sahiptir. Rusya Ekonomik Kalkınma Bakanlığı, Emeklilik Fonu ve Çalışma Bakanlığı için ana veri kaynağıdır. Sosyo-ekonomik kalkınma için orta ve uzun vadeli beklentileri geliştirenler bu kurumlardır. Rusya Federasyonu'nun

sosyo-ekonomik gelişiminin dış ve iç koşullarının analizinin, hem gelecek hem de planlanan yıllar için her yıl geliştirilen orta vadeli bir tahminin temelini oluşturduğunu belirtmek gerekir. Mali açıdan sürdürülebilir bir emeklilik sistemi oluşturmak için uzun vadeli bir ekonomik kalkınma tahmini gereklidir. S.M. Omelchenko'ya göre Emeklilik Fonu bütçesi reformlara rağmen dengeli hale getirilememektedir. Bunun nedeni emeklilik sisteminde yapılan değişikliklerin doğası gereği uzun vadeli olmasıdır. Emeklilik sisteminin finansal istikrar düzeyinin, kendisi dışında olan ve emeklilik sisteminin etkileyemediği bir takım faktörlerden etkilendiğini belirtelim. Bunlar:

- makroekonomik parametreler, istihdam yapısı, işgücü verimliliği göstergeleri, enflasyon ve düşük ücretler;
- kayıt dışı istihdam ve ücretlerin “zarflarda” verilmesi;
- çalışan sayısında azalma ve emekli sayısında artış, bu da destek oranının (100 emekli başına çalışan sayısı) azalmasına neden olur.

Ayrıca aşağıdaki gibi iç olumsuz faktörlerin varlığına da dikkat etmek gerekir:

- erken emeklilik hakkı;
- serbest meslek sahipleri için dengesiz tarife.

Çalışma Bakanlığı'na göre, serbest meslek sahibi bir vatandaş, Rusya Emeklilik Fonu'na yılda yalnızca 14,3 bin ruble, her hangi bir çalışan ise fona yaklaşık 112 bin ruble ödemektedir; bu, emeklilik haklarının oluşumu ile emeklilik yaşına ulaştıklarında alacakları emekli maaşı ve emeklilik büyüklüğü arasında bir tutarsızlığa işaret etmektedir. Emeklilik sisteminin finansal istikrarını etkileyen bazı faktörlere daha yakından bakalım (Blagodir, 2016: 400).

Birincisi, dünyadaki ülkelere göre oldukça düşük olan ücret düzeyi ve ülkenin gayri safi yurtiçi hasılası içindeki payı, emeklilik katkı paylarının küçüklüğünü etkilemektedir.

İkincisi, ülkedeki emekli sayısındaki artışı etkileyen nüfusun genel yaşlanmasıdır. Aynı zamanda ülkede erken emeklilerin oranı yüksek ve nüfusun eksik istihdamı da mevcuttur.

Üçüncüsü, çalışma çağındaki nüfusun iş yükünü etkileyen faktörlerden biri askeri personel, kolluk kuvvetleri vb. için tercihli devlet emekli maaşlarıdır. Dolayısıyla bugün neredeyse her üç emekli maaşından biri yasa koyucu tarafından belirlenen son tarihten önce ödenmektedir.

Dördüncüsü, Rusya'da kayıt dışı istihdamın yaygınlaşması emeklilik sisteminin mali sürdürülebilirliğini azaltan bir diğer faktördür. Finansal tabandaki gerilemenin nedeni budur.

Aynı zamanda, Rusya Federasyonu emeklilik sisteminin mali istikrarıyla ilgili bariz sorunlara rağmen, Rusya'nın kendisini sosyal bir devlet olarak ilan etmesinden dolayı emeklilik tutarları her yıl endekslenmektedir. Ayrıca, 2019 yılında “sigorta dışı” dönemlerin sigorta dönemine dahil edilmesiyle bağlantılı olarak, 2018 yılına göre 3,6 kat daha fazla olan sigorta emekli maaşlarının ödenmesi maliyetlerinin geri ödenmesi için 90,7 milyar rubleden fazla bütçe dışı transferlerden tahsis edilmesinin planlandığını belirtilmiştir. Sigorta prim oranlarının düşürülmesi nedeniyle 2019 yılında kaybedilen gelirin telafisi için federal bütçeden 54,6 milyar ruble, 2020 yılında ise 57,0 milyar ruble, 2021 yılında ise 'de – 60,9 milyar ruble tahsis edilmesi planlanmıştır. Emeklilik sisteminin finanse edilen bileşenlerin iyileştirilmesi konusu güncelliğini korumaya devam etmekte olup, devlet dışı emeklilik fonlarının işletme verimliliğini ve finansal istikrarını artırmayı ve kurumsal emeklilik sistemlerinin geliştirilmesini amaçlayan çözümler gerektirmektedir. Yurtiçi emeklilik sisteminin finansal istikrarını artırmak amacıyla aşağıdakiler önerilmektedir (Omelçenko, 2019: 101).

1. Sigorta primlerinin ödenmemesi konusunda işverenlerin sorumluluk tedbirlerinin güçlendirilmesi, ayrıca ücretlerin gayri nakdi olarak ödenmesine ilişkin bir mekanizmanın getirilmesi ve bireylerin gelir ve giderlerinin zorunlu beyanının getirilmesi gerekmektedir.

Aynı zamanda vatandaşların kayıt dışı istihdamın ve ücretlerin “zarflar” içinde verilemesinin olumsuz sonuçları hakkın bilgilendirilmesi bu da kayıt dışı istihdamın yasallaştırılmasına yönelik tedbirlerin etkinliğini artıracaktır (Minakov, 2011: 208).

2. Erken emeklilik kurumunda reform yapılması:

- Zararlı ve tehlikeli çalışma koşullarındaki işçilere sağlanan faydalar kurumsal emeklilik sistemlerine aktarılmalıdır;
- Zararlı ve tehlikeli çalışma koşullarına sahip işyerleri bulunan sigortalılara makul sigorta prim oranları uygulanması;
- Çalışma koşullarının özel bir değerlendirmesinin sonuçlarına bağlı olarak sigorta prim oranlarının ayarlanmasına yönelik bir mekanizma geliştirilmesi;
- İşverenleri işletmeleri modernleştirmeye ve işçilerin çalışma koşullarını iyileştirmeye teşvik edilmesi.

3. Olağan sigorta priminden çok daha düşük sabit tutarda sigorta primi ödeyenlere yönelik tarifenin, tüm sigortalı vatandaşlar için tarife eşitlenerek veya sigortalılara (zorunlu yerine) tercihli isteğe bağlı emeklilik sigortasına aktarılarak değiştirilmesi şirketler veya devlet dışı emeklilik fonlara aktarılması (URL: 30).

4. Sosyal ortaklık çerçevesinde erken emekli maaşlarının ödenmesi sorumluluğunun devletten girişimcilere devredilmesi de dahil olmak üzere, kurumsal emeklilik sigortasını aktif olarak geliştirmek.

Ancak kendine has özellikleri olan bir emeklilik sistemi için, belirtilen iki özelliğe ek olarak, emeklilik sisteminde emeklilik yükümlülüklerini yerine getirmek için fon açığının bulunup bulunmadığı, ayrıca emeklilik sisteminde emeklilik fonlarının varlığı veya yokluğu, emeklilik rezervlerinin bulunmaması gibi özellikler belirleyici faktörlerdir. Listelenen özellikler birbiriyle bağlantılıdır ve birlikte emeklilik sisteminin istikrar durumunu karakterize etmektedir. Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun (REF) bütçe açığı sorunları sürekli tartışılmakta, bu açık yalnızca 2014 yılından itibaren gözlemlenmektedir. (Şekil 2). Ancak emeklilik sisteminde bir dengesizliğin varlığı veya yokluğu, finansal istikrarın ihlali REF bütçe açığı göstergesine yansıtılmamaktadır. Çünkü emeklilik fonun açığı her zaman federal bütçeden karşılanmaktadır (Semakova, 2019: 26).

Şekil 2 - Toplam bütçe gelirlerinin yüzdesi olarak Emekli Fonu bütçe açığı/fazlası

Kaynak: Semakova, 2019: 27

Zorunlu Emeklilik Sigortasını (ZES) da içeren sosyal sigorta sisteminde cari dengeyi sağlamanın yollarından biri merkezi yönetim bütçesinden transfer yapılmasıdır. Aslında, sigorta emeklilik sisteminde bir denge sağlamak amacıyla zorunlu emeklilik sigortasının Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu bütçesine aktarılması, federal bütçenin Emekliliğe devredilen toplam tutarının azalmasına neden olacaktır (Fedina, 2015: 341).

Sigorta emekli maaşlarının ödenmesi için federal bütçe transferinin payı (indirimli tarifelerin telafisi, sigorta dışı dönemler ve değerlendirme için ZES'ye yapılan transferlerin miktarı) 2018 yılında federal bütçe transferinin toplam tutarının yaklaşık % 57'si olmuştur. Emeklilik Fonu'na aktarılan fon oranı 2014 yılında % 52 iken 2015 yılında % 85,8'e çıkmıştır. Gerçekleştirilen reformların ardından Rusya emeklilik sistemi, emeklilik sisteminin ana dezavantajının devlet emekli maaşlarının ödenmesi için devlet sosyal sigorta bütçesinden (birleşik)

gelen sübvansiyonlar olduğu, bu da Sovyet uygulamasını tekrarlamaktadır (Morozov, 2019: 96).

Aynı zamanda, merkezi hükümet bütçesinin kamu emeklilik fonunda dengeyi sağlamak amacıyla aktarılması Rusya'ya özgü bir uygulama değildir. Dolayısıyla, kamu emeklilik sigortası sistemine bütçe transferinin varlığı, emeklilik sisteminin sürdürülebilirliği de dahil olmak üzere değerlendirilmesinde temel özellik değildir. Diğer ülkelerde olduğu gibi Rusya Federasyonu'nda da emeklilik sistemini etkileyen olumsuz demografik ve makroekonomik faktörler bulunmaktadır. Ancak ortalama yaşam süresinin diğer ülkelere göre daha düşük olduğunu kabul etmek gerekir; düşük işsizlik oranlarına rağmen, engelli olmayan, çalışma çağındaki çok sayıda işsiz vatandaş (Goroveç, 2017: 75)

Emeklilik yaşını değiştirme sorunlarının çözülmesi de dahil olmak üzere Rus emeklilik sisteminin parametrelerinin değiştirilmesi küresel kurallara göre gerçekleştirilemez. Her durumda, Rusya Federasyonu'nda emeklilik yaşını yükseltmeye karar verirken, ZES sistemindeki kişiselleştirilmiş muhasebe verilerinin yanı sıra, çalışan nüfusun büyüklüğü ve ortalama maaşın doğru bir tahmini gerektirmektedir. BT (Bilgi Teknolojilerinin) teknolojilerinin artan kullanımının bir sonucu olarak kişilerin serbest bırakılması veya tür ve biçime göre istihdam yapısındaki değişiklikler yapılması gerekmektedir (Kaşapova, 2019: 135).

Rusya Emeklilik Fonunun bütçe açığı/fazlası gerçeği, emeklilik sisteminin sürdürülebilirliği sorununu açıkça yansıtmadığı gibi, Federal bütçenin Emeklilik Fonuna aktarılan toplam tutarı da net bir şekilde yansıtmamaktadır. Emeklilik sisteminin sürdürülebilirliğini incelemenin önemi, REF bütçe açığını finanse eden kaynaklardan kaynaklanan uzun vadeli yükümlülüklerle değil, sigorta primlerinin tahakkuk ve ödeme döneminin tamamı temelinde oluşturulan emeklilik yükümlülükleriyle ilgilidir. Emeklilik yaşının yükseltilmesi, emeklilik sisteminin finansal istikrarını güçlendirmek için tek ve kesin önlem değildir; gelişiminin iç faktörlerinin etkisini düzelteren başka önlemler de almak mümkündür. En iyi yaşlılık aylığı, alıcının hayatının geri kalan döneminin tamamı için ödenen, "ömür boyu emekli maaşı" olarak adlandırılan emeklilik maaşıdır. Düzenli, sürekli olmalı ve enflasyon ve ücret artış oranlarına endeksli olmalıdır. İdeal olarak emekli maaşının, emeklinin temel ihtiyaçlarını karşılamaya yeterli olması ve artan yaşam maliyetine bağlı olarak artması gerektiğine inanılmaktadır (URL: 29).

Emeklilik sistemine sağlanan mali desteğin etkinliği, emeklilik ve emeklilik öncesi yaştaki kişilerin yaşam standartlarının bir göstergesi olup, aktif yaşama devam etme teşviki ve ulusal sosyo-ekonomik kalkınma stratejilerinin rekabet gücünün bir göstergesidir. En etkili reformlar, nüfusun mutlak anlamda ortalama

yaşam beklentisi, emeklilik öncesi ve sonrası yaşam beklentisi, emeklilik yaşı gibi faktörleri açıkça dikkate alan mekanizmaların başlatılmasını mümkün kılan dönüşümler olarak değerlendirilmelidir. Modern yerli emeklilik sisteminin dönüşümü, sürdürülebilirliğinin ve verimliliğinin artırılması, demografik ve sosyo-ekonomik faktörler tarafından belirlenmektedir. Reel ücretlerdeki artış ile enflasyon düzeyi arasındaki tutarsızlık, demografik baskı, yüksek emek yoğunluğu ile düşük emek verimliliği emekliliği etkileyen unsurlardır. Bu belirleyiciler, sağlıklı ve sigortalı kişilerin sayısına, Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu bütçesinden alınan sigorta primlerinin hacmine bağlı olarak işgücü kaynağı maliyetlerinin belirlenmesini etkilemekte ve emeklilik kurumlarının mali kaynaklarının iyileştirilmesi ihtiyacını artırmaktadır. Amacı, uygulanması Rusya Emeklilik Fonu'nun bütçe açığını azaltacak teklifler oluşturmaktır (Shaidov, 2017: 195).

Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu bütçesinin gelir kaynakları sigorta primleri, federal bütçe fonları, geçici olarak serbest zorunlu emeklilik sigortası fonlarının (yatırımından) elde edilen gelirler ve Rusya Federasyonu mevzuatı tarafından yasaklanmayan diğer kaynaklardır. Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun ana görevi, emekli sayısındaki artış, emekli maaşlarının ve ödemelerin endekslenmesi nedeniyle büyüme eğilimi gösteren çeşitli emekli maaşı ve yardım türlerinin tahsis edilmesi ve ödenmesini sağlamaktır. Böylece 2014 – 2018 yıllarında emeklilerin sayısı 41 milyondan 43,5 milyona kadar çıkmıştır (Omelçenko, 2019: 100).

(Tablo 16). Tablodan da anlaşılacağı üzere 2014–2018 yıllarında Rusya Emeklilik Fonu'nun açığı bir düşüş eğilimi göstermiştir: 2015 yılında bütçe açığı 543,6 milyar ruble iken, 2017 yılında bu açık 59,4 milyar rubleye düşmüş ve 2018 yılında da 159,1 milyar rubleye yükselmiştir. Sigorta primleri beş yıllık dönemde % 133,7 oranında artış göstermiştir, Rusya Emeklilik Fonu'nun bütçe gelirleri içindeki payı ise 2004 yılı seviyesi olan % 60'a geri dönmüştür (Kaşapova, 2019: 134)

Tablo 16: Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu bütçesinin 2014-2018 bütçesinin ana göstergeleri, milyar ruble.

Göstergeler	2014.	2015	2016	2017	2018	Değişim (+,-)	Değişim oranı,%
Bütçe gelirleri,	6159,1	7126,6	7625,2	8260,1	8269,6	+2110,5	134,3
Sigorta primleri	3711,8	3878,7	4144,3	4495,3	4963,1	+1251,3	133,7
Gelir payı (oransal)	60,3	54,4	54,4	54,4	60,0	-0,3	
Bütçe harcamaları	6190,1	7670,3	7829,7	8319,5	8428,7	+2238,6	136,2
Açık (-)	- 31,1	-543,6	-204,4	-59,4	-159,1	+128,0	+5,0 p
Fazlalık (+)							

Kaynak: Kaşapova, 2019: 134

Mutlak anlamda, devlet bütçe dışı fonlarına yapılan bütçeler arası transferlerin hacmi 2014 yılında 2474,1 milyar rubleden 2017 yılında 3752,0 milyar rubleye çıkmıştır. 2018 yılında ise bir önceki yıla göre% 11,8 azalarak 3309,7 milyar ruble Rusya emeklilik fonuna Bütçelerarası Transfer (BAT) gerçekleşmiştir (Tablo 17). Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'nun federal bütçeden bütçeler arası transferlere bağımlılığının devam etmesine dikkat edilmesi gerekir. Çünkü emeklilik fonu emekli maaşlarını kendi bütçesinden karşılayamamakta ve sürekli olarak federal bütçeden (Bütçelerarası Fon) transfer yapılması gerekmektedir (URL: 31).

Tablo 17: 2014-2018 yıllarında federal bütçeden Rusya Federasyonu Emeklilik Fonuna BAT'nin Dinamikleri

Yıllar	BAT Tarafından Bütçe Dışı Fona Transfer		R.F Emeklilik Fonun Bütçesi		
	Milyar.Rub	%	Milyar rub.	%	Toplam ağı %
2014	2471,1	83,0	2410,2	84,9	97,5
2015	3240,0	126,9	3085,7	128,0	98,3
2016	3399,4	108,3	3348,9	108,5	98,5
2017	3752,0	110,4	3674,5	109,7	97,9
2018	3309,7	88,2	3225,6	87,8	97,5

Kaynak: URL: 31

Emeklilerin mali durumlarını iyileştirmek amacıyla emeklilik sigortası, emeklilik ve sosyal güvenlik ödemeleri için federal bütçeden Rusya Federasyonu Emeklilik Fonu'na bütçeler arası transferler sağlanmaktadır. Bunun nedeni ise:

- Sovyet döneminde ve 1 Ocak 2002'den önce emekli olan emeklilerin tahmini emeklilik sermayesinin değerinin belirlenmesi;
- sigorta primlerinin ödenmesi için bireysel ödeyicilere sağlanan yardımlarla bağlantılı olarak gelir kaybının tazmin edilmesi;
- Devlet emekliliği sistemi kapsamındaki emekli maaşları;
- engelli kişilere aylık nakit ödeme;
- Rusya Federasyonu'nun belirli bir bileşenindeki genel maddi destek seviyesi geçim seviyesinin altında olan emekliler için emekli maaşlarına federal bir sosyal destek;
- anne (aile) sermayesinin sağlanması;
- emeklilik puanının değerinin endekslenmesi;
- diğer ödemeler ve tazminatlar (URL: 31).

Maalesef Rusya Emeklilik Fonu'nun bütçe açığı kronik bir olgu haline gelmiştir. Açık yönetiminin yöntemlerinden biri de zorunlu sosyal sigorta sistemindeki yönetim ilke ve yöntemlerinin değiştirilmesidir. 2019 yılından itibaren tek sigorta primi sistemini getirilmesinin sorunu ortadan kaldıramamıştır. Hükümetin attığı tüm adımlar, emeklilik sisteminin mali istikrarını artırmayı ve federal bütçe fonlarından bütçeler arası transferlerin payını azaltmayı amaçlıyor.

Son zamanlarda Emeklilik Fonu'nun sürekli bütçe açığı nedeniyle Rusya'da emeklilik sisteminin finansmanına giderek daha fazla önem verilmektedir. Emeklilik mevzuatındaki değişikliklerin uzun süredir yapılması gerekiyor. Hükümet, ülkenin emeklilik sisteminin işleyişini desteklemek ve sağlamak için büyük çaba harcamakta ve büyük mali kaynaklara yatırım yapmaktadır (Morozov, 2019: 96).

Rosstat'a (Rusya İstatistik Kurumu) göre Rusya'nın kayıt dışı ekonomisinin hacmi 2018 yılında 20,7 trilyonu rubleyi bulmuş, bu da ülkenin gayri safi yurtiçi hasılasının (GSYİH)% 20'sine eşit olmuştur. Yine Rosstat verilerine göre, Rusya Federasyonu'ndaki "gri" (kayıt dışı) maaşların hacmi 2018 yılında 13 trilyon rubleye ulaşmıştır. "Zarf içinde" verilen maaşların toplam miktarı, GSYİH'nın % 12,6'sına ulaşmıştır. Rusya'da maaşlardan vergi ödemeyenlerin sayısı 13 milyon kişiye, yani toplam çalışan nüfusun % 18'ine ulaşmıştır. Dolayısıyla ekonominin büyük bir kısmı kayıt dışılıktan çıkmadan, sosyal yardımların artması da dahil olmak üzere hayatın çeşitli alanlarında iyileşme beklenemeyeceği ortaya çıkmaktadır. Emeklilik tasarruflarına yatırım yapmaktan kaynaklanan artan enflasyon ve düşük karlılık seviyeleri de Emeklilik Fonu için bir sorun ve bütçe açığının nedenidir. Emeklilik tasarruflarını biriktirmek ve artırmak, ancak getirilerinin enflasyon oranının %5-6 üzerinde olması durumunda mümkündür. Emekli Fonu açığı neredeyse son yılların tamamında gözlenmiştir. 2016 yılında, Rusya Federasyonu Vergi Kanunu'na "Sigorta Katkıları" bölümü eklenmiş ve vergi makamları, daha önce olduğu gibi, devlet bütçe dışı fonlarına zorunlu sigorta ödemelerinin yöneticisi olarak hareket etmeye başlamıştır. Rusya Federal Vergi Servisi (FVS), dijital ve finansal teknolojilerin geliştirilmesi bağlamında her türlü faaliyette profesyonelliğini kanıtlamıştır (Yakuşev, 2021: 16).

Girişimcilerin hata olasılığını azaltmak için kendisine uygun bir bütçe sınıflandırma kodu (BSK) oluşturma görevi verilmiştir. Kuruluşlar ve girişimciler için basitleştirilmiş vergi yönetimi, ekonomik sorunlardan çıkış yollarını bulmaya ve gelirleri artırmaya ve faaliyetlerin kalitesini artırma potansiyeline olanak tanıyacaktır. Tek bir sigorta priminin ve basitleştirilmiş raporlamanın uygulamaya konması, yeni bir yönetim düzeyine ulaşmaya ve ödeyenlerin dürüstlüğüne değerlendirmeye olanak tanıyacaktır. Ekonominin çeşitli sektörlerindeki dijitalleşme, Emeklilik Fonu'nun da dijitalleşmesine yol açacaktır (Kulikov ve Vdovina, 2016: 9).

REFERANSLAR

- Agaaeva, E.V. (2018). Pensionnoe obespechenie gosudarstvennykh sluzhashchikh: sovremennye podkhody k transformatsii. *Biznes. Obrazovanie. Pravo*. DOI: 10.25683/VOLBI.2018.45.430
- Aksyutina, S.V.,(2020) . Sovetova N.P., Nespanova I.V.Aktual-nye voprosy pensionnogo strakhovaniia v Rossiiskoi Federatsii. *Ekonomika, predprinimatel-stvo i pravo*.10(4):1247–1262. DOI: 10.18334/epp.10.4.100860
- Aleksašenko, S.V. (2019). *Russkoe ekonomicheskoe chudo: chto poshlo ne tak?* M.: AST;
- Afanasyev, I.B. (2015). *Reforma finansovoi sistemy Rossiiskoi Imperii nakanune Krymskoi voiny (1853–1856 gg.)*. Evraziiskii forum.
- Agarkova, L.V., Tomilina E.P., Glotova I.I.(2015). *Finansovo-ekonomicheskii mekhanizm organizatsii. / Uchebnoe posobie. - Stavropol-: Stavropol-skii gosudarstvennyi agrarnyi universitet*
- Antropov, V.V. (2015). *Sistemy pensionnogo obespecheniia v stranakh ES // Trud i sotsial-nye otnosheniia*.
- Andreeva, O.V., Kravchenko E.V., Sukhoveeva A.A. (2020). *Riski finansovoi ustoichivosti pensionnoi sistemy v sovremennykh usloviakh // Finansovaia ekonomika*.
- Atanesyan, L. R. (2020). *Struktura dokhodov i raskhodov biudzheta Pensionnogo fonda Rossiiskoi Federatsii // Tsifrovaia nauka*.
- Andreeva, E.A.(2012). *Korporativnoe obespechenie v pensionnoi sisteme Rossii // Sibirskii federal-nyi universitet*.
- Astanin, S.V. (2019). *Problemy defitsita biudzheta pensionnogo fonda RF i vozmozhnye sposoby ee resheniia / S.V. Astanin, N.K. Zhukovskaia, M.V. Voloshina // Innovatsionnaia nauka*.
- Bateev, V.V. (2017). *Problemy i perspektivy razvitiia sistemy dosrochnykh pensii // Problemy ekonomicheskoi i iuridicheskoi praktiki*.
- Buneva, M.V.(2019). *Istochniki finansirovaniia pensionnogo obespecheniia v Rossii / M.V. Buneva // Nauchno-obrazovatel-nyi potentsial molodezhi v reshenii aktual-nykh problem XXI veka*.
- Bobrova, D. N. (2019). *Obiazatel-noe pensionnoe strakhovanie v Rossiiskoi Federatsii: sotsial-nyi effekt // Izvestiia Sankt-Peterburgskogo gosudarstvennogo ekonomicheskogo universiteta*.
- Bahmatov, S. A.(2019). *Borodavko L. S., Cemenova E. V. Razvitie dobrovolnogo pensionnogo strakhovaniia v Rossiiskoi Federatsii // Izvestiia Baikalskogo gosudarstvennogo universiteta.. DOI: 10.17150/2500-2759.2019.29(2)244-252*

- Baeva, D.S.(2016). Mirovoi opyt razvitiia negosudarstvennogo pensionnogo obespecheniia // Molodoi uchenyi. url: <https://elibrary.ru/item.asp?id=25969446>.
- Belehova, G.V.(2014). K voprosu o finansovoi gramotnosti naseleniia // Problemy razvitiia territorii. –
- Butkina, I.K.(2011). Sovershenstvovanie obiazatel-nogo pensionnogo strakhovaniia v Rossiiskoi Federatsii. / avtoref. dis.,... kand. ekon. nauk / nauch. ruk. T.B. Ivanova. – Volgograd.
- Butkina, I.K. (2010). Finansovyi mekhanizm pensionnogo strakhovaniia: sushchnost- i struktura postroeniia // Al-manakh sovremennoi nauki i obrazovaniia. .url: <https://elibrary.ru/item.asp?id=17342422>.
- Babiç, K.V. (2019). Sovremennoe sostoianie i reformirovanie pravootnoshenii v sfere pensionnogo obespecheniia. Pravoporiadok: istoriia, teoriia, praktika.
- Butkina, I.K. (2020). K voprosu ob effektivnosti nakopitel-nykh elementov pensionnoi sistemy: mezhdunarodnyi opyt. Finansy: teoriia i praktika. DOI: 10.26794/2587–5671–2020–24–5–24–40
- Balmin, I.V. (2017). Novaia pensionnaia reforma v Rossiiskoi Federatsii: bazovye printsipy, etapy i kliuchevye meropriiatiia. Finansy i kredit. 2017
- Balmin, I.V.(2018). Kompleks predlozhenii po provedeniiu pensionnoi reformy v Rossiiskoi Federatsii. Audit i finansovyi analiz.
- Blagodir, A. L.(2016). Kommentarii k Federal-nomu zakonu "Ob investirovanii sredstv dlia finansirovaniia nakopitel-noi chasti trudovoi pensii v RF" (postateinyi) / A.L. Blagodir, A.A. Kurillovykh. - M.: Izdatel-stvo Iustitsinform.
- Belikova, T.N. (2016). Vse o pensiiakh / T.N. Belikova, L.N. Munaeva. - SPb: Piter.
- Belov, V. A. (2018). Pensionnaia sistema RF / V.A. Belov, A.K. Kurnishev, R.N. Mel-nitskii. - M.: Iurait.
- Bringa, O. A. (2014). Kommentarii k Federal-nomu zakonu "O strakhovykh vzosakh v Pensionnyi fond RF, Fond sotsial-nogo strakhovaniia RF, Federal-nyi fond obiazatel-nogo meditsinskogo strakhovaniia i territorial-nye fondy / O.A. Brynka, N.G. Klimina. - M.: Iustitsinform.
- Buzgalin, A. (2021). Pochemu sverkhdokhody ot nefi idut v "kubyshku", a ne na pensii? / A. Buzgalin // Argumenty i fakty.
- Brovçak, S.V., Selivanova M.A., Sochneva E.N., Firsanova O.V., Tsyganov A.A., Shubaeva V.G. (2019). Voprosy povysheniia finansovoi gramotnosti studentov vysshikh uchebnykh zavedenii finansovo-ekonomicheskoi napravlenosti. Perspektivy nauki i obrazovaniia.: DOI: 10.32744/pse.2019.5.10

- Belousova, T.A., Gryzenkova Y.V., Kirillova N.V., Vasyakin B.S., Pozharskaya E.L. (2019). The financial literacy assessment among students majoring in the field of finance. *EurAsian Journal of BioSciences*. URL: <http://www.ejobios.org/download/the-financial-literacy-assessment-among-students-majoring-in-the-field-offinance> 6185.pdf
- Voeikova, O. A. (2017). Razvitie korporativnykh pensionnykh programm v tseliakh realizatsii dopolnitel'nogo pensionnogo obespecheniia na predpriatii // *Ekonomika i biznes: teoriia i praktika*.
- Bigeev, R.R. Otsenka effektivnosti deiatel'nosti gosudarstvennogo Pensionnogo fonda v Rossii / *Sbornik statei mezhdunarodnykh nauchnykh konferentsii* : sb. dokl. studentov, aspirantov i professorsko-prepodavatel'skogo sostava po rezul'tatam nauchnykh konferentsii. // *Kemerovo* : Pluton.
- Çernopyatov A.M. Funktsionirovanie finansovogo mekhanizma i upravlencheskaia otchetnost'-predpriatiia. / *Uchebnoe posobie*. - Moskva; Berlin: Direkt-Media, 2018. – 344 c.
- Çvanova, O. V. (2020). Aktual'nye problemy pensionnoi sistemy v Rossii / O. V. Chvanova. — Tekst: neposredstvennyi // *Molodoi uchenyi*. URL: <https://moluch.ru/archive/332/74198/> (data obrashcheniia: 11.03.2022).
- Çugunova, E. S. (2021). Problemy razvitiia pensionnoi sistemy RF / E. S. Chugunova // *Rezul'taty sovremennykh nauchnykh issledovaniy i razrabotok* : sbornik statei X Vserossiiskoi nauchno-prakticheskoi konferentsii, Penza, 27 avgusta 2021 goda. – Penza: "Nauka i Prosveshchenie" (IP Guliaev G.Iu.).
- Çerepanov, V.A. (2019). Politicheskaiia reforma v Rossii: problema i poisk putei resheniia / V.A. Cherepanov // *Voprosy pravovedeniia*.
- Çugunov, V.I. (2014). Sovershenstvovanie mekhanizma investirovaniia pensionnykh rezervov kak faktor razvitiia negosudarstvennykh pensionnykh fondov // *Finansy i kredit*.
- Çugunova, E. S.(2021). Problemy razvitiia pensionnoi sistemy RF / E. S. Chugunova // *World science: problems and innovations* : *Sbornik statei XLV Mezhdunarodnoi nauchno-prakticheskoi konferentsii*, Penza, 30 avgusta 2021 goda. – Penza: "Nauka i Prosveshchenie" (IP Guliaev G.Iu.).
- Dmitrieva, O.G., Petukhova N.R., Netsenko N.A. (2016). Modeli nakopitel'nykh i solidarnykh pensionnykh sistem: obosnovannyi vybor // *Rossii i Sankt-Peterburg: Ekonomika i obrazovanie v XXI veke: Sbornik trudov konferentsii*. SanktPeterburg.
- Domnina, O.L. (2015). Reformirovanie obiazatel'nogo pensionnogo strakhovaniia kak vozmozhnost'- razvitiia dobrovol'nogo strakhovaniia zhizni. *Strakhovoe pravo*.

- Danilov, Iu.A., Buklemishev O.V., Abramov A.E. (2017). O neobkhodimosti reformy finansovykh rynkov i nebankovskogo finansovogo sektora. Voprosy ekonomiki.
- Doljenkova, G.D. (2011). Pravo sotsial-nogo obespecheniia: konspekt lektsii. M.: Izdatel-stvo: Iurait,
- Elisevov, I. I. (1993). Populiarnyi ekonomiko-statisticheskii slovar--spravochnik / pod red. Finansy i statistika.
- Filatova, A. A. (2021). Vidy pensii i usloviia ikh naznacheniiia / A. A. Filatova // World science: problems and innovations : sbornik statei LVIII Mezhdunarodnoi nauchno-prakticheskoi konferentsii, Penza, 30 oktiabria 2021 goda. – Penza: Nauka i Prosveshchenie (IP Guliaev G.Iu.).
- Fedotov, D.Iu. (2007). Razvitie finansov pensionnogo strakhovaniia Rossii. - Irkutsk: Izd-vo BGUEP.
- Filippova, A.V. (2020). Obiazatel-noe pensionnoe strakhovanie / A.V. Filippova // VESTNIK NATsIONAL-NOGO INSTITUTA BIZNESA. Rezhim dostupa: <https://cyberleninka.ru/> (data obrashcheniia 17.04.2022)
- Fedorov, L.V. (2022). Pensionnyi fond Rossiiskoi Federatsii. // M.: Dashkov i ko, 2014. C. 245. 7. FZ ot 14.07.2022 # 236-FZ (posledniaia redaktsiia) "O Fonde pensionnogo i sotsial-nogo strakhovaniia Rossiiskoi Federatsii"// Rossiiskaia gazeta.
- Fathlislamova, G.F. (2019). Sravnitel-nyi analiz razvitiia nakopitel-noi komponenty pensionnoi sistemy i negosudarstvennogo pensionnogo strakhovaniia Rossii // Ekonomicheskoe razvitie Rossii.
- Filipovskaya, O.V.(2021). Analiz deistvuiushchei pensionnoi sistemy Rossii i vzgliad na ee budushchee// Natsional-nye interesy: priority i bezopasnost-. Izd. "Finansy i kredit", M.
- Filipovskaya, O.V.(2019). Evoliutsiia strakhovykh vzosov gosudarstvennykh vnebiudzhetykh fondov Rossii// Innovatsionnaia ekonomika: perspektivy razvitiia i sovershenstvovaniia.
- Fedina, A.I. (2015). Problemy finansovoi ustoichivosti Pensionnoi sistemy RF / A.I. Fedina, G.I. Petrova // Materialy mezhdunarodnoi nauchno-prakticheskoi konferentsii. Sostavitel-: T.A. Kravchenko, Glavnyi redaktor: Zabuga V.F.
- Fedorova, I.Y., Prokofiev M.N., Moroz V.V., Sibiryayev A.S., Sergienko N.S., Khanova L.M., Sinitsyna E.V. (2018). Planar dynamic model of public interaction between official and hidden economy // International Journal of Civil Engineering and Technology.
- Glinskaya, D. R.(2018). Osnovnye problemy pensionnogo obespecheniia v Rossiiskoi Federatsii / D.R. Glinskaia // FGBOU VPO "Mordovskii

- gosudarstvennyi universitet imeni N. P. Ogareva". Gorlin Iu.M., Salmina A.A. Sravnitel'nyi analiz mezhdunarodnogo opyta primeneniia indikatorov urovnia pensionnogo obespecheniia // Vestnik Instituta ekonomiki Rossiiskoi akademii nauk. – 2019. doi: 10.24411/2073- 6487-2019-10062 .
- Galimova, I.V. (2016). Pensionnoe obespechenie naseleniia Rossii // Innovatsionnaia nauka.
- Galimova, I.V. (2015). Problemy pensionnoi reformy v Rossii // Vestnik Leningradskogo gosudarstvennogo universiteta im. A.S. Pushkina.
- Gontmaher, E.Sh. (2008). Pensionnye sistemy: mirovoi i rossiiskii opyt // Obshchestvo i ekonomika.
- Gurviç, E.T. (2019). Razvilki pensionnoi reformy: rossiiskii i mezhdunarodnyi opyt. Voprosy ekonomiki.. DOI: 10.32609/0042–8376–2019–9–5–39
- Giliazova, A.A. Sharapov A.R., Bagautdinova N.G. (2012). Sovershenstvovanie organizatsionno-ekonomicheskogo mekhanizma upravleniia innovatsiiami. / Monografiia. - Kazan:- Izdatel'stvo KNITU.
- Govorina, O. A. (2020). Teoreticheskie aspekty formirovaniia strakhovykh vnosov v rossiiskom prave // Voprosy razvitiia sovremennoi nauki i tekhniki: mat-ly Mezhdunar. nauch.-prakt. konf. (Mel-burn, 9 noiabria 2020 g.) Mel-burn, DOI: 10.24412/cl-36006-2020-1-96-100
- Gubanova, O.A. (2018). Istoriia i reformirovanie pensionnogo obespecheniia v Rossii / O.A. Gubanova // Sankt-Peterburgskii universitet GPS MChS Rossii
- Gurviç, E.T., Ivanova M.A. (2018). Ekonomicheskii effekt starenii naseleniia i pensionnykh reform. Nauchno-issledovatel'skii finansovyi institut. Finansovyi zhurnal. DOI: 10.31107/2075–1990–2018– 5–9–22
- Guzhov, V.Iu. (2017). Pensionnaia sistema: podkhody k sokhraneniui finansovoi ustoichivosti v usloviakh reformirovaniia // V sbornike: Voprosy upravleniia i ekonomiki: sovremennoe sostoianie aktual'nykh problem.
- Hüseyinli, N. (2015). Uluslararası Sözleşmeler Işığında Aile ve Çalışma Yaşamının Uzlaştırılması Kapsamında Ebeveyn İzninin Uygulamadaki Yeri. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 23(1), 271-309, ss. 295-296.
- Hüseyinli, N. & Hüseyinli, T. (2016). Çocuk Bakımının Kadın İşgücü Üzerinde Etkileri ve Hukuki Düzenlemeler, *Akdeniz İİBF Dergisi* , 16 (34) , 108-137, s. 122.
- Hüseyinli, N. (2020). İş Hukukunda Dinlenme ve İzin Hakları (Karşılaştırmalı Hukuk ve Türk İş Hukukunda), *Adalet Yayınevi*, s. 411.

- Hüseyinli, N. , Aktuğ, S. & Abdullah, A. (2014). İş Sözleşmesinin Sona Erme Halleri (Rusya Federasyonu Örneği), Karadeniz Araştırmaları, 40 (40) , 17-35 .
- Hüseyinli, N. (2012). Azerbaycan'ın Sosyal Güvenlik Sistemi, Ankara, s. 104
- Hramçenko, A. A., Borsuk D. A. (2020). Otsenka struktury dinamiki pensionnoi sistemy v RF // Vestnik Akademii znanii. Krasnodar: Akademiia znanii.
- Hadikina, E.V. (2020). Poniatie i sodержanie gosudarstvennoi politiki RF v oblasti pensionnogo obespecheniia. Petrov G.N., red. Pravo i ekonomika. Cheboksary: ID “Sreda”.
- Ignateva, V.I. (2016). Izmeneniia v sisteme pensionnogo obespecheniia RF // Nauka. Mysl-: elektronnyi periodicheskii zhurnal. Ekonomika i ekonomicheskie nauki.
- İjeva, I.R. (2013). Kontsepsiia razvitiia pensionnoi sistemy Rossiiskoi Federatsii v postkrizisnyi period. Diss. kand. ekon. nauk 08.00.10. M
- Ivanova, S. V. (2016). Istoriia razvitiia pensionnogo obespecheniia v Rossii / S.V. Ivanova // Iuridicheskie nauki: problemy i perspektivy: materialy V Mezhdunar. nauch. konf. (g. Kazan-, oktiabr- 2016 g.). — Kazan-: Buk.
- Ignatenko, A.A. (2015). Pitserskaia L.Iu. Rynok nakopitel-nogo pensionnogo strakhovaniia: sostoianie i perspektivy. Teoreticheskie i prikladnye aspekty sovremennoi nauki. Melnik D.V., Miriakov M.I. Privatizatsiia pensionnoi sistemy v Chili i formirovanie novoi pensionnoi ortodoksii. Voprosy ekonomiki. 2019.DOI: 10.32609/0042–8736–2019–9–40–54
- Ivanova, T.A. (2019). Pensionnoe obespechenie kak element sotsial-no – ekonomicheskoi bezopasnosti RF / T.A. Ivanova // Studium.
- Ivanova, M., Balaev, A., Gurvich, E.(2017). Povyshenie pensionnogo vozrasta i rynek truda // Voprosy ekonomiki.
- Işçuk, T. L., Baimukhametova, A. S. (2021). Reformirovanie shkaly podokhodnogo nalogooblozheniia fizicheskikh lits v Rossii i respublike Kazakhstan // Izvestiia Sankt-Peterburgskogo gosudarstvennogo ekonomicheskogo universiteta.
- Jukova, Ia.E.(2019). Neitralizatsiia ugroz denezhno-kreditnoi politiki kak faktor obespecheniia ekonomicheskoi bezopasnosti Rossii / Ia.E. Zhukova // Genezis ekonomicheskikh i sotsial-nykh problem subiektov rynochnogo khoziaistva v Rossii.
- Jereştıyeva, D. A., Betokova F. B. (2020). Vozdeistvie na pensionnyi vozrast demograficheskogo krizisa // Voprosy nauki i obrazovaniia. Ivanovo: Olimp.

- Jukov V.I., Rattur M.V. (2021). Genezis pensionnykh idei v istorii rossiiskogo gosudarstva i teorii prava (konets XIX– nachalo XX v.) // Gosudarstvo i pravo.
- Kazova, Z. M.(2017). Otsenka effektivnosti i finansovoi ustoichivosti pensionnoi sistemy RF / Z.M. Kazova // Nauchno-prakticheskii zhurnal "Alleia Nauki".
- Kriulin, V.A. (2018). Otsenka urovnia dostatochnosti finansovogo obespecheniia Pensionnogo fonda RF / V.A, Kriulin // Politika, ekonomika i innovatsii.
- Kravchenko, E.V. (2020). K voprosu o effektivnosti funktsionirovaniia pensionnoi sistemy Rossii // Innovatsii. Nauka. Obrazovanie.
- Kudrin, A., Gurviç, E. (2012). Starenie naseleniia i ugroza biudzhethnogo krizisa // Voprosy ekonomiki.
- Kiyosaki R., Siedle E.(2020). Who stole my pension?: How you can stop the looting. Scottsdale, AZ: Plata Publishing, LLC.
- Karimian, D.V.(2020). Analiz opyta pensionnoi reformy i struktury portfelei nakopitel-nykh pensionnykh fondov v Chili. Region i mir.
- Kuznetsov, A. (2020). Kakie pensii poluchaiut v raznykh stranakh mira. Komsomol-skaia pravda. [Elektronnyi resurs]. URL: <https://www.kuban.kp.ru/daily/26744.5/3773258>
- Kuznetsova, O.N., Shloma A.V., Kovaleva N.N., Ermakova L.V. (2018). Pensionnoe obespechenie v Rossii: problemy i perspektivy // Vestnik Brianskogo gosudarstvennogo universiteta. url: <https://cyberleninka.ru/article/n/pensionnoe-obespechenie-v-rossii-problemy-i-perspektivy>.
- Kulçitçkiy, A.V. (2008). Istoriia pensionnogo obespecheniia rossiian: 1827 – 1917 gg. // Izvestiia Ross.gos.ped.un-ta im. A.I. Gertsena. Rezhim dostupa: <https://cyberleninka.ru/> (data obrashcheniia 14.04.2022)
- Karpov, D. M. (2020). Sposoby dopolnitel-nogo finansovogo obespecheniia biudzheta Pensionnogo fonda // Finansy i uchetaia politika.
- Kosov, M. E. (2019). Osnovnye problemy sbalansirovannosti pensionnoi sistemy i razrabotka podkhodov k ikh resheniiu // Nauchnye vedomosti Belgorodskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Ekonomika. Informatika. DOI: 10.18413/2411-3808-2019-46-3-474-484
- Katkovskaya, M.A. (2018). Poniatie pensii kak vida sotsial-nogo obespecheniia / M.A. Katkovskaia // Natsional-nyi issledovatel-skii Tomskii gosudarstvennyi universitet.
- Krivoşapko, Iu.V.(2016). Minfin i TsB prezentovali novuiu pensionnuiu reformu. – Rezhim dostupa: URL: <https://rg.ru/2016/09/23/minfin-i-cb-prezentovali-novuiupensionnuiu-reformu.html> UDK 336.3

- Kojuhova, T. G.(2018). Rol- mezhbiudzhetykh transfertov v formirovanii regional-nykh biudzhetrov / T. G. Kozhukhova // Vektor ekonomiki.
- Kondaurova, L. A. (2020). K voprosu ekonomicheskoi bezopasnosti regionov / L. A. Kondaurova // Problemy antikrizisnogo upravleniia i ekonomicheskogo razvitiia : Materialy V Mezhdunarodnoi nauchno-prakticheskoi konferentsii, Novosibirsk, 12 noiabria 2019 goda. – Novosibirsk: Sibirskii gosudarstvennyi universitet putei soobshcheniia,
- Korişenko, K.N., Abramov A.E. (2020). Vliianie negosudarstvennykh pensionnykh fondov na ekonomicheskii rost / Zakliuchitel-nyi otchet nauchno-issledovatel-skoi raboty. URL: <http://pensionreform.ru/files/117278>
- Kuvşinova, O.A. (2013). Problema povysheniia pensionnogo vozrasta v Rossii: sotsial-no-demograficheskii aspekt. // Vestnik TiumGU. URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/problema-povysheniya-pensionnogovozrasta-v-rossii-sotsialno-demograficheskiiy-aspekt>
- Kravçenko, E. V. (2020). Razvitie sistemy korporativnogo pensionnogo obespecheniia kak effektivnyi instrument sovershenstvovaniia pensionnoi sistemy // Sborniki konferentsii Nauchno-issledovatel-skogo tsentra "Sotsiosfera".
- Kuznetsova, N.A., Riabova O.A., Runov A.S. (2020). Aktual-nye problemy reformirovaniia pensionnoi sistemy na postsovetskom prostranstve//Modern Science.
- Kulikov, N.I., Vdovina E.S. (2016). Pensionnaia reforma v Rossii: vchera, segodnia, zavtra // Finansovaia analitika: problemy i resheniia.
- Kaşapova, E.A. Finansovaia ustoichivost- sovremennoi Pensionnoi sistemy RF: poniatie, kriterii, faktory // Sbornik statei po itogam Mezhdunarodnoi nauchnoprakticheskoi konferentsii. Sterlitamak, 2019
- Kairova, F.A., Eleeva A.R.(2019). Formirovanie dokhodnoi chasti gosudarstvennykh vnebiudzhetykh fondov // Ekonomika i predprinimatel-stvo.
- Kriçevskiy, N.A. (2019). Istoki gosudarstvennogo litsemeriia. M.: Kontseptual.
- Kalmykov, Iu.P. (2020). Analiz sovershenstvovaniia pensionnogo strakhovaniia. Strakhovoe delo.
- Lobanova, M.E. (2016). Problemy obespecheniia finansovoi ustoichivosti pensionnoi sistemy // V sbornike: Aktualnye problemy sotsial-no-ekonomicheskogo razvitiia predpriatii, otraslei, kompleksov. Materialy mezhdunarodnoi nauchno-prakticheskoi konferentsii.
- Lavrenteva, P.K.(2004). Razvitie pensionnoi sistemy v Rossii. Disskand. ekon. nauk 08.00.05. M.

- Lavrenova, E.S. Deiatel-nost- negosudarstvennykh pensionnykh fondov po negosudarstvennomu pensionnomu obespecheniiu v ramkakh rossiiskoi pensionnoi sistemy // *Juvenis scientia*. – 2021.
- Lvov, D. (2021). Rossiiskaia pensionnaia sistema: uchebnik / D. L-vov, Iu. Ovsienko, Voprosy ekonomiki.
- Lukyanova, A. (2021). Tsifrovizatsiia i gendernyi razryv v oplate truda // *Ekonomicheskaiia politika*. –
- Lapaev, A. A. (2021). Demograficheskie faktory, opredeliaiushchie napravleniia razvitiia pensionnoi sistemy Rossiiskoi Federatsii // *Mezhdunarodnyi nauchno-issledovatel'skii zhurnal*. DOI: 10.23670/IRJ.2021.107.5.068
- Leshchukova, I. V.(2017). Dokhody pensionnogo fonda Rossii // *Innovatsionnaia nauka*. 2017
- Morozov, S.A. (2019). Sbalansirovannost- biudzheta pensionnogo fonda Rossiiskoi Federatsii, problemy funktsionirovaniia / S.A. Morozov, N.S. Shmigol- // *Ekonomika i biznes: teoriia i praktika*.
- Madatov, A.A. (2015). Pensionnaia sistema Rossii: Perspektivy razvitiia / A.A. Madatov, V. Iu. Mikhail-chuk // *Finansy i Kredit*.
- Morunova, G. V. (2020). Finansovoe obespechenie sotsial-noi politiki: uchebnoe posobie / koll. avtorov: S. V. Guseva [i dr.]; pod red. G. V. Morunovoi. SPb.: Izd-vo SPbGEU.
- Makurin, A. (2021). Trilliony na zanachku / A. Makurin // *Argumenty i fakty*.
- Malina, I. (2021). Chto dala pensionnaia reforma Kitaiu? / I. Malina // *Argumenty i fakty*. – 2021.
- Moiseeva, E.N. (2018). K voprosu ob usloviakh naznachenii strakhovoi pensii po starosti // *Voprosy rossiiskogo i mezhdunarodnogo prava. Zhurnal po iurisprudentsii*.
- Muravleva, T.V. (2010). Pensionnoe strakhovanie v Rossii: finansovoe obespechenie, strategiia upravleniia i razvitiia: avtoref. dis. ... d-ra ekon. nauk. Saratov.
- Marotta, G. (2020). Behind the success of dominated personal pension plans: Sales force and financial literacy factors. *Journal of Pension Economics and Finance*. DOI: 10.1017/S 1474747219000209
- Muzaev, M.Z. (2020). Strakhovanie zhizni v sisteme pensionnogo obespecheniia. Rostov-na-Donu: IP Bepamiatnov S.V.
- Mishchenko, O.A., Leonidova, E.P. (2018). Negosudarstvennoe pensionnoe obespechenie naseleniia Rossii na sovremennom etape razvitiia. *Ekonomika. Professiia. Biznes*.
- Miloenko E.V. Kliuchevye problemy i perspektivy razvitiia pensionnoi reformy v Rossii // *Simvol nauki*. - 2018

- Medvedev, D.A. (2018). Rossiia-2024: Strategiiia sotsial-no-ekonomicheskogo razvitiia // Voprosy ekonomiki. doi: 10.32609/0042-8736-2018-10-5-28 .
- Machul'skaya, E.E. (2022). Pravo sotsial-nogo obespecheniia: uchebnik dlia srednego professional-nogo obrazovaniia / E.E. Machul'skaia. — 4-e izd., pererab. i dop. — Moskva: Izdatel-stvo Iurait,
- Machul'skaya, E.E., Gorbacheva Zh.A. (2010). Pravo sotsial-nogo obespecheniia: ucheb. posobie. M.: Iuristie.
- Meshcheriakova, A.B. (2021). Obshchestvennaia otsenka kachestva predostavleniia uslug podrazdeleniem Pensionnogo fonda kak instrument povysheniia effektivnosti ego deiatel-nosti // Zametki uchenogo. Elektron. kopiia dostupna na saite Nauch. elektron. b-ki eLibrary. URL: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=44881359> (data obrashcheniia: 12.02.2022).
- Makracheva, A.V.(2019). Modeli pensionnykh sistem v razvitykh stranakh [Elektronnyi resurs]. — URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/modelipensionnyh-sistem-v-razvityh-stranah> (data obrashcheniia: 08.10.2019).
- Minakov, A.V.(2011). Metodologiiia upravleniia biudzhetno-nalogovoi sistemoi Rossii v usloviakh izmeneniia makroekonomicheskoi sredy. Monografiia / Vserossiiskaia gos. nalogovaia akad. M-va finansov Rossiiskoi Federatsii. Moskva.
- Netbai, A. (2021). V chem sut "plana B"? / A. Netbai // Argumenty i fakty.
- Napso, M. B. (2019). Ekonomiko-pravovye predposylki i posledstviia reformirovaniia pensionnoi sistemy RF // Izvestiia Tul'skogo gosudarstvennogo universiteta. Ekonomicheskie i iuridicheskie nauki.
- Nizova, L.M. (2016). Danilova M.I. Praktika pensionnogo strakhovaniia za rubezhom // Strakhovoe delo.
- Nizova, L.M.(2018). Mikhailova N.A. Osobennosti pensionnogo strakhovaniia za rubezhom // Strakhovoe delo.
- Nivorozhkina, L.N., Arzhenovskii, S.V., Siniavskaia T.G., Fedosova, O.N., Kokina, E.P., Toropova, T.V., Tregubova, A.A. (2011). Pensionnaia reforma: problemy i puti resheniia // Izvestiia vysshikh uchebnykh zavedenii. Severo-Kavkazskii region. Obshchestvennye nauki.
- Neradovskaya, Iu.V.(2015). Razvitie sistemy pensionnogo obespecheniia v Rossiiskoi Federatsii. Vestnik NGUEU.
- Nevraeva, V. A. (2016). Pensionnaia reforma v Rossiiskoi Federatsii: problemy i perspektivy razvitiia // "Aktual-nye voprosy finansov i strakhovaniia Rossii na sovremennom etape". Sb. st. po mat. III regional-noi nauchno-prakticheskoi konferentsii prepodavatele i vuzov, uchenykh, spetsialistov,

- aspirantov, studentov. Nizhegorodskii gosudarstvennyi pedagogicheskii universitet imeni Koz'my Minina.
- Omelčenko, S.M. (2019). Problemy i perspektivy razvitiia otechestvennoi Pensionnoi sistemy // Sbornik statei XVII Mezhdunarodnoi nauchno-prakticheskoi konferentsii. Otvetstvennyi redaktor: Guliaev German Iur'evich. Penza.
- Orlov, S.N. (2021). Sovremennaia sistema pensionnogo obespecheniia Rossiiskoi Federatsii: osnovnye problemy razvitiia: zhurnal / S.N. Orlov, A.P. Shemetov. - M.: Vestnik KGU, serii "Gumanitarnye nauki".
- Odinokova, T.D. (20158). Aktual'nye problemy realizatsii pensionnoi reformy v Rossii // Izvestiia Irkutskoi gosudarstvennoi ekonomicheskoi akademii.
- Omelčenko E.Iu. (2018). Osobennosti khraneniia uchetykh dokumentov biudzhetykh i avtonomnykh uchrezhdenii / E.Iu. Omelchenko // Bukhuchet v zdravookhraneni.
- Odinokova, T.D.(2015). Aktual'nye problemy realizatsii pensionnoi reformy v Rossii // Izvestiia Irkutskoi gosudarstvennoi ekonomicheskoi akademii.
- Okulov, V.L. (2015). Finansovyie instituty i rynki. / Uchebnoe posobie. - SanktPeterburg: Vysshaia shkola menedzhmenta.
- Pudovkin, A.V. (2019). Analiz sistemy pensionnogo obespecheniia SSSR [Elektronnyi resurs]. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/analiz-sistemypensionnogo-obespecheniya-v->
- Pudova, V.S. (2018). Problemy pensionnogo obespecheniia v Rossiiskoi Federatsii i sposoby ikh resheniia / V.S. Pudova // "Nauchno-prakticheskii zhurnal Alleia Nauki".
- Pavlova, T.M. (2017). Analiz izmenenii gosudarstvennoi sistemy pensionnogo obespecheniia v Rossii // Molodoi uchenyi.
- Pitiliak, D.A., Dranenko, L.P., Bazil' T.V., Cherniaeva, M.A.(2019). Otsenka i primeneniie nezadeistvovannykh rezervov stabilizatsii pensionnoi sistemy. Ekonomika. Nalogi. Pravo. DOI: 10.26794/1999–849X 2019–12–3–103–115
- Podgorelova, A.V., Kravchenko, E.V. (2020). Kliuchevye problemy otechestvennoi pensionnoi sistemy i vozmozhnye puti ikh resheniia // Mirovaia ekonomika XXI veka: epokha biotekhnologii i tsifrovyykh tekhnologii: Sbornik nauchnykh statei po itogam raboty kruglogo stola s mezhdunarodnym uchastiem. Moskva.
- Prokofyev, M.N., Kalinova, V.D. (2017). Problema "bezbiiletника" v upravlenii obshchestvennymi blagami // Ekonomika i predprinimatelstvo.
- Prokofyev, M.N. (2020). Sovremennye aspekty Pensionnogo fonda Rossiiskoi Federatsii kak instituta sotsial'no-ekonomicheskogo razvitiia /

Ekonomicheskaiia bezopasnost-: sovremennye vyzovy i poisk effektivnykh reshenii: materialy vserossiiskoi nauchno-prakticheskoi konferentsii. – Moskva.

- Prodanova, N.A. (2019). Aktualnye voprosy vnutrennego kontrolya zakupok so storony zakazchika / N.A. Prodanova, E.Iu. Omelchenko // Bukhgalterskii uchet i nalogooblozhenie v biudzhethnykh organizatsiiakh.
- Prokofyev, M.N.(2017). Bogoviz A.V., Yaroshchuk A.B. Recommendations for conduct of state audit of the budget policy in modern Russia // Espacios.
- Ponamareva, N.N. (2011). Fenomen globalizatsii i perspektivy obshchestvennogo progressa: avtoref. dis. ... d-ra filos. nauk / Krasnodarskii universitet MVD Rossii. Krasnodar.
- Pertseva, S.Iu.(2016). Osnovnye napravleniia obespecheniia finansovoi ustoichivosti pensionnoi sistemy Rossii: avtoreferat dissertatsii na soiskanie uchenoi stepeni kandidata ekonomicheskikh nauk / [Elektronnyi resurs] // Akademiia truda i sotsialnykh otnoshenii. URL: <https://dlib.rsl.ru/01003166293>
- Ponomarenko, A.S. (2015). Osobennosti sistemy pensionnogo obespecheniia v RF // Nauka 21 veka: voprosy, gipotezy, otvety. url: <https://elibrary.ru/item.asp?id=23582287>.
- Rozina, N. V., Karpova, M. V. (2016). Sovremennoe sostoianie sistemy pensionnogo obespecheniia v RF // Mezhdunarodnyi nauchnyi zhurnal "Innovatsionnaia nauka".
- Roik, V.D. (2012). Pensionnaia sistema Rossii: vyzovy XXI veka i puti modernizatsii. – Sankt-Peterburg i dr.: Piter.
- Roik, V.D. (2018). Pensionnoe strakhovanie i obespechenie. M.: Izd-vo Iurait.
- Romp, W., Beetsma, R. (2020). Sustainability of pension systems with voluntary participation. Insurance: Mathematics and Economics. DOI: 10.1016/j.insmatheco.2020.04.009
- Semyonov, E.N. (2020). Formirovanie i razvitie sistemy pensionnogo obespecheniia v Rossii XX — nachala XXI veka. Voprosy rossiiskoi iustitsii.
- Solovyev, A. K. (2017). Pensionnoe obespechenie v Rossii // Narodonaselenie.
- Stançin, I.M. (2018). Pensionnoe obespechenie kak instrument sotsialnoi zashchity / I.M. Stanchin // Voronezhskii ekonomiko-pravovoi institut.
- Stepanchenko, O.A. (2021). Pensionnaia reforma i demograficheskaiia situatsiia v RF // Obshchestvennye i ekonomicheskie nauki. Studencheskii nauchnyi forum: elektr. sb. st. po mat. XII mezhdunar. stud. nauch.-prakt. konf. URL: [https://nauchforum.ru/archive/SNF_social/1\(12\).pdf](https://nauchforum.ru/archive/SNF_social/1(12).pdf)

- Solovyev, A.K. (2018). Tsifrovaia ekonomika - glavnyi vyzov sotsial-no-trudovym otnosheniiam. // Upravlenie innovatsionnymi i investitsionnymi protsessami formirovaniia i razvitiia promyshlennykh predpriatii v usloviakh tsifrovoi ekonomiki.
- Solovyev, A.K. (2018). Povyslenie pensionnogo vozrasta v usloviakh tsifrovoi ekonomiki: sotsial-nye i ekonomicheskie posledstviia // Upravlenie ekonomikoi: metody, modeli, tekhnologii Materialy XVIII Mezhdunarodnoi nauchnoi konferentsii.
- Solovyev, A. K. (2019). Problemy reformirovaniia gosudarstvennogo upravleniia pensionnoi sistemy Rossii (zadachi na biudzhetyi period 2019–2024) // Formirovanie sovremennoi modeli gosudarstvennogo upravleniia: perspektivy i vyzovy: materialy Vseros. nauch.-prakt. konf. s inostran. uchastiem / otv. red. N. P. Nosova, BRICS LAW JOURNAL. Tiumen-: Izd-vo Tiumen. gos. un-ta.
- Solovyev, A. K.(2019). Sotsial-no-demograficheskie riski pensionnoi reformy // Rossiia v XXI veke: global-nye vyzovy i perspektivy razvitiia. Plenarnye doklady: materialy VIII Mezhdunar. foruma / pod red. V. A. Tsvetkova, K. Kh. Zoidova. M.: Izd-vo Federal. gos. biudzh. uchrezhdenie nauki In-ta problem rynka Rossiiskoi akademii nauk.
- Semakova, N.E. (2019). Problemy finansovoi ustoichivosti Pensionnoi sistemy RF // Nauchnoe soobshchestvo studentov XXI stoletii. Gmanitranye nauki: sb. st. po mat. XIII mezhdunar. stud. nauch.-prakt. konf. #13. URL: <https://sibac.info/archive/humanities/13.pdf>
- Silçuk, A.A. Obespechenie finansovoi ustoichivosti Pensionnogo fonda Rossiiskoi Federatsii // Ekonomika i predprinimatel-stvo. – 2016.
- Solovyev, A. K.(2017). Problema pensionnogo defitsita v usloviakh sotsial-nykh prioritetov razvitiia ekonomiki // Finansy.
- Solovyev, A. K. (2019). Sotsial-nye posledstviia povysheniia pensionnogo vozrasta // Sotsiologicheskie issledovaniia.
- Solovev, A.K. (2019). Pensionnaia reforma: problemy dostizheniia tselevykh orientirov // Izvestiia Sankt-Peterburgskogo gosudarstvennogo ekonomicheskogo universiteta. – 2019.
- Siniavskaya, O.V., Voron, O.V. (2020). Politika aktivnogo dolgoletii i pensionnye reformy: rossiiskii i mezhdunarodnyi opyt. / Tom. Vypusk 1. – M.: Izd. dom Vyshei shkoly ekonomik.
- Siniavskaya, O.V., Iakushev, E.L., Cherviakova, A.A. (2021). Rossiiskaia pensionnaia sistema v kontekste dolgosrochnykh vyzovov i natsional-nykh tselei razvitiia. / dokl. k XXII Apr. mezhdunar. nauch. konf. po problemam

- rozvoju ekonomiki i obshchestva. – M.: Izd. dom Vysshei shkoly ekonomiki.
- Solovyev, A.K. (2014). Koeffitsient zameshcheniia trudovoi pensii: konflikt makroekonomicheskikh i sotsial-nykh tselei // Ekonomicheskaiia nauka sovremennoi Rossii.
- Strepetova, A.D. (2016). Institutsionalizatsiia sovremennoi pensionnoi sistemy v Rossiiskoi Federatsii : dis. ... kand. sotsiol. nauk. Rostov n/D.
- Sedova, M. L. (2018). Sbalansirovannost- biudzheta Pensionnogo fonda Rossii i problemy finansovoi ustoychivosti pensionnoi sistemy // Izvestiia Sankt-Peterburgskogo gosudarstvennogo ekonomicheskogo universiteta.
- Safonov, A.L., Dolzhenkov, Iu.V. (2020). Faktory finansovoi nesbalansirovannosti obiazatel-noi sistemy pensionnogo strakhovaniia: analiz rossiiskoi praktiki // Finansy: teoriia i praktika.
- Safonov, A.L., Anishina, M.A.(2019). Sotsial-no-ekonomicheskie posledstviia realizuemye v Rossii reformy pensionnoi sistemy i ikh vliianie na ekonomicheskuiu bezopasnost- strany // Trud i sotsial-nye otnosheniia.
- Solovyev, A.K. (2014). Osobennosti sovremennogo etapa reformirovaniia pensionnoi sistemy / V sb.: Stsenarii razvitiia sotsial-noi sfery v usloviakh novykh vyzovov. M.,.
- Sadykova, L.M. (2018). Problemy i perspektivy pensionnogo strakhovaniia v RF / L.M. Sadykova // "Nauchno - prakticheskii zhurnal Alleia Nauki".
- Solovyev, A.K. (2019). Pensionnaia reforma: problemy dostizheniia tselevykh orientirov // Izvestiia Sankt-Peterburgskogo gosudarstvennogo ekonomicheskogo universiteta.
- Surgutskova, E.V.(2015). Osnovnye problemy negosudarstvennykh pensionnykh fondov i perspektivy negosudarstvennogo pensionnogo obespecheniia v Rossii. // Vestnik Iugorskogo gosudarstvennogo universiteta.
- Sabitova, N., Kulakova, S., Sharafutdinova, I. (2015). Non-state pension funds in the retirement insurance system of the Russian Federation: Trends and prospects. *Procedia Economics and Finance*. DOI: 10.1016/S 2212–5671(15)00994–6
- Slepov, V.A., Chalova, A.Iu. (2019). Gosudarstvennye i munitsipal-nye finansy: uchebnik. — M.: Knorus.
- Solomakha, A.A. (2020). Biudzheta Pensionnogo fonda: analiz dokhodov i raskhodov / A.A. Solomakha, O.V. Madatova // *Modern Science*..
- Savina, S. (2021). Triumf boli. Issledovanie o tom, skol-ko v Rossii silovikov i mnogo li oni poluchaiut. URL: <https://www.proekt.media/research/zarplata-siloviki/> .

- Shashkova, O.V.(2015). Khlistun Iu.V. Kommentarii k Federal-nomu zakonu ot 15.12.2001 g. # 167-FZ "Ob obiazatel-nom pensionnom strakhovanii v rossiiskoi federatsii". 4-e izd. Saratov: Ai Pi Er Media.
- Şmigol, N.S. (2018). Zarubezhnyi opyt stimulirovaniia uchastiia naseleniia v dobrovol-nykh nakopitel-nykh sistemakh i vozmozhnosti ego primeneniia v Rossii // Ekonomika. Nalogi. Pravo.
- Şarikova I. V., Sharikov, A. V. (2021). Formirovanie i ispol-zovanie denezhnykh sredstv agrarnykh predpriatii (regional-nyi aspekt) // Regional-naia ekonomika: teoriia i praktika.
- Şirokih, S. V. (2019). Obzor izmenenii zakonodatel-stva, reguliruiushchego pensionnoe obespechenie v rossiiskoi Federatsii // Sotsial-no-ekonomicheskii i gumanitarnyi zhurnal Krasnoiarского GAU.
- Şaidov, M.A. (2017). Issledovanie zarubezhnogo opyta v postroenii effektivnykh modelei pensionnogo obespecheniia naseleniia strany. Istoricheskaiia i sotsial-no-obrazovatel-naia mysl.
- Şirov, A. (2021). Vopros na trillion. Chto dast ekonomike i narodu novyi federal-nyi biudzhет Rossii? / A. Shirov // Argumenty i fakty.
- Şinkarenko, O. A. (2020). K voprosu o sozdanii trekhurovnevoi pensionnoi sistemy // STUDNET. T. 3. # 9. M.: Elektronnaia nauka.
- Şapoşnikov, A.K. (2016). Etimologicheskii slovar- sovremennogo russkogo iazyka. / v 2 t., 2-e izd., ster. T.1. - Moskva: Izdatel-stvo Flinta.
- Teşenko, M. O. (2015). Problemy i perspektivy pensionnoi reformy v Rossiiskoi Federatsii. // Molodoi uchenyi.
- Tuzina, I.D. (2019). O nekotorykh aspektakh negosudarstvennogo pensionnogo obespecheniia v Rossiiskoi Federatsii // Science Time.
- Timonina, I.V. (2019). Pensionnoe obespechenie gosudarstvennykh sluzhashchikh. Vestnik Iuridicheskogo instituta MIIT.
- Tsvetkova, L., Yurieva, T., Malitskaia, L, Plakhova ,T. (2019). Financial intermediary and insurance companies: Assessing financial stability. Montenegrin Journal of Economics. DOI: 10.14254/1800– 5845/2019.15– 3.14
- Tulepbaev, K.M.(2003). Metodologicheskie i istoricheskie osnovy razvitiia sistemy pensionnogo obespecheniia // KazakhstanSpektr.
- Travkina, E.V. (2013). Faktory, obuslavlivaiushchie neobkhodimost-provedeniia monitoringa riskov rossiiskogo bankovskogo sektora. Finansy i kredit.
- Urusova, A. B. (2020). Kliuchevye aspekty razvitiia pensionnoi sistemy Rossiiskoi Federatsii // Estestvenno-gumanitarnye issledovaniia. Krasnodar: Akademiia znanii,

- Urusova, A. B. (2020). Problema nagruzki administrativnykh raskhodov na pensionnuiu sistemuu Rossii // Estestvennogumanitarnye issledovaniia. DOI: 10.24411/2309-4788-2020-10412.
- Uraev, R.R., Yunusbaeva, V.F., Rakhmatullin, R.Y., Shaidukova, L.D., Semenova, E.R., Valieva, A.R., Mingazova, Z.R., Zaynetdinova, L.F., Rudakov, A.M. (2019). Modern pension provision system as a social insurance program. Opción. URL: <https://produccioncientificaluz.org/index.php/opcion/article/view/24407/24854>
- Verşinin, V.P. (2021). Razvitie sotsial-no-ekonomicheskikh sistem urovnia i kachestva zhizni naseleniia. // Aktualnye problemy sovremennoi Rossii: psikhologiiia, pedagogika, ekonomika, upravlenie i pravo: sb. st. i tezisov / gl. red. I.V. Vologdina. # 4. Moskva: MPSU, URL: <https://www.mpsu.ru/product/zhurnaly/elektronnye-zhurnaly/>
- Vasieva, M.V. (2021). Tarabaeva N.M. Problemy formirovaniia aktivnoi modeli pensionnogo obespechenii v RF // Konkurentosposobnost- v global-nom mire: ekonomika, nauka, tekhnologii.
- Vafin, E.Ia. (2017). Sravnenie pensionnykh sistem Rossii i SShA // Sovremennaiia nauka: Teoreticheskii i prakticheskii vzgliad: Materialy VIII Mezhdunarodnoi nauchnoprakticheskoi konferentsii. Moskva, 2017. url: <https://elibrary.ru/item.asp?id=29990792>.
- Ianova, S. Iu. (2019). Pensionnoe strakhovanie: upravlenie riskom ili regulirovanie dokhodov // Izvestiia SanktPeterburgskogo gosudarstvennogo ekonomicheskogo universiteta.
- Yarullin, R.R. (2017). Problemy Pensionnogo fonda RF i puti ikh resheniia / R.R. Iarullin // Innovatsionnoe razvitie.
- Yakuşev, E.L. (2020). Vliianie pandemii COVID-19 na instituty sotsial-nogo strakhovaniia / E.L. Iakushev, O.V. Siniavskaia // Analiticheskii biulleten-NIU VShE ob ekonomicheskikh i sotsial-nykh posledstviakh koronavirusa v Rossii i v mire [Elektronnyi resurs]. – URL: https://www.hse.ru/data/2020/06/03/1602505565/HSE_Covid_03_2020_1_7.pdf
- Zotikov, N. Z. (2019). Sotsial-naia funktsiia nalogov i strakhovykh vnosov // Vestnik Evraziiskoi nauki. T. 11. # 2. Rezhim dostupa: <https://esj.today/PDF/50ECVN219.pdf>
- Zamaraha, V.I. (2003). Gosudarstvennaia pensionnaia sistema Rossii: ucheb. posobie. Irkutsk: BGUEP,
- Zolotova, L.V., Portnova, L.V. (2017). Analiz struktury i dinamiki finansovykh indikatorov urovnia zhizni rossiiskikh domokhoziaistv / V sbornike:

Aktualnye problemy ekonomicheskoi deiatel'nosti i obrazovaniia v sovremennykh usloviakh sbornik nauchnykh trudov Dvenadtsatoi Mezhdunarodnoi nauchno-prakticheskoi konferentsii, posviashchennoi 110-letiiu REU im. G.V. Plekhanova. Orenburgskii filial REU im.

Zargariyan, I.V.(2010). Pensionnoe obozrenie: elektronnyi zhurnal. 2010. (iiul' – sentiabr-) // URL: <http://pensionobserver.ru>

Zabolotskiy, E. D. (2017). Opyt reformirovaniia pensionnykh sistem stran Evropeiskogo soiuzia i vozmozhnosti ego ispol'zovaniia v Rossii // Vestnik Sankt-Peterburgskogo gosudarstvennogo universiteta.. DOI: 10.21638/11701/spbu05.2017.307

INTERNET KAYNAKLARI

URL:1 Pensionnaia sistema: novoe v 2015 godu // Pensionnyi fond Rossiiskoi Federatsii [Elektronnyi resurs]. – URL: https://pfr.gov.ru/press_center~2015/12/24/82832. (10.09.2022).

URL:2 Zakliuchenie Komiteta po biudzhetu i nalogam "Na proekt federal'nogo zakona # 802504-7 "O biudzhete Pensionnogo fonda Rossiiskoi Federatsii na 2020 god i na planovyi period 2021 i 2022 godov". Konsul'tant Plius. [Elektronnyi resurs]. URL: <http://www.consultant.ru> (10.04.2021).

URL:3 .Reestry TsB RF. [Elektronnyi resurs]. URL: <https://cbr.ru/RSCI/registers/> (28.05.2023).

URL:4 Novaia rossiiskaia pensionnaia reforma: prichiny i posledstviia [Elektronnyi resurs] URL: <http://www.pensiamarket.ru/forum/default.aspx?g=posts&t=367> (09.03.2023).

URL: 5 . Ofitsial'nyi sait Federal'noi sluzhby gosudarstvennoi statistiki. [Elektronnyi resurs] – Rezhim dostupa: www.gks.ru (10.05.2023).

URL: 6. Korporativnoe pensionnoe obespechenie i sotsial'naia podderzhka veteranov // https://www.rosneft.ru/Development/social/private_pension/ (25.06.2023)

URL:7. Negosudarstvennyi pensionnyi fond "Blagosostoianie": ofitsial'nyi sait // <https://npfb.ru/cotrudnikam-rzhd/> (11.06.2023).

URL: 8 O negosudarstvennykh pensionnykh fondakh: feder. zakon ot 07.05.1998 g. # 75 -FZ (v red. ot // Sobranie zakonodatel'stva RF. (18.03.2020).

URL:9 Federal'nyi zakon "Ob obiazatel'nom pensionnom strakhovanii v Rossiiskoi Federatsii" ot 15.12.2001 N 167-FZ (posledniaia redaktsiia) //SPS "Konsul'tantPlius". Rezhim dostupa: <http://www.consultant.ru/>. (22.04.2023).

- URL:10 Pensionnyi fond Rossiiskoi Federatsii. Ofitsialnyi sait. [Elektronnyi resurs]. – URL: <http://www.pfrf.ru>. (09.09.2023).
- URL:11 Pensionnaia sistema: novoe v 2015 godu // Pensionnyi fond Rossiiskoi Federatsii [Elektronnyi resurs]. – URL: https://pfr.gov.ru/press_center~2015/12/24/82832. (10.09.2023).
- URL:12 Vladimir Putin o pensionnoi reforme // Kommersantie URL: <https://www.kommersant.ru/doc/3726326> (18.09.2023).
- URL:13 Defitsit biudzheta Pensionnogo fonda v 2020 godu sostavit 118 mlrd rublei // TASS URL: <https://tass.ru/ekonomika/6944831> (18.09.2023);
- URL:14 Kak ustroen pensionnyi fond // Tin-koff zhurnal [Elektronnyi resurs]. – URL: <https://journal.tinkoff.ru/guide/pensionnyy-fond/>. (09.09.2023).
- URL:15 Ofitsialnyi sait Pensionnogo fonda Rossiiskoi Federatsii URL: <http://www.pfrf.ru/> (18.09.2023);
- URL:16 Ofitsialnyi sait Pensionnogo fonda Rossii: razdel "Press-tsentr". – Rezhim dostupa: URL: http://www.pfrf.ru/index.php?chapter_id=3299&data_id=22688&do=view_single (Data obrashcheniia 24.03.2023.)
- URL:17 Pensionnyi fond RF [Elektronnyi resurs]: ofitsialnyi sait // Rezhim dostupa: <https://pfr.gov.ru/> (08.01.2023).
- URL:18 . <http://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?from=330422-> (23.09.2023)
- URL:19 . Federalnyi zakon ot 25 fevralia 1999 g. # 39-FZ "Ob investitsionnoi deiatel-nosti v Rossiiskoi Federatsii, osushchestvliamoi v forme kapitalnykh vlozhenii" (v red. ot 30 dekabria 2021 g.) // SZ RF. (15.08.2023).
- URL:20 . Osnovnye napravleniia razvitiia finansovogo rynka Rossiiskoi Federatsii na period 2019–2021 godov. URL: https://www.cbr.ru/Content/Document/File/71220/main_directions.pdf (15.04.2023).
- URL:21 . Federalnyi zakon "O negosudarstvennykh pensionnykh fondakh" ot 07.05.1998 N 75-FZ [Elektronnyi resurs] URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_18626/ (21.09.2023).
- URL:22 . Ofitsialnyi sait Federal-nogo Kaznacheistva RF. Gosudarstvennye vnebiudzhetye fondy. [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupa – URL:<https://roskazna.gov.ru/ispolnenie-byudzhetov/byudzhetnyy-gosudarstvennykhvnebyudzhetykh-fondov/>(15.10.2023).
- URL:23. Tendentsii rynka NPF. IV kvartal 2019 goda. URL: https://www.cbr.ru/Collection/Collection/File/27274/NPF_market_trends_2019-q4.pdf (15.06.2023).

- URL:24. Pensionnaia reforma razognala politseiskikh // RBK. URL:
<https://www.rbc.ru/newspaper/2019/10/16/5da5b0089a7947b44c7f0162> (14.04.2023)
- URL:25. Pensionnaia reforma 2019 [Elektronnyi resurs] / Rezhim dostupa:
<https://2019god.net/novosti/pensionnaya-reforma-2019> (06.09.2023)
- URL:26. Federal-naia sluzhba gosudarstvennoi statistiki. Pensionnoe obespechenie [Elektronnyi resurs] / Rezhim dostupa:
http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/population/generation/# (09.08.2023).
- URL:27. Federal-naia sluzhba gosudarstvennoi statistiki [Elektronnyi resurs]
URL: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/population/demography/ (08.03.2023).
- URL: 28. Vse o budushchei pensii: dlia ucheby i zhizni [Elektronnyi resurs] / Elektronnyi uchebnyk, 2018. Rezhim dostupa:
http://www.pfrf.ru/press_center/advert_materials/ (06.11.2023) .
- URL: 29. Federal-nogo zakona "O Fonde pensionnogo i sotsial-nogo strakhovaniia Rossiiskoi Federatsii" ot 14.07.2022 N 236-FZ [Elektronnyi resurs] URL:
http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_421786/
(16.09.2023).
- URL: 30. Ofitsial-nyi sait Pensionnogo fonda Rossiiskoi Federatsii. [Elektronnyi resurs] – Rezhim dostupa: www.pfrf.ru (14.08.2023).
- URL: 31 . Ofitsial-nyi sait Federal-noi sluzhby gosudarstvennoi statistiki. [Elektronnyi resurs] – Rezhim dostupa: www.gks.ru (09.08.2023).